
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

KANADA'DA İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMDE TARİH EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI: ONTARİO EYALETİ ÖRNEĞİ

Ceylin Yıldırım

DOKTORA TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ceylin

Soyadı : Yıldırım

Bölümü : Tarih Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: : Kanada'da İlköğretim ve Ortaöğretimde Tarih Eğitimi Yaklaşımları: Ontario Eyaleti Örneği

İngilizce Adı: : History Education Approaches in Primary and Secondary Education in Canada: Ontario Province Case

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı :Ceylin Yıldırım
İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ceylin YILDIRIM tarafından hazırlanan "Kanada'da İlköğretim ve Ortaöğretimde Tarih Eğitimi Yaklaşımları: Ontario Eyaleti Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Bahri ATA
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Necdet HAYTA
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç Dr. Togay Seçkin BİBUDAK
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç Dr. Hasan IŞIK
Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Bahattin DEMİRTAŞ
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 17/05/2021
Bu tezin Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecimde duydukları güvenle desteklerini her zaman hissettiğim sayın Prof. Dr. Necdet HAYTA, Doç.Dr. Tuğba BELENLİ'ye; katkılarından dolayı tez danışmanım sayın Prof.Dr. Bahri ATA ile Doç.Dr. Hasan IŞIK, Doç.Dr. Bahattin DEMİRTAŞ ile Doç.Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK ve; ayrıca Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün öğretim görevlileri ile tüm çalışanlarına şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum.

Geçmişte yerlilere karşı gerek eğitim ve gerekse diğer yollarla Kanada'da uygulanan kültürel ve ırksal soykırım ve asimilasyon bulguları bu çalışmanın dahilinde ve ötesinde bir boyutu olduğunu göstermiştir. İnsanları, yaşamları, kültürleri, ırkları yok ederek dünya için bir gelecek arayan güçlerin faaliyetleri ve fikirleri ancak hastalıklı beyinlerin ürünleridir.

Bu çalışmayı başta Mustafa Kemal ATATÜRK önderliğinde, silah arkadaşları, kahraman Mehmetçik ve aziz Türk Milletinin topyekûn mücadelesi ve günümüze dek Türkiye Cumhuriyetinin bağımsızlığını güçlendiren bireyler, kurumlar ve toplulukların çabaları sayesinde hür ve bağımsız bir ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim görme şansına sahip olan çocuklarımıza, gençlerimize ve sevgili oğluma ithaf ediyor, tüm çocuklar ve gençler için emperyalist zihniyet karşısında dilimizi, tarihimizi ve kültürümüzü korumalarını, çalışmalarını, üretmelerini, ülkemize, Türk dünyasına ve insanlığa katkıda bulunarak bu yolda başarılı olmalarını diliyorum.

KANADA'DA İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMDE TARİH EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI: ONTARIO EYALETİ ÖRNEĞİ

(Doktora Tezi)

Ceylin Yıldırım
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2021

ÖZ

Çalışmanın genel amacı, Ontario Eyaleti örneği bağlamında Kanada'da ilköğretim ve ortaöğretimde tarih eğitimine ilişkin yaklaşımları araştırmaktır. Tez dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına, araştırma içerisinde adı geçen bazı terimlerin tanımlarına; ikinci bölümde ise yöntemine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Ontario Eyaleti bağlamında Kanada'da tarih ve tarih eğitimi anlayışının şekillenmesinde belirleyici olduğu değerlendirilen çeşitli etkenlere, Ontario Eyaleti'nde sosyal bilgiler (3-6'ncı sınıflarda Miras ve Kimlik üniteleri) ve tarih (7-12'nci sınıflar) konularının öğretim programlarında öğrenme-öğretme süreçlerine ve bu hususların ders kitaplarındaki yansımalarına (8'inci sınıf tarih ders kitabı birinci ünite örneği); Ontario Eyaleti'nde sosyal bilgiler (Miras ve Kimlik) ve tarih öğretim programlarında Osmanlı ve Türk imgesine yer verilmiştir. Dördüncü ve son bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Kanada'da tarih ve tarih eğitiminin Kanada vatandaşlığı ve kimliği meselesi olarak ele alındığı; Kanada'nın geçmişte özellikle yerlilere karşı uyguladığı insan hakları ihlallerinden ve ülkenin etnik ve kültürel yapısından dolayı artık tarihlerini okullarda ulusalcı politik anlayışla veremediği; Fransızca konuşan Quebec Eyaleti ile İngilizce konuşan Kanada'nın geri kalanının ortak bir tarih anlayışına hiçbir zaman sahip olmadığı; son yıllarda yerli tarihlerin daha iyi bilinir ve ilgilenilir hâle geldiği; birçok insan (muhtemelen) tarihi farklı görüyor olsa da federal düzeyde "tarih" Kanadalı kimliği ile ülkenin çok kültürlü yapısını sergileyecek şekilde sunulduğu; Ontario Eyaleti'nde 3-6'ncı sınıflarda tarih konularının sosyal bilgiler dersinde "Miras ve Kimlik" ünitelerinde; 7-8'inci sınıflarda tarih adı altında; 10'uncu sınıfta "Kanada ve Dünya Çalışmaları" (Tarih-Coğrafya-Vatandaşlık) öğretim programı kapsamında; 11 ve 12'nci sınıflarda "Kanada ve Dünya Çalışmaları" (Ekonomi-Coğrafya-Tarih-Hukuk-Politika) öğretim programı kapsamında verilmekte olduğu; ilköğretim sosyal bilgiler (3-

6’ncı sınıflar) öğretim programının “Uygulama, Sorgulama, Bağlamı Anlama” temaları altında tasnif edildiği, her bir temada odak noktaları olarak “sosyal bilimler düşünme” kavramlarından (örüntü ve eğilimler; perspektif, önem, sebep ve sonuç, süreklilik ve değişim, karşılıklı ilişkiler) ile (7 ve 8’inci sınıflarda) “tarihsel düşünme kavramlarından” (tarihsel önem; süreklilik ve değişim; tarihsel perspektif; sebep ve sonuç) ikisinin belirlendiği; ortaöğretim programlarında tarih 10’uncu sınıfta “Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam; Çatışma ve İş Birliği; Kimlik, Vatandaşlık ve Miras”; 11 ve 12’nci sınıflarda ise “Önemli Etkileşimler; Kültür ve Kimlik; Çatışma ve Baskı; Sosyal, Ekonomik ve Politik Faktörler vb.” temalar hâlinde tasnif edildiği, her bir temada odak noktaları olarak tarihsel düşünme kavramlarından (tarihsel önem; süreklilik ve değişim; tarihsel perspektif; sebep ve sonuç) ikisinin belirlendiği; tarihsel sorgulamanın ve tarihsel düşünme kavramlarının tarih eğitiminin merkezinde yer aldığı; öğretim programları içerik ve metodolojik bakımdan sosyo-kültürel olarak ülkenin yapısı, tarihsel gelişimi ve ihtiyaçları ile doğrudan ilgili olduğu; birçok insan hakları ihlalleri yaşamış olan yerlilerin (İlk Milletler, Inuit ve Métis) tarihleri, perspektifleri, başarıları ve katkılarının son yıllarda sosyal bilgiler (Miras ve Kimlik üniteleri) ve tarih öğretim programlarına dâhil edildiği; Ontario Eyaleti’nde tarih eğitiminde tespit edilen çağdaş yaklaşımlara rağmen öğretim programlarında belge ve kanıta dayanmayan “sözde” Ermeni soykırımı ifadelerinin yer almasının siyasi bir karar olduğu, tarihin çeşitli güç odaklarınca nasıl istismar edildiğini gösteren bir örneği teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Tarih Eğitimi, Kanada, Öğretim Programı, İlköğretim, Ortaöğretim
Sayfa Adedi : xvii+225
Danışman : Prof. Dr. Bahri ATA

HISTORY EDUCATION APPROACHES IN PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION IN CANADA: ONTARIO PROVINCE CASE

(Ph. D. Thesis)

Ceylin Yıldırım

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Haziran 2021

ABSTRACT

The general purpose of this study is to investigate the approaches to history education in primary and secondary schools in Canada in the context of the Ontario Province sample. The thesis consists of four sections. In the first section; the problem of the research, its purpose, its importance, its limitations, its assumptions, the definitions mentioned in the research; in the second section the methods are included. The third section includes a variety of factors that are considered to be decisive in shaping the understanding of history and history education in Canada; the learning-teaching processes in the teaching programs of Social Studies (3-6th grades at Heritage and Identity units) and History (7-12th grades) and their reflections on the textbooks (the sample of the first unit in the history textbook of the 8th grade) in Ontario; Ottoman and Turkish imagery in the curriculums of Social Studies (Heritage and Identity Units) and History in Ontario. The fourth and final section includes the results and suggestions. The following results are obtained in the research on Canada: History and history education are treated always as a matter of Canadian nationalism and identity; Canada is no longer able to present their history with a nationalist political understanding especially due to the violations of human rights that they have perpetrated especially against the natives in the past and due to the ethnic and cultural context of the country; the Quebec province, speaking French, and Canada, speaking English, have never had a common sense of history as a whole; last years indigenous histories have become more widely known and aroused more interest; most probably most people see it differently, history currently represents the multicultural structure of the country with Canadian identity at federal level. In the province of Ontario, The history subjects are taught in the "Heritage and Identity" units of Social Studies Curriculum at the 3rd-6th grades; as history lesson at

the 7th-8th grades in the Social Studies Curriculum; as history lesson within the scope of the "Canada and the World Studies" (History-Geography-Citizenship) Curriculum at the 10th grade; and in the "Canada and the World Studies" (Economics-Geography-History-Law-Politics) Curriculum at the 11th and 12th grades; Social Studies (Heritage and Identity Units at 3rd-6th grades) and History (at 7th and 8th grades) curriculums have been classified under the themes of "Application, Inquiry, Understanding Context" where two of the "social studies thinking concepts" (pattern and trends, perspective, historical significance, cause and consequence, continuity and change, interrelationships) (at 3rd-6th grades) and "historical thinking concepts" (Historical Significance, Continuity and Change; Historical Perspective; Cause and Consequence) (at 7th and 8th grades) are defined as focuses in each theme in primary schools; History has been classified under the themes of "Social, Economic and Political Context; Conflict and Cooperation; Identity, Citizenship and Heritage" at 10th grade; and that of "Significant Interactions; Culture and Identity; Conflict and Repression; Social, Economic and Political Factors etc…" at 11th and 12th grades where two of the "historical thinking concepts" (Historical Significance, Continuity and Change; Historical Perspective; Cause and Consequence) are defined as focuses in each theme in curriculums at secondary schools; Historical inquiry and historical thinking concepts are at the center of history education and history text books; The content and methodological scope of curriculums are directly related to the historical development, socio-cultural structure and expectations of the country; The histories, perspectives, achievements and contributions of the indigenous people (First Nations, Inuit and Métis), who have experienced many violations of human rights in Canada, have been included in the Social Studies (Heritage and Identity) and History curriculums in recent years; In the Province of Ontario, in spite of the contemporary approaches in history education, the curriculums' inclusion of the "so-called" Armenian genocide statements, which are not based on primary sources, has come out of a political decision, representing an example of how history is abused by a variety of Powers.

Key Words : History Teaching, Canada, Curriculum, Primary Education, Secondary Education
Page Number : xvii+225
Supervisor : Prof. Dr. Bahri ATA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR iv

ÖZ v

ABSTRACT vii

İÇİNDEKİLER ix

TABLOLAR LİSTESİ xv

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xvii

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Problemi 1

1.1.1. Problem Cümlesi 10

1.1.2. Alt Problemler 10

1.2. Araştırmanın Amacı 11

1.3. Sınırlılıklar 11

1.4. Araştırmanın Önemi 11

1.5. Sayıltılar 16

1.6. Tanımlar 17

BÖLÜM II 18

YÖNTEM 18

2.1. Araştırmanın Modeli 18

2.2. Veri Toplama Araçları 19

2.3. Veri Toplama Süreci 20

2.4. Veri Analiz Metodu 20

BÖLÜM III 22

BULGULAR VE YORUM 22

3.1. Ontario Eyaleti Bağlamında Kanada'da Tarih ve Tarih Eğitimi Yaklaşımının Şekillenmesinde Belirleyici Olduğu Değerlendirilen Etkenler Nelerdir? 22

3.1.1. Kanada Tarihinin Dönüm Noktaları 22

3.1.2. Etnik Yapı ve Göç 28

3.1.3. Kanada'da (İngilizce) Tarih Eğitimi ve Tarih Yazımı 31

3.1.4. Peter Seixas ve Tarihsel Düşünme Kavramları 42

3.1.5. Yerliler, Hakikât ve Uzlaşı Komisyonu ve Tarih Eğitimi 52

3.1.6. Kanada Miras Bakanlığı 61

3.1.7. Kanada'da Dijital Tarih, Tarih Toplulukları, Görsel ve Yazılı Medyada Tarih 61

3.1.8. Ulusal Günler ve Önemli Tarihî Olayların Yıl Dönümleri 70

3.1.9. Kanada'nın Parkları ve Kanada Müzeleri 73

3.1.10. Tarih Öğretmen Eğitimi 75

3.1.10.1. Öğretmen Eğitimi 75

3.1.10.2. Tarih Öğretmeni Eğitimi 76

3.2. Ontarıo Eyaleti'nde Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinin Dağılımı, Vizyonu, Bilgi ve Becerilerinin Değerlendirilmesi Nasıldır? 77

3.2.1. Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Üniteleri) ve Tarih Derslerinin Dağılımı 77

3.2.2. Sosyal Bilgiler ve "Kanada ve Dünya Çalışmaları" Derslerinin Vizyonu 80

3.2.3. Sosyal Bilgiler ile Kanada ve Dünya Çalışmaları Öğretim Programlarında Bilgi ve Becerilerin Değerlendirilmesi 80

3.3. Ontario Eyaleti'nde İlköğretim Sosyal Bilgiler (3-6'ncı Sınıflarda "Miras ve Kimlik" Üniteleri) ve Tarih (7-8'inci Sınıflar) ile Ortaöğretim Tarih (10-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarında Öğrenme-Öğretme Süreçleri Nasıldır ve Bu Hususlar Ders Kitaplarına Nasıl Yansımıştır (8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örneği)? 84

3.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında "Miras ve Kimlik" Üniteleri ve Tarih Dersleri 84

3.3.1.1. 3'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri 88

3.3.1.2. 4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri 90

3.3.1.3. 5'inci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri 92

3.3.1.4. 6'ncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri 94

3.3.1.5. 7'nci Sınıfta Tarih Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 96

3.3.1.6. 8'inci Sınıf Tarih Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 98

3.3.2. Ortaöğretim Tarih (10-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarına İlişkin Genel Bakış 100

3.3.2.1.10'uncu Sınıf, "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Akademik) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 102

3.3.2.2.10'uncu Sınıf, "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Uygulamalı) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 105

3.3.2.3.11'inci Sınıf "Amerikan Tarihi" Dersi Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 107

3.3.2.4. 11'inci Sınıf "XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 109

3.3.2.5. 11'inci Sınıf "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" Öğretim Programında Öğrenme–Öğretme Süreçleri 110

3.3.2.6. 11'inci Sınıf "1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 112

3.3.2.7. 12'nci Sınıf "Tarih, Kimlik ve Kültür" (Üniversiteye Hazırlık) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 114

3.3.2.8. 12'nci Sınıf "XV. Yüzyıldan İtibaren Dünya Tarihi (Üniversiteye Hazırlık)" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 116

3.3.2.9. 12'nci Sınıf "Dünya Tarihinde Serüvenler" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri 117

3.3.3. Ontario Eyaleti'nde Öğretim Programları Tarih Ders Kitaplarına İçerik ve Metodolojik Olarak Nasıl Yansımıştır (8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örneği)? 119

3.4. Sosyal Bilgiler (Kültür ve Miras Üniteleri) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi Nedir? 123

3.4.1. Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi..... 123

3.4.2. Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesine İlişkin Değerlendirme 126

BÖLÜM IV 127

SONUÇ VE ÖNERİLER 127

4.1. Sonuç 127

4.1.1. Ontario Örneği Bağlamında Kanada'da Tarih ve Tarih Eğitimi Meselelerine Yönelik Sonuçlar 127

4.1.2. Ontario Eyaleti'nde Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Öğretim Programlarında ve Ders Kitaplarında (8'inci Sınıf Tarih Dersi Birinci Ünite Örneği) Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarına Yönelik Sonuçlar 132

4.1.3. Ontario Eyaleti'nde Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik) ve Tarih Derslerinde Osmanlı ve Türk İmgesi ile İlgili Sonuçlar 139

4.2. Öneriler 141

4.2.1. Ontario Bağlamında Kanada Sosyal Bilgiler ve Tarih Programlarına İlişkin Öneriler 141

4.2.2. Ontario Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Üniteleri) ve Tarih Programında Elde Edilen Bulgular Çerçevesinde Türkiye'deki Tarih Eğitimine İlişkin Öneriler 142

KAYNAKLAR 149

EKLER 168

EK 1: Kayak Dergisinden Örnek Sayfalar 169

EK 2: 3'üncü Sınıf "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Özel Beklentiler 170

EK 3: 8'inci Sınıf Tarih Öğretim Programında Özel Beklentiler 177

EK 4: 8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örnek Sayfaları 195

EK 5: 10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" Öğretim Programında Özel Beklentiler (Akademik) 196

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Kanada'da Konuşulan Birinci Resmî Dil* 29

Tablo 2 *Resmî Dillerin Dışında Kanada'da En Çok Konuşulan Diller* 29

Tablo 3 *Yerli Nüfus* 30

Tablo 4 *En Çok Konuşulan İlk Üçte Yer Alan Yerli Diller* 30

Tablo 5 *Kanada'da Tarihî Filmler ve Belgesellerden Örnekler* 69

Tablo 6 *Başarı Çizelgesi* 82

Tablo 7 *İlköğretimde Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinde Ünitelerin Sınıflara Göre Dağılımı* 86

Tablo 8 *3'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi* 89

Tablo 9 *4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi* 90

Tablo 10 *5'inci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi* 92

Tablo 11 *6'ncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi* 94

Tablo 12 *7'inci Sınıf Tarih Dersi* 96

Tablo 13 *8'inci Sınıf Tarih Dersi* 98

Tablo 14 *10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Akademik) Dersi* 103

Tablo 15 *10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Uygulamalı) Dersi* 105

Tablo 16 *11'inci Sınıf "Amerikan Tarihi" Dersi* 107

Tablo 17 *11'inci Sınıf "XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi" Dersi* 109

Tablo 18 *11'inci Sınıf "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" Dersi* 110

Tablo 19 *11'inci Sınıf "1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" Dersi* 112

Tablo 20 *12'nci Sınıf "Tarih, Kimlik ve Kültür" Dersi* 114

Tablo 21 *12'nci Sınıf "XV. Yüzyıldan İtibaren Dünya Tarihi" Dersi* 116

Tablo 22 *12'nci Sınıf "Dünya Tarihinde Serüvenler" Dersi* 118

Tablo 23 *Sosyal Bilgiler (3-6'ncı Sınıflar) ve Tarih (7-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi ile İlgili Tespit Edilen Hususlar*..... 123

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFL	Assessment For Learning Programme
BM	Birleşmiş Milletler
CMEC	Council of Ministers Of Education, Canada
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
IAP	Independent Assessment Process
IMF	International Monetary Fund
K	Kindergarten
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NCEE	National Center on Economy and Education
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PCAP	Pan-Canadian Assesment Programme
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assesment
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TIMSS	International Mathematics and Science Study
TRC	The Truth and Reconciliation Commission of Canada

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına, araştırma içinde adı geçen bazı terimlerin tanımlarına ve yöntemine yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Çağımızın en önemli unsuru bilgidir. Her şey bilgi üzerine kuruludur. Bilgi, eğitimin odak noktasında yer almaktadır. Bilgiyi kim, nerede, nasıl, hangi yaş grubuna, ne amaçla, hangi hedeflere ulaşmak için, ne kadar süreyle vermeli gibi sorular eğitim ve öğretim sisteminin içindeki en temel hususlardır. Geleneksel öğretim yöntemlerinde esas rol öğretmen üzerindeyken aktif öğrenme yöntemlerinde hem öğretmenin hem de öğrencinin etkinliği söz konusudur. Günümüz eğitim anlayışında bilgi "ezberlenen ya da öğretilen" değil, "aranılan ve keşfedilen"dir. Önemli olan, öğrencinin öğretimde etkin rol alarak bilgiyi arayan ve keşfeden olmasıdır. Bu durumda öğretmenin böyle bir eğitim yöntemini özümsemiş olarak rehber olması zorunluluktur. Bu şekilde öğretme yerine öğrenme önem kazanmakta, öğretim öğrenci merkezli hâle gelmektedir. Ezberle edinilen bilgilerin insan zekâsını olumsuz etkilediği artık bilinmektedir. Araştırmalar zihnin gelişmesinin bilgilerin olduğu gibi ezberlenmesiyle değil, bilgilerin kazandırılması sırasında uygulanan tekniklerle gerçekleştiğini göstermektedir (Aydın, 2001, s.1-2). Bundan dolayı eğitim ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmaktadır.

Eğitim; insan, zaman, toplum ve teknoloji gibi içinde "değişimi" çokça barındırmaktadır (Gündoğar, 2014, s.118). XXI. yüzyıl için dijital çağ, bilişim çağı gibi tanımlamalar kullanılmaktadır. Bilim ve teknolojideki yenilik ve gelişmeler çağımızda bireylerin sahip olması beklenen becerilerin de değişmesine neden olmaktadır (Karagözlü, 2020, s.7). Eğitim yaklaşımlarında düşünme ve sorgulamaya dayalı becerilerin öğretim programlarında yer alması günümüde daha da önemli hale gelmiştir. Düşünme becerileri öğrencilerin "zihinsel işlem ve süreçlerini harekete geçirmede, problem çözmede, karar verme ve kavramsallaştırma becerilerini geliştirmede oldukça önemlidir. Bu sayede öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme yansıtıcı düşünme gibi üst düzey becerileri gelişmektedir" (Çelikkaya ve Yakar, 2020, s.267). Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesinde, bilgileri ezbere aktarma döneminin bittiğini, bilginin hazır bir ürün olmadığı belirtilerek XXI. yüzyıl becerilerine vurgu yapmıştır. Bu belgede XXI. yüzyıl becerileri küresel bir olgu olarak yaratıcılık, iletişim, takım çalışması, eleştirel düşünme gibi becerileri kapsamaktadır (Çelikkaya ve Yakar, 2020, s.1-2). Birçok ülkede eğitimin geliştirilmesi, iyileştirilmesi, yaygınlaştırılması, günümüze ve gelecekteki koşullarına cevap verebilecek hâle gelmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Küresel boyutta OECD 2015 yılında öğrencilerin ihtiyacı olan gelişme ve geleceği şekillendirmeleri için ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve davranışları belirlemek üzere eğitim sistemlerine yardım etmek amacıyla "Geleceğin Eğitimi ve Becerileri 2030" adlı projeyi başlatmıştır (OECD Future of Education and Skills 2030).

Dünyada tek tip eğitim sistemi yoktur, olması da beklenemez. İnsanların farklı toplumlar, kültürler, dinler, devletler, coğrafya vs. içinde yaşaması ve farklı tarihî süreçlerden gelmesi farklı eğitim sistemlerinin gelişmesine neden olmaktadır (Çubukçu, Yılmaz ve İnci, 2016, s.446). Eğitim öğretim kurumları; zaman içinde gelişen ihtiyaçlara cevap verdiği ya da verdiği düşünüldüğü sürece varlığını ve özelliğini sürdürmekte, bu işlevlerini yerine getiremedikleri anlaşıldığında/düşünüldüğünde ya değişikliklere uğramakta ya da tamamen yerlerini yeni kurumlara bırakmaktadır (Doğan, 1997, s.1). Eğitim sistemindeki değişikliklerin en önemli nedenlerinden biri de devletlerin zaman zaman başka devletlerin

kendilerinden daha güçlü olmasını ve kendilerinin de geri kalmasını kendi eğitim sistemlerinin iyi çalışmamasına bağlamasıdır. Bu kapsamda düzenlemeler yapılırken genellikle gelişmiş ülkelerin eğitim deneyimlerinden yararlanma söz konusu olmaktadır (Ergün, 1985, s.2). Bu durum karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının önemini ortaya çıkarmaktadır. Karşılaştırmalı eğitimin amaçlarını kısaca aşağıda belirtmiştir (Demir, 2017, s.16-17):

- Eğitim politikalarının oluşmasına fayda sağlayacak dünya görüşüne sahip olmak,
- Eğitimcilerin farklı uygulamalar konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak,
- Çok yönlü ve farklı çözüm yolları üretmeye destek olmak,
- Eğitim bilimlerine bilimsel olarak katkı sağlamak.

Karşılaştırma yapılmadığı ve sadece bir ülkenin eğitim sistemi incelendiği durumlarda da yukarıda belirtilen faydaların sağlandığı değerlendirilmektedir. Karşılaştırmalı eğitimde herhangi bir eğitim sistemi incelenirken yalnızca eğitim kurumlarının irdelenmesi yeterli görülmemektedir. Buna göre eğitimi etkileyen temel ve yan faktörlerin de göz önünde tutulması gerekmektedir. Eğitim uygulamaları konusunda görünenlerin gerisinde neler bulunduğunu araştırıp eğitimi etkileyen "sosyal ve siyasal etkenlerin" incelenmesi gereklidir (Erdoğan, 2003). Ergün de (1985, s.48-51) karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında sadece devletlerin resmî kurumları esas alınarak değil, aynı zamanda okul dışı sosyal ortamlardan da (aile, basın yayın, internet, sosyal medya vs.) alınan eğitimin ve uyarıcıların dikkate alınması ile daha doğru algılama sağlanacağını belirtmektedir. Buna göre; bir ülkenin tarih eğitiminin içerik ve metodolojik kapsamını ortaya koyabilmek için (en azından) aşağıdaki unsurlarla birlikte açıklanması gerektiği değerlendirilmiştir:

- Belli başlı tarihsel dönüm noktaları,
- Etnik ve kültürel yapısı,
- Tarih yazımı ve tarih eğitiminin geçirdiği evreler,
- Tarihsel mirasına etki eden kurum, kuruluş ve topluluklar,
- Ulusal günleri, önemli tarihî olayların yıl dönümleri,

- Yerel tarih unsurları,
- Öğretim programları, ders kitapları ve öğretmen eğitimi.

Böylece incelenen ülkedeki tarih eğitiminde uygulanan modele ve dersin içeriğine yönelik daha derin bir kavrayış ve geniş bir perspektif elde edilecektir.

Tarih, farkında olunsa da olunmasa da günümüzü birçok açından şekillendiren ve geleceğe yön veren büyük bir güç unsurudur. Sanattan edebiyata, dilden düşünceye, politikadan ekonomiye, sağlıktan spora, meteorolojiden jeolojiye, reklamcılıktan gıda sektörüne dek insana, doğaya ve evrene ait her şeyi ancak geçmiş bağlamlarında ele aldığımızda kavrayabilir ve anlamlandırabiliriz. Hayata dair hemen hemen bütün gelişmeler geçmiş ile bağlantılıdır ve ancak tarih bilgisi/kavrayışı ile günümüzü doğru anlama olasılığımız artar (Aslan, 2006, s.162).

Tüm dünyada yönetimlerin toplumun tarih algısını, okullarda izlenen tarih programlarını etkilemek ve yönlendirmek için bir mücadele ve gayret içinde olduğu görülmektedir. Aslında sadece iktidarlar değil, "en ilericisinden en muhafazakârına, sağcısından solcusuna, milliyetçisinden milliyetçilik karşıtına, tüm siyasal partiler, gruplar, cemaatler, dernekler, kısacası farklı siyasal, toplumsal, kültürel, ekonomik, dinsel ve ideolojik fikirlerle bir araya gelmiş olan tüm kişiler ve oluşumlar tarihe karşı büyük ilgi göstermektedirler. Bu kesimler kendi görüşlerinin savunulmasında, meşruiyete büründürülmesinde tarihçilerin desteğine özel bir önem vermektedirler. Joseph Stalin, Adolf Hitler ve Francisco Franco gibi diktatörler de programlarının önemli bir parçasında tarihten çok yoğun olarak yararlanmışlar, tarihin yanlış ellerde kullanıldığında nelere yol açabileceğinin korkunç örneklerini vermişlerdir." (Aslan, 2006, s.163). Buna benzer nedenlerden dolayı tarih eğitiminin nasıl olması gerektiği konusu hem ulusal hem de küresel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak tarih derslerinin öğretiminde iki temel yaklaşım söz konusudur: "Tarihi geçmişin bilgisi, kültürel birikimi ve değerlerini aktarma aracı olarak gören, öğrencilerin devlete ve millete bağlı olarak yetiştirilmesini hedefleyen yaklaşım birinci yaklaşımdır. Tarihi sorgulayarak düşünme becerilerini geliştirmek için bir araç olarak gören yaklaşım ikinci yaklaşımdır. Bunlardan ilki kahramanlar, zaferler ve büyük devletler

üzerinden millî bilinci beslemeyi amaçlarken, ikincisi olayların çoklu sebeplerine, zamana ve insan unsurunun etkilerine odaklanarak sorgulamalar yapmak suretiyle günümüzü anlamayı ve geleceği yapılandırmayı ön plana çıkarmakta, tarih derslerini düşünce becerileri gelişmiş, hak ve sorumluluklarını bilen etkili bireyler yetiştirmenin aracı olarak görmektedir." (Hayta ve Tokdemir, 2014, s.26-27).

Safran, tarih öğretimi meselesinin can damarının tarih öğretim programlarının geliştirilmesi, hazırlanması ve öğretmen yetiştirilmesi olduğunu belirtmektedir. Ona göre Türkiye'de olaylar arasında nedensellik bağıntısı tarih öğretiminde en çok üzerinde durulan beceri olup böylece tarih sebep-sonuç ilişkisine indirgenmektedir. Aslında sebep-sonuç ilişkisi de keşfettirilmemekte, tersine öğretmen tarafından dikte edilmektedir. Safran, Avrupa'da ve Amerika'da tarih öğretiminin "İnsanlığın Başarılarının Takdiri, Kronoloji, Benzerlik-Farklılık, Değişim-Süreklilik, Nedensellik, Kaynak Kullanımı, Kanıt Değerlendirme, Tarihin Yorumlanması, Kültürel Miras, Demokrasi, İnsan Hakları" gibi temel kavramlar üzerine inşa edilmiş olduğunu ifade etmektedir (Safran, 2002, s.1670).

Türkiye'de 1980'li yılların ortalarından itibaren tarih öğretimine yönelik eleştiriler artış göstermiş, bu eleştiriler "öğrencilerin yorum yapma, tasarlama, eleştirme, analiz etme, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst düzey becerilerinin gelişmediği, ezberci eğitim, resmi tarih anlayışı" kapsamında ders kitaplarına yoğunlaşmıştır (Turan, 2016, s.210-211). Bu kapsamda öğretim programları, üzerinde durulan en önemli hususlardan biri olmuştur.

Demircioğlu (2006, s.141) araştırmasında Avrupa Birliği üyesi sekiz ülke ile Türkiye'deki ortaöğretim programlarının genel amaçları arasında farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Özellikle ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmiş İngiltere, Hollanda, Avusturya ve Fransa'da tarih öğretiminin genel amaçları tarihsel bilgi ve kültür aktarımı, etkili vatandaş yetiştirme, bilgiyi düzenleme, kullanma ve üretmeye yönelik üç ana temel üzerine odaklanmıştır. Böylece tarih bilincine sahip, demokratik sisteme bağlı ve üst düzey düşünme becerilere sahip öğrencilerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmacı, Avrupa Birliği'ne 2004 yılında üye olan Çek Cumhuriyeti, Estonya ve Macaristan'da tarih programları belirtilen kapsamda incelendiğinde analitik düşünce, araştırma ve problem çözme

becerilerini kazandırmaktan uzak olduğunu belirtmiştir. Türkiye bu üç ülkeye göre daha iyi durumda olmakla birlikte çağımızın insanının gerektirdiği etkili vatandaşlık, bilimsel düşünebilme ve üst düzey düşünme becerileri içeren amaçların ortaöğretim tarih programında yeterince bulunmadığı araştırmacı tarafından belirtilmiştir.

Aslan (2005), "Türkiye'de Tarih Eğitiminin Sorunları" başlıklı çalışmasında Atatürk'ün vefatından bir yıl sonra yapılan tarih kitaplarındaki değişikliği ifade ettikten sonra yıllar içinde tarih eğitimi alanında yapılan gelişigüzel değişiklikler ile II. Dünya Savaşı'ndan günümüze olan süreci bilmeyen nesiller yetiştirildiğini ifade ederek, bu alandaki sorunlardan sadece birine işaret etmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2005-2006 yılından itibaren eğitim sisteminde köklü değişikliğe gidilmiştir. Eğitim sisteminde ders içerikleri ve ders kitapları yapılandırmacı anlayışa göre yeniden düzenlenmiştir. Tarih ders programlarında önceki yılların aksine bilgi ve becerinin bir arada ve dengeli verilmesi amaçlanmıştır. Böylece "öğrencilerin yaşama etkin katılımını, doğru karar vermelerini, sorun çözmelerini destekleyici bir yaklaşım" ile "öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak, çevreyle etkileşimine imkan sağlayan" yeni bir anlayış söz konusu olmuştur. Buna göre öğrencilerin şu temel becerileri edinmeleri amaçlanmıştır: "Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, araştırma-sorgulama, sorun çözme, bilgi tekolojilerini kullanma, girişimcilik, gözlem yapma, değişim ve sürekliliği algılama, mekanı algılama ve sosyal katılım". Bu yeni programda tarih dersi öğretim programlarında yer verilen tarihsel düşünme becerileri beş başlık altında gruplandırılmıştır. Bunlar; "kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme ile tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerileridir." Programda "Ders işlenişleri ve etkinlikler tarihsel düşünme becerileri edindirmeye ve geliştirmeye yönelik olmalıdır." ifadesine yer verilmiş, böylece tarihsel düşünme becerilerine verilen önem vurgulanmıştır (Turan, 2016, s.210-211).

Aktekin ve Öztürk (2009, s.6-7) araştırmalarında giderek artan oranda küresel toplumun bir üyesi hâline gelen gençlerin farklılıklarla birlikte yaşamayı öğrenmesi gerektiğini

belirtmektedir. Yeni hazırlanan öğretim programları "Türkiye'de ve dünyada yaşanan değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normları, eğitim anlayışı, mevcut programların ihtiyaç analizleri dikkate alınarak" hazırlanmıştır. Yalı, Türkiye'de orta dereceli okullar için "Yenilikçi Tarih Öğretimi" projesi çerçevesinde hazırlanmış olan "Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Örnekleri Kitabı"nın, Türkiye'den ve yurt dışından uzmanların, akademisyen ve deneyimli öğretmenlerin katılımıyla oluşturulmuş çoklu bakış açsını içeren örnek çalışmalardan biri olduğunu belirtmiştir (Yalı, 2016, s.298-302).

Aktekin (2009, s.41), yapılan düzenlemelere rağmen Türkiye'deki tarih derslerine ilişkin eleştirilerin devam ettiğini belirtmektedir. Buna göre etkinlik merkezli ve yapılandırmacı bir eğitime geçilmeye çalışılsa da mevcut ders kitapları ve program bu geçişi kolaylaştıracak yapıda değildir. Öğretmenlerin temel kaygısı hâlen eskiden olduğu gibi konuları yetiştirmek ve öğrencileri merkezî sınavlara hazırlamaktır. Bu kaygılar sınıf içinde tartışmaya dayalı, öğrencilerin analiz ve sentez becerilerini geliştirecek, farklı kaynaklara dayalı ders ve konu işleme şansını azaltmaktadır. Çağdaş Türk ve dünya tarihi dersinin "sadece 12. sınıflar sosyal bilgiler öğrencileri" tarafından alınacak olması da öğrencilerin Türk ve dünya tarihinden haberi olmadığına dair eleştirilerin hâlen geçerli olduğunu göstermektedir. Aktekin araştırmasında benzer sorunları yaşamış ülkelerin ortak tecrübelerinden de yararlanarak eğitimle ilgili her kesimin bu alanda yapacağı katkılar ile ülkemizde tarih eğitiminin daha iyi düzeye gelmesine yardımcı olacağını belirtmektedir.

Turan (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda ortaöğretim tarih derslerinde öğretim programlarında yer alan temel beceriler ile tarihsel düşünme becerilerinin yeterli düzeyde kazandırılamadığı tespit edilmiştir. Pehilvanoğlu (2009), Türkiye'de liselerde görev yapan tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerileri hakkındaki bilgi ve tutumları ile ilgili yaptığı çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin %83,6'sı üniversitede ve hizmet içi eğitimlerde "tarihsel düşünme becerilerinin neler olduğu" konusunda herhangi bir eğitim almadığını tespit etmiştir. Ayrıca katılımcıların %73,1'i öğrencilere kazandırılacak olan tarihsel düşünme becerileriyle ilgili bilimsel yayınları takip etmediğini belirlemiştir. Elde edilen veriler ışığı altında programda belirtilen beş temel tarihsel düşünme becerisinin

hepsini bilen tarih öğretmeninin olmadığını belirtmiştir. Sadece %63,1 oranında tarih öğretmeni, tarihsel düşünme becerilerinin bir kısmı hakkında görüş belirtmiştir. Ayrıca araştırmanın örneklemini oluşturan tarih öğretmenlerinin kronolojik düşünme, tarihsel anlama-kavrama, tarihsel araştırma ve karar verme becerileri gibi tarihsel düşünme becerilerinden haberdar olmadıklarını tespit etmiştir. Buna göre tarih öğretmenleri tarihsel düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılması ve geliştirilmesinde kullanılacak öğretim strateji, yöntem ve teknikler açısından yeterli bilgi ve deneyime sahip değildir (Pehlivanoğlu, 2009, s.236).

Kırpık, "Tarih ve Sosyal Bilgilerde Aktif Öğrenme" başlıklı çalışmasında genelde tarih öğretmenlerinin sınıfa gelerek yoklamayı yaptığını ve ardından sınıf defterine işlenecek konuyu yazdığını, önceki dersin kısa bir hatırlatmasını yaptıktan sonra o gün işlenecek konuyu ya kendisinin ya da gönüllü veya daha önce görevlendirilen öğrencinin anlattığını ifade etmiştir. Ayrıca Kırpık, tarih derslerine ilişkin olarak "…Öğretmen dersin sonuna doğru bazı sorular sorar, cevaplar alır ve ders böylece biter. Kullanılan ders araç-gereçleri çok az istisna ile ders kitapları, bazı üniversiteye hazırlık kitapları ve bazen de haritalardır. Nadiren konuyla ilgili belgesel yahut film de …" izlendiğini belirtmektedir (2009, s.65).

Safran, "Türk Tarih Öğretimi ve Meseleleri" başlıklı çalışmasında şu önerilerde bulunmuştur (Safran, 2002, s.1671):

- Tarih öğretimine ilişkin çalışmalarda okul dışı etkiler göz ardı edilmemelidir. Çocukların ve gençlerin tarih bilincinin oluşmasında evin, basının ve çevrenin etkisi önemsenmelidir.
- En az tarih ders kitapları kadar Türkçe kitapların da tarih bilincinin oluşturulmasında önemli olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.
- Tarih programı çocukların tarih anlayış ve ruh yapısına ilişkin yapılan çalışmalara uygun olarak düzenlenmelidir.
- Tarih ders kitaplarının içerik, tasarım ve pedagojik açıdan çağın standartlarını yakalaması sağlanmalıdır. Ders kitaplarının daha pedagojik tasarımlarına ilişkin

araştırmalar yapılmalıdır. Tarih üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ve yeni araştırmalar ders kitaplarına yansıtılmalıdır.

- Tarih öğretmenleri, bilgisayara dayalı tarih dersleri yapabilme ve tarih ders kitaplarını daha etkili kullanma teknikleri konularında donatılmalıdır.
- Türk tarihinin önemli olaylarına, millî kahramanlara ilişkin web siteleri hazırlanmalı, "yılın en iyi tasarlanmış tarih web sitesi" adı altında bir ödül konularak bu sitelerin kalitesinin artırılması sağlanmalıdır. Sivil kuruluşlar bu konuda öncülük etmelidir. İstanbul'un Fethi, Viyana Kuşatması, Çanakkale Savaşları, Kurtuluş Savaşı ve benzeri Türk tarihinin önemli olayları ele alınıp ders örnekleri hazırlanmalı ve konuların nasıl işleneceği hakkında bir fikir vermek üzere tarih öğretmenlerinin hizmetine sunulmalıdır.
- Türkiye'de çocukların tarihsel düşünmesine ve anlayışına, kanıtı kullanma becerilerine, tarihte nedenselliği anlamalarına ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.

Tarih eğitiminde yaşanan sorunlar Türkiye'ye özgü değildir. Örneğin, Jensen (2003, s.83-101), "Okullarda ve Genel Olarak Toplumda Tarih: Tarih Öğretiminde Tarihsellik Üzerine Düşünceler" başlıklı bildirisinde günümüzün tarih öğretiminin öğrencilerin önceliklerini gerçek anlamda karşılamadığını belirtmiştir. Buna göre öğrenciler, öğretim yöntemleri ve tarih öğretiminin amaçlarını oldukça geleneksel bulmaktadır. Derslerde olgu istifçiliği, ders kitabı kullanımı ve öğretmenin anlatımları egemendir. Empati, geçmişteki durumları kurgulama, proje çalışması ve modern medya aslında ender rastlanan şeylerdir. Öğrenciler ders kitaplarının yerine işitsel-görsel medyayı, kaynak ve belgeleri, müzeleri çok daha fazla tercih etmektedir. Bu durum tarih öğretiminin güncel olmadığını ve son on yıllardaki yaratıcı çalışmaların yansıtılmadığını göstermektedir. Jensen, 1.500 Amerikalı ile yaptığı görüşme sonucunda tarihin "ölü ve geride kalmış, anlamsız, günümüzdeki herhangi bir kullanım alanının ötesinde bir şey" olarak görüldüğünü bildirisinde belirtmiştir.

Smart (2014, s.21) İngiltere'de on dört yaşına gelen öğrencilerin bazı dersleri (tarih, coğrafya, müzik, sanat, tekonoloji, yabancı diller) seçme, bazı dersleri de bırakma seçeneğine sahip olduğunu araştırmasında belirtmektedir. Öğrencilerden sadece %30'unun

tarih dersini almaya devam ettiğini ifade etmektedir. Araştırmacı bu oranın yetersizliği ile ilgili ülkelerinde çeşitli tartışmaların olduğunu belirtmiştir.

Sungur (2012), "Amerika Birleşik Devletleri'nde Tarih Eğitimi ve Ulusal Standartların Oluşturulması" başlıklı doktora tezinin "Öneriler" kısmında "Amerika, Kanada ve Avusturalya'nın tarih müfredatı üzerine karşılaştırmalı bir çalışma yapılarak, her birinin ortak değerler ve ortak miras konusuna nasıl yaklaştığının" tespiti şeklinde bir önerisi olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmada eğitim kapsamında Kanada ile ilgili Türkiye'de çeşitli araştırmalar yapıldığı tespit edilmiştir (Aslan, 2006; İncekara, 2006; Güven, 2009; İnci, 2009; Yazıcı, 2009; Güzel, 2010; Balıdede, 2012;). Ancak Kanada'da ilköğretimde ve ortaöğretimde tarih eğitimi yaklaşımlarını içeren bir araştırmaya rast gelinmemiştir.

"Kanada'da İlköğretim ve Ortaöğretimde Tarih Eğitimi Yaklaşımları: Ontario Eyaleti Örneği" bu çalışmanın konu başlığı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen problem cümlesine ve bu temel problem cümlesi doğrultusunda belirtilen alt problelere yanıt aranmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Ontario Eyaleti örneği bağlamında Kanada'da ilköğretim ve ortaöğretimde tarih eğitimine yönelik yaklaşımlar nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

- Ontario Eyaleti bağlamında Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımının şekillenmesinde belirleyici olduğu değerlendirilen etkenler nelerdir?
- Ontario Eyaleti'nde öğretim programlarında sosyal bilgiler ve tarih derslerinin dağılımı, vizyonu, bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesi nasıldır?
- Ontario Eyaleti'nde ilköğretim sosyal bilgiler (3-6'ncı sınıflarda "Miras ve Kimlik" üniteleri) ve tarih (7-8'inci sınıflar) ile ortaöğretim tarih (10-12'nci sınıflar) öğretim

programlarında öğrenme-öğretme süreçleri nasıldır ve bu hususlar ders kitaplarına nasıl yansımıştır (8'inci sınıf tarih ders kitabı birinci ünite örneği)?

- Sosyal bilgiler ("Kültür ve Miras" üniteleri) ve tarih öğretim programlarında Osmanlı ve Türk imgesi nasıl yer almaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Ontario Eyaleti örneği bağlamında Kanada'da ilköğretim ve ortaöğretimde tarih eğitimine yönelik yaklaşımları incelemektir.

1.3. Sınırlılıklar

- Kanada'da 10 eyalet ve 3 bölge olduğundan ve hepsinin tarih programlarını incelemek mümkün görülmediğinden nüfusun en yoğun olduğu ve ülkenin başkentinin bulunduğu Ontario Eyaleti örneklem olarak seçilmiştir.
- İncelenen 3-12'nci sınıflarda öğretim programlarının özel beklentilerine hacmi fazla olduğundan eklerde tümüne yer verilememiştir. 3'üncü sınıf, 8'inci sınıf ve 10'uncu sınıf (Türkiye'deki karşılığı ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere) öğretim programlarındaki özel beklentiler örnek olarak belirlenerek, eklerde yer verilmiştir.
- 1-12'nci sınıflarda sosyal bilgiler ve tarih ders kitaplarının hepsi ile ilgili ayrıntılı incelenmesi bu çalışmada mümkün görülmediğinden 8'inci sınıf tarih ders kitabı birinci ünitesi örneklem olarak seçilmiştir.
- Uluslararası, ulusal düzeyde ve eyalet çapında uygulanan sınavlarda tarih alanında değerlendirme yapılmamaktadır. Bu araştırmada Ontario Eyaleti'nde okulların uyguladığı tarih derslerine ilişkin standart sınav uygulamalarına ulaşılamamıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzün gençliği önümüzdeki yıllarda dünyayı yönetecektir. Bugün eğitim yoluyla öğrendikleri, deneyimledikleri bilgiler gelecekte onların düşüncelerini ve faaliyetlerini

oluşturacaktır. Bu durum eğitimin önemini daha da artırmaktadır. Ülkelerin bu alanda yaptıkları/yapacakları her türlü atılımın bireylerin, devletlerin ve hatta dünyanın geleceği ile doğrudan ilgisi olacaktır. Bu kapsamda ülkeler staratejik planlama ve çalışmalar yürütmelidir. Ayrıca eğitim ile ulusal kalkınma arasında doğrudan ilişki olduğu değerlendirilmektedir. Kanada bu konuda iddialı ülkelerden biri olarak göze çarpmaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Kuruluşunun eğitim ile ilgili verileri dünyada bu alanda otorite niteliğindedir. Kuruluş, üye ülkeler ve dünyadaki eğitim sistemleri ile ilgili yapısal, finansal ve performans ile ilgili veri sağlamaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Kuruluşunun verilerinde Kanada bu konuda olumlu değerlere sahiptir (OECD, 2018a; OECD, 2019). Ayrıca, "Eğitimde 2020 En İyi Ülkeler" sıralaması ile ilgili yapılan bir araştırmada Kanada, Birleşik Devletler ve Birleşik Krallık'tan sonra dünyada üçüncü sırada yer almıştır (U.S.News World Report, 2021).

Kanada'da eğitim eyaletlerin ve bölgesel yönetimlerin sorumluluğu altındadır. Bu nedenle bu yönetimler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bununla birlikte eyaletlerde uygulanan eğitim sistemlerinde benzerlikler çok daha fazladır. Kanada'da eğitim genel olarak dört safhaya ayrılmaktadır (CEC Network, 2003):

- Okul öncesi/erken çocukluk eğitimi
- İlkokul eğitimi
- Ortaöğretim
- Ortaöğretim sonrası eğitim (kolej ve üniversite programları ve mesleki/teknik eğitim)

Ülke içinde farklılıklar bulunmakla birlikte Ontario Eyaleti'nde 1-8'inci sınıflar ilköğretim (elementary education ya da K-8); 9-12'nci sınıflar ise ortaöğretim (secondary education) olarak belirlenmiştir. Kanada'da 10 eyalet ve 3 bölgeden oluşan federal yapı içinde yönetim

yetkileri, federal hükümet, eyalet hükümetleri ve yerel hükümetler/belediyeler arasında paylaşılmaktadır.[1]

Kanada'da 1982 tarihli Anayasa Kanunu'nun (öncesinde Britanya Kuzey Amerika Kanunu, 1867) 93'üncü bölümü eyaletlere eğitim ile ilgili kanun yapma yetkisini tanımıştır. Bundan dolayı merkezden idare edilen bir eğitim sistemi yoktur ve Kanada eğitim bakanı ya da eğitim bakanlığı bulunmamaktadır (CMEC, 2008a, s.12).

Kanada'nın her eyaletinin kendi eğitim politikasını belirleyen bir eğitim yasası, eyaletlerin ve bölgelerin de bir eğitim bakanlığı mevcuttur. Eğitim bakanları seçimle başa gelmektedir (İncekara, 2006, s.185).

Eğitimin yükseköğrenim öncesinde yerel yönetimi okul kurulları tarafından gerçekleştirilmektedir. Eyalet ve bölgeler yerel seviyede seçilmiş okul kurulları/okul heyetleri tarafından yönetilen okul bölgelerine ayılmıştır. Örneğin, Ontario Eyaleti'nde 4.899 okul, 72 okul kurulu tarafından yönetilmektedir (Ontario School Districs Association, 2021).

Kanada'da eyaletler kendi öğretim programlarını oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle Kanada'da ulusal bir öğretim programı bulunmamaktadır. Bununla birlikte Kanada eğitiminin ulusal sesi olan Eğitim Bakanları Konseyi (Council of Ministers of Education-CMEC) 1967 yılında kurulmuş olup federal düzeyde faaliyetler yürütmektedir (CMEC, 2008a, s.11). Eğitim Bakanları Konseyi ortak hususlarda eğitim bakanlarının danışacağı bir mekanizma, eğitim ile ilgili uluslararası faaliyetlerde Kanada'yı temsil eden bir kurum, federal hükümet bakanlarının, ajanslarının diğer uluslararası organizasyonları ile iş birliği sağlayan bir mekanizma durumundadır (Lolande, 2001, s.8-9). Konsey'in eğitim ile ilgili faaliyetleri şöyle özetlenebilir (İncekara, 2006, s.187):

- Herkesin eğitime erişme olanağını artırmak,

[11] Kanada Hükümet Sistemi ile ilgili olarak üç temel faktör bulunmaktadır: Kanada federal bir devlet, parlamenter demokrasi ve de anayasal bir monarşidir. Federal Parlamento; Kraliçe, Senato ve Avam Kamarası'ndan meydana gelmektedir. Kanada'nın yönetim yapısı ve yetkilerin dağılımı 1867 Kuzey Amerika Yasası'na ve hukuk teamüllerine dayanmaktadır (Britannica, 2021a).

- Eğitimin kalitesinin yükseltmek,
- Eğitim sisteminin başarısını değerlendirmek,
- Öğretim konusundaki örnek uygulamaları genele yaymak,
- Öğretim programları üzerinde iş birliği sağlamak,
- Eğitim araştırmalarını desteklemek,
- Uluslararası eğitim aktivitelerini desteklemek,
- Değişim ve gelişim sürecini desteklemek.

Bu kapsamda Kanada eğitim sisteminin genel olarak bazı ortak hedefleri bulunmaktadır. Bunlar (Yazıcı, 2009, s.45-46);

- Herkese öğrenme olanağı sunma bakımından bölgeler ve bireyler arasında eğitsel yönden adaleti sağlamak,
- Eğitimin tüm tür ve düzeylerini kişilerin ilgi ve kapasitelerine uygun biçimde hazır hâle getirmek,
- Toplumsal yaşam için bireyi uygun bilgi ve becerilerle donatmak,
- Sosyal, kültürel gelişme ve ekonomik büyümeyi sağlamak,
- Bilimsel ilerlemeleri hızlandırmaktır.

Kanada'da genel olarak "okul eğitimi"nin dört temel hedefi bulunmaktadır. Bunlar; zekânın işlenmesi, mesleki hazırlık, ahlaki ve medeni gelişim ve bireysel gelişimdir. Kanada'nın sosyal mozaiği içinde farklı etnik kimliklerden oluşan ülkede, çoğulcu bir toplumda geleneklerin korunması ve yüceltilmesi, farklı kültürlerin farkındalığı ve kabulü önemli eğitimsel ve toplumsal hedeflerdir (UNESCO, 2006, s.1). Kanada Eğitim Bakanları Konseyi 2010 yılına doğru üç alanı odak noktaları olarak belirlemiştir. Bunlar;

- Yerli eğitimi,
- Okuma-yazma becerileri,
- Ortaöğretim sonrası kapasitedir.

Yaşam boyu öğrenme federal düzeyde önem verilen bir konudur. Yayınlanan "Kanada Eğitim Bakanları Konseyi Kanada Öğreniyor 2020" vizyonunda yaşam boyu öğrenme dört temel üzerine oturtmuştur. Bunlar (CMEC, 2008b, s.1-2);

- Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi: Bütün çocuklara erken çocukluk döneminden itibaren yüksek kalitede eğitim vererek okulda öğrenmeye hazır hâle getirmek,
- İlköğretimden Ortaöğretim Eğitimine: Bütün çocuklara ilköğretimden ortaöğretim dönemine kadar dünya çapında okuma-yazma, sayısal ve matematik becerileri kazandırmak,
- Ortaöğretim Sonrası Eğitim: Kanada'da ortaöğretim sonrası eğitimin kalitesini ve ulaşılabilirliğini artırarak bu düzeyde eğitim gören öğrenci sayısının artırmak,
- Yetişkin Eğitimi ve Becerileri Gelişimi: Kanada yetişkinler için ulaşılabilir, farklılaştırılmış, bireylerin ihtiyacına uygun bir yetişkin eğitimi sağlamak.

Son yıllarda hükümetler, okulların performans değerlendirme sonuçlarının ailelere, öğrencilere ve vergi mükelleflerine açıklanmasına özel önem vermektedir. Bunu yapabilmek için hükümetler öğrenci değerlendirme stratejileri ve programları geliştirmiştir. Eyalet ve bölgesel testlerin sonuçlarının yayınlanması bu kapsamda alınan önlemli kararlardır (Lolande, 2001, s.18).

Kanada'da öğrenciler düzenli olarak birtakım ulusal ve uluslararası sınavlara girmektedirler. Ulusal ve uluslararası sınavlar eyalet ve bölgesel değerlendirmelerin yerine geçmemektedir. Eyalet ve bölgesel çapta sınavlar çeşitli sınıflarda ve düzeylerde farklı derslerden yapılmaktadır. Kanada'da en yaygın değerlendirme sistemleri aşağıda yer almaktadır (CMEC, 2016, s.1-4):

- Kanada Değerlendirme Programı (Pan-Canadian Assesment Programme-PCAP),
- Uluslararası Okuma Becerileri Gelişim Çalışması (Progress in International Reading Literacy Study-PIRLS),
- Uluslararası Matematik ve Bilim Çalışması (International Mathematics and Science Study-TIMSS),

- Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assesment-PISA).

Örneğin; "Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı" olan PISA, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Kuruluşu tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde örgün eğitime devam eden 15 yaş grubundaki öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve okuma becerilerini ölçmektedir. Ayrıca ülkelere göre öğrencilerin okul ortamları, aileleri gibi konularda istiatistiki bilgiler toplanmaktadır (MEB, 2020). PISA çerçevesinde yapılan sınavlarda Kanada'nın aldığı puanlar Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Kuruluşu ortalamasının çok üstündedir. Okuma, matematik ve bilim alanında 2015 yılında yapılan PISA sınavına 72 ülke katılmış ve Kanada, Japonya ve Estonya'nın ardından üçüncü en yüksek başarıyı elde etmiştir (OECD, 2015). Kanada 79 ülkenin katıldığı 2018 yılı PISA sınavında Çin, Singapur, Mokao, Honkong, Estonya ile birlikte en yüksek puanları alan ilk altı ülkeden biri olmuştur (OECD, 2018b). Büyük oranda doğal kaynaklarının etkisiyle, Kanada birçok ülkeye kıyasla birçok açıdan daha iyi yaşam endeksine sahiptir (OECD). Ülke, G-8 ve G-11 üyesidir ve dünyanın 11'inci büyük ekonomisidir (DEİK, 2013, s.4). Ülkenin zenginliğinin eğitim sistemlerine de yansıdığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda dünyada Kanada eğitim alanında genel olarak itibarlı bir konumdadır. "Kanada'da İlköğretim ve Ortaöğretim Döneminde Tarih Eğitimi Yaklaşımları: Ontario Eyaleti Örneği" başlıklı araştırmanın ele alınması bu alanda araştırma yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda ilgili alanyazına özgün bir katkı olarak nitelendirilebilir. Bu araştırmanın tarih eğitimi ile ilgilenen her araştırmacıya Kanada örneği ile dünyadaki tarih öğretim programlarına ilişkin uygulamalar konusunda bir bakış açısı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca bu kapsamda Türkiye için faydalı olabilecek uygulamaları keşfetme ve inceleme olanağı sağlayabileceği öngörülmektedir.

1.5. Sayıltılar

- Tarih eğitiminin amaçlarından biri de devlete karşı aidiyet duygusu ve vatandaşlık bilinci kazandırmaktır.

- Tarih eğitimi; ülkelerin geçirdiği tarihsel aşamalar, devlet yönetimi, etnik yapı, tarih yazımının dünyada ve ülke içinde geçirdiği evreler, süreç içinde bu alanda gerçekleşen bilimsel çalışmalar, çeşitli kurum ve kuruluşlar ile çeşitli toplulukların çalışmaları ile şekillenmektedir.
- Okullarda verilen tarih eğitimi ulusal tarih anlayışını yansıtır. Tarih eğitimi devlet merkezli olarak şekillenmektedir. Ülkede merkezî eğitim yapısının bulunmaması ya da yerel yönetim anlayışının güçlü olması bu sonuçları etkilemez.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Divan-ı Lügat-it Türk adlı eserde eğitim sözcüğü "igitmek, ikidmek, terbiye etmek, yetiştirmek" olarak yer almaktadır (Güven, 2014, s.1-4). Türk Dil Kurumunun sözlüğünde eğitim, "çocukların ve gençlerin toplum yaşayışlarında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde ve dışında, doğrudan ve dolaylı yardım etme, terbiye" şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). En geniş anlamda eğitim bireyde kendi yaşantısı yoluyla davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Erden, 2017, s.13)

Karşılaştırmalı Eğitim: Farklı eğitim sistemlerinin incelenerek benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesi, karşılaşılan sorunlara benzer durumlarda benzer çözüm yolları önerilebilmesi ve yorumlanabilmesini kapsayan bir çalışma alanıdır (Çubukçu, Yılmaz ve İnci, 2016, s.446).

Öğretim Programı: Belli bir öğrenim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin amaçlarını, içeriğini, öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerini kapsayan plandır (Önal ve Topçu, 2013, s.310).

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bilimsel araştırmalar belli aşamaları olan bir süreçtir. Bu kapsamda, amaç, kavramsal çerçeve, problem ve alt problemlerin belirlenmesinin ardından yöntemin belirlenmesi önemlidir. Araştırma deseni ise araştırma sorusuna yanıt bulmak bilgiyi elde etmek için araştırmanın bütününü kapsayan bir eylem planıdır. Bu plan sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde araştırmacıların seçeceği araştırma türlerine göre farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışma; kullanımı açısından "…olayların gerçekleşmesine nelerin sebep olduğuna, kişiler ve kurumlar arasındaki ilişkilere…" odaklandığından temel; amacı açısından "bir durumun, toplumsal ortamın ya da ilişkinin, nesnelerin, insanların ya da örgütlerin özelliklerini ortaya çıkardığı ve tanımladığı" için betimleyici ve açıklayıcı; süresi açısından "hem geçmişe dönük, hem anlık…" veriler elde etme olanağı sunduğundan kesitsel; felsefi açıdan idealizm düşüncesinden dolayı gerçeğin tek ve mutlak gerçek olmadığı, herkesin gerçeğinin farklı olabileceği, dolayı evrendeki her şeyin zihinsel olduğu, gerçeği ancak bireyin oluşturduğu, öznelliğin ön planda olduğu anlayıştan dolayı nitel paradigma (kapsamlı düşünsel çerçeve) kapsamındadır. XX. yüzyıldan itibaren sosyal bilimlerde nitel araştırmalar artış göstermiştir. Nicel araştırmaların özelliklerinden ölçülebilirlik, sayılabilirlik, kesinlik gibi özelliklerin tersine nitel araştırmalar olgu ve olayları anlama ve anlamlandırma ile ilgilidir. Veri toplama ve analiz sürecinde bireysel

özellikler, yorumlar, algılar, bağlamlar ve izlenimler üzerine yoğunlaşma söz konusudur. Einstein'in "sayılabilen her şey önemli değildir ve önemli olan her şey sayılmayabilir" sözü nitel araştırma türlerinin önemini göstermektedir. Bununla birlikte nicel araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırmaların da üstünlükleri ve zayıf noktaları bulunmaktadır. Bu araştırma nitel bir araştırma türünde olup, durum çalışması da uygulanmıştır. Durum çalışmalarında geçek yaşamın keşfedilmesi ve betimlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada Ontario Eyaleti örneklem olarak seçilmiş, bu eyalet üzerinden de durum çalışması yapılmıştır (Özmantar, 2020, s.50-73). Nitel araştırmalarda örneklem seçiminde belirleyici unsur (diğer örneklemlere kıyasla) ilgilenilen değişkeni tüm yönleri ile ortaya çıkarabilecek zengin bir veriye ulaşama olanağının bulunmasıdır (Özkan, 2020, s.93)

Kanada'da 10 eyalet ve 3 bölgenin bulunmakta, nüfusunun yaklaşık %36'sı Ontario Eyaleti'nde yaşamaktadır (Morgan, 2011, s.27). Kanada'nın başkenti Ottowa ile ülkenin en kalabalık şehri Toronto yine Ontario Eyaleti'nde bulunmaktadır. Ayrıca Fransız egemenliğinin ardından başlayan Britanya egemenliği döneminden günümüze kadar Ontario Eyaleti'nin İngiliz egemenliğinin kurumsallaştığı bir merkez olduğu ve politikaların bu merkezden yayıldığı değerlendirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Nitel yöntemle yapılan araştırmalarda "görüşme, gözlem ve doküman inceleme (kayıt inceleme)" olmak üzere üç genel veri toplama tekniği bulunmaktadır (Karataş, 2015, s.71). Doküman incelemesi mevcut var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek yapılan veri toplama yöntemidir. Belirlenmiş bir hedefe yönelik olarak, çeşitli kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme faaliyetlerini kapsar. Eğitim ile ilgili araştırmalarda şu tür dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılmaktadır: ders kitapları, öğretim programları, toplantı tutanakları vs. (Özkan, 2020, s.115-116). Bu araştırmada Ontario Eyaleti bağlamında Kanada'da tarih eğitimi ile ilgili bilgiler alanyazın taraması ve genel ağdan elde edilen kurum ve kuruluşların verileri, yayınları ile kitap ve makalelerden sağlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Nitel yöntemle yapılan araştırmalarda "görüşme, gözlem ve doküman inceleme (kayıt inceleme)" olmak üzere üç genel veri toplama tekniği bulunmaktadır (Karataş, 2015, s.71). Doküman incelemesi mevcut var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek yapılan veri toplama yöntemidir. Belirlenmiş bir hedefe yönelik olarak, çeşitli kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme faaliyetlerini kapsar. Eğitim ile ilgili araştırmalarda "ders kitapları, öğretim programları, toplantı tutanakları" gibi dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılmaktadır (Özkan, 2020, s.115-116). Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma yürütülürken Kanada Eğitim Bakanları Konseyi ile Ontario Eğitim Bakanlığı'nın ilgili yayınları ve ders kitapları birincil kaynakları oluşturmuştur. Tarih eğitimine yönelik diğer kurum ve kuruluşların yayınları ile faaliyetleri, kamuoyu yaklaşımları ve araştırmaya yönelik bilimsel çalışmalar bu araştırmanın ikincil kaynaklarıdır.

2.4. Veri Analiz Metodu

Nitel yöntemle yapılan araştırmalarda veri analizi önemli bir aşamadır. Elde edilen verilerin analiz edilmesi, yorumlanması ve raporun yazılması büyük öneme sahiptir. Nitel analiz türlerinden betimsel analiz, en basit seviyede gerçekleştirilen, verilerin herhangi bir değişime uğramadan yer verildiği, betimlendiği bir analiz türüdür. Betimsel analiz, tespit edilen temalara uygun şekilde gerçekleştirilir. Temalar verilerin düzenli bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. (Cansoy ve Türkoğlu, 2020 ,s.146-148).

Araştırmacı, verileri araştırma problemine ve amacına, kayıtların içeriğini de çalışmanın kavramsal çerçevesine uygun şekilde belirlemelidir. Veri incelemesi için "araştırma konusunun, yöntem ve tekniğinin seçimi; veri kaynaklarının seçimi, temini etme ve sınırlandırma, kayıtın özgünlüğünü kontrol etme, kayıtları anlamaya çalışma, ayrıntılı ve derinlemesine okuma, içerik değerlendirilmesi (veri analizi), kategorilerin/temaların oluşturulması ve analiz birimlerinin yerleştirilmesi, sayısallaştırma ve yüzdelerle ifade etme

(isteğe bağlı), veriyi çalışmada kullanma ve yorumlama, araştırmanın yayına dönüşmesi" belli başlı aşamalardır (Kıral, 2020, s.182-183).

Belirtilen hususların yanında araştırmanın başlangıcından yayına dönüşene kadar tüm aşamalarda "etik" (ahlaki boyut) unsur temel bir öneme sahiptir. Araştırmacı, araştırması kapsamında incelediği her dokümanın asıl amacını, üretildiği bağlamı ve hedef kitlesini dikkate almalıdır. Araştırmada kullanılan dil açık, sade ve hedef kitleye uygun olmalıdır. Araştırmacı, kayıtlarda yer alan verileri tarafsız olarak ele almalı, yorumlamalı, analiz sürecinde bilimsel ve etik unsurlarına dikkat etmeli, akademik dürüstlükten taviz vermeden araştırmasını yürütmeli, sonlandırmalı ve yayımlamalıdır (Kıral, 2020, s.186). Bu kapsamda araştırma süresince belirtilen hususlar doğrultusunda çalışmanın yürütülmesine gayret edilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

3.1. Ontario Eyaleti Bağlamında Kanada'da Tarih ve Tarih Eğitimi Yaklaşımının Şekillenmesinde Belirleyici Olduğu Değerlendirilen Etkenler Nelerdir?

3.1.1. Kanada Tarihinin Dönüm Noktaları

Kanada'nın geçirdiği tarihî aşamaların ülkenin tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. Kanada devlet olarak çok eski bir geçmişe sahip olmasa da kıtanın tarihi binlerce yıl eskiye dayanmaktadır (Canada Guide, 2021b). Arkeologlar, *Amerindian* olarak da adlandırdıkları Kanada'nın ilk insanlarının (Kızılderililer ile Kuzey Kutbu çevresinde yaşayan Eskimolar) Asya'dan günümüzden yaklaşık 12.000 yıl önce Bering Boğazı'ndan (sular altında kalmadan önce) yürüyerek geçmiş olduğunu, günümüzdeki adıyla Kanada ve ABD'ye yerleştiğini ifade etmektedir. Hatta günümüzden 60.000 yıl öncesinde de insanların buraya ulaştığına dair çalışmalar bulunmaktadır. Yerli Amerikalıların Asyalılarla bağı olduğuna dair genel bir kanı bulunmaktadır. Buraya gelen en son yerliler Eskimolardır. Avrupalılarla temas öncesinde yazılı kanıtları olmadığından arkeolojik kalıntılar ve sözlü gelenekler yerlilerin tarihi ile ilgili bilgi sağlamaktadır (Britannica, 2021b). Arkeolojik bulgular Avrupalıların günümüzdeki Kanada'ya gelişlerinin Vikingler tarafından 1000 dolaylarında olduğunu göstermektedir. Vikingler burada kalıcı olmamıştır (AnaBritannica, 1994, s.47). Coğrafi Keşifler döneminde Kanada'nın

Avrupalılar tarafından keşfi, Asya'ya kısa yol bulması için İngiltere Kralı tarafından görevlendirilen İtalyan denizci John Cabot (Giovanni Caboto) tarafından 1497 yılında gerçekleşmiştir. Avrupalılar, Kanada'yı ilk keşfettiğinde karşılaştıkları yerlileri "Hintliler (Indians)" olarak adlandırmıştır. Bölgenin, Hindistan'ın doğusu olduğunu düşünülmüştü. İngiliz, Fransız, İspanyol ve Portekizli denizciler 1500'lerde balıkçılık amacıyla Newfoundland açıklarına seferler düzenlemeye başlamıştır. Her ne kadar birbirlerinden şüphe duysalar da yerliler ve Avrupalılar birbirleri ile karşılaşmış ve kürk karşılığında demir veya diğer fabrika ürünleri ticareti yapmıştır (Britannica, 2021b). St. Lawrence Nehri'nden Büyük Göller'e kadar olan bölge 1534-1763 tarihleri arasında Fransız toprağı olarak "Yeni Fransa (Nouvelle Fransa)" veya "Kanada" adıyla anılmıştır. İki çeyrek yüzyıl boyunca bu bölgeler Fransa'nın olmuştur (Encyclopedia Britannica, 1890, s.767). Günümüze dek Fransız dil ve kültür hâkimiyeti Quebec Eyaleti'nde devam etmektedir. Hatta Quebec'in bağımsızlığı fikri Kanada'da hâlâ canlı bir konudur. Quebec'in Fransız nüfusunun bugün dahi duygu ve düşünce olarak Fransa'dan kopmadığı söylenebilir. Bununla birlikte Quebec'teki yerli halklar, kendi rızaları olmadan Kanada'dan ayrılmayı kabul etmemektedir. Ayrıca burada yaşayan yerli Cree ve Inuitler kendilerinin bir azınlık grup olarak görülmesini istememektedir (Hudon, 2013). Fransa ve Büyük Britanya, 1700'lü yıllar boyunca Kuzey Amerika'nın kontrolü için birbirleriyle mücadele etmiştir. Yedi Yıl Savaşları sonucunda Kuzey Amerika'da Fransız egemenliği 1763 yılında sona ermiş, Britanya egemenliği başlamıştır (Eccles, 2006). Britanya Parlamentosu, 01 Temmuz 1867 yılında Britanya Kuzey Amerika Kanunu'nu kabul etmiş, böylece Kanada Dominyonu doğmuştur. Bu kanunla Kanada Eyaleti Ontario ve Quebec eyaletlerine bölünerek Nova Scotia, New Brunswick ile beraber federal olarak "Kanada Dominyonu" adıyla Büyük Britanya ve İrlanda Birleşik Krallığı altında tek bir yönetim birimi olarak birleşmiştir (Justice Laws Web Site, 2021).

Kanada'nın dış politika ile ilgili gelişmelerine bakıldığında 1895 yılından sonra İngiltere'nin sömürgelerindeki savaşlara katılmasının bir sorun olarak gündeme geldiği görülmektedir. Güney Afrika Savaşı'na (1899-1902) Kanadalı gönüllülerin gönderilmesi, 1910'da savaş dönemlerinde İngiliz komutası altına girmesi amacıyla Kanada Deniz Kuvvetleri'nin

kurulması özellikle Fransız kökenliler arasında hoşnutsuzluğa neden olmuş, hükümete karşı güçlü bir muhalefet oluşturmuştur. ABD ile özellikle Alaska sınırı konusu nedeniyle ikili ilişkilerde sıkıntı söz konusu olmuştur. Bu dönemde İngiltere'nin Kanada'ya tam destek vermemesi bağımsız bir dış politikaya yönelik gelişmelere yol açmıştır. Bu sırada ABD sermayesinin Kanada'ya girmesiyle iki ülke arasındaki ticari ilişkiler de gelişme göstermiştir (Ana Britannica, 1994, s.49). İngiltere, Kanada'ya 1911 yılında dış politikada söz hakkı verilmesine yönelik bir dış politika izlemiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda 8 milyon nüfusa sahip Kanada'dan çoğu gönüllü olmak üzere yaklaşık 600.000 asker görev yapmış, savaşta yaklaşık 60.000 Kanadalı ölmüş, 170.000'i ise yaralanmıştır. Birinci Dünya Savaşı Kanada'nın ulusal onurunu güçlendirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda milis kuvvetlerini etkin bir orduya dönüştürerek İngiltere'nin yanında yer alması sonucunda Kanada 1917 yılında İmparatorluk Kabinesi'nde temsil edilme hakkını elde etmiştir. Bu, dış politikada önemli bir adım olmuştur. Savaş sonrasında Kanada'nın imzacı devlet olarak katılması ve Milletler Cemiyeti'ne üye olması bu süreci pekiştirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Britanya İmparatorluğu özgür devletlerin birlikteliği şeklinde "İngiliz Milletler Topluluğu"na dönüşmüştür. Günümüzde Hindistan, Avustralya gibi devletlerarasında Kanada, İngiliz Milletler Topluluğu[2] içinde lider bir üye niteliğine sahiptir (Ministry Of Citizenship and Immigration, 2015). Kanada, 1931 yılında Westminister Tüzüğü ile İngiltere'ye bağlı egemen bir devlet olarak tanınmıştır ve neredeyse tamamıyla politik bağımısızlık elde etmiş, dış politikada bağımsız politika izleme yetkisine sahip olmuştur. Westminister Tüzüğü, Kanada için olduğu gibi Britanya'nın bütün dominyonlarına tam özerklik sağlamıştır (Hillmer, 2006). İkinci Dünya Savaşı'nda Kanada demokratik

[2] İngiliz İmparatorluğu'nun dekolonizasyon sürecine girmesi ile İngiliz poltikacı Lord Rosebery 1884 yılında değişen İngiliz İmparatorluğu'nu bir "Milletler Topluluğu" olarak tanımlamıştır. 1931 yılında Westminister Yasası ile İngiliz Milletler Topluluğu beş üye devlet (Birleşik Krallık, Kanada, İrlanda Bağımsız Devleti, Newfoundland ve Güney Afrika Birliği) ile kurulmuştur. 1946 yılında "İngiliz" kelimesi çıkarılmış ve "Milletler Topluluğu" adını almıştır. Günümüzde üye ülke sayısı 54'tür. Milletler Topluluğu'na katılmak isteyen herhangi bir ülke ilk önce Kraliçe Elizabeth'i Milletler Topluluğu'nun lideri olarak tanımlaması gerekmektedir (Kutluay, 2017).

müttefikleri ile birlikte savaşa dâhil olmuştur. Savaş sırasında müttefik ülkelere büyük miktarda ham madde, gıda ürünleri ve mamul mallar gönderilmesinin Kanada sanayisine olumlu etkisi olmuştur. Artan ekonomik gücüyle kendi savaş giderlerini karşıladığı gibi İngiltere'ye borç verebilecek düzeye ulaşmıştır. Savaşla birlikte Kanada Silahlı Kuvvetleri donanımlı, gelişmiş bir güç hâline gelmiştir (Ana Britannica, 1994, s.50). Kanada, 1947 yılında Milletler Topluluğu içinde Büyük Britanya ile eşit statüde olduğunu ilan etmiştir. Newfoundland (1949'da Kanada'ya dâhil olacaktır.) ile birlikte Kanada'dan yaklaşık bir milyon kişi İkinci Dünya Savaşı'nda hizmet etmiştir. Bunlardan 44.000'i savaşta hayatını kaybetmiştir. Kraliyet Deniz Kuvvetleri gibi Kraliyet Hava Kuvvetleri de müttefiklerine önemli katkı sağlamış, hatta "Milletler Topluluğu Eğitim Programı" kapsamında 130.000 hava personeline eğitim vermiştir. Savaş sonunda Kanada orta düzeyde bir devlet olarak dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip olmuş, ABD ile sıkı ilişkiler geliştirmiştir. Buna bağlı olarak dış politikası şekillenmiştir. Kanada savaş sonrası dönemde zenginleşme dönemine girmiştir. Alberta'da 1947 yılında petrolün keşfi Kanada'nın modern enerji endüstrisinin gelişmesine neden olmuştur. Kanada, Amerika gibi 1945-1970 yılları arasında dünyada en güçlü ekonomiye ve endüstriye sahip ülkeler arasında yerini almıştır. Soğuk Savaş döneminde Batı dünyasının demokratik ülkeleri ile hareket etmiş, NATO'ya ve Kuzey Amerika Uzay Savunma Komutanlığı'na üye olmuştur. Birleşmiş Milletler gibi diğer uluslararası organizasyonlara da üye olan Kanada, Kore Savaşı'na (1950-1953) katılmıştır. Bu savaşta yaklaşık 26.791 Kanadalı görev yapmış, 516'sı hayatını kaybetmiş, 1200'den fazla kişi de yaralanmıştır (Sürü, 2007).

Genel olarak Kanada'nın dış politikası Amerika ve Avrupa'nın sadık müttefiki gibi davrandığından bu kapsamda şekillenmektedir. Bu durum kendisini her iki dünya savaşında da göstermiş Soğuk Savaş'ta da demokratik ve kapitalist dünyanın çıkarlarını gerek Birleşmiş Milletler gerekse NATO kapsamında etkin bir şekilde savunmuştur. Bununla birlikte Kanada dış politikada ABD'ye tamamıyla bağlı kalmaktan kaygı duymuştur. Bu nedenle 1960'lı yılların sonlarından itibaren iki süper gücün (ABD-SSCB) çekişmelerinin dışında kalmaya ve üçüncü dünya ülkeleri ile bağlarını geliştirmeye çalışmıştır (Canada

Guide, 2021a). 1960'lı yıllarda ülke içinde Kanada'nın NATO içindeki rolü çokça eleştirilmişti. Pierre Trudeau yönetime geldiğinde daha kapsamlı bir dünya politikasını izleyeceğini belirtmiştir (Donaghy, Halloran ve Hilliker). Ayrıca, Trudeau 1968 seçim döneminde adil bir toplum ve iki dilli bir Kanada, çokkültürlülük ile Amerika Birleşik Devletleri ve Britanya'dan bağımsızlık sözü vermişti. Mayıs 1968 tarihinde Pierre Trudeau Kanada'nın savunma ve dış politikalarını yapılandıracağını ifade etmiş, dış ilişkiler ile ilgili ülke siyaseti 25 Haziran 1970 tarihinde altı kitapçık halinde yayınlanmış, bunların birinicisi ve en uzun olanı Kanada'nın genel olarak dış politikası diğer ikisi Birleşik Devletler ve uluslararası gelişmelerle, üçü de Avrupa, Latin Amerika, Pasifik gibi coğrafi alanlarla ilgili görüşleri içermiştir. Bu gelişme, "nihayet Kanadalılar için" ülkenin daha yöntemli ve düzenli bir dış politikası olduğuna dair yorumlara neden olmuştur. Birinci kitapçıkta hükümet altı tema üzerinde durmuştur. Bunlar; sosyal adalati sağlamak, yaşam kalitesini yükseltmek, egemenlik ve bağımsızlığı güvence altına almak, ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, barış ve güvenlik için çalışmak, doğal çevre ile uyumdur. (Bonder, 2019).

Genelde Kanada'nın ulusal güvenliği, ekonomik çıkarları ve küresel bağlamdaki rolü Birleşik Devletler ile olan bağları ile tanımlanmaktadır. Amerika'nın baskın kültürü ve ekonomisi Kanada'nın dış politikada rahatsız olduğu konulardan birisi olarak görünmektedir (Bonder, 2019). Amerika Birleşik Devletleri Kanada Konfederasyonun kuruluşundan itibaren bu ülkenin dış politikasına hükmetmiş durumdadır (Stacey, 2006).

Kanada, 1970-1972 yıllarında çok yönlü bir dış politika çerçevesinde Çin Halk Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği ve AET ülkeleriyle ilişkilerinin geliştirilmesine önem vermiştir. Kanada, 1978 yılında askerî uçak ve donanım tedariki ile savunmasını güçlendirmeye çalışmıştır. Başbakan Pierre Trudeau 1980'lerin başında yabancı petrol şirketlerin satın alınmasında önemli adımlar atmış, yabancı sermaye yatırımlarına da kısıtlamalar getirmiştir (Ana Britannica, 1994, s.51). İngiltere Parlamentosu'ndan geçen Kanada Yasası (25 Mart 1982) ile Kanada resmen bağımsızlık statüsü elde etmiş, bu yasa Britanya'nın Kanada üzerinde çıkardığı en son kanun olmuştur. Böylece Kanada ve Britanya Anayasaları birbirinden ayrılmıştır (Bhagwan ve Bushan, 2008, s.504).

Kanada, Saddam Hüseyin'e karşı Britanya ve Amerika'nın başını çektiği Irak Savaşı'na (2003-2011) karşı çıkan Batı uluslarından biri olmuştur. Böylece hiçbir ülkenin otomatik bir "müttefiki" olmadığını göstermiştir. Kanadalılar, faşist Almanya diktatörlüğü ile emperyalist Japonya'nın devrilmesinde yardımcı olduklarından dolayı gurur duymakta ve bu husus ile ilgili hislerini günüzmüde dahi ifade etmektedir. O zamandan beri Kanada'nın dış politikası otoriter, totaliter, emperyal, terörist faaliyetler ile içinde tiranlık ve diğer baskıcı "izm"ler içeren yaklaşımların yok edilmesi doğrultusunda olduğu belirtilmektedir.

Kanada askerleri BM çatısı altında birçok barışı koruma görevine katılmıştır (Canada Guide, 2021a). Ruanda'daki 1994 yılında soykırım öncesinde ve sonrasındaki Birleşmiş Milletler önderliğindeki barışı görevine katılmış, 1999 yılındaki Kosova'daki bombardımana NATO bombardımanına dahil olmuş, 2001 yılında Birleşik Devletler önderliğindeki Afganistan işgalinde yer almıştır (Stacey, 2006).

Otowa Üniversitisi öncülüğünde 2005 yılında ülkede yapılan bir ankette katılımcıların (18 yaş üstü 100 Kanada vatandaşı) %91'nin Kanada'nın dünya ile ilgili faaliyetlere aktif olarak katılması gerektiğini, Amerika Birleşik Devletleri ile sorun yaratsa bile %82'sinin Kanada'nın bağımsız bir politika izlemesi gerektiğini, %69'unun federal hükümetin dış politikaya yüksek önem vermesi gerektiğini belirttikleri görülmüştür (IPSOS, 2005, s.1-4).

Liberal Parti lideri Başbakan Justin Trudeau 2015 yılında seçimi kazanmasıyla dış politikada faal bir anlayışı benimsemiştir. Buna göre iklim değişiklikleri anlaşmaları, Birleşmiş Milletler, NATO, G-7 ve G-20'deki görünümünü arttırmıştır. "Dış İlişkiler ve Uluslararası Ticaret Bakanlığı"nın adı "Kanada Küresel Meseleleri Bakanlığı" olarak yeniden adlandırılmıştır. Dönemin ABD Başkanı Trump'ın dış politikada korumacı yaklaşımı nedeniyle Kanada ile birçok sektörde ticaret savaşları yaşanmıştır. Trump'ın Amerika kıtasındaki üyelerinden NATO'ya daha fazla askeri yardım talebi iki ülke ilişkilerini etkilemiştir. NAFTA ile ilgili Trump yeniden görüşme talep etmiş, sonunda Kanada, Birleşik Devletler ve Meksika Anlaşması imzalanmış ve CUSMA (CANADA-United States-Mecsico Agreement) olarak NAFTA yeniden adlandırılmıştır (Stacey, 2006).

3.1.2. Etnik Yapı ve Göç

Kanada'nın etnik yapısı ve göç ile ilgili hususlarının ülkenin tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. 1960 öncesinde ABD ve Avustralya gibi göçmenlerden geçmişlerini terk etmesi ve mevcut kültürel normlara uyması beklenmiştir. Bu model "Anglo-uyum modeli" idi. "Asimilasyon" o dönemde siyasi istikrarın temeli olarak görülmüştür. Daha sonra bu model Amerika'nın "ortak pota", Kanada'nın ise "etnik mozaik" adlandırmalarıyla biraz karışmıştır. 1960'lı yıllardan sonra ortaya çıkan olan "çok kültürcülük" politikası farklı uluslardan kurulmuş olan Amerika ve Kanada gibi ülkelerde yankı bulmuş, daha sonra yoğun göç alan Batı Avrupa ülkelerinde de yaygınlaşmıştır. 1970'lerin başında bu üç ülke, göçmenlerin baskısı ile asimilasyon politikalarından vazgeçmiştir. Bu konuyla ilgili "göçmenliğin yasallaşması, ayrımcılık karşıtlığı, istihdama yönelik programlar, eğitime ve kültüre yönelik finansal destek, etnik uzlaşma ve yerli haklarının iadesi" gibi politikalar 1970'lerde gelişmeye başlamıştır. Böylece Kanada farklı kültürlere saygı gösteren, geçmişten getirdikleri özellikleri korumalarına izin veren ve farklılıkları teşvik eden daha çoğulcu bir politika benimsemiştir (Erzurumlu, 2008, s.40-41).

Kanada'nın nüfusu yaklaşık 38.005.238'dir . Ontario Eyaleti 14.734.014 nüfus ile en yoğun nüfuslu olup Kanada'nın başkenti Ottowa buradadır. Ardından gelen Quebec Eyaleti'nin nüfusu 8.574.571'dir (Statistics Canada, 2021). Ülkenin nüfusunun 2025 yılına gelindiğinde %20'sinin 65 yaş üstünde olacağı tahmin edilmektedir (Morgan, 2011, s.130).

Yerlilerin problemleri, artan göç oranları, yaşlı nüfusun desteklenmesi Kanada'da problemler arasında yer almaktadır (Devan, 2018). Kanada'nın etnik çeşitliliği kendisini nüfus yapısında göstermektedir. Kanada vatandaşlarının %32.2'si Kanadalı, %18.3'ü İngiliz, %13.9'u İskoç, %13.6'sı Fransız, %13.4'ü İrlandalı, %9.6'sı Alman, %5.1'i Çin, %4.6'sı İtalyan, %4.4'ü Kuzey Amerikan yerlisi ve %4'ü Hindistanlı, %51.6'sı ise "diğerleri" olarak kendilerini tanımlamaktadır. 2016 tahminlerine göre belirtilen bu rakamların %100'ü geçmesinin nedeni katılımcıların birden fazla etnik köken belirleyebilmelerinden kaynaklanmıştır. 2011 rakamlarına göre Kanada'da toplumun %39'u

Katolik, %20.3'ü Protestan, %1.6'sı Ortodoks, %6.3'ü (diğer) Hristiyan, %3.2'si Müslüman, %1.5'i Hindu, %1.4'ü Sikh, %1.1'i Budist, %1'i Yahudi, %0.6'sı diğer dinler, %23.9'u ise kendini dinsiz olarak tanımlamaktadır (CIA, 2021). Federal hükümet kanun gereği devlet hizmetlerini İngilizce ve Fransızca sağlamakla yükümlüdür. Fransızca konuşanların çoğu Quebec'te yaşamakta olup bir milyonu Ontario, New Brunswick ve Manitoba ile daha az sayıda olmak üzere diğer eyaletlerde yaşamaktadır (Government of Canada). Quebeclilerin özel ve ayrıcalıklı bir kimliği, kültürü ve dili vardır. Kanada Parlemantosu 2006 yılında Birleşik Kanada içinde Quebeclileri bir ulus olarak tanımıştır (Secrétait du Québec aux Relations Canadiennes).

Tablo 1

Kanada'da Konuşulan Birinci Resmî Dil

Konuşulan Dil	**Oranı**
İngilizce	%75.4
Fransızca	%22.8
İngilizce ve Fransızca bilmeyen	%1.8

Kaynak: Government of Canada. (2016). *Statistics on Official Languages in Canada Government.* www.canada.ca/.

Tablo 1'de görüldüğü üzere ülkede İngilizce en çok konuşulan resmi dil durumundadır.

Tablo 2

Resmî Dillerin Dışında Kanada'da En Çok Konuşulan Diller

Dil	**Konuşan Kişi Sayısı**
Çince	641.100
Hintçe	594.705
İspanyolca	553.495
Filipin Dili	525.375
Arapça	514.200

Kaynak: CBC. (2017). *Census Highlights Of Latest Data On Language, Marital Status, Households*. www.cbcnews.

Tablo 2'de görüldüğü gibi İngiliz ve Fransızca dışında en çok konuşulan dil Çincedir. Kanada'da 2016 sayımına göre 1.673.785 kişi kendisini yerli olarak tanımlamış olup nüfusun %4.9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 3

Yerli Nüfus

Yerliler	Nüfus
İlk Milletler (Kızılderililer)	977.230
Métis (İlk Avrupalı yerleşimciler ile yerlilerin karışımından oluşmuş günümüze gelen gruplar)	587.545
Inuit (Eskimo)	65.025

Kaynak: Parrot, Z. (2020) *Indigenous people in Canada.* www.canadianencyclopedia.ca.

Tablo 3'de görüldüğü gibi yerli konuşan nüfus oldukça azdır. Kanada'da ülkenin tamamına yayılmış 12 dil ailesine mensup 70'ten daha fazla yerli dili konuşulmaktadır (Statistics Canada, 2017).

Tablo 4

En Çok Konuşulan İlk Üçte Yer Alan Yerli Diller

Yerli Dil	Konuşan Kişi Sayısı
Cree	63.985
Inukitut	39.025
Ojibway	21.800

Tablo 4'te görüldüğü gibi en çok konuşulan yerli dil sayısı da oldukça sınırlıdır. Kanada'nın belki de en göze çarpan özelliği, bu ülkenin bir göçmenler ülkesi olmasıdır (Troper, 2013). En yüksek göçmen oranı 1913 yılında kaydedilmiş olup, yılda 400.000 kişi göç etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda bu rakam keskin biçimde düşmüştür. 1915 yılında 34.000 kişiden daha az kişi gelmiştir. En düşük göçmen sayısı 1930 Ekonomik Buhran Dönemi ve II. Dünya Savaşı döneminde yaşanmıştır. Barışın gelmesiyle göçmen sayısı hızlı artış göstermiştir (Satatistics Canada, 2016, s.3-4). Kanada'da 2001 yılından itibaren göçmen sayısı yıllık 220.000-260.000 arasında değişiklik göstermektedir. 11 Eylül 2001'den sonra Kanada göç politikasını sıkılaştırmıştır (Troper, 2013).

Kanada sahip olduğu farklılıkların zenginlik olarak görülmesi üzerinde durarak devletin temellerini bunun üzerine inşa etmiştir. Göçün, Kanada'nın tarihinde toplumun güçlenmesi için anahtar bir rol oynadığı değerlendirilmektedir. Kanada'nın çok kültürlülüğü bütün vatandaşların eşit olduğu düşüncesine dayanmakta olup bu farklılıkların onları daha da güçlü hâle getirdiğine inanılmaktadır. Kanada, farklılıkların bir arada yaşama konusunda

karşılaşılan problemleri önemli ölçüde çözdüğünü iddia eden ve bu konuda en başta gelen ülkelerden biridir (Özensel, 2012, s.57).

1982 yılında Kanada Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi ile "çok kültürcülük" tanımlanmıştır. Bu bildirge "renk, ırk, din, cinsiyet veya diğer demografik özelliklerden dolayı herhangi bir ayrımcılığa karşı" vatandaşlarını korumaktadır. Hükümetin her seviyesinde ve eğitimdeki bütün görevliler bu doğrultuda hareket etmekle yükümlüdür (CMEC, 2001, s.11).

3.1.3. Kanada'da (İngilizce) Tarih Eğitimi ve Tarih Yazımı

Kanada'da (İngilizce) tarih eğitimi ve yazımının geçirdiği evrelerin ülkenin tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. Kanada'da tarih yazımı İngiliz dilinde İngiliz yerleşimi ile bölgesel olarak başlamış, istekli amatörlerce hayata geçirilmiştir. Kanada'da 1960'lı yıllardaki tarih eğitiminin kökenleri 1700'lü yılların sonu ile 1800'lü yılların başında Avrupa'ya dayanmaktadır. Avrupa'da tarih, önceden hükümdar adaylarını yöneticilik sanatına hazırlayan bir disiplin olarak görüldü. Özellikle tarih, uzun bir süre klasik dillerin öğretimi için gerekli malzemeyi sağlayan bir yardımcı araç olarak kaldı. XVI. yüzyıldan sonra dinî metinleri daha iyi anlamak için tarih öğretimi vurgulanmıştır (Safran, 2002).

Üçüncü dünyanın işgali, Endüstri Devrimi, Amerikan Devrimi, Fransız İhtilali başta İngiltere olmak üzere kapitalist güçleri ortaya çıkarmıştır. Emperyalist Avrupa dünyayı teknoloji, bilim ve tarih ile yeniden düzenlemiştir. Quebec dışındaki Kanada'da tarih yazımında beyaz, İngiliz erkek burjuvazi egemenliği söz konusu olmuştur. Bu dönemde Britanya'dan ayrı bir Kanada tarih yazımından söz edilemez. 1830'lu yıllarda Kanada'da tarih tamamıyla metodolojik ve içerik bakımından Britanyalı idi (Davis, 1995, s.3-7).

Bu kapsamda Britanya'da XIX. yüzyılın ilk yarısına gelindiğinde daha çok Yunan ve Roma tarihi öğretilmiştir. Yunan ve Romalı devlet adamlarının deneyimleri ile Britanyalı politikacılar arasında paralellikler kurulmuştur. Böylece gençlerin beyinlerinde politik yapılanma ile ilgili sadece Yunan ve Roma hükümet teorileri yer almıştır. Britanya

İmparatorluğu kendilerini bu iki uygarlığın mirasçıları olarak görüyordu. Kral ve Kraliçe ile Britanya'nın önemli savaşları ve başarılarının yer aldığı bir ulusalcılık söz konusu idi. Yönetici sınıf asla eleştirilmez, destekleyici bir tutum söz konusu olurdu. Tarih, Britanya İmparatorluğu'nu ileriye ve daha ileriye götüren bir süreç olarak anlatılırdı. Büyük amiraller ve generaller ulusal hikâyenin kahramanları idiler (The British Empire). Sömürgecilik faaliyetleri sonucunda Avrupa sanatı, dilleri gibi Avrupa tarihi de dünyadaki diğer kolonilere yayılmıştır.

Kanada'da tarih yazıcılığına ilk örnek 1749 yılına ait "A Geographical History of Nova Scotia" adlı yazarı bilinmeyen eserdir. Batı düzlüklerinin Avrupalıların yerleşimine açılmasıyla J. James Hargrave tarafından "Red River" (1871), George Bryce tarafından "Manitoba" (1882) adlı eserler yazılmıştır. Kuzey Amerika'da diğer Britanya kolonileri de tanıtıcı edebiyat niteliğindeki bu eserlere yer vermiştir. Bu çalışmalar bölgesel bir bilinç de sağlamaktaydı. Bir bakıma bu çalışmalar daha çok Ontario'daki merkezî anlayışa tepki olarak da ortaya çıkmaktaydı. Bunun nedeni Ontario'da ortaya çıkan tarih çalışmalarının bölgesel değil, daha çok bütün Kuzey Kanada'yı temsil eder nitelikte olmasıydı.

1867 Konfederasyonu, Ontario'nun geçmişinin Kanada'nın geçmişi olarak görülmesine katkıda bulunmuştur. Ontario'daki tarih yazımı Britanya ile bağların korunması anlayışı ile devam etmiştir. İngiltere'de doğan mühendis William Kingsford tarafından sonraki on yıl içinde Ontario'da on ciltlik Kanada tarihi yazılmıştır. Kendisi bütün İngilizce konuşan Kanada'yı tek bir ulus olarak tasavvur etmiştir. Bu eserde yerel hükümetin gelişimine ve emperyal otoriteden uzaklaşmasına vurgu yapılmıştır. Yüzyılın sonunda Kanada tarih yazımı istekli edebiyatçıların elinde kalmaya devam etmiştir. 1880 yılında McGill Üniversitesinde Profosör J. W. Dawson'a göre iyi eğitimli bir adam okuyarak genel bir tarih bilgisi edinebilirdi. Bunun için dil ve edebiyat yeterlidir ve tarihî belgelere ihtiyaç yoktur. 1900'lü yılların başında tarih klasiklerden, İngiliz edebiyatı ve politik ekonomiden bağımsızlık elde etmeyi başarmıştır. Bu yaklaşım yerini yavaş yavaş kurumların genişlemesi ile uzmanlaşma, edebî vurgunun yerini de profosyonel disiplin almaya başlamıştır. "Kanada Kraliyet Topluluğu"nun 1882 yılında kurulmasıyla ulusal ve bilimsel yayınlar ortaya

çıkmıştır. Uzmanlaşma konusunda diğer bir gelişme, 1880-1920 arasında İngilizce Kanada üniversite programının hızlı yaygınlaşması olmuştur. Toronto Üniversitesi ve Queen Üniversitesinde 1890'lardan itibaren Kanada tarihi kürsüleri kurulmuş, profosörlerce okutulmaya başlanmıştır. George Wrong orijinal kaynakları kullanarak eserler yazmıştır. "Remarkable History of the Hudson's Bay Company" (1900) adlı eser bunlardan birisidir. Ayrıca kendisi 1879 yılında Manitoba'da "Tarih ve Bilim Topluluğu"nu kurmuştur. Kanada Devlet Arşivleri'nin 1872 yılında kurulması bu alanda diğer önemli bir gelişmedir. Bu birinci el kaynaklara ulaşmayı sağlamıştır.

Kuzey Amerika'da ulusal bir kimlikle devlet kurma düşüncesinden dolayı ulusalcı tarih anlayışına[3] bağlı kalınmıştı. XX. yüzyılda tarih yazımında Toronto Üniversitesi, McGill gibi eski İngilizce konuşan okullarda yetişmiş tarihçiler bu konuda etkiliydi. Onlar Yeni Fransa'nın fethinin, monarşinin, liberal-demokratik sürecin yükselişinin ve Konfederasyonun başarılarının tarihini yazdılar. George M. Wrong (1860-1948), Donald Creighton (1902-1979), J. M. S. Careless (1919-2009) Kanada tarih yazımının belli başlı temel taşları olmuşlardır. Bu kişiler daha çok Toronto Üniversitesi mezunlarıydı. Ulusalcı tarih ekolü yapısı itibarıyla ideolojik olarak muhafazakârdı. Bu yaklaşım 1930'lu yıllarda düzenli olarak sol kanattan eleştirilere maruz kalsa da çok az tarihçi bundan etkilenmiştir. Özellikle üniversitelerin tarih bölümlerinde kadınlar olmadığından, feminist baskıların etkileri olmamıştır. Aynı durum beyaz olmayan, Hıristiyan olmayan ve ulusalcı olmayanlar için de geçerliydi (Douglas, 2012).

1903-1911 arasında akademisyenler ve hukukçular tarafından yazılan ansiklopedik bir eser olan "Kanada'nın Kurucu Babaları" politika ile ilgiliydi ve "Kanada'nın ulusal kurucuları ve onların ülkenin bağımsız geleceğine katkıları" şeklinde bakış açısına sahipti. Bu eserde herhangi bir eleştirel yaklaşım yer almamıştır. İngiliz Kanadalılar, Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna gelindiğinde Britanya İmparatorluğu'na karşı psikolojik olarak mesafeli çıkmıştır.

[3] Kaynaklarda bu konu "ulusalcı tarih anlayışı" olarak geçse de, Kanada'nın etnik yapısına ve tarihine bakıldığında "devlet tarihi" ya da "resmi tarih anlayışı" olarak ifade edilmesinin daha uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Duygusal bir bağ devam ediyor olsa da bu dönemde Kanada'nın tam bağımsızlığını ilan etmesi düşüncesi etkiliydi (Mckillop, 2015). Sonraki nesiller ve daha çok İngiliz Kanadalı uzman tarihçiler imparatorluk ve ulus arasındaki ilişkiyle daha çok meşgul olmuştur. İki savaş arası dönemde Kanada'nın biraz da karmaşık uluslararası statüsünü anlamaya yönelik birçok yayın yapılmıştır. Bunlardan en göze çarpanı W.P.M. Kennedy'nin "The Constitution of Canada" (1922) ve Chester Martin'in "Empire and Commonwealth" (1929) adlı eserleridir.

1922 yılında "Kanada Tarih Birliği" kurulmuş, "Canadan Historical Review" onun yayın organı olmuştur. Savaş sonrasında Birleşik Devletleri dünya gücü olarak yükselişi söz konusu olmuştur. Böylece bazı tarihçiler Kanada-Amerikan ilişkilerini çalışmaya başlamıştır. Bu görüş "Continentalism" adlı 25 ciltlik eserde kendisini göstermiştir (1936-1945). Kanada'da tarih programların içeriğine 1950'li yıllarda Amerikan tarihi eklenmiştir (Davis, 1995, s.3-7). 1960 ve 1970'li yıllarda Birleşik Krallık'ta olduğu gibi Kuzey Amerika'da farklı nedenlerden fakat benzer şekilde sonuçlanacak gelişmeler olmuştur. Tarih derslerinde geleneksel içerik odaklı eğitim anlayışı eleştirilmeye başlanmıştır. Çünkü çok fazla tarih bilgisi verilmekte ve çok az tarih disiplin anlayışı üzerinde durulmaktaydı (Gibson, 2019, s.265-266).

Kanada'da yaşayan özellikle yerliler, Fransızlar ve İrlandalılar İngiliz mirasını Anglo-Saxon elitlerinden farklı görmekteydi. Tarih anlatımında bu dönem, yerlilerin tarihine yer verilmediği, önem verilmediği, küçümsendiği ve hatta yok sayıldığı bir dönemdi (Kelly, 2018, s.207-208). 1960'lı yıllara gelindiğinde Kanada'da ulusalcı tarih ekolü ciddi tehdit altında kalmıştır. "Bebek patlaması (baby boom[4])" nesillerinin yetişmesi ile daha çok üniversite açılmış ve ünversitelerde çok fazla genç eğitime başlamıştı (Douglas, 2012). Bölgesel üniversitelerden mezun olan bu nesiller "taşra, farklı etnik kökenler, işçi sınıfı, feminizm" gibi alanlarında çalışmalar yapmıştır. Simon Fraser, Calgary, Victoria gibi üniversiteler tarihe yeni yaklaşımlar getirmiştir.

[4] Kanada'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında yıllık doğan bebek sayısındaki artışı tanımlamak için kullanılan bir deyimdir. 1945-1965 yılları arasında bu dönem devam etmiştir (Statistics Canada, 2018).

ABD'de Güney Asya'daki savaşa karşı protestolar, sivil haklar hareketleri, ikinci dalga feminizm hareketi ve yeni sol Kuzey Amerika'yı ve ötesini etkilemiştir. Quebec'te Sessiz Devrim olurken Kanada'nın diğer bölgelerinde önemli entelektüel ve kültürel tartışmalar yaşanıyordu. Dünyanın bazı yerlerinde de olduğu gibi 1960-1970'li yıllarda Kanada'da da kadın hareketleri başlamış, işçi sınıfı seslerini yükseltmiş, yerliler kendi kimliklerine yer verilmesini talep etmeye başlamıştır (Davis, 1995, s.3-7). Bunun tarih alanındaki etkisi, ulusalcı tarih anlayışının yerini "sosyal tarih anlayışı"na bırakması olmuştur.

"Sosyal tarih" anlayışı ile kapitalist sosyal ve ekonomik ilişkilerin eleştirildiği eserler verilmiştir. 1970'li yılların sonunda "ulusal sentez" çokça eleştirilmiştir. 1970'li yılların ortalarında beyaz olmayanların, kadınların, çeşitli sosyal sınıfların, farklı etnik grupların tarih yazımında diğerlerine göre artış görülmüştür. Böylece çok az ulusal ve politik tarih yazılmış ve okullarda öğretilmiştir. Bunun sonucunda Kanada'da ortak geçmişin farklı unsurları öğrenciler tarafından daha iyi bilinir hâle gelmiştir (Mckillop, 2015). Bu dönemde tematik süreli yayınlarda artış görülmüştür. Bütün bu gelişmeler sonucunda Kanada'da 1990'lı yıllarda hız kazanan "tarih savaşları" başlamıştır (Douglas, 2012).

Bu arada "ulusalcı tarih ekolü"ne elit gruplar, politik liderler, sanayiciler ve medya sahip çıkmıştır. Bu ekolün kitap yazarları %100 erkek ve beyazdı. Aynı demografik yapı üniversitelerde tarih bölümlerinin kadroları içinde geçerliydi. Bu tarihçiler "gençlerin Kanada tarihine ilişkin genel bir sentez yapamadıkları ve bu nedenle sınırlı perspektiflere sahip oldukları" konularında "sosyal tarih anlayışı"nı eleştirmiştir (Mckillop, 2015). Ulusalcı kesim, tarihin bu "parçalı" hâlinin ulusal tarih anlayışını, bu açıdan da ülkede birlik duygusunu geliştirmeye hizmet etmediği düşüncesini devletteki güçleri nedeniyle yaygınlaştırmıştır.

Kanada Kraliyet Askerî Koleji kökenli Jack Granatstein, Toronto'nun York Üniversitesinde ulusal tarih ekolünde etkili bir tarihçi olarak Kanada'nın ortak geçmişine zarar verdiği gerekçesiyle geçmişin "İlk Milletler, cinsiyet, kadın deneyimleri, ulusalcı karşıtlarının" tarihi olmasına karşı çıkmış, bundan dolayı sosyal tarihi eleştirmiştir. Zamanla Kanada eğitim sisteminde milliyetçilik kamuoyunda temel konu hâline gelmişti. "Okullarımız ve

üniversitelerimiz Kanada ulusal kimliğinin gelişmesine katkıda bulunmuyorsa, geçmiş ile güncel olarak meşgul olmalıyız." düşüncesi egemen olmuş, mevcut eğitim sisteminin Amerika'da olduğu gibi neden toplumu harmanlamasında ve ulusal kimliğin oluşmasında etkili olmadığı konusu kamuoyunda tartışılır olmuştu.

Bunun bazı nedenleri üzerinde durulmuştu. Buna göre XIX. yüzyılda Amerika eğitim sistemi "küçük sadık Amerikalılar" yetiştirirken Kanada'da o dönemde böyle bir hedef söz konusu olmamıştı. Bu dönemde amaç Britanya ve Britanya kurumlarına "sadık küçük vatandaşlar" yetiştirilmesiydi. Ayrıca okullarda Britanya edebiyatına özel vurgu yapılmış, tarih ve vatandaşlık eğitiminde Britanya'ya referans verilmiş ve Britanyalı kahramanlar etkili olmuştu. Okullarda Kanada'ya sadakat yerine Britanya tahtına sadakat ve bağlılık hususu söz konusu idi. 1898 yılından itibaren 24 Mayıs'ta (Britanya kraliçesinin doğum günü olan) kutlanan "İmparatorluk Günü" daha çok Britanya emperyalizmine hizmet etmiştir. Kanada Birinci Dünya Savaşı'nda politik otonomi elde etse de kültürel ve ruhsal özerklik elde edememişti. Örneğin, savaştan sonra İmparatorluk günü kutlamaları 1922 yılında en üst seviyeye ulaşmıştır. Her yıl Ontario'da "İmparatorluk Günü"nde Britanya İmparatorluğu'nu öven yücelten şiirler, şarkılar içeren broşürler yayımlanıyordu.

1867 yılından sonra Kanada merkezli tarih anlayışının olmamasının bir diğer nedeni de o dönemde alınan karar sonucunda eğitimin eyaletlere bırakılması nedeniyle, Kanada ulusalcılığının okullarda temsilî yer alması veya vurgulanması söz konusu olmamıştır. Peki, neden 1847 yılında okullar eyaletlere bırakılmıştı? Her koloni zamanla Kanada'nın bir parçası olmuştu ve Kanada'ya dâhil olduğunda da zaten kendi eğitim sistemleri vardı. Zamanla oluşan Amerikan etkisi de Kanada kimliğinin oluşmasını olumsuz etkilemiştir. 1920 ve 1930'lu yıllarda Amerikan magazinleri, dergileri, radyoları, filmleri Kanadalı gençlerin hayallerini ele geçirmiştir. Yaklaşık yirmi milyon günlük ve haftalık gazete ve dergi Amerikan sınırından ülkeye akmıştı. 1930'lardaki en popüler radyo programları Amerikan kökenliydi. Bu yıllarda Kanadalı gençler Amerikalı kahramanları benimsiyordu. Bütün bu gelişmeler okullarda Kanada kimliğinin oluşmasına engel teşkil etmiştir.

Ayrıca Kanada'da başlangıçtan itibaren hem tarih yazımı hem de tarih eğitiminin içeriği İngilizce konuşan Kanada ile Fransızca konuşan Kanada arasında hep farklı olmuştur. 1841-1867 arası dönemde İngilizcenin egemen olduğu Yukarı Kanada ile Fransızcanın egemen olduğu Aşağı Kanada eğitim sistemlerini birleştirememişti. Böylece Kanada'da Fransız dili ve kültürünün egemen olduğu Quebec'te ikili bir okul sitemi ortaya çıkmıştır. 1940'lı yıllarda Charles Bilodeau yaptığı araştırmada Fransızca ders kitaplarında İngilizce konuşan Kanadalıların katkılarından söz edilmemekte; aynı şekilde İngilizce ders kitaplarında Fransızca konuşanların Kanada'ya yaptığı katkılara yer verilmemekte idi. Quebec'te "Aile Komisyonu" 1965 yılında, "Kraliyet İki Dil ve İki Kültürlülük Komisyonu" ise 1968 yılında yaptığı araştırmada aynı sonuca ulaşmıştır. Buna göre, Kanada tarihi İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki farklı yapıdadır. 1960'lı yıllarda İngilizce konuşan Kanada'da Fransızlara daha fazla yer verilmesi söz konusu olsa da bir Kanada kimliğinin oluşması için artık çok geçti. Sonuç olarak Kanada'da eğitim sisteminin "ulusal kimliğin" gelişmesinde etkili olmadığı düşünülmekteydi.

Stamp'a (1971) göre, Kanada'da tarih eğitimi sorunun tamamen okullara yıkılması doğru değildir. Stamp, bütün bunlara rağmen Kanada'nın dünya medeniyetine katkı yapabilmesi için Kanada kimliği konusunda daha bilinçli olması gerektiğini ifade etmiştir. 1970'li yılların sonu ile 1980'li yılların başında hükümet daha çok dil ve matematik çalışmalarına ağırlık vermeye başlamıştır (Davis, 1995, s.3-7).

Prof. Mathews ve Prof. Steele "ulusal kimlik" konusuna dikkat çekmiş, her seviyede okul ders kitaplarında Kanada içeriğinin ve üniversitelerde Kanadalı eğitimcilerin artırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu noktada birçok Kanadalı "ulusalcılığın enjekte edilmesi için çok mu geç olduğu" konusunda endişelerini dile getirmişti. Şu açıkça görülüyor ki, yüz elli yıllık Kanada okul sistemi Kanada kimliği yaratmada ve ulusalcılığı güçlendirmede başarısız olmuştur. Kanada'da tarih eğitimi ile ulusal kimlik tartışmalarında iki hususun birbirinden bağımsız düşünülmediği görülmektedir. "Kanada tarihinin düşüşe geçmesinin" nedenlerini Davis (1995, s.15) şu şekilde belirtmiştir: Kanada önce Britanya kontrolünden kurtularak bağımsızlığını ilan etmesinin ardından ABD kontrolü altına girmeye başlaması (1989

Serbest Ticaret Anlaşması, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması); 1970'li yıllardan itibaren Kanada bağımsızlığının erozyona uğradığına dair düşünce; yükselen Quebec ayrılıkçı çabaları; 1970'li yıllardan itibaren Batı'nın tarihin tüm insanlığın gelişiminin simgesi olduğuna dair inancın Ontario ders kitaplarından kaldırılması; 1960-1990'lı yıllarda yerliler, işçiler, kadınlar, üçüncü dünyacılar, gençler, Quebecliler, göçmenler ve farklı ırk grupları geleneksel tarih anlayışını temsil eden Batı tekelciliğine dayalı tarih anlayışına karşı çıkması ve seslerini duyurmaya başlaması; 1960'lı yıllardan itibaren başlayan yeni küresel kapitalizmin inşa süreci ile ulusal tarihler ihmal edilmesi ve bunun yerine tarih ve edebiyat eğitimi beceri eğitimine dönüşmesi ve öyle algılanması.

Kanada'da Dominion Ensititüsü tarafından 1997 yılında 18-24 yaşları arasında 1.024 kişiye "Kanada Günü Gençlik Tarih Araştırması" yapılmış, sonuçlar toplumda büyük bir endişeye neden olmuştu. Çünkü gençler ülkelerinin tarihine dair testte başarısız olmuştu. Araştırma sonuçları büyük başlıklar hâlinde "ulusal bir rezalet" olarak nitelendirilmiştir. Çoğu Kanadalı, Konfederasyon'un ne zaman oluştuğu hakkında bir fikirleri olmadığı gibi üçte biri hangi yüzyılda bile kurulduğunu belirtememiştir. Katılımcıların beşte ikisi, İkinci Dünya Savaşı'nda Kanada'nın Fransa, Britanya ve Rusya ile savaştığını ifade etmiştir (Historical Association, 2009, s.26). Bir gazete "Bir ülke geçmişini bilmeden, başarılarını kutlamadan, mitolojisi olmadan nasıl hayatta kalabilir?" diye sormaktaydı (Clark, 2009). Morton (2002), tarihî bilgi eksikliğinin Kanada'ya özgü olmadığını ifade etmiştir. 1980'li yıllarda Başkan Ronald Reagan, Amerikalılar için aynı bilgisizliği dile getirmiştir. Bir araştırmada Amerikalıların üçte ikisi İç Savaşı tarihlendiremediği gibi yüzyılı da doğru belirtememiştir.

Tarih eğitimine yönelik başka eleştiriler de söz konusu olmuştur. Dennis (2003), Toronto Üniversitesinde yaptığı tez çalışmasının sonucunda eğitim sisteminin hâlâ güçlü bir ırkçılık, cinsiyetçiliğin ve sınıfçılığın kalesi olduğunu ifade etmiştir. Okul programlarında beyaz kadınlara yokmuş gibi davranıldığından ve beyaz erkeklerin hâkimiyetinden söz etmiştir. Skoufaras (2004), tez çalışmasının sonucunda Quebec tarih programının günümüz dünyası için çok fazla Avrupa merkezli ve tek kültürlü olduğunu ifade etmiş, farklılıkları ve kültürel çeşitliliği tanıyan ve bunlara saygı duyan bir tarih programını önermiştir. Özellikle İtalyan,

Yahudi, Arap, Haiti, Karayipler, Afrika, Çin ve Yunan azınlıklarının hikâyelerinin de programa dâhil edilmesini istemiştir.

Jocelyn Létourneau, 2006 yılında Quebec'te tarih programı ile ilgili olarak "Ulus inşa etme amaçlı dar kalıp içinde yer almasından daha ziyade; tarih, kendi uyumsuzluğu ile çalışılmalıdır." şeklinde yorumunu belirtmiştir. Tarih eğitimine ilişkin olarak Ken Osborne, 2003 yılında tarih derslerinde temel ulusal bilginin verilmesinin önemine değinirken bu içeriğin bütün tarihsel bilginin özeti olduğu hususunu eleştirmiştir. Okulların Kanada tarihine ilişkin kapsamlı bir çerçeve çizemediği konusunda hemfikir olan Osborne, eski "ulus inşa etmek" hedefli tarih eğitimine de karşı çıkmıştır. Buna göre tarih hem pedagojik açıdan uyumlu olmalı hem de tarih ilminin sorgulama süreci ile de alakalı olmalıdır (Clark, 2009).

Jack Granatstein *"Kanada Tarihini Kim Öldürdü?"* başlıklı geniş çapta tartışma yaratan çalışmasında sosyal ve kültürel tarihçileri suçlamıştır. Ona göre Kanada tarihi, "sosyal tarihin kurbanı olmuştur". Sosyal tarihçilerin "Kanada tarihinin önemli noktalarını ihmal ettiklerini, onun yerine sosyal bilgiler, güncel olaylar ve çocuk merkezli pedagojilere yer verdiklerini" ifade etmiştir. Ona göre askerî, politik ve diplomatik konular arasında kendine yer açan sosyal tarihin konuları "kadın konuları, bölgeselcilik ve çok kültürlülük" gibi konulardır. Böylece bir ulusun ve insanların tarihinin ihmal edildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle Granatstein okullarda ulusal bir tarihin okutulması konusunda çağrıda bulunmuştur (Granatstein, 1998, s.156). Granatstein'ın *"Kanada Tarihini Kim Öldürdü?"* adlı kitabı çok satanlar arasına girmiştir. Seixas bu çalışmanın Arthur Schlesinger'in Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanan *"The Disuniting America (1992)"* ve Avusturalya'da yayınlanan Keith Windschuttle'in *"Killing History (1994)"* uluslararası çalışmaların bir parçası olduğunu belirtmektedir (Historical Association, 2009, s.26).

Morton (2002), asılında Granatstein'in düşüncesi olan Kanada tarihinin öldüğüne hiçbir zaman inanmadığını belirtmiştir. "Belki biraz kan ve ulusal tarih içeren mitler eksik olabilir, fakat bu kitle cinayeti utanç vericidir ve mitler genellikle saçmadır." şeklinde açıklama getirmiştir. Tarih öğretmenin zor olduğunu düşünen Morton, Kanada'da lise

öğretmenlerinden bunu başarabilenlerin olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte makalesinde Quebec Eğitim Bakanı Pauline Marois'in "Eğer okullar oğullarıma geçmişi öğretebilirse, ben de onlara yemek pişirmeyi öğreteceğime söz veriyorum." şeklindeki sözlerine de yer vermiştir. Joanne Harris, *"Burgess Globe and Mail" g*azetesinde Dominion Ensititüsü tarafından yapılan araştırma sonuçlarında elde edilen "bu başarısızlığın öğrencilerden kaynaklanmadığını, okullardaki tarih derslerinin başarısızlığı olduğunu" ifade etmiştir. Dönemin Başbakanı Jean Crétien, "gençliğin bilgisayar hakkında her şeyi bildiğini fakat ülkenin geçmişinde dair bir şey bilmemesinin kabul edilemez" olduğunu ifade etmiştir. Genel olarak bu araştırma sonucunda daha "ulusal bir tarih anlayışı" için kamuoyu oluşturmasında Enstitü etkin bir rol oynamıştır. Enstitü içerik temelli ve pozitif bir tarih anlayışından söz ediyordu. Enstitü ve medya; okullarda daha ulusal tarihin olmasını savunurken Desmond Morton gibi tarihçiler kalıplaştırılmış ulusal tarihi/tarih anlatımını, eğitimci Peter Seixas ise Enstitüyü popülist ve tarihsel anlamda basit olduğu düşüncesiyle eleştirmiştir. Ona göre Enstitünün önerdiği şekilde çok kültürlü bir toplumda farklı hikâyelerin, farklı hesapların uzlaşmasının bir yolu yoktur. Alan Sears ve Emery Hyslop-Margison Ensititüyü onaylamamış ve vatandaşlık için bilgiye olan ihtiyacın çok daha karmaşık olduğunu ifade etmiştir. Bu türden endişeler sadece Kanada'nın İngilizce konuşan kesime ait olmamıştır (Clark, 2009).

Tarih eğitimi üzerinde tartışmalar ve eleştiriler üzerine Kanada'da merkezî olarak bu konuda bir şeyler yapılmaya başlanmıştır. XXI. yüzyılın başında disiplinler arası çalışmalar bir sentez sürecinin başlangıcını oluşturmuştur (Douglas, 2012). Prof. Dr. Ruth Sandwell liderlerin, başbakanların, savaşların merkeze alındığı tarih anlayışı yerine insanların tarih anlayışı konusunda çoğulcu demokrasiye ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Prof. Alan MacEacher *"A Polyphony of Sythesiers: Why Every Historian Of Canada Should Write A History of Canada?"* adlı çalışmasıyla ulusalcı tarih yerine Kanadalıların birbirleriyle daha çok diyaloğa geçmesinde etkili olacak bir tarih görüşünü ileri sürmüştür (MacEachern, 2010).

"Historica Canada", 2009 yılında Kanada Tarih Vakfı ile Dominyon Enstitüsünün birleşmesi ile kurulmuş olan Kanada tarihi ve vatandaşlığı konusunda farkındalığı artırmayı amaçlamış en büyük kuruluştur. Belli ki bu amacı gerçekleştirmesi için kurulmuştur. Ulusal nitelikte tarih çalışmaları ve projeler yürütmektedir. Açılış duyurusu Montreal'de "Geçmişe Bir Gelecek Verme: Tarih Eğitimi ve Öğretiminde İnnovasyon" konusu üzerine bir konferansta gerçekleştirilmişti. Historica Canada, Ekim 1999 tarihinde bir basın duyurusu ile çalışmalarına başladı. Historica Canada'nın yönetimi, akademik camiadan değil, bağışçılar ve Kanada iş dünyasından oluşturulmuştu. Politikacı ve hukukçulardan oluşan direktörler kurulu vardı. Akademik tarihçiler öğretmenler ise yıllık olarak toplanacak olan "Danışma Konseyi" adı altında Historica Canada'da yer alacaklardı (Seixas, 2009, s.26-29). Seixas'ın böyle büyük hedeflerle kurulmuş olan bir kuruluşta akademisyen ve tarihçilerin pozisyonunu (haklı olarak) yetersiz gördüğü anlaşılmaktadır. Historica Canada, "Kanadalıların bu ülkeyi eşsiz yapan göz alıcı geçmiş hikâyelerini bulmaya yardım etmek" olarak görevini tanımlamıştı. Kuruluş, Kanadalıların tarihlerini keşfetmeleri konusunda ilham verecek olan "olası en iyi Kanada tarih öğretim program ve kaynakları" destekleyecekti. Bu durum dışardan tarihçiler ve eğitimciler tarafından eleştirilmiştir. Peter Seixas'a göre bu çok geniş bir amaçtı ve bunun için "en iyi olası Kanada tarihi eğitimi"nin ne anlama geldiği ile ilgili bir çalışma yapılması gerekmekteydi. Bu yapılmadan gidilecek yön sorun olurdu. İlerleyen yıllarda Historica Canada, Fransızca ve İngilizce olarak çalışmalarını yürüttü, projeler başlattı, ofisler kurdu. Bazı var olan projeleri (Kanada Ansiklopedisi, Miras Dakikaları filmleri ve Miras Fuarları tarih projesi yarışmaları) devam ettirdi ve yenilerini (öğrenme kaynakları ve öğretmenler için profesyonel yaz gelişim enstitüleri) başlattı. Bu dönemde ulusal Kanada tarihi alanında diğer gelişmeler de söz konusu olmuştur. Bunlardan biri "Kanada Savaş Müzesi"nin kurulması; diğeri de "Kanada: A People's History" adlı on yedi bölümlük otuz iki saatlik Kanada tarihi belgeselinin hazırlanması ve yayınlanmasıdır.

1990'larda etkili olan *"Kanada Tarihini Kim Öldürdü?"* kitabı ve Dominion Enstitüsünün araştırmalarının sonucunda "ulusal standartlar" konusundaki çağrı rafa kaldırılmıştır. Historica Canada, zamanla eleştirel ve disiplin temelli bir bakış açısı geliştirmiştir. Kurucu

direktörünün emekli olmasıyla Dominyon Enstitüsünün "Kanadalıların tarih alanında bir şey bilmediğine dair" fikirlerinden geri adım atmıştır. Quebecli tarihçi Jocelyn Létourneau Kanada'da geçmişin farklı anlamlarına yönelik radyodan dersler vermiştir. Kitapları çok satanlar listesinde olan tarihçi Margret MacMillan *"The Uses and Abuses of History"* adlı eserini yayınlamış, tarihe eleştirel bakmıştır (Seixas, 2009, s.29). Diğer bir önemli gelişme de günümüze dek Kanada tarih eğitiminde etkili olacak Peter Seixas'ın kendi çalışmaları başlamıştır. Günümüzde Kanada'da karşılaşılan siyasi, sosyal ve kültürel karmaşaların tarih eğitimini vazgeçilmez kıldığı ve eleştirel bir bakış açısı gerektirdiği değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bunun için öğrencilere geçmişi hazır paket bilgiler hâlinde sunmak yerine aktif bir şekilde geçmişi inşa edip anlamalarını sağlamak gerekmektedir. Kanada sağlıklı bir demokrasi statüsünü koruyacak, yürütecek ve büyütecekse geçmişe eleştirel bakabilecek, iyi eğitimli vatandaşlar yetiştirilmesi beklenmektedir. Tarih eğitimi araştırmacıları; tarihsel düşünmenin, tarih programı, pedagoji ve değerlendirmenin oluşturulmasında/planlamasında merkezî bir yere sahip olması gerektiği konusunda genel bir uzlaşıya sahiptir.

3.1.4. Peter Seixas ve Tarihsel Düşünme Kavramları

Peter Seixas'ın tarihsel düşünme ile ilgili çalışmalarının Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden oldukları değerlendirilmiştir. Peter Seixas, Vancouver'de on beş yıl lisede sosyal bilgiler öğretmenliği yapmış, Los Angeles'te California Üniversitesinde doktora eğitimini tamamlamıştır. British Columbia Üniversitesinde Program ve Pedagoji Bölümünde profosör olan Seixas, bu üniversitede Tarihsel Bilinç Araştırma Merkezinin kurucusudur ve yöneticiliğini yapmıştır. Tarihsel düşünme, tarih öğretim programı ve tarih öğrenimi üzerine çok sayıda makale yazmış, bu konularda Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Rusya, İsviçre, Almanya, Belçika ve Hollanda'da konferanslar vermiştir (The Historical Thinking Project, 2021). Tarihsel Bilinç Araştırma Merkezi, 2001 tarihinde kürsüsünün Dr. Peter Seixas'a verilmesi ile kurulmuştur.

Tarihin anlaşılması ve öğretimi üzerine araştırmaları kolaylaştırmaya adamış bir merkezdir. Kendisi burada 2016 tarihinde emekli oluncaya kadar çalışmıştır.

Seixas, bir dönem Historica Canada'nın personeli ile direktörlerini uyumlu ve etkin bir çalışma yönteminden yoksun olmakla eleştirmişti. Seixas'a göre tarih eğitiminde tarihsel düşünme önemliydi. Finansörlerden ve politikacılardan oluşan Historica Canada'nın direktörleri için bu ilk zamanlarda bir hayal olarak görülüyordu. Nihayetinde Historica Canada, British Columbia Üniversitesi Tarihsel Bilinç Araştırma Merkezi ile iş birliği içinde sınıflarda etkin olacak tarih eğitim ve öğretimi projesinde birlikte çalışmayı kabul etmiştir. Böylece başlayacak olan Tarihsel Düşünme Projesi British Columbia Üniversitesinden Profosör Peter Seixas tarafından yönetilmiş, kendisi bu "Pan-Kanada Tarihsel Düşünme Projesi"ne liderlik etmiştir. Kendisi, Ontario'da Waterloo Bölgesel Okul Yönetim Kurulunda ve Toronto Üniversitesi'nde 20 yıl deneyim sahibi olan Jill Colyer ile iş birliği yapmış ve proje Kanada Mirası Bakanlığı ve History Education Network tarafından finanse edilmiştir.

Historica Canada tarafından düzenlenen sempozyumda tarih eğitimcileri, ikinci düzey tarihsel kavramların öğrenciler için karmaşık olduğunu, programlara ve değerlendirmelere sistematik şekilde dâhil edilmesi gerektiğini keşfetti. Bu eğitimciler, birinci seviye tarihsel kavramların (devrim, ulus, başkan gibi) "tarihin ne hakkında olduğu"; ikinci seviye kavramların (değişim, sebep, sonuç gibi) ise "tarihsel düşünme" ile ilgili olduğunu belirtti. Sempozyumdaki tartışmalar temelinde temel bir çerçeve dokümanı hazırlanmış, buna göre "tarihsel düşünme" için altı ikinci düzey kavramlar/problemler belirlenmiştir (Seixas, 2009, s.29).

Sonrasında iki yılı aşkın sürede bu alandaki çalışmalar Kanada'da devam etti. Dört pilot bölgede tarih öğretmenlerinden kurulan ekipler, tarihsel düşünme kavramlarının gelişimi için çalıştı. Elde edilen deneyimleri paylaşmak için bir internet sitesi oluşturuldu, sınıf materyalleri ve öğretme etkinlikleri burada paylaşıldı (Seixas, 2012, s.2-5). "wwww.historybenchmarks" adlı bu site aynı zamanda geri bildirimler almak ve daha geniş

kitlelere ulaşmak için kullanılmıştır ve *"Teaching About Historical Thinking"* adlı eseri öğretmen kaynağı olarak burada yayımlanmıştır (Seixas, 2009, s.28).

Seixas, tarihsel düşünmeyi Tarihsel Düşünme Becerisi adıyla 2012 yılında kavramsallaştırmıştır. Son on yıldan daha fazla bir süredir Kanada eyalet ve bölgelerinde ana sınıfından 12'nci sınıfa kadar sosyal bilgiler ve tarih derslerinin metodolojik kapsamına Peter Seixas tarafından hazırlanmış olan tarihsel düşünme kavramları, sorgulama temelli pedagoji anlayışı egemen olmuştur (Gibson, 2019, s.265-266).

Bu kavramlar tüm Kanada'da bazı eyaletler ve bölgelerde öğretim programlarına etkili olmuştur. Bu çalışma mesleki gelişim programlarında da reform yapmıştır. Seixas'ın araştırmaları ve onun liderliğindeki Pan-Kanada Tarihsel Düşünme Projesi eyalet okul programında büyük değişikliklere yol açmıştır. Tarih kitapları da buna göre şekillenmiştir. Kanada'da tarih eğitimine son yıllarda en büyük katkı Seixas tarafından yapılmıştır.

Ona göre tarihsel düşünme becerileri tarih derslerinde öğrencilere kazandırılması gereken en önemli kavramlar arasında yer almaktadır. Seixas neden böyle bir projeye başladığını ve tarihsel düşünceyi vurguladığını şöyle açıklamaktadır:

XX. yüzyılın çoğunda (diğer ülkelerde olduğu gibi) tarih programları İngilizce konuşan Kanada'da (daha az Quebec'te) çerçevesi Britanyalı emperyal mirası kapsamında belirlenmiş "uyumlu ulusal hikâyenin aktarılması" şeklinde gerçekleşmiştir. Bu programların eğitim hedefleri arasında "düşünmeyi öğrenme" neredeyse yer almamıştır. Ancak yeni teknolojilerle şekillenmiş bir dünyada bilginin alışverişinde devrim yaşanmıştır. Daha önce susturulan halkların tanınması ve haklarına yönelik yeni taleplerin ortaya konulması, hakkındaki tartışmalar nedeniyle tarih her zaman olduğundan daha çekişmeli hâle gelmiştir. Arazi iddiaları, ulusal sınırlar, menşe hikâyeleri ve toplu tarihî suçlar, suçluluk ve tazminatlar hakkında iddialar her yerdedir. Geçmiş artık "ulusal, politik ilerlemenin tek bir ulusal anlatımı değildir." Seixas'a göre öğrencilerin artık bu tartışmalarda aktif rol alabilmeleri için donanımlı olmaya ihtiyaçları vardır ve demokratik tartışmalara katkıda bulunmak için tarih eğitimi önemli bir rol oynayabilir. Yetkin tarihsel düşünürler; bizi atalarımızdan ayıran büyük farkları ve bizi onlara bağlayan bağları, tarihî eserleri ve

belgeleri analiz edebilir, bu da onlara geçmiş zamanın anlaşılmasını sağlayabilir. Seixas'a göre "gerçekleri bilmek" yeterli değildir. "Tarihsel düşünme" de "tarihsel bilgi"nin yerini tutmaz. İkisi birbiriyle bağlantılı ve birbirine bağlıdır (Seixas, 2012, s.2-5). Ona göre "Öğrenciler okulu bitirdiklerinde tarih ile ilgili ne bilmeliler?" sorusuna "Hatırlanabilen gerçeklerin toplamıdır" cevabı yeterli değildir.

Seixas'ın "Tarihsel Düşünme Sistemi"nden ne anlamak gerekir? Ona göre iyi bir tarih öğretim programı öğrencilere bazı soruları sordurmalıdır. Örneğin; "Hangi kaynaklar var?", "Bu olay ile ilgili başka kaynaklar var mıdır?", "Bu kaynaklar birbirinden farklı mıdır?", "Hangisine inanmalıyız?" Seixas okul tarih öğretim programlarının öğrencilerde eleştirel düşünmeyi sağlaması gerektiğini savunmuştur. Ona göre tarih eğitiminin amacı "Öğrencilerin tarihsel kavrayışını sağlam bir temele oturtmaktır." Bunun için öğrencilere tarihsel düşünmenin öğretilmesi gerekmektedir. Bunun tam olarak yapılamamasının bir nedeni Kanada tarihinin çoğunlukla sosyal bilgiler dersinin bir parçası olarak öğretilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sorunları engellemek için tarihsel düşünme sisteminin temel unsurları doğrultusunda hareket etmek gerekir (Seixas ve Pack, 2004, s.109-116). Tarihsel düşünme kavramları ile birlikte ele alındığında "tarihi okuma" konusunda yetkinlik sağlanmaktadır. Böylece "tarihi okuma"da tarihî metinlere aktif katılım sağlanır ve bu sayede tarihî olayların ve süreçlerin derin bir anlayışının kazanımı söz konusu olur. Araştırmaları ve eğitime hizmetleri nedeniyle Seixas; Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi'nin (ABD) Örnek Araştırma Ödülü, Amerikan Araştırmaları Derneği Constance Rourke Ödülü, Amerikan Tarih Derneği William Gilbert Ödülü, British Columbia Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Derneği Ulusal Liderlik Ödülü, Kanada Kraliyet Derneği Üyeliği, British Columbia Üniversitesi Killam Fakültesi Öğretim Ödülü ve Kraliçe Elizabeth Jubilee Kanada'ya Hizmet Madalyası Ödülü sahibi olmuştur. 2016 yılında British Columbia Üniversitesinden emekli olmuştur. Onun *"Knowing, Teaching and Learning History: National and International Perspectives"* (2000), *"Theorizing Historical Consciousness"* (2004), *"New Directions in Assessing Historical Thinking"* (2015) ile *"The Big Six*

Historical Thinking Concepts" (2013) ve *"Canadians and Their Pasts"* (2013) adlı eserleri tarihsel düşünmeyi açıklayan yayınlarıdır.[5]

Seixas tarafından Tarihsel Düşünme Projesi çerçevesinde belirlenen altı tarihsel düşünme kavramı aşağıda belirtilmiştir (The Historical Thinking Project, 2021);

- Tarihsel Önem,
- Sebep ve Sonuç,
- Tarihsel Perspektif,
- Süreklilik ve Değişim,
- Birinci El Kaynağın Kullanımı,
- Tarihin Etik Boyutudur.

Seixas ile yapılan bir röportajda kendisi şu ifadeleri kullanmıştır:

Benim en iyi tarihsel düşünce tanımımı, altı tarihsel düşünce kavramı özetliyor. Bence bunların hepsi birbirleri ile ilintili olarak tarihsel düşünmeyi içeriyor. Tarih eğitiminin amacı, öğrencilerin kendilerini daha geniş bir tarih bağlamında konumlandırmalarına yardımcı olmak olduğuna inanıyorum. Böylece, geçmişi anlayarak geleceğe yönelik bir bakış açısıyla hareket etme olasılıklarını ve sınırlılıklarını görebiliyorlar. Tarih, ilham verir ve çözüm üretir, aynı zamanda alçak gönüllülük de sağlar. Tüm bunlar daha iyi bir gelecek planlamasında gereklidir…Tarih bilincinin öğretilmesi, öğrencilerin tarihin kendi akışında kendi yerini düşünmesini ister; bu nedenle tarihin şekillendirilmesinde aktif katılımcı rolünü görmek için onları pasif rolün ötesine taşır; bu hem geçmişin hikâyesi hem de geleceğin gerekliliğidir…Tarihsel düşünme karmaşıktır. Ampul yakmaya benzemez. Çocuklar birdenbire tarihsel düşünme yapamazlar. Kanıtlarla çalışarak, karmaşık nedensel açıklamalara değer vererek, dünyanın ve daha fazla bölgesini ve gelişim evrelerini anlayarak, ne sadece kişisel ne de bir kimsenin kişisel tarihinden tamamen kopuk tarihlerin nasıl yazıldığını öğrenerek bu beceriyi kazanmak yıllar sürer Kanada'daki her bölge kendi

[5] "Sandwell, R.;Heyking, E. V. (2014). Becoming A History Teacher: Sustaining Practices in Historical Thinkingand Knowing. University of Toronto Press". künyeli eserin tarihsel düşünmeye dayalı tarih eğitimi konusunda öğretmenlere faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

öğretim programından sorumludur. Benim bulunduğum bölgede, öğretmenlerin altı kavramı kullanarak tarih öğretmeleri beklenmektedir. En büyük eyalet olan Ontario'da öğretim programı, tüm tarih dersleri için 6 tarihsel düşünme kavramından 5'ini zorunlu kılmaktadır. (Ontario Eğitim Bakanlığı) Başka yönlerden öğretildiğini söyleyerek "etik" boyutu reddetmiştir." (Yalı, 2017, s.388-394).

Seixas'a göre bu kriterler tarih okur yazarlık bağlamında tarihsel düşünme için ne son bir söz ne de tek bir yaklaşımdır. Matematikte olan bir formül değildir. Doğruya doğru yaklaşmada bir harekettir. Ayrıca bunlar "beceriler" değildir. Fakat daha çok tarih deneyimine rehberlik eden, şekil veren, altta yatan kavramlardır. Bu kapsamda Prof.Dr. Seixas'a göre öğrenciler (Seixas, 2008, s.1-12);

1. Tarihsel Önemi Oluştururlar

"Seçilen ile ilgili ne, kim hatırlanmalı, araştırılmalı, öğrenmeli ve öğretilmelinin arkasında yatan prensipler nelerdir? Hangisi tarihsel olarak önemli? Bunu nasıl seçeriz? Onun önemli olduğuna kim karar vermiştir?" gibi sorular tarihsel önem ile ilgilidir. Geçmiş her şeydir. Biz onu öğrenemeyiz ve hatırlayamayız. Öğrenciler genellikle ders kitaplarında ve öğretmenler tarafından sunulanı kabul ederler, sorgulamazlar. Öğrenciler "önemli olan" ile "ona ilginç gelen"i aynı kabul edebilirler. Önemli olaylar uzun sürer ve yıllar boyunca çok sayıda insan için büyük değişikliklere neden olan olayları içerir (Örneğin, II. Dünya Savaşı). Önem; amaca, perspektife, zamana göre ve gruptan gruba değişebilir.

II. Dünya Savaşı, bu anlamda tarihî öneme sahiptir. Peki, bir işçinin ya da kölenin hayatı hakkında kayda değer olan nedir? Tarihçiler, bireyler için önemli bir şeyi daha büyük eğilimlere ve hikâyelere bağlayarak geçmişteki bir insana veya olaya anlam kazandırabilir. Örneğin, 1918 yılında Winnipeg'de bir işçinin hikâyesi II. Dünya Savaşı'nda önemsiz olsa da savaş sonrası ekonomik hoşnutsuzluğun bir parçası hâline geldiğinde veya öyle bakıldığında bir işçinin hayatı kayda değer bir hâle gelebilir. Seixas'a göre böylece

"önemsiz" hayat bizim için önemli olur ve önemli hâle gelir. Özetle tarihsel önem için iki soru önemlidir:

- Neden biz bugün tarihteki belli olayları, tarihleri ve meseleleri umursuyoruz?
- Geçmişi öğrenirken neyin önemli olduğuna nasıl karar veririz?

2. Geçmiş Hakkında Bilgiyi Yapılandırırken Kaynak Olarak Birinci El Kaynakları Kullanır

Tarihçiler yargılarını ve sonuçlarını desteklemek için kanıtları kullanır. Bu husus birinci el kaynakların nasıl bulunacağını, seçileceğini, yorumlanacağını ve bağlamını içermektedir**.** Bir kaynağın bilgi için okunması ile kanıt için okunması farklı stratejiler gerektirmektedir. Tarih, belgeler, kayıtlar, günlükler, çizimler, gazeteler ve geçmişteki diğer buluntular ve geçmişteki kalıntılar tarihçi için geçmişten kalan hazinelerdir. Bunlar geçmişte yaşamanın sırlarını verebilecek temel kaynaklardır. Seixas'a göre birinci el kaynağın bağlamını anlamalı, ondan çıkarımlar yapmalıyız.

Özetle birinci el kanıtlarla ilgili iki soru önemlidir:

- Tarihsel bir araştırmada kaynakları nasıl buluruz, seçeriz, yapılandırırız ve yorumlarız?
- Geçmiş hakkında bildiklerimizi nasıl öğreniriz?

3. Süreklilik ve Değişimi Tanımlar

Geçmişin karmaşıklığını organize etmek için süreklilik ve değişim temelde bir yol sağlar. Değişiklikler tarihin değişik zamanlarında ve değişik yerlerde olmaktadır. Örneğin, çok az politik değişiklik var iken teknolojik değişiklikler çok hızlı olabilir.

Öğrenciler bazen geçmişi olayların listesi olarak algılamaktadır. Onlar geçmişte bazı şeyler değişirken bazı şeylerin aynı kaldığını gördükleri zaman farklı tarzda bir tarih anlayışına ulaşırlar. Örneğin 1900'lü yılların başında Kanada'da yaşamın pek çok alanında derin bir değişim söz konusuydu. Ancak hükümet biçimlerinde pek bir değişiklik olmadı. Seixas'a

göre öğrenciler, “1911'de hiçbir şey yaşanmadı.” derlerse bu, tarihî olayların bir listesi olarak geçmişi düşünmekte olduklarından kaynaklanmaktadır. Özet olarak süreklilik ve değişimde iki soru önemlidir:

- Zaman içinde ne değişti, ne aynı kaldı?
- Geçmişin karmaşık akışını nasıl anlarız?

4. Sebep ve Sonucu Analiz Eder

Tarihçi, olayların nedenlerini saptamak için bir sürü olasılıktan gelen deliller aracılığıyla, kanıt yoluyla çalışır. Bir tarihî olayı tartışırken onun sebeplerini anlamalı, gelişmelerin devam eden sonuçları değerlendirilmelidir. “Neden oldu? Neden o şekilde oldu?” Örneğin, Birinci Dünya Savaşı neden 1912 yılında değil de 1914 yılında başladı? İnsanların harekete geçmesinin nedenleri vardır ama bunun ötesinde de nedenler vardır. Bu nedenle hem uzun dönemli faktörler hem de kısa vadeli etkenler ile çok katmanlı nedenler tarihî olayları ve olguları etkiler. Seixas’a göre tarih ölçeğine ve tarihçinin yaklaşımlarına bağlı olarak herhangi bir belirli olay (ve çeşitli nedenlerin önceliği) için sunulan nedenler farklılık gösterebilir. Özet olarak sebep ve sonuçla ilgili iki soru önemlidir:

- Olayların nedenleri ve etkileri nelerdir?
- Neden ve nasıl belli koşullar ve faaliyetler başka gelişmelere sebep olmuştur?

5. Tarihsel Perspektif

“Geçmiş, yabancı bir ülkedir.” ve sonuç olarak anlaması zordur. Tarihsel perspektif geçmişte insanın yaşamını ve hareketlerini şekillendiren farklı sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal yapıları anlamanın bilişsel bir hareketidir. Bazen bu, tarihsel bir empati olarak adlandırılsa da diğer bir kişiyi anlamak için derin his duygusundan çok farklıdır. Tarihsel perspektifi almak, insanların geçmişteki yaşamlarını ve eylemlerini şekillendiren sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal ortamı anlamak demektir. Bu anlamda empatiden farklıdır. Çok daha geniş bir araştırmayla ortaya çıkabilir. Seixas’a göre duygular değişmez. Ancak

perspektif, duyguları/davanışları etkileyen gelişmelerle bir kavrayışı gerektirmektedir. Özetle tarihsel perspektif; farklı sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal yapısıyla geçmişin yabancı bir ülke olarak anlaşılmasıdır. Buna göre geçmişteki insanları nasıl daha iyi anlarız, sorusu önemldir.

6. Tarihsel Yorumun Etik Boyutlarını Anlama

Seixas'a göre geçmişten bir şeyler öğrenirken günümüzün etik meseleleriyle yüzleşmemize yardımcı olacak bir şeyler öğrenmek gerekir. Örneğin, Japon Kanadalılarının II. Dünya Savaşı sırasında toplama kamplarına yerleştirilmeleri bugün ahlaki açıdan savunulabilir olmadığı kabul edilmiştir. Bundan dolayı Kanada hükümeti resmen özür diledi ve tazminat ödedi. Bundan başka; Kanada I. Dünya Savaşı'nda hayatını kaybeden askerleri hatırlamakla yükümlü müdür? İlk Milletler'in ilk kurbanlarına tazminat borcu var mıdır? Ya da Çin Baş Vergisini ödeyenlerin torunlarına tazminat borcu ödenmeli midir? Başka bir deyişle tarihî suçlar ve fedakârlıklar bugün bizi ne ölçüde sorumluluk sahibi yapmaktadır? Bu sorular, tarihin etik boyutlarının bir parçasıdır. Özetle tarihsel yorumun etik boyutu ile ilgili iki soru önemlidir:

- Geçmişte farklı şartlar altındaki tarihsel aktörleri günümüzde nasıl yargılarız?
- Geçmişin suçları nasıl ve ne zaman günümüzdeki sonuçlara yol açmaktadır?

Kanada ile aynı geçmişten gelen İngiltere'de tarih eğitiminde anahtar kavramlar; "zaman ve kronoloji, kanıt, önem, sebep, değişim ve süreklilik, empati, yorum ve sorgulama"dır. Birleşik Devletler'de ise tam anlamıyla tarihsel düşünme kavramları yer almamakla beraber beş tarihsel düşünme becerisi bulunmaktadır. Bunlar; "kronolojik düşünme, tarihsel kavrayış, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel araştırma becerileri, tarihsel konuları analiz etme ve karar verme"dir. Fransa, Almanya ve Avusturalya da okul tarih programları için benzer tarihsel düşünce kavram veya yapıları üretmiştir (Levesque, 2006, s.33-34). Buna göre tarihsel düşünme kavramlarının benzer gelenekten beslendiğinden söz edilebilir.

Seixas'a göre Kanada ve Quebec ulusalcıları henüz eleştirel ve disiplin temelli bir yaklaşımı benimsememiştir. Gelecekte tarih, ulusal kimliği yüceltmek için yeniden yüzeye çıkarılarak kullanılacak olursa tarihsel düşünme projesini savunanlar tarih eğitiminin merkezine demokratik müzakereyi yerleştirmeye devam edecektir. Seixas, hazırlanan programların öğrencilerin tarihsel düşünüşlerinin geliştirilmesine odaklandığını ve bölge, ulus ve dil açısından bölünmüş bir Kanada'da sorunlar ile baş edebilme olanağı sunduğunu belirtmektedir. O hâlde Kanada'da hangi tarih anlatılacaktır? Geçmişin farklı anlatı ve çatışan hikâyeleriyle nasıl başa çıkılacaktır? Buna göre eyaletler kendi programlarını uygulayabilir, kendi önceliklerini uygulayabilecektir. Fakat bunlar tarihsel düşünmeye dayalı olmalıdır (Seixas, 2009, s.29).

2013 yılında ilköğretimde sosyal bilgiler (1-6'ncı sınıflarda) öğretim programı yeniden düzenlenmiştir. Bu programda "Sosyal Bilimler Düşünme Kavramları (Social Studies Thinking)" ilk kez yer almıştır. Bunlar; "önem, sebep ve sonuç, perspektif, süreklilik ve değişim, örüntü ve eğilimler, karşılıklı ilişkiler" olarak belirtilmiştir. Yeni program Ontario Eğitim Bakanı George Zegerac tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Bu kavramların büyük ölçüde tarihsel düşünme kavramlarından etkilenerek oluşturulduğu görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler dersinde "Miras ve Kimlik" üniteleri için herhangi bir eleştiriye sebep olmamıştır. Bununla birlikte sosyal bilgiler derslerinde coğrafya ve vatandaşlık konularını kapsayan "İnsanlar ve Çevreleri" ünitelerinde bu kavramların uygulanmasının birçok açıdan uygun olmadığı konusunda eleştiriler söz konusu olmuştur (Smith, 2017, s.75). Sosyal bilimler düşünme kavramlarının, tarihsel düşünme kavramlarından farkı "örüntüler ve eğilimler" ile "karşılıklı ilişkiler"dir. Bunlar "Miras ve Kimlik" ünitelerinin tarih beklentilerinde yer almamıştır.

Tarihsel düşünme kavramlarına dayalı tarih eğitiminin yanında Seixas, Prof.Dr. Kadriye Ercikan ile "öğrencilerde tarihsel düşünme kavramlarının değerlendirilmesi" konusunda çalışmalar yapmıştır (Seixas ve Ercikan, 2015, s.1-14). Ancak tarihsel düşünme kavramlarının ölçülmesi ile ilgili olarak; gerek ülke çapında gerekse Ontario Eyaleti'nde

eğitim bakanlıklarının resmi yayınlarında ve/veya öğretim programlarında standart bir uygulamanın yansımasına ilişkin bir husus tespit edilememiştir.

3.1.5. Yerliler, Hakikât ve Uzlaşı Komisyonu ve Tarih Eğitimi

Yerlilerin genel durumu ve Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu çalışmalarının Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir.

Avrupa'dan gelen tüccarlar, misyonerler, askerler ve koloniciler bu yeni topraklardaki yerli halkın ilkel yaşamını sonsuza kadar değiştirmiştir. Avrupalılar, 1500'lü yıllarda Kuzey Amerika'ya geldiğinde çoğu yerliyi geri kalmış nitelendirerek kendilerinden daha aşağı görmüştür. "Tanrı tanımaz" olarak ifade ettikleri bu insanlara Hristiyanlığı öğretmek için misyonerler göndermiştir. İlk Fransız ve İngiliz kolonicileri bunları aynı zamanda kürk ticaretinde ucuz işgücü, savaşta asker, evlerde köle olarak olarak sömürmüştür. Avrupa'dan gelen salgın hastalıklara bağışıklıkları olmayan yerliler zayıf düşmüş ve bu hastalıklar karşısında çoğu ölmüştür. Bazı tahminlere göre XIX. yüzyılın sonuna doğru yerli nüfus %90'ndan fazla azalacaktır. XVI. yüzyıldan itibaren yerliler savaşla, zorla veya şiddet yoluyla yer değiştirmeye zorlanmış, evlerinden ve köylerinden koparılarak bir daha gelemeyecekleri uzak bölgelere gönderilmiştir (Canada Guide, 2021).

Britanya ile yerliler arasında 1871-1921 yıllarında birçok anlaşma imzalanmıştır. Buna göre yerli liderler bazı sözler karşılığında topraklarını Avrupalılara teslim etmiştir. Bu sözler genellikle askerî koruma, sağlık, düzenli para ödenmesi, özel avlanma ve balıkçılık hakları, ev kurmak için yer verilmesi şeklinde olmuştur (Filice, 2016). Günümüzde yerlilerin bu anlaşmalardan kaynaklanan toprak talepleri bulunmaktadır. Anlaşmalarla ilgili olarak 1970'li yıllardan itibaren Kanada hükümeti yerlilerin toprak talepleri ve yerleşimleri konusundaki sorunları ile ilgilenmektedir. Bu hususları çözmek çok zor görünmekte ve bürokratlar ve avukatların da içinde olduğu süreç yıllardır sürmektedir. "Reserve sistemi" XIX. yüzyılın sonunda Kanada hükümetinin hayatta kalan yerlilerle imzaladığı anlaşmalar kapsamında oluşmuştur. Bu anlaşmalar gereği yerli toplumlar ekonomik olarak herhangi bir

imkânı olmayan ülkenin köşelerinde yaşamaya zorlanmışlardır. Böylece beyaz insanlar ve idareciler gelecek yüzyılı yerlilerden ve onların sorunlarından uzak kalarak geçirmiştir (Canada Guide, 2021b).

İngiliz ve Fransızların bölgeyi kolonileştirmeye başlaması ile birlikte bölgede bulunan yerli halklar Hıristiyanlığı kabul etmeye, hayat tarzları da değiştirilmeye başlamıştı. XIX. yüzyılda Kanada hükümeti yerlilerin eğitilmesi konusunda sorumluluğu olduğuna inanmaktaydı. İngilizce öğretmek, Hristiyanlığı kabul ettirmek ve Kanada kültürünü öğretmek için eğitimin en iyi yol olduğu düşünülmekteydi. Böylece yerli gelenekler ortadan kaldırılacak ve birkaç nesil sonra tamamen kaybolacaktı. 1800-1980 yılları arasında süren Kanada hükûmeti bu politikayı "saldırgan asimilasyon" olarak adlandırmıştır. Yerlilerin Avrupalılaştırılması 1880'li yıllardan itibaren için saldırgan asimilasyon politikası kurumsallaşmıştır. Bu kapsamda Kanada'da yerliler için bir yatılı okul sistemi (Residential School System) kurulmuştur (Morgan, 2011, s.137-138).

Bu yerli yatılı okullar, yerli kültürünün modern topluma uyum sağlayamayacağı düşüncesinden hareketle kurulmuş, federal olarak yönetilmiştir. Bu okullara devam zorunluluktu. Bütün yerli çocukların okullara devam etmelerini sağlamak için çeşitli birimler görevlendirilmişti. Yerli yatılı okul sisteminin en zirvesinde olduğu dönemde Kanada'da toplam 80 okul bulunmaktaydı. XIX. yüzyılın başından kapandığı 1996 yılına kadar Newfoundland, Prince Edward ve New Brunswick hariç toplam 130 yerli yatılı okul Kanada'da faaliyet göstermiştir. Yaklaşık 150.000 yerli çocuğun toplumlarından koparılarak bu okullara devam etmeleri sağlanmıştır. Bu okullarda öğrencilerin yerli gelenekleri yaşaması ve dillerini konuşması yasaklanmıştır. Yakalananlara şiddetli cezalar uygulanmış, yıllarca kötü şartlarda yaşatılmış, her türlü istismara, fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalmışlardır. Bazı araştırmacıların elde ettikleri belgelere göre bazı okullarda 1940 ve 1950'lerde federal hükümetlerin bilgisi kapsamında kötü beslenmiş çocuklar üzerinde bazı beslenme deneyleri uygulanmıştır. Aynı okulda okuyan kardeşlerin birbirlerini görmelerine nadiren izin verilmiştir. Bu çocuklar topraklarına döndüğünde kendilerini artık ait hissetmedikleri bir ortamda buldular. Artık ailelerine yardım edecekleri becerilere de sahip

durumda değillerdi. Verilen eğitim sonucunda daha da kötüsü kendi yerli geleneklerinden utanır hâle gelmişlerdi. Bu çocuklar yılın on ayını ailelerinden uzak yaşamışlar ve ailelerine ancak onların bilmediği İngiliz dilinde mektup gönderebilmişlerdir (CBC, 2008). Bu okul sisteminin üç aşamadan geçtiği söylenebilir (Morgan, 2011, s.137-138):

- 1800'lü yılların ortalarından 1910 yılına: Yerli çocuklara baskın kültürde yaşayacak becerilerin verilmesi ve onları izole ederek kendi kültürlerini öğrenmelerinin engellenmesi,
- 1910-1951: Yerli çocukların medenileştirilmesi (?) ve Hristiyanlaştırılması (Federal hükümet tarafından her gün Roma Katolik, Anglikan, Presbiteryan ve Birleşik kiliselerine götürülmeleri sağlanmıştır.),
- 1951-1990: Yerli çocukların orta görüşteki okullara gönderilmesi ve yatılı okullarda laik yönetim anlayışının başlanması.

Monatibo Şefleri Birliğinin lideri olan Phil Fontaine 1990 sonrasında kiliseleri, okullarda öğrencilere uygulanmakta olan fiziksel, duygusal şiddet konusunda çağrıda bulunmuştur. Bir yıl sonra hükümet Aborjin halkları konusunda Kraliyet Komisyonu'nu toplamıştır.[6] Yerli yatılı okullar (Residental Okullar) 1990'larda kapanmıştır. Birçok kilise ve dönemin Başbakanı Stephen Harper bu okullarda öğrenci olanlardan özür dilemiştir. Papa XVI. Benedict 29 Nisan 2009 yılında Kanada'da İlk Milletler'i temsilen gelen heyete Katolik Roman Kilisesi tarafından yönetilen yerli yatılı okullarda istismara uğrayanlar için

[6] Bu süreçte birçok kişi yerli yatılı okul deneyimlerini Kraliyet Komisyonu'na sunmuştur. Komisyon'un 1996 yılı raporu yerli okullarda ayrı bir soruşturma yürütülmesi ile ilgili tavsiye kararı almıştır. Fakat bu komisyon kararına uyulmamıştır. Uzun yıllar hükümet yerli yatılı okullarda etkin olan Anglikan, Katolik, Birleşik ve Presbiteryan kiliseleri ile bu öğrencileri tazmin etmek için bir plan üzerinde çalışmışlardır. 2007 yılında federal hükümet 1.9 milyon dolarlık bir paketi hazırlamıştır. Bu paketten artacak olan paranın yerli eğitimine katkıda bulunan vakıflara verilmesi kararlaştırılmıştır. 30 Eylül 2013 tarihi itibariyle 1.6 milyon dolar, 105.548 vaka için ödeme yapılmıştır. Ciddi fiziksel istismara maruz kalanlar için ise Bağımsız Değerlendirme (An Independent Assessment Process-IAP) adlı bir diğer süreç söz konusu olmuştur. Hükümet ulusal düzeyde ve toplumsal düzeyde kurbanlara yönelik olayları, projeleri, anıları içeren bir anma töreni girişimi başlatmıştır. 1998 yılında Kanada Yerli ve Kuzey İşleri Bakanlığı tarafından 350 milyon dolarlık bir bağış ile fiziksel ve şiddet görenler için Aborginal Healing Vakfi kurulmuş, 2010 yılında federal finansman sona ermiştir (CBC, 2008).

üzüntülerini bildirmiştir. İlk Milletler Kongre lideri ise bunun bir resmî özür olmadığını ifade etmiştir (CBC, 2008).

Son zamanlarda federal hükümet yerlilerin çocuklarına yönelik ilk ve orta öğretim hizmetlerini yerli toplumlara devretmeye başlamıştır. Federal hükümet yerlilerin eğitim hizmetlerini desteklemektedir. Yerliler bu konuda gerekli finansal alt yapı, organizasyon ve deneyime sahip bulunmamaktadır. Yeni bir yerli eğitim kanununun gerekli olduğu değerlendirmeleri yapılmaktadır (Morgan, 2011, s.137-138).

Hakikât ve Uzlaşı Komisyonu (The Truth and Reconciliation Commission of Canada -TRC) 01 Haziran 2008 tarihinde resmî olarak Kanada Hintli Yerli Yatılı Okul Sisteminin -Indian Residential School System) yerli öğrenciler ve ailelerine uzun süren etkilerini tarihsel olarak belgelendirmek amacıyla kurulmuştur. Bu Komisyon'un ana görevi karanlıkta kalmış bu okul sisteminin etkilerini ortaya çıkarmaktır.

Bu kapsamda 2015-2017 yılları arasında Kanada hükümeti 72 milyon dolar Komisyon'a destek sağlamıştır. Komisyon altı yıl boyunca gezmiş ve bu okullarda okumuş ve/veya çalışmış 6.500 tanık dinlemiştir. Komisyon yedi ulusal faaliyet düzenleyerek yerli yatılı okul sisteminin mirası ve tarihi hakkında Kanada halkını bilgilendirmiş, önceki öğrenciler ve ailelerin deneyimleri paylaşılmıştır (Government of Canada, 2017).

Komisyon, Kanada yerli yatılı okullarında verilen eğitim öğretimin çocukların kendi kültürlerinden uzaklaştırılmasına neden olduğundan bunun bir kültürel soykırım olduğu sonucuna varmıştır. Komisyon aynı zamanda fiziksel ve biyolojik soykırım yapıldığı sonucuna da ulaşmıştır. Fakat Kanada hükümeti bunu ifade etmeleri konusunda yetki vermemiştir. Kanada hükümetinin yerli nüfusa karşı fiziksel ve biyolojik soykırım uygulayıp uygulamadığı açık bir tartışma konusu olarak kalmıştır. Görülen o ki, "yerli yatılı okul sistemi", Kanada'da yerlileri asimile etmek amacıyla geçmişte oluşturulan faaliyet alanlarından sadece biridir. Bundan dolayı çalışmanın yetersiz, eksik olduğu değerlendirmeleri yapılmaktadır.

Tarihsel ırkçılık yerliler üzerinde olumsuz psikolojik, ekonomik, sosyal, kültürel etkilere neden olmuştur ve bu etkiler sürmektedir. Modern Kanada'nın en büyük ayıbı ve trajedisi

Kanada yerlilerinin yoksul yaşam düzeyleridir. Çeşitli hükümet programlarına rağmen XXI. yüzyılda Kanada'daki en düşük gelir düzeyine sahip ırksal grup yerlilerdir. İstastistikler hapishanedeki yerlilerin oranlarının diğer gruplara göre on kat daha fazla, intihar olaylarının da yerli gençlerde diğer kesimlere göre beş/altı kat daha fazla olduğunu göstermektedir. Bunların sebepleri tarihî derinliğe sahiptir. "Reserv sistemi" günümüzde birçok açıdan eleştirilmektedir. İlk Milletler'e mensup olanların %40'ı bu reserve bölgelerde yaşamaktadır. Bu izole edilme durumu bazı bölgelerde yüksek işsizlik oranlarına sebep olmaktadır. Çoğu "reserv" alanlar küçük, izole edilmiş toplumlar olup Kanada'nın en kırsal alanlarında yer almaktadır. Buralar genellikle bir köyden çok ev römorku, park yeri gibi gözükmektedir ve nüfusları nadiren birkaç yüzden daha fazladır. Bunların yönetimi seçilmiş bir şef ve zümre konseyince gerçekleşmektedir. Reserv alanlarda yaşayan birçok yerlilere anlaşmalar nedeniyle federal hükümetten ödeme yapılmaktadır. Zümre konseyi bu parayı barınma, ulaşım güvenlik gibi temel hizmetler için kullanmaktadır. "Reserv" alanlarda yaşayan yerliler, federal veya eyalet vergileri ödemekten muaftır. Ayrıca bu yerlilere sağlık, orta öğretim sonrası eğitim, halk ulaşımı ve diğer sosyal hizmetler için özel ödemeler yapılmaktadır. 2013 yılının kışında Kanada'da ülke çapında yerlilerin "pasif kurban" olmaktan yorulduklarını ifade eden protestolar olmuştur (Simpson, 2017).

"Reserv" topraklar, genel olarak yerlilerin yaşadığı federal ve eyalet kanunlarından yarı muaf yerel geleneklere göre organize olmuş, kendini yönetebildiği yerliler için ayrılmış topraklardır. 2011 sayımına göre reserv alanda yaşayan insanların sayısı 360.620'dir (McCue, 2016). Görüldüğü üzere "reserv" alan içinde yaşayan yerli sayısı çok fazla değildir. Yine de az sayıda bu yerlilerin sorunlarının çözülmemiş olması ekonomisi güçlü bir ülke olan Kanada için düşündürücüdür.

Kanada hükümet kabinesinde Kuzey Amerika'nın yerli halkları ile doğrudan ilgili üç bakanlık bulunmaktadır. Bunlar; "Ministry of Crown-Indigenous Relations", "Ministry of Indigenous Services" ve "Ministry of Northern Affairs". Yerlilerin sosyo-ekonomik durumlarına bakıldığında bu durumun Kanada'nın yerlilere çok önem vermekten ziyade içte ve dışta yerlilerle çok ilgileniyor görüntüsü yaratmaktan kaynaklandığı değerlendirilmiştir.

Aborjin nüfusunun yaş ortalaması 28'dir. Kanada'da yaşayan ve Aborjin olmayan nüfusun yaş ortalamasına göre (%40) 13 yaş daha gençtir. Inuitler 23 yaş ortalaması içinde Aborjin grupları içinde en genç olanıdır (Statistics Canada, 2016). Yerlileri ilgilendiren çeşitli sorunların artan genç nüfus üzerindeki etkisinin büyük olduğu değerlendirilmektedir.

Northwest Territories, Yukon ve Nunavut bölgelerinde yerliler nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Diğer eyaletlere göre bu bölgelerin yaşam şartları aşırı soğuk nedeniyle oldukça güçtür ve nüfus yoğunluğu düşüktür (Morgan, 2011, s.27). Northwest Territories 44.469, Yukon 37.492 ve Nunavut 37.082 nüfusuyla Kanada'nın en az nüfuslu bölgelerini oluşturmaktadır (Government of Canada, 2020).

Görüldüğü üzere farklı boyutta da olsa Kanada yerlilerin sorunları günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu, yaptığı çalışmalar sonucunda yerli yatılı okul sistemine, İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin seslerine, deneyimlerine ve perspektiflerine okul öğretim programlarında yer verilmesini istemiş; bu konudaki ihmal, ırkçılık ile ilgili hususların kaldırılmasını istemiştir. Haziran 2015'te elde edilen bulgularını bir kapanış faaliyeti düzenleyerek "eylem için çağrı" adıyla özet şeklinde kamuoyuna sunmuştur. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir (Truth and Reconciliation Commission of Canada, 2015): "Biz;

- Federal, eyalet ve bölgesel hükümetlerin, yerliler ve eğitimcilerle iş birliği yapması,
- Eğitim ve istihdam olarak yerliler ve diğer Kanadalılar arasındaki büyük farkın kapatılması,
- Anaokulundan 12'nci sınıfa kadar öğretim programlarında "yerli yatılı okullara, tarihsel anlaşmalara ve yerlilerin tarihsel ve çağdaş katkılarına" yer verilmesi,
- Yerli bilgilerinin sınıflarda nasıl hayata geçirileceğine ilişkin öğretmenleri eğitmek amacıyla gerekli finansmanın sağlanması,
- Yerli bilgilerin ve öğretim metodlarının sınıflarda uygulanması amacıyla Aborjin okullarına gerekli finansmanın sağlanması,
- Eğitimde yerli içeriğini yönetmek için hükümette bir üst düzey makam oluşturulması,

- Kanada Eğitim Bakanları Konseyi tarafından "Kanada tarihinde yerlilerin tarihi ve yerli yatılı okul mirası" hakkında anaokulundan 12'nci sınıfa kadar öğrenme kaynaklarının geliştirilmesi,
- Öğrencilerde karşılıklı kültürel anlayış, empati ve karşılıklı saygı inşa edilmesi,
- Kanada Müzeler Birliğinin yerlilerle iş birliği hâlinde "Birleşmiş Milletlerin Yerli İnsanlar Haklar Bildirgesi"ne en uygun şekilde ulusal müze politikası yürütmesi,
- Federal hükümetin 2017 yılında Kanada Konfederasyonunun 150'nci yıl dönümünde yerlilerle iş birliği hâlinde uzlaşı içinde anma projelerini finanse etmeleri,
- "Kanada Kütüphane ve Arşivleri" tarafından yerli yatılı okullarda uygulanan insan hakları ihlalleri ile ilgili kayıtların erişimine açılması,
- Kanada kamuoyunu (yerli ve yerli olmayan Kanadalıları) eğitmek için devamlı olarak medya yayınlarının geliştirilmesine devam edilmesi,
- Kanada'da medyaya ilişkin eğitim kurumlarında bütün öğrencilerin, "yerlilerin tarihi ve yerli yatılı okulların mirası" konusunda eğitim almalarının sağlanması için ÇAĞRIDA BULUNUYORUZ."

Komisyon tarih ile ilgili olarak üç alanda değişiklik önermiştir:

- Yerliler ile ilgili hususların Kanada tarih ve sosyal bilgiler derslerinde daha merkezî bir duruma getirilmesi ve böylece "Avrupalı Kanada" ağırlıklı programın içine daha fazla yerli içeriğin dâhil edilerek yerli perspektifi, epistemolojisi, ontolojisi gibi hususların marjinal alandan daha merkezî bir alana taşınması,
- Yerlilerin tarihsel ve çağdaş görüşlerini öğretmek için her eyalet ve bölgede disiplinler arası daha çok entegre olmuş bir programın eğitimciler tarafından uygulanması,
- Koloni dönemi yargıları sorgulayacak şekilde tarihsel düşünme sisteminin öğretilmesi.

Bazı Kanadalı tarihçileri bu istekleri gerçektirmenin kolay olmadığını hatta mümkün olmadığını ifade etmektedir. Buna göre öğretmenlerin yerlilere karşı tutumu, duyarlılığı ve

bilgisi sınırlıysa beklenen sonuç alınamayacaktır. Bu nedenle tarihi, kültürü, dili, dünya görüşü açısından yerlileri anlayabilecek bir öğretmen kadrosunun yetiştirilmesi gerekmektedir. 1997 yılından itibaren Kanada'nın yüksek mahkemesi Delgamuukw topraklarındaki geleneksel yerli hikâyelerini (sözlü olarak gelen) tarihsel kanıtların yasal kaynakları olarak ilan etmiştir (Gibson, 2019, s.253-263).

Ayrıca Kanada'da bazı eğitimciler Sexias'ın Tarihsel Düşünme Kavramlarının Batı kaynaklı olduğu ve Batılı epistemolojilerle yerli epistomolojilerin uyumlu olmadığından Batı'nın ve yerlilerin tarihe bakışları ve tarihsel birikimleri karşı karşıya geldiğinde çatışacaklarını ifade etmektedir. Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu ise daha açık olmaya ve risk alabilmeye davet etmektedir. Komisyon son raporunda eğitimi uzlaşı için anahtar olarak nitelendirmiştir. Ayrıca ortak bir gelecek için yerlilerin seslerinin duyurulmasında ısrar etmiştir. Bu Komisyon koloni döneminin bir anlayışı olan ırkçı eğitim sistemini reddetmektedir. Komisyon Kasım 2015'te yerli yatılı okul sisteminin "korkunç" tarihlerini içeren altı ciltlik sonuç raporunu hazırlamıştır. Yerli yatılı okullarda sömürgecilik zihniyetiyle çocuklara karşı yapılmış kültürel soykırıma ilişkin ürkütücü ve insanlık dışı detayların olduğu bu rapora "National Centre for Truth and Reconciliation" başlıklı siteden ulaşılabilmektedir. 16 Aralık 2015 tarihinde Kanada Başbakanı ile Ulusal Yerli Organizasyoların liderleri görüşmeye ve uzlaşı için diyaloğa devam kararı almıştır. .

Dönemin Başbakanı, Kanada'nın İlk Milletler, Metis ve Inuit liderleri ile eyalet ve bölgelerde çalışmaya devam edeceğini ve ulusal bir uzlaşı için çalışacaklarını ifade etmiştir. Yerlilerin daha iyi eğitim alabilmesi için eğitim sisteminin güçlendirilmesi kararı alınmıştır. Buna göre aşağıdaki sekiz maddede iş birliği içinde olma kararı verilmiştir (CMEC, 2015):

- Yerli dil ve kültürünün güçlendirilmesi,
- Finansmanda eşitliğin daha fazla sağlanması,
- Zorunlu eğitim ve sonrasında mezuniyet oranının artırılması,
- Hesap verme ve sorumluluğun paylaşılması,
- Öğrenenler için kesintisiz sistemler,
- Raporlama ve başarıyı kıyaslama,

- Bütün ilgililerin/tarafların İlk Milletler, Métis ve Inuit eğitimi ile ilgilenmesi.

Belirtilen hususların önemli olduğu, fakat hayata geçirilmesinin daha önemli olduğu değerlendirilmiştir. Ontario'da tarih öğretim progamlarının hazırlanmasında yerli perspektiflerine yer verildiği tespit edilmiş olup, "Kanada Öğreniyor 2020" raporunun hazırlanması aşamasında yerli toplumsal liderler, Kanada Eğitim Bakanları Konseyi başkanları, bakanlar ve İlk Milletler, Métis ve Inuit liderleri katılmış ve yerli toplulukların eğitiminin geliştirilmesi için fikirlerini sunma imkânı olmuştur.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) öncülüğünde Kore'de gerçekleşen 2015 Dünya Eğitim Formuna 160 ülkeden bakanların ve diğer davetlilerle birlikte yaklaşık 1600 katılımcı hazır bulunmuştur. Forum, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un "Eğitimin insan hakları, sağlık ve iş sağladığını, eğitimin aynı zamanda şiddete dayalı aşırı köktencilik de dahil güvenlik tehditleri ile savaşmak için gerekli" olduğunu belirttiği açılış konuşmasıyla başlamıştır. Toplantıda "Eğitim 2030 Incheon Bildirgesi" yayımlanmış, böylece eğitimde gelecek on beş yılın yeni bir vizyonu ortaya konmuştur**.** Bu Forumun amacı, 2030 yılına kadar eğitimde küresel bir yol haritası üzerinde bir uzlaşı aramaktır. Forumun sonunda, "Herkes için kapsayıcı ve eşit kalitede eğitime ve yaşam boyu öğrenme" olarak belirlenmiştir. Bu sonuç Eylül 2015 tarihinde kabul edilecek olan Birleşmiş Milletlerin Üye Ülkeleri Sürdürülebilir Gelişme İçin 2030[7] Takvimindeki hedefleri desteklemektedir. Kanada beş temsilci ile katılım sağlamıştır (CMEC, 2015, s.3-4). Bununla birlikte özellikle Kanada yerlileri açısından belirtilen hedeflerin en azından günümüz için yeterince geçerli olmadığı söylenebilir.

[7] Eylül 2015 tarihinde gelecekte ve şimdi bütün gezegen ve insanlar için işbirliği, barış ve zenginlik için ortak Kanada ve bütün Birleşmiş Milletler Üye Ülkeleri Sürdürülebilir Gelişme İçin 2030 Takvimini kabul etmişlerdir. Bu takvimin merkezindeki "17 Sürdürülebilir Hedefler" günümüzün sosyal, ekonomik ve çevresel tehditlerine yönelikti. Yoksulluğa son verilmesi için; iklim değişikliği ile baş ederken ve çevreyi korurken sağlığın ve eğitimin geliştirilmesi, ekonomik gelişmesinin teşviki ve eşitsizliğin sona erdirilmesi bir arada götürülmesi bu hedeflerin kapsamında yer almaktadır. Bu 17 hedeften birisi "herkes için kapsayıcı eşit ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının sağlanması" başlığı altında eğitim ile ilgili olup, Dünya Eğitim Formunda alınan kararları deteklemektedir. Kanada "Towards Canada's 2030 Agenda National Strategy" başlığı ile kendi stratejik planı ara dokümanını yayımlamış, bu kapsamda eğitim ile ilgili stratejilerini de belirlemiştir (Government of Canada, 2019a, s.4).

3.1.6. Kanada Miras Bakanlığı

Kanada Miras Bakanlığı'nın yürüttüğü çalışmaların, ülkenin tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. Kanada Miras Bakanlığı; Kanada kimliğine ve değerlere, kültürel gelişim ve mirasa ilişkin ulusal politikaları, projeleri ve programları başlatır, tavsiye eder, koordine eder, uygular. "İnsan haklarına yönelik daha yüksek bir anlayış geliştirme; temel özgürlükler ve değerler; çok kültürlülük, sanat ve sanatçının kültürel unsurları; performans sanatları; görsel ve sesli sanatlar; ulusal savaş alanları; sporun desteklenmesi ve geliştirilmesi, İngilizce ve Fransızcanın kullanımında ve statüsünde eşitlik; Kanada'da İngilizce ve Fransızca dil azınlık topluluklarının gelişimi; devlet törenleri ve Kanada sembolleri; yayın ve yayım; kültür politikasının belirlenmesi; kültürel varlıkların korunması, taşınması ve ithali; başkentte çeşitli devlet faaliyetlerinin organizasyonu, sponsorluğu; ulusal müzeler, arşivler ve kütüphaneler; sporun teşviki ve geliştirilmesi" Bakanlığın görev alanına girmektedir (Justice Laws Web Site, 2021).

Kanada mirası ve bu alanla ilgili organizasyonlar, Kanadalıların kültürel, medeni ve ekonomik hayatında yaşamsal bir rol oynamaktadır. Sanat, kültür ve miras Kanada ekonomisinde yaklaşık 56 milyar dolarlık bir sektörü ifade etmektedir. Film, müzik, yayın, arşivler performans sanatları, miras kurumları, festivaller ve kutlamalar vb. ile ilgili olarak bu sektörde yaklaşık 655.000 kişi istihdam edilmektedir (Government of Canada, 2021).

Bakanlığın görev alanı için "miras endüstrisi" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Kanada'da bu kapsamda tarih ile ilgili çeşitli çalışmalar Kanada Miras Bakanlığının görev sahası içinde yer almaktadır.

3.1.7. Kanada'da Dijital Tarih, Tarih Toplulukları, Görsel ve Yazılı Medyada Tarih

Dijital tarih, tarih toplulukları, görsel ve yazılı medyada tarih ile ilgili hususların Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden oldukları değerlendirilmiştir.

Dijital tarih, tarihten faydalanmayı özgürleştirmektedir. Bu gelişme öncesinde sadece profesyonel tarihçiler, arşivciler, küratörler, bazı öğretmenler ve yazarlar özellikle çeşitli kaynak veya arşiv kaynaklarına ulaşma fırsatına sahipti. Bu durum tarihin yerleşik otoriteler ve belli bir kesim tarafından üretilmesine yol açmaktaydı. İnternetin gelişi ve dijitalleşme ile tarihsel materyaller daha ulaşılabilir hâle gelmiştir. Böylece amatörler, soy bilimciler, öğretmenler hatta öğrenciler bu kaynaklara erişmektedir. Bilgiye ulaşma da merkezî anlayıştan uzaklaşma, liberalleşme ile birlikte gelişmiştir.

Dijital arşiv alanında liberalleşme Kanada'da dijital arşiv çalışmalarını artırmıştır. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren kaynakların elektronik formatta aktarılması, birinci ve ikinci el kaynakların ulaşımında çok büyük katkı sağlamıştır. Kişisel dizüstü bilgisayarlardan artık araştırmacılar çeşitli kaynaklara ve sanat eserlerine kısaca milyonlarca megabayt bilgiye ulaşabilmektedir. Böylece Kanada kütüphanelerine, arşivlerine, süreli yayınlarına ve kitaplara ulaşabilme imkânı ortaya çıkmıştır. Dijital tarih gelişmeleri kasıtlı olarak ya da değil, tarihi daha "yakın" ve "iletişimsel" hâle getirmiştir. Bu durum daha önce hiç olmadığı kadar öğrencileri ve tarihçileri bilgiye ulaşma imkânı sağlamıştır. Eğitimciler için dijital tarih öğrencilerin aktif öğrenmelerini ve "tarihi oluşturmalarını" sağlamak üzere büyük bir potansiyele sahiptir. Eğitimcilerin ve öğrencilerin rolleri günümüzde keskin biçimde değişmiş durumdadır. Buna göre yaparak öğrenme ön plana çıkmıştır. Dijital tarih bu tür öğrenme faaliyetleri için birçok olanağa sahiptir. Sınıflardaki ders kitapları, ansiklopediler veya çalışma notlarından farklı olarak dijital tarih öğrencilere çok çeşitli, kaynağı (basılı, sesli, video ve yapay) uygun maliyetle sunabilmektedir. Dijital tarih ders kitapları gibi yapılandırılmış durumda değildir. Öğrenciler, dijital tarih ile tarihsel sorgulama sürecine doğrudan ve aktif olarak dâhil olur. Geçmişi böylece öğrenciler eleştirel, tarihsel ve kaynak kullanma becerileri ile araştırır. Dijital tarih öğrencilerin tarihi anlamasını ve tarih deneyimini destekleyebilmektedir. Ayrıca öğrenciler, çeşitli perspektiflerden dijital kaynaklarla karşılaştığında karmaşık düşünme formlarını uygulayabilmektedir.

Sam Wineburg'a göre tarihsel düşünme "doğal olmayan davranıştır." Bu alanda uzmanlaşma sağlamak için öğrenci performansları desteklenmelidir. Şu ana kadar okullar bu doğal

olmayan düşünce sistemini öğretmede başarısız olmuştur. Bu nedenle kalıplaşmış bilgileri vermeyi tercih etmiştir (Levesque, 2006).

Dijital tarihsel düşünmeyi uygulama konusunda öğretmenlere kolaylık sağlamaktadır. Kanada'da zorunlu eğitimi destekleyecek birinci el dijital tarih kaynakları genel ağda ulaşılabilir durumdadır. Örneğin, 2006 yılında oluşturulmuş olan "Ontario Educational Resource Bank Online" öğrencilere ve öğretmenlere anaokulundan 12'nci sınıfa kadar öğretim programı ile uyumlu indirilebilir, ücretsiz çok zengin öğrenme kaynakları (ders planları, aktiviteler, haritalar, filmler, etkileşimli öğretmen kaynakları vb.) sunmaktadır. Site şifrelidir. Bunun dışında Kanada'da tarih eğitiminde kullanılabilen birçok site tespit edilmiştir[8]. Özellikle öğretim programları ile uyumlu birinci el kaynakların dikkat çekici olduğu değerlendirilmiştir (Canadian Historical Association, 2018a)

Önceki bölümlerde ifade edildiği gibi *Historica Canada*, Kanada tarihi ve vatandaşlığı bilincini artırmaya adanmış en büyük bağımsız kuruluştur. 2013'te adını resmî olarak değiştirinceye kadar *"Historica-Dominion Institute*" olarak biliniyordu. Tarih eğitimcileri için birçok öğrenme materyali sunmaktadır. Historica Canada genel ağ sayfasında "…Kayıp

[8]Ontario Educational Resource Bank Online (https://resources.elearningOntario.ca/d2l/loginh/); Canada National History Society (https://www.canadashistory.ca/); Historica Canada (https://www.historica canada.ca/); Canada Council of Archieves (http://www.archivescanada.ca/); Library and Archives Canada (https://www.bac-lac.gc.ca/eng/Pages/home.aspx); Canadian History Association (https://cha-shc.ca/);Canadan Encyclopedia (https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en;History Education Network (http://thenhier.ca/en.1.html); Canadaian History of Education Association (https://www.ache-chea.ca/);Association of Canadian Archivists (https://archivists.ca/); Network in Canadian History & Environment (https://niche-canada.org/); Canadian Society for the History and Philosophy of Science (http://www.yorku.ca/cshps1/); Canadian Society of Church History (https://csch-sche.ca/); Governer General's History Awards (https://www.gg.ca/en/activities/2020/governor-generals-history-awards); Canadian Associat-ion of the History of Nursing (https://cahn-achn.ca); Canadian Society for the History and Philosophy of Science (http://www.yorku.ca/cshps1/); Great Unsolved Mysteries in Canadian History). (Kanada Tarihinde Çözülmemiş Büyük Gizemler-Great Unsolved Mysteries" adlı proje okullarda ve üniversitelerde kanıta dayalı tarih eğitim ile ilgili birçok materyal ve imkân sağlamaktadır. Tarihte işlenmiş çeşitli cinayetlerin arşiv kanıtlarıyla çözümlenmesi yoluyla bu amacın gerçekleştirilmesi hedeflenmiş olup proje birçok ödül almıştır. Bununla birlikte tarihsel önemden yoksun, geçmişteki suç unsuru içeren cinayet gibi olayların incelenmesi tarihten çok hukuk gibi alanlarda daha fayda sağladığı ve seçilen konuların tarihin önemini azalttığı değerlendirilmiştir.)

sesleri yükselten daha iyi bir Kanada inşa etmek için gayret gösteriyoruz. …Çok sayıda bakış açısını tanıyan; başarılarımızı kutlayan ve başarısızlıklarımızı kabul eden, daha iyisini yapmak, daha dikkatli dinlemek ve daha bilinçli hareket etmek gibi bir sorumluluk içinde faaliyetlerini" yürüttüklerini ifade etmektedir (Historica Canada, 2021).

Historica Canada'nın programları her yaştan ve geçmişten Kanadalılara hitap etmeyi amaçlamaktadır, bazı projelerde özellikle gençlerin hedef kitle olduğu değerlendirilmiştir. Yürütülen projeler ile Kanada tarih eğitimine önemli katkı sağladıklarını, ülkelerinin tarihini yaşayan bir güç unsuru olarak ayakta tuttuklarını belirtmektedirler. Bu projelerin Kanada tarihine önemli katkı sağladığı değerlendirilmiştir. Genel ağ üzerinden erişilebilen Historica Canada'nın bazı projeleri aşağıda belirtilmiştir:

- Kanada tarihinde önemli olayların, başarıların dramatize edildiği 60'tan fazla bir dakikalık süreden kısa videolar,
- Ücretsiz bir çevrim içi kaynak olan ulusal Kanada Ansiklopedisi (Sürekli güncellenen makaleleri ile iki dilli olarak hazırlanmıştır.),
- Yerli Sanat ve Hikâyeleri Projesi (Yetenekli genç İlk Milletler, Métis ve Inuit sanatçıları davet edilmekte ve görsel ya da yazılı sanat aracılığıyla kültürlerinin bir unsurunun açıklanması istenmektedir.),
- Anı Projesi (Kanada askerî üyelerinin yetişkin, genç ve yaşlı Kanadalılarla deneyimlerinin paylaşılması amaçlanmıştır.),
- Stories of Sir John A. Macdonald Projesi (Kanada'nın ilk Başkanı, kurucu babası),
- Kendi Miras Dakikanı Yap Projesi,
- Elmas Jübile Projesi (Kraliçe Elizabeth'in tahtında 60'ıncı yıl dönümü nedeniyle oluşturulmuş sitede Kanada anayasal monarşisi, Kraliçe'nin Kanada'da oynadığı rol, kimlik ve kültürünü keşfetme imkânı bulunmakta, öğretmenlere sınıflarında çeşitli öğrenme aktiviteleri sunmaktadır.) (Historica Dominion Institute, 2012),

- Asya-Kanada Projesi (Çeşitli Asya kültürlerini, Kanada'da çok kültürlülüğe karşı değişen tutumları ve belli başlı Asyalı Kanadalıların biyografilerini, belli başlı olayların zaman çizelgesini vs. içermektedir.),
- Kültürel Simge Projesi (2008 yılında bir firmaya Kanadalıların kültürel simge olarak neyi gördüklerine dair ulusal bir araştırma yaptırılmış, bu kapsamda ülkelerini tanımladıklarını belirttikleri 101 kişi, yer, sembol, olay ve innovasyon tespit edilmiştir.),
- Toronto'da Zaman Projesi (Serbest mobil uygulamasıyla Toronto'nun tarihine ışık tutulmaktadır. Bu uygulamada fotoğraflar, yansılar, tarihsel hikâyeler, 1812 savaşında ölen askerlerin mezarlığı, XVII. yüzyılda bir İlk Millet köyü, sanatçılar, girişimciler, mucitlere ilişkin bilgilere ulaşabilmektedir.).

Kanada'da belli başlı ulusal tarih organizasyonlarından biri Kanada Tarih Topluluğudur (Canada Historical Association). Kanada'da ülkenin tarihine ilişkin araştırma yapan, öğreten, yazan en önde gelen kuruluştur**.** Örneğin, Kanada Tarih Topluluğu tarih öğretmenlerine Genel Vali tarafından ödül verilmesini teklif etmiştir.[9] Kanada Hükümeti Tarih ödülleri ilk kez 2013 yılında resmî olarak duyurulmuştur. Amaç, bu konuda başarılı olan öğretmenler ve öğrencileri Kanada tarihine ilgilerinden dolayı onurlandırmaktır. Yarışmalar tarihî olayların belirli yıl dönümlerine göre belirlenmiştir. Örneğin, Kanada Arkitik keşfinin 100'üncü yılı, İkinci Dünya Savaşı'nın 75'inci yıl dönümü, Birinci Dünya Savaşı'nın 100'üncü yıl dönümü, kadının oy hakkı elde etmesinin 100'üncü yıl dönümü, 2017 Konfederasyonun 150'nci yıl dönümü gibi. Ödüller Kanada hükümeti ve Kanada Tarih Topluluğu tarafından organize edilmektedir (Canada's History, 2021b).

Ayrıca Kanada Tarih Topluluğu yaklaşık 56 farklı tarih çalışma alanında çeşitli ödüller vermektedir. "François-Xavier Garneau Madalyası; Kanada Tarih Topluluğunun Kanada

[9] "Kanada Hükümeti Tarih Ödülleri" adıyla bu uygulama devam etmektedir. Lise (10, 11 ve 12'inci sınıf öğrencileri) ve üniversite seviyesinde ayrı ayrı olmak üzere her yıl düzenlenmekte ve ödül Kanada federal hükümeti tarafından verilmektedir (Canada's History, 2021a).

Tarihinde En İyi Bilimsel Kitap Ödülü; Wallace K. Ferguson Ödülü; Clio Ödülleri;Albert B. Corey Ödülü; John Bullen Ödülü; Kanada Tarih Topluluğu Gazete Makalesi Ödülü; Jean-Marie Fecteau Ödülü; Kanada Tarih Topluluğunun İlk Kaynaklarla Öğretimde Mükemmellik Ödülleri; Kraliçe Elizabeth II Elmas Jübile Madalyası; Yerli Tarih Kitabı Ödülü; Yerli Tarih En İyi Makale Ödülü; Kanada Kadın ve Cinsiyet Tarihi Komitesi İngilizce Dil Kitap Ödülü; Kanada Kadın ve Cinsiyet Tarihi Komitesi Fransızca Kitap Ödülü;Siyasi Tarih Ödülü En İyi Kitap;Siyasi Tarih Ödülü - En İyi Makale (İngilizce);Siyasi Tarih Ödülü - En İyi Makale (Fransızca);Halk Tarihi Ödülü; Eugene A. Forsey Ödülü; Eugene Forsey Lisans Ödülü;Çalışma Tarihinde En İyi Makale Ödülü; Neil Sutherland Makale Ödülü;Kanada Göç, Etnisite ve Sınır Aşanlık Komitesi Makale Ödülü; Kanada Sözlü Tarih Derneği Ödülü; Medya ve İletişim Tarihi Komitesi Ödülü; İşletme Tarihi Kitap Ödülü" bunlardan bazılarıdır (Canadian Historical Association, 2018b).

Örneğin, 2019 yılı Genel Vali Bilimsel Araştırma Tarih Ödülü'nü alan Shirley Tillotson olmuştur. Kitabının adı *"Give and Take: The Citizen-Taxpayer and the Rise of Canadian Democracy"*dir. Bu ödül yıllık olarak Kanada Tarih Topluluğu tarafından Kanada tarihini aydınlattığı ve Kanada geçmişinin anlaşılmasına en çok katkı yaptığı değerlendirdikleri çalışmaya verilmektedir (Canada's History, 2021b).

"Kanada'nın Tarihi (Canada's History)", Kanada Ulusal Tarih Topluluğunun resmî dergisidir (Canada's National History Society, 2021). Bir yılda altı kez yayımlanmaktadır. Amaç Kanada tarihine olan ilgiyi artırmaktır. İlk kez 1920 yılında Hudson Körfezi Şirketi[10] tarafından yayımlanmış, 1994 yılında Tarih Topluluğuna geçmiştir. Kanada Tarih Topluluğu 2004 yılından itibaren *"Kayak"* adlı dergiyi yayımlamaya başlamştır. Bu dergi Kanadalı 7-12 yaşlarındaki çocuklara yönelik bir tarih dergisidir. İngilizce ve Fransızca olarak yılda dört kez yayınlanmaktadır. İçerik olarak Kanada tarihinden tüm çocukların ve ergenlerin

[10] Hudson Bay Company Kuzey Amerika'nın en eski şirketi, dünyanın da en eski şirketlerindendir. 1670 yılında Londra'da kurulmuştur. Şirket, Britanya kontrolündeki kuzey Amerika'da hayvan postu ticaretini birkaç yüzyıl boyunca kontrol etmiştir. Bu bölgelerde yerel yönetimlerin kurulup halkın yerleşmesinde önemli rol oynamıştır. Kuzey Amerika'daki İlk Milletler ile resmî anlaşmalar yaptılar. XIX. yüzyılın sonunda şirketin toprakları Kanada oldu (Encyclopedia Britannica, 2020). Koloni yönetimi ile özdeşleşmiş bir geçmişe sahiptir.

deneyimlerine odaklanmıştır. Genel manada bu dergi ile çocuklarda ve ergenlerde Kanadalı kimliğinin oluşturulmasına katkı sağlanmasının hedeflendiği değerlendirilmektedir (King, 2016, s.119,131). Örnek sayfaları Ek-1'de görüldüğü üzere dergi içerik, pedagojik ve metodolojik açıdan dikkate değer özellikler taşıdığı değerlendirilmektedir. Ayrıca dergide yer verilen görsellerin (haritalar, resimler, çizimler) ve kullanılan dilin birçok açıdan oldukça etkin olduğu değerlendirilmiştir. Dergide "birçok farklılıkları barındıran Kanada'daki toplulukların (sosyal bilgiler ve tarih öğretim programları ile uyumlu olarak) tek bir Kanada'yı oluşturduğu" fikrinin aşılandığı düşünülmektedir. Özellikle yerlilerle ilgili tarihî olaylar çözüm odaklı olarak anlatılmakta, uzlaşı içeren hususlara yer verilmekte veya o şekilde açıklanmaktadır.

"British Columbia Üniversitesi Toplumsal Katılım Tarih Eğitimi Ağı", tarih eğitimine dâhil olan çeşitli eğitimcileri bir araya getiren tarih eğitimini ve öğretimini geliştirmeye adanmış ilk Kanada çapındaki bir kuruluşudur. Akademik tarihçiler, müzeler, arşivler, eğitim fakültelerindeki araştırmacılar, kamu tarihçileri, programcılarla birlikte oluşturdukları akademik bir çalışma topluluğudur. Tarih eğitimindeki mevcut yapının incelenmesi, eleştirilmesi amacıyla çeşitli çalışmalara köprü kurmak amaçlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası olarak çalışmaları düzenlemek, akademisyenler ve öğretmenler arasındaki iş birliğini geliştirmek, pedagojik araştırmaları sınıf ortamına taşımak, tarih eğitimcileri ve öğretmenler arasında aktif bir diyalog geliştirmek belli başlı hedefleri arasındadır. Özellikle öğretmenin mesleki gelişimi tarih eğitiminde reformun itici gücü olarak görülmektedir (University of British Columbia). "Network in Canadian History & Environment" adlı site çevre ve doğa tarihi üzerine çalışmalar yapmaktadır. Kanada iklim tarihi, orman tarihi, dijital alt yapı tarihi, su tarihi, Atlantik bölgesi çevre tarihi, gibi tematik projelere yer verilmektedir (Network in Canadian History and Enviroment, 2021).

Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden biri de kamoyunun bu konudaki tepkisidir. Kanada tarihi ile ilgili (29 Haziran 2020 tarihinde güncellenen) çok satan ilk on tarih kitabı aşağıda belirtilmiştir (Canada's History, 2021ç):

- Bob Joseph, 21 Things You May Not Know About the Indian Act: Helping Canadians Make Reconciliation with Indigenous Peoples a Reality (Hintli Yasası'nın acımasız mirasını öğrenmenin ülkenin gerçek uzlaşmayı sağlaması için önemli bir kitap olarak görülmektedir. Yazar yerli kökenli olup yerli bir iş birliği eğitim kuruluşunun kurucusudur.).
- Policing Black Lives: State Violence in Canada from Slavery to Present (Siyahilerin Kanada'daki tarihini konu almaktadır.).
- Sandra Rollings Macnusson, The Homesteaders (Büyük Kuzey Ovalarına gelen ilk yerleşimcilerin karşılaştıkları zorlukları konu almaktadır.).
- Allan Downey, The Creator's Game: Lacrosse, Idendity and Indigenous Nationhood (Yerlilerin kimlik sorunlarını ele almaktadır.).
- Candace Savage, Strangers in the House: A Prairie Story of Bigotory and Belonging (Bir aile üzerinden Kanada'da İngiliz topluluğu arasında yaşayan Fransızların yaşadığı zorlukları konu almaktadır.).
- Eric Davidson, The Blind Mechanic: Survivor of the Halifax Explosion (1917 yılında bir kargo gemisindeki büyük bir patlama sonucunda 800 metre bir yarıçap içindeki tüm yapıların yıkılması ve ortaya çıkan tsunami ile Tfuts Koyu'nda yaşayan Miq'maq kabilesinin tamamıyla yok olması kitabın konusudur.).
- Jennifer S. H. Brown, An Ethnohistorian in Rupert Land: Unfinished Conversations (İçinde yer alan on sekiz makale geçmişte yerliler ve Kanada'ya gelen misyonerler ve tüccarlarla yaşanan çeşitli sorunları ve hususları içermektedir.).
- Radical Medicine: Origins of Socialized Health Care (Kitapta yer alan on sekiz makale yerliler ve yeni yerleşimciler arasında geçmişte yaşanan çeşitli sağlıkla ilgili etkileşimleri, yerel ilaçları konu almaktadır.).
- Darryl Leroux, Distorted Descent: White Claims to Indigenous Identity (Beyazların yerli kimliği ile ilgili iddialarını konu olmaktadır.).
- Janiffer L. Butler, Boom & Bust: Women of Telegraph Cove (Tarihte kadınların Cove Adasındaki katkıları).

Çok satan tarih kitaplarına okuyucuların tercihleri açısından bakıldığında en çok satan ve ilk 10 kitabın yarıdan fazlasının "kimlik, yerlilerin sorunları, vatandaşlık, ayırımcılık" konuları ile ilgili olduğu görülmektedir. Kanada'da rastgele tespit edilmiş bazı tarih film ve belgesel yapımlar aşağıda belirtilmiştir (IMDb, 2021):

Tablo 5

Kanada'da Tarihî Filmler ve Belgesellerden Örnekler

	Adı	Yıl	Türü	Açıklama
1	XX. Yüzyıl	2019	Biyografi, drama	Kanada Dominyonunun lideri olma konusunda kararlı W. L. Mackenize'yi konu almaktadır.
2	Dawson Şehri: Donmuş Zaman	2016	Belgesel.	Dawson şehrinin tarihi ve altına hücum.
3	Umutlar Ülkesi	2004	Drama, Romantik	XVIII. yüzyılın ortasında, İngiltere ve Fransa arasında Kanada'nın kontrolü için savaş.
4	Kanadalı Olmak	2015	Belgesel, Komedi	Kanadalı olmanın gerçekte ne anlama geldiği ile ilgili bir belgesel.
5.	Bethune: Bir Kahramanın Ortaya Çıkışı	1990	Biyografi, Drama, Romantik	Kanadalı bir cerrahın orduya ulaşmak için Çin'de 1500 millik yolculuğu.
6	Hudson Körfezi	1941	Macera	Henry Hudson'un son keşif yolculuğunu konu alan kurgu filmi.
7	Kanada: Bir Halkın Tarihi	2000-2001	Belgesel	Kanada'nın kapsamlı tarihi.
8	Ulusların Savaşı	2017-2020	Belgesel	XV. yüzyılın sonunda Avrupalı krallıklar ile Amerika'nın yerli uluslarının savaşı.
9	Altın Şehri	1957	Belgesel	Dawson şehrinde altına hücumun en hareketli günleri.
10	René Lévesque	2006	Drama	René Lévesque biyografik filmi
11	15 Şubat 1839	2001	Drama	Quebec'de Britanyalı bürokratlara karşı ayaklanan Fransız Kanadalıların karşılaştıkları katliam.
12	En Büyük Kanadalı	2004	Belgesel	Kanadalı ünlü kişiler
13	Ölü Bir Hintli (Yerli)	2006	Drama	Stoney Point Yerlilerinin Ipperwash Parkında barışçıl bir protesto başlatmak için toplanması
14	Kanada'da Zenci Nüfusun Etnik Tarihi	1978	Belgesel	Kanada'da Zenci Nüfusun Etnik Tarihi
15	Kanada'da Taşımacılığın Tarihi	1952	Animasyon	Kanada'da Taşımacılığın Tarihi
16	Crowfoot'un Baladı	1969	Belgesel, müzikal	Blackfoot şefinin müzikâl olarak hayatı ve onun kabilesinin batılı Kanadalı beyazların eline geçmesi

17	Québec: Duplessis et après	1972	Belgesel	Maurice Duplessis ve Quebec ulusalcılığı hakkında belgesel
18	Kanada Vignettes	1978	Animasyon, Komedi	XIX. yüzyılın sonunda Kanada'nın profili
19	Düzlüklerin Parisi	2005	Belgesel	XX. yüzyılda şehir planlamasında bir gelişme olarak Calgary şehrinin gelişimi
20	Henry Hudson'un Son Yolculuğu	1974	Kısa film	Henry Hudson'un 1610 yılında Kuzey Amerika'ya son keşif yolculuğunu konu almaktadır.
21	Maritime Vignettes		Belgesel	Atlantik Kanada'nın tarihi, kültürü ve insanlarını keşfetme amaçlı hazırlanan bir belgesel serisidir.
22	Kökenler: Kanada'nın Tarihi	1987	Belgesel	Kanada'nın başlangıçtan 1885'e kadar kapsamlı bir tarihi.
23	Bu Riel İşi	1974	Kısa Film	Kanada'nın batısının beyaz yerleşimcilere açılması ve Kuzey Batı Indians ve Métis İsyanı.
24	Kanada İçin Bir Bayrak	2003	Belgesel	Kanada için ulusal bir bayrak konusunda politik mücadelenin hikâyesi.
25	Bölünmeye Giden Yol	1982	Belgesel	Kontrol sağlamak ve anayasasını konularında Kanada'ın mücadelesi.

Tablo 5'de görüldüğü gibi tespit edilen yirmi beş tarihi film ya da belgesele bakıldığında konuların uluslararası gelişmelerle ilgili olmadığı, tamamının Kanada'nın ulusal meseleler ve yerli meseleleriyle ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Yerli meselelerin ise göze çarpmakta olduğu değerlendirilmiştir.

3.1.8. Ulusal Günler ve Önemli Tarihî Olayların Yıl Dönümleri

Kanada'da ulusal günler ve önemli tarihî olayların yıl dönümlerinin Kanada'da tarih ve tarih eğitimi yaklaşımını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. Okullarda yapılan tarihi anma ve kutlama programları öğrencilerde tarih bilincinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Akdemir, 2014). Önemli tarihi günler devletlerin temelleri ile ilgilidir. Bundan dolayı ülkeler ulusal tarihi günlere ya da önemli tarihî olayların yıl dönümlerine önem verir. Kanada için de durum aynıdır. Kanada'da belli başlı ulusal günler ve önemli tarihî olayların yıl dönümleri aşağıda belirtilmiştir (Granatstein, 2015):

- Victoria Günü (24 Mayıs, Kraliçenin Doğum Günü, İmparatorluk Günü veya İngiliz Milletler Topluluğu Günü olarak bilinir), Quebec hariç tüm Kanada'da

kutlanmaktadır. Quebec'te 1901 yılından itibaren 25 Mayıs'tan önceki pazartesi günü ulusal gün olarak kutlanmaktadır. Viktorya Günü bütün eyalet ve bölgelerde zorunlu olarak kutlanmaktadır.

- Kanada Konfederasyonu'nun 01 Temmuz 1867'de kurulduğu tarih, Kanada Günü olarak anılmaktadır. Başlangıçta gösterişsiz kutlanan Kanada Günü, günümüzde genellikle federal hükümet tarafından desteklenerek Kanada milliyetçiliğini teşvik etmek amacıyla çeşitli kültürel ve eğlenceli aktivitelerle kutlanmaktadır.
- 15 Şubat Kanada Ulusal Bayrak Günü'dür. Bu gün için resmî tatil yoktur. Kanada 1868'de bağımsızlığını Büyük Britanya'dan kazanmış olsa da İngiliz bayrağının tasarımlarını kendi bayrağında kullanmaya devam etmiştir. Kanada şu an kullanılmakta olan bayrağını 15 Şubat 1996'da ilk kez göndere çekmiştir (National Day Calander, 2019).
- 23 Haziran Kanada Terör Kurbanları için Ulusal Anma Günü'dür. "Air India Flight-182 uçağı" 1985 yılında Kanada'dan Birleşik Krallık'a uçuşunda terör saldırısına uğramış, 329 masum insan hayatını kaybetmiştir (Justin, 2020).
- İşçi Bayramı, Eylül ayının ilk pazartesi günü kutlanmakta ve bayramın kökeni Victorya dönemindeki işçi mitinglerine dayanmaktadır. İşçi Bayramı 1872'den beri kutlanmakta olup 1894'ten beri yasal bir tatil ilan edilmiştir.
- Her yıl 11 Kasım'da Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren 1918 Ateşkes Antlaşması'nın yıl dönümü Kanada genelinde anılmaktadır. Kanada dâhil olmak üzere birçok İngiliz Milletler Topluluğu üye ülkesinde ölen askerleri hatırlamak ve savaş zamanında hizmet edenleri onurlandırmak amaçlanmaktadır.

Ayrıca bütün Kanada'yı kapsamayan başka anma günleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir:

- Quebecliler 24 Haziran'ı Québec ulusal bayramı olarak (Fête nationale du Québec) kutlamaktadır. Köken olarak dinî bir bayram olsa da 1834'te daha çok vatansever bir niteliğe bürünmüştür.
- Northwest Territories 21 Haziran'ı Ulusal Aborjin Günü olarak kutlamaktadır. Ulusal Yerli Halklar Günü, Kanada'daki İlk Milletler, Inuit ve Métis halklarının başarılarını, tarihini ve zengin kültürlerini tanıtmak ve onurlandırmak için resmî bir kutlama günüdür. Bu tarih 2001'den beri Northwest Territories'te ve 2017'den beri Yukon'da tatil ilan edilmiştir.
- Yukon Keşif Günü 1912'den beri ağustos ayında kutlanmaktadır.

Kanada'da önemli tarihî olayların yıl dönümlerine önem verildiği görülmektedir. Kanada'da 2020 yılı itibarıyla belli başlı önemli olayların yıl dönümleri aşağıda belirtilmektedir:

- İkinci Dünya Savaşı'nın 75. Yıl Dönümü: İkinci Dünya Savaşı'nın Kanada üzerinde derin bir etkisi oldu. Kanada ve Newfoundland'dan bir milyondan fazla insan bu savaşta silahlı kuvvetlerde hizmet etmiş, milyonlarca kişi de savaş faaliyetlerini desteklemişti. Bu savaşta 45.000'den fazla kişi hayatını kaybetti ve 55.000 kişi de yaralandı.
- Hudson Körfezi Şirketi'nin kuruluşunun 350. Yıl Dönümü: Hudson Bay Şirketi (HBC) Kuzey Amerika'daki en eski şirkettir ve ilk dönemlerde çok etkin role sahip olmuştur. 1670 yılında yerli halklarla kürk ticareti yapmak isteyen yatırımcılar için kraliyet izniyle kurulmuştur.
- Manitoba Eyaleti'nin Kuruluşunun 150. Yıl Dönümü: 1869'da Hudson Körfezi Şirketi (HBC), şu anda Batı ve Kuzey Kanada'da bulunan Rupert's Land'i Kanada'ya satmayı kabul etmiş ancak yerli topluluklar bu anlaşmaya dâhil edilmemişti. Louis Riel liderliğindeki Métis toplulukları Kanada hükümeti onlarla müzakere edinceye kadar Red River'daki kara geçişini engelledi. Gelişmelerin sonunda Kanada'nın beşinci eyaletini oluşturan 1870 Manitoba Yasası çıktı. Métis

toplulukları kısa süre sonra yerli olmayan yerleşimcilere karşı topraklarını kaybetti, haklarının tanınması ve korunması için mücadeleleri devam etmektedir.

- "Yedi Grubu"nun Kuruluşunun 100. Yıl Dönümü: 1920 yılında kurulan Grup Yedi Franklin Carmichael, Lawren Harris, Frank Johnston, AY Jackson, Arthur Lismer, JEH MacDonald ve Frederick Varley isimli sanatçılardan oluşmaktadır. Bu grubun üyelerinin Kanada manzaralarının çarpıcı resimleri bugüne kadar beğenilmekte olup kendilerinin ilk büyük Kanada ulusal sanat hareketini başlattığı kabul edilmektedir.
- Birleşmiş Milletler'in Kuruluşunun 75. Yıl Dönümü: 1945'te Kanada, Birleşmiş Milletler'in kurucu ülkelerinden biridir.
- Kuzey Kutup Kış Oyunlarının 50. Yıl Dönümü: Kuzey Kutup Kış Oyunları 1970 yılında ülkenin kuzeyinde sporculara antrenman yapma, rekabet etme ve buluşma fırsatı vermek için kurulmuştur.

Kanada'da ulusal günler ve önemli tarihî yıl dönümlerine ilişkin faaliyetlerinin Kanada'da tarih ve vatandaşlık bilincinin pekişmesine katkı sağlamakta olduğu değerlendirilmektedir.

3.1.9. Kanada'nın Parkları ve Kanada Müzeleri

Kanada parkları ve müzelerinin Kanada'da tarih ve tarih eğitimi anlayışını belirleyen etkenlerden olduğu değerlendirilmiştir. Kanada'da Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumluluğunda bulunan 171 parkta 970 ulusal tarihî site bulunmaktadır. Bunlar arkeolojik siteler, savaş alanları, tarihî evler, bilimsel keşif alanları ve daha fazlasını barındırmaktadır. Bu alanlar Kanada tarihi, yerli insanların kültürü ve tarihi ile farklı kültürel topluluklar hakkında daha fazla bilgi edinilmesini sağlamaktadır (Government of Canada, 2019b). Her ulusal tarihî yer, Kanada kimliğinin belirgin ve canlı bir simgesi, bir öğrenme merkezi, bir bilgi zenginliği, yaşayan bir tarih macerası, Kanada'nın eskiden ne olduğu ve bugün ne olduğu hakkında bir deneyim olarak görülmektedir. Her yıl milyonlarca insan Kanada'nın zengin kültürel ve doğal mirasını keşfetmek için bu alanları ziyaret etmektedir.

Hakikât ve Uzlaşma Komisyonu'nun eylem çağrısına yanıt olarak Kanada parkları yerli halkların miras alanlardaki tarihlerine, seslerine ve bakış açılarına yer vermeyi taahhüt etmiştir. Kanada Parkları Geliştirme Planı (2018-2023)'nda iyileştirme faaliyetlerine devam edileceği belirtilmektedir. Bu girişimler ayrıca Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Bildirgesi'ni desteklemektedir. Kanada parklarının uzlaşmayı ilerletmek ve sömürgecilik mirasıyla yüzleşmek için benzersiz bir konuma sahip olduğu ifade edilmektedir. Catherine McKenna, Çevre ve İklim Değişikliği Bakanı ve Kanada parklarından sorumlu Bakan olarak şu şekilde seslenmiştir: "Tüm Kanadalıları Kanada Parklarını ziyaret etmeye ve ülkenin tarihini şekillendiren büyüleyici insanları, yerleri ve olayları keşfetmeye ve bunlarla bağlantı kurmaya teşvik ediyorum." (Government of Canada, 2019b).

Kanada Müzeler Birliği, 2020 yılında Stratejik Plan yayınlamıştır. "Daha güçlü müzeler. Çalışkan vatandaşlar. Daha iyi bir Kanada." ifadeleri stratejinin vizyonu olarak belirlenmiştir. Hedefler ise şu şekilde belirtilmiştir (Canadian Museums Association):

- Toplumu desteklemek için insanları ve kuruluşları bir araya getirmek,
- Üyeliği ve kapsamını genişletmek,
- Kanada Müzeler Birliğinin insan kaynaklarını güçlendirmek, teknolojik araçlara yatırım yapmak, daha kapasayıcı, temsilî ve etkili bir yönetişim modeli oluşturmak.

Kanada'da ilk müze 1831 yılında kurulmuştur. Kanada Müzeler Birliğine göre Kanada'da 2300 müze bulunmaktadır. Bazı müzeler hükümetler tarafından işletilmektedir. Bazı müzeler kâr amacı gütmeyen özel kuruluşlar tarafından yönetilmektedir.

1990'ların ortalarından bu yana gelirlerinin geride kalmasıyla müzeler, ziyaretçileri ile daha fazla ilgilenmeye başlamıştır. Bu kapsamda destekleyici ve bağışçı çekmek için çaba içine girmişlerdir. Bu nedenle hediyelik eşya gibi ticari faaliyetlerini genişletme eğiliminde olmuşlardır. Son yıllarda müzelerin eğitim ve sosyal yardım faaliyetleri ile etkileşimli ve çoklu ortam faaliyetleri önem kazanmıştır. Ayrıca yerli halklar ile müzeler arasında iş birliği sonucunda bu kesimin müzelerdeki görünürlükleri artmıştır.

Müzeler Kanada'da faaliyetlerini Kanada nüfusunun artan çeşitliliğine uyarlamaya başlamıştır. Özellikle 1994 yılında yapılan bir sempozyumdan itibaren bu gelişmelerin başlamış olduğu görünmektedir. Diğer bir değişim de müzelerde koleksiyonların dijitalleşmesidir. Sanal müzeler yaygınlaşmaktadır (Harvey ve Lammers, 2015).

3.1.10. Tarih Öğretmen Eğitimi

3.1.10.1. Öğretmen Eğitimi

Kanada'da öğretmenlere sunulan maddi imkânlar genel olarak iyi olduğundan birçok insan bu mesleği tercih etmektedir. Ancak başvuranlardan yalnızca %10'u kabul edilmektedir. Lise not ortalaması yüksek olanların şansı daha yüksektir (Yazıcı, 2009, s.90). Öğretmen kalitesi, Kanada eğitiminin bir gücü olarak görülmektedir. Öğretmen maaşları çoğunlukla her zaman Kanada'nın kişi başına düşen gayri safi millî hasılası ile OECD ortalamasından daha yüksektir. Her eyalet, öğretmen eğitimine giriş için kendi politikalarını belirlerken, öğretmenlik genellikle yüksek statülü ve iyi ücretli bir iş olarak düşünülmektedir. 2015 yılı rakamlarına göre hem ortaokul hem de lise öğretmenleri için ortalama başlangıç maaşı 39.179 ABD doları olmuştur (The National Center on Education and the Economy).

Ontario'da öğretmen olabilmek için en az üç yıllık ortaöğretim sonrası bir kurumu bitirmiş olmak, dört sömestir süren öğretmen eğitim programını tamamlamış olmak ve Ontario Öğretmenler Koleji'ne kayıt olmak gerekmektedir. Ontario Öğretmenler Koleji eyalette öğretmenlik mesleğini lisansladırmak, yönetmek ve düzenlemekle sorumludur (Ontario College of Teachers).

Kanada'da birçok ülkede görülebileceği gibi başarılı öğretmenler bölüm başkanlığına yükseltilir. Aldıkları eğitimler ile okulda lider konuma yükselebilirler. Ontario'da öğretmenler ilave yeterlilikler (additional qualifications) alarak maaşlarında artış sağlayabilmektedir. Kanada'nın çoğu yerinde sınavlarda elde edilen başarısızlıklardan dolayı öğretmenlere yönelik olumsuz uygulamalar 2000'lerin başından itibaren kaldırılmış, daha çok öğretmenlerin gelişmesini hedef alan yaklaşımlar getirilmiştir. Örneğin, Ontario'da

merkezî sınavlara ilişkin başarı ücreti kaldırılmıştır. Öğretmenlerin bu tip anlayışla ya da korkuyla değil, okul iş birliği ve okul kültürü ile motive edilmesi tercih edilmiştir. Aynı şekilde personel değiştirilmesi yerine mevcut personelin geliştirilmesi önem kazanmıştır (National Center on Economy and Education, 2020).

Kanada'da her eyalet öğretmen eğitim sistemini düzenlemekten sorumludur. Federal hükümet, eyaletler arasında İç Ticaret Antlaşması gereği (eyaletler arasında) iş gücü hareketliliğini desteklemektedir. Bu durum öğretmenler için de geçerlidir. Ancak bu durum sakıncalara neden olmaktadır. Kanada'da öğretmenlik eğitiminin özelliklerinden biri "çocukların eğitimi her eyaletin politik ve ahlaki yansıması" durumudur ki bu, teknik olarak mesleki eğitiminden farklı bir şeydir. Çözüm olarak Kanada'nın tümünde öğretmenlik eğitiminin standartlaşmasının, eğitim hususlarında ve özellikle öğretmenlik eğitiminde var olan otonomiden vazgeçilmesine neden olacağı değerlendirilmesi yapılmaktadır (Morgan, 2011, s.145).

3.1.10.2. Tarih Öğretmeni Eğitimi

Alberta'da 7; British Columbia'da 12; Manitoba'da 4; News Brunswick'te 5; New Foundland'da 2; Nova Scotia'da 6; Ontario'da 21; Prince Edward Adası'nda 1; Quebec'te 12; Saskatchevan'da 3 olarak kolejlerde ve çoğu üniversite olmak üzere tarih bölümleri bulunmaktadır. Görüldüğü üzere en çok tarih bölümü Ontario'dadır (Canada Historical Association, 2018). Kanada'da tarih mezunları birçok alanda çalışabilmektedir. Tarih mezunlarının bir kısmı öğretmen olarak görev yapmaktadır.

Ontairo'da tarih öğretmenliği bölümleri tespit edilmemiştir. Ontario'da bulunan 16 eğitim fakültesi çeşitli öğretmen eğitimi programları sunmaktadır. Dolayısıyla öğretmen adayları eğitime yönelik metodoloji ile alan bilgisini ayrı ayrı almaktadırlar. Bundan dolayı tarihsel düşünme gibi tarih eğitiminde kullanılan yaklaşımlara yönelik hizmet içi eğitimler önem kazanmakdatır. Ancak bununla ilgili yeterli sistematik bir yaklaşım da tespit edilememiştir. Bu durumda hizmet içi eğitimlerin yanında tarih ders kitapları ile öğretmen kitaplarının,

onları desteklemesi ve yönlendirmesi açısından büyük öneme sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Tarihsel düşünme kavramlarının derste uygulanması için öğretmenlerin bu konuda eğitilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Canada's History genel ağ sayfasında görüldüğü üzere bu alanda öğretmenlere yönelik önemli katkılar sağlandığı değerlendirilmiştir. Örneğin, öğretmenler için Canada's History bir hafta süren Tarihsel Düşünme Yaz Enstütileri düzenlemektedir (Canada's History, 2021c).

3.2. Ontarıo Eyaleti'nde Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinin Dağılımı, Vizyonu, Bilgi ve Becerilerinin Değerlendirilmesi Nasıldır?

3.2.1. Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Üniteleri) ve Tarih Derslerinin Dağılımı

Ontario Eyaleti'nde sosyal bilgiler ve tarih öğretim programı diğer derslerin öğretim programları gibi Ontario Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulmaktadır. Öğretim programlarında her sınıf ve ders için öğretmenler tarafından öğretilmesi gerekenler; öğrencilerin ise ne öğrenmelerinin beklendiği yer almaktadır. Ontario Eyaleti'nde öğretim programlarında 3-12'nci sınıflarda sosyal bilgiler (Miras ve Kimlik ünitelerinde) ve tarih derslerine ilişkin üniteler aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 5

Ontario Eyaleti'nde Öğretim Programlarında 3-12'nci Sınıflarda Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Derslerinde Üniteler

SINIF	DERSİN ADI	ÜNİTELER
3	Sosyal Bilgiler	Miras ve Kimlik: Kanada'daki Toplulukar: 1780-1850
4	Sosyal Bilgiler	Miras ve Kimlik: 1500'lü Yıllara Kadar Erken Topluluklar
5	Sosyal Bilgiler	Miras ve Kimlik: 1763'e Kadar Sonunda Kanada'yı Yaratacak Olan Yerli Halklar ile Avrupalıların Etkileşimleri

6	Sosyal Bilgiler	Miras ve Kimlik: Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Topluluklar
7	Tarih	A. Yeni Fransa ve Britanyalı Kuzey Amerika, 1713-1800 B. Kanada, 1800-1850: Çatışma ve Sorunlar
8	Tarih	A. Kanada'nın Oluşması, 1850-1890B. Kanada, 1890-1914: Değişen Bir Toplum
10	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi (Akademik)"	A:Tarihsel Sorgulama ve Beceri gelişimi[11] B:Kanada, 1914-1929 C:Kanada, 1929-1945 D:Kanada, 1945-1982 E:Kanada, 1982'den Günümüze
10	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi (Uygulamalı)	A.Tarihsel Sorgulama ve Beceri gelişimi B.Kanada, 1914-1929 C.Kanada, 1929-1945 D.Kanada, 1945-1982 E.Kanada, 1982'den Günümüze
11	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Amerikan Tarihi" (Üniversiteye Hazırlık)	A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi B. Birleşik Devletler, 1791 İletişim Öncesi C. Birleşik Devletler, 1791-1877 D. Birleşik Devletler, 1877-1945 E. Birleşik Devletler 1945'den İtibaren
11	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi"	A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi B. Menşe Bölgesindeki (Ülkesindeki) Etnik Grup C. Kanada'ya Göçü Etkileyen Faktörler D. Kanada Deneyimi E. Günümüz Kanada'sında Etnik Grup
11	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler"	A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi B. İmparatorluklar ve Ulusalcılık, 1900-1919 C. Ekonomik ve Politik Krizler, 1919-1945 D. Soğuk Savaş Yılları, 1945-1991 E. Küreselleşen Dünya: 1991 Yılından İtibaren Olaylar ve Etkileşimler
12	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Tarih, Kimlik Ve Kültür" (Üniversiteye Hazırlık)	A. Tarihsel Sorgulama ve Becerileri B. Kanada, 1774 Öncesinde Kökenler C.Kanada, 1774-1867 D.Kanada, 1867-1945 E.1945'den İtibaren Kanada
12	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "XV. Yüzyıldan Beri Dünya Tarihi"	A. Tarihsel Sorgulama ve Becerileri B.Dünya, 1450-1650 C. Dünya, 1650-1789 D.Dünya, 1789-1900 E.Dünya, 1900'dan Günümüze
12	Kanada ve Dünya Çalışmaları: "Dünya Tarihinde Serüvenler"	A. Tarihsel Sorgulama ve Becerileri B. XV.Yüzyılın Kökenleri C.XV.Yüzyıldan XIX.Yüzyıla D.XIX. Yüzyılın Başından İtibaren

[11] Bu ünitelere ayrı zaman planlaması yapılmamakta, diğer üniteler işlenirken buradaki beklentiler öğretmen tarafından değerlendirilmektedir.

Tablo 5'te görüldüğü gibi 1-12'nci sınıf sosyal bilgiler (tarih üniteleri) ve tarih dersleri sınıflara göre aşağıdaki şekilde dağılım göstermektedir, (Ontario Ministry of Education, 2018).

- İlköğretim 3-6'ncı sınıflarda tarih konuları sosyal bilgiler dersleri içinde "Miras ve Kimlik" ünitelerinde; 7-8'inci sınıflarda tarih dersi adı altında (Ontario Ministry of Education, 2018).
- Ortaöğretim 10'uncu sınıfta "Kanada ve Dünya Çalışmaları (tarih-coğrafya-yurttaşlık bilgisi)" öğretim programı kapsamında tarih adı altında (Ontario Ministry of Education, 2018).
- 11 ve 12'nci sınıflarda "Kanada ve Dünya Çalışmaları (ekonomi-coğrafya-tarih-hukuk-politika)" öğretim programı kapsamında tarih adı altında verilmektedir (Ontario Ministry of Education, 2015).

Ontario Eyaleti'nde tarih eğitimine genel anlamda sosyal bilimler kapsamında bütüncül bir anlayışla bakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda, öğretim programları yukarıda belirtilenlere uygun olarak üç ayrı kitapçık hâlinde hazırlanmıştır:

- Sosyal Bilgiler (1-8'inci sınıflar),
- Kanada ve Dünya Çalışmaları (tarih-coğrafya-yurttaşlık bilgisi) (9-10'uncu sınıflar),
- Kanada ve Dünya Çalışmaları (ekonomi-coğrafya-tarih-hukuk-politika) (11-12'nci sınıflar),

Öğretim programlarında bu derslere ilişkin "vizyon, hedefler, derslerin önemi, vatandaşlık eğitimi, derslerin rolü ve sorumlulukları, genel program beklentileri, sorgulama sürecine ilişkin açıklamalar, uzamsal beceriler, öğrenci başarılarının değerlendirilmesi, dersin içeriğinin planlaması ile ilgili bazı temel hususlar vs." ortak olarak yer almaktadır. Bununla birlikte "Miras ve Kimlik" üniteleri ile tarih derslerine ilişkin genel ve özel beklentiler diğer dersler de olduğu gibi (EK-2, Ek-3 ve EK-5'de örnek olarak görüldüğü üzere) ayrı ve detaylı olarak belirtilmiştir.

3.2.2. Sosyal Bilgiler ve "Kanada ve Dünya Çalışmaları" Derslerinin Vizyonu

1-8'inci sınıflarda sosyal bilgiler ile 9-10'uncu sınıflarda "Kanada ve Dünya Çalışmaları (tarih, coğrafya, vatandaşlık)" öğretim programları 2018 yılında; 11-12'nci sınıflarda "Kanada ve Dünya Çalışmaları (ekonomi-coğrafya-tarih-hukuk-politika)" öğretim programları ise 2015 yılında güncellenmiştir.

1-12'nci sınıflarda öğretim programlarında sosyal bilgiler ve Kanada ve dünya çalışmaları dersleri aynı vizyonu paylaşmaktadır. Buna göre "Sosyal Bilgiler ile Kanada ve Dünya Çalışmaları" öğretim programları öğrencilerin ait oldukları farklı toplumları içinde sorumlu ve aktif vatandaşlar olmalarını sağlayacak, eleştirel düşünebilen ve bilinçli vatandaşlar olarak öğrenciler önemli gelişmeler, olaylar ve meseleler ile ilgili problemleri çözebilecek, fikirlerini ve kararları iletecek becerilere sahip olacaktır. Böylece öğrenciler;

- Olguları, olayları ve gelişmeleri araştırmak için "bilimsel düşünme kavramları"nı kullanma becerilerini geliştirir.
- Bilgi ve kanıtı değerlendirmek ve karar vermek için uygun ölçütleri belirleme ve uygulama becerilerini geliştirir.
- Hayatın diğer alanlarına transfer edilebilen özel sorgulama disiplini için gerekli olan kişisel beceri ve davranışları geliştirir.
- İş birlikçi çalışma ilişkileri inşa eder.
- Bilgiyi elde etmek, analiz etmek, problem çözmek ve iletmek için uygun teknolojiyi araç olarak kullanır.

3.2.3. Sosyal Bilgiler ile Kanada ve Dünya Çalışmaları Öğretim Programlarında Bilgi ve Becerilerin Değerlendirilmesi

Ontario Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan "Ontario Okullarında Artan Başarı: Ölçme, Değerlendirme ve Raporlama, 1-12'nci Sınıflar" adlı yayın eyaletin ölçme, değerlendirme ve raporlama ile ilgili politikasını ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler ve tarih

öğretim programlarında bilgi ve becerinin ölçülmesine yönelik farklı standartlar tespit edilmemiştir.

2010 yılında basılan yukarıda belirtilen yayın ilköğretim ve ortaöğretimde öğrencilerin gelişimi ile ilgili standartları belirtmektedir. Bu politikanın başarıyla uygulanması; bütün seviyelerde öğretmenin profosyonel yargısına, onun öğrenci ve ailelerle güven inşa etme başarısına ve onlarla iş birliği içinde çalışmasına bağlı olduğu belirtilmektedir. Öğretim programında ölçme, değerlendirme ve raporlamanın geçerli ve güvenilir olması için öğretmenlerin aşağıdaki hususlara dikkat etmesi gerektiği belirtilmektedir:

- Bütün öğrenciler için açık ve eşit düzeyde olması,
- Özel eğitim ihtiyacı olanları, İngilizce ya da Fransızca eğitim görenleri, İlk Milletler, Métis veya Inuit öğrencileri dâhil bütün öğrencileri desteklemesi,
- Öğretim programındaki beklentiler ile öğrenme hedeflerinin mümkün olduğunca tüm öğrencilerin ilgileri, öğrenme biçimleri, ihtiyaçları ve deneyimleri ile uyumlu olması,
- Öğrencilere ve ailelerine ölçme, değerlendirme ve raporlama ile ilgili tüm hususların okul döneminin başında ve öğretim yılı boyunca açıkça iletilmiş olması ve öğrencilerin öğrendiklerinin tamamını ölçebilecek şekilde çoklu seçenekler sunması,
- Öğrenci başarısını desteklemek için geri besleme yapılması ve öğrencilerin kendi öğrenmelerini destekleyebilecek şekilde kendilerini değerlendirme becerilerini geliştirmeleri.

Değerlendirmenin etkinliği için "uygunluk, açıklık, doğruluk, kesinlik, mantıklılık, alakalı olma, önem, akıcı, esneklik, derinlik" ile ilgili hususların önemli olduğu öğretim programlarında ayrıca belirtilmektedir. Sağlıklı bir ölçme ve değerlendirmede öğrencinin de sorumlulukları olduğu belirtilmiştir. Öğrenme becerilerinin ve çalışma alışkanlıklarının geliştirilmesi öğrenmenin ayrılmaz parçasıdır. Buna göre öğretim programlarında "sorumluluk, organizasyon, bağımsız çalışma, iş birliği, girişim ve disiplin" altı öğrenme becerisi ve çalışma alışkanlığı olarak belirtilmektedir. Ontario'da 1-12'nci sınıflarda ölçme,

değerlendirme ve raporlama "içerik standartları" ile "performans standartlarını" kapsamaktadır. İçerik standartları, her ders için öğretim programlarının genel ve özel beklentileridir. Performans standartları ise aşağıdaki başarı çizelgesinde belirtilmektedir:

Tablo 6

Başarı Çizelgesi

Katagoriler	Düzey 1	Düzey 2	Düzey 3	Düzey 4
Bilgi ve Kavrama- Her sınıftaki içerik bilgisi ve anlamının ve öneminin kavranması				
	Öğrenci:			
İçerik bilgisi (Ör., Gerçekler, terimler, tanımlar) İçeriğin kavranması (Ör., Kavramlar, fikirler, teoriler, karşılıklı ilişkiler, prosedürler, süreçler, metodolojiler, uzay teknolojileri).	Sınırlı içerik bilgisi sergiler. Sınırlı içerik kavrayışı sergiler.	Biraz içerik bilgisi sergiler. Biraz içerik kavrayışı sergiler.	Önemli ölçüde içerik bilgisi sergiler. Önemli ölçüde içerik kavrayışı sergiler.	İçerik bilgisini sergiler. İçerik kavrayışını sergiler.
Düşünme: Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ve/veya süreçlerin kullanımı				
	Öğrenci:			
Planlama becerilerinin kullanımı (Ör., Bir sorgulamanın organizas-yonu; soruların formüle edilmesi; eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ve/veya süreçleri; veriyi, kantı ve bilgiyi elde etme ve organize etme; hedefleri belirleme; araştırmaya odaklanma). Süreç becerilerinin kullanımı (Ör., Veriyi, kanıtı ve bilgiyi yorum-lama, analiz etme ve sentezleme; haritaların analiz edilmesi; görüş ve eğilimin gözlemlenmesi, sonuçları formüle etme). Eleştirel/yaratıcı düşünme süreçlerinin kullanılması. (Ör., Disiplinin düşünme kavramları-nı uygulama; sorgulama yaparak problem çözme ve karar verme süreçlerini kullanma).	Sınırlı etkinlikle planlama becerilerini kullanır. Sınırlı etkinlikle süreç becerilerini kullanır. Sınırlı etkinlikle yaratıcı/eleşti rel düşünme bece-rilerini kullanır.	Biraz etkinlikle planlama becerilerini kullanır. Biraz etkinlikle süreç becerilerini kullanır. Biraz etkinlikl yaratıcı/eleştirel düşünme becerilerini kullanır.	Önemli ölçüdeki etkinlikle planlama becerilerini kullanır. Önemli ölçüdeki etkinlikle süreç becerilerini kullanır. Önemli ölçüdeki etkinlikle yaratıcı/eleştirel düşünme becerilerini kullanır.	Yüksek derecedeki etkinlikle planlama becerilerini kullanır. Yüksek derecedeki etkinlikle süreç becerilerini kullanır. Yüksek derecedeki etkinlikle yaratıcı /eleştirel düşünme becerilerini kullanır.
İletişim: Çeşitli formlarda anlamı iletme				
	Öğrenci:			
Fikirleri ve bilgiyi sözlü, görsel ve yazılı formlarda aktarma ve organize etme (Ör., açıkça aktarma, mantıklı organizasyon). Farklı kitlelere (Ör., akranlara, yetişkinler) ve amaçlara (Ör., bilgi vermek için, ikna etmek için) yönelik sesli, görsel ve yazılı formlarda iletme. Yapıları (Ör., harita, grafik), kelimeleri, disiplinin terminolo-jisini sözlü, görsel ve yazılı formlarda kullanır.	Sınırlı etkinlikle bilgileri ve fikirleri açıklar ve orgnize eder. Sınırlı etkinkle farklı dinleyicilere ve farklı amaçlara yönelik olarak iletir.	Biraz etkinlikle bilgileri ve fikirleri açıklar ve organize eder. Biraz etkinlikle farklı dinleyicilere ve farklı amaçlara yönelik olarak iletir.	Önemli ölçüdeki etkinlikle bilgileri ve fikirleri açıklar ve organize eder. Önemli ölçüdeki etkinlikle farklı dinleyicilere ve farklı amaçlara yönelik olarak iletir	Yüksek dereceli etkinlikle bilgileri ve fikirleri açıklar ve organize eder. Yüksek dereceli etkinlikle farklı dinleyicilere ve farklı amaçara yönelik olarak iletir.

	Sınırlı etkinlikle kelimeleri, terminolojiyi ve yapıları kullanır.	Biraz etkinlikle kelimeleri, terminolojiyi ve yapıları kullanır	Önemli ölçüdeki etkinlikle kelimeleri, terminolojiyi ve yapıları kullanır	Yüksek dereceli etkinlikle kelimeleri, terminolojiyi ve yapıları kullanır.
Uygulama: Çeşitli yapılar arasında ve içinde bağlantılar yapmak için bilgi ve becerileri kullanır.				
	Öğrenci:			
Bilgi ve becerinin benzer yapılarda (Ör., kavramlar, uzamsal beceriler, süreçler, teknolojiler) uygulanması. Bilgi ve becerilerin yeni yapılara (Ör.,düşünme kavramları, süreçler, uzamsal beceriler, metodolojiler, teknolojiler) transfer edilmesi. Eşit yapılar (Ör., çalışılan meseleler ve günlük yaşam arasında; disiplinler arasında; geçmiş, günümüz ve gelecek yapılar arasında; farklı uzamsal, kültürel ve çevresel yapılar arasında; ilişkili meselelere yönelik harekete geçme ve/veya önerme; tahmin yürütme) arasında ve içerisinde bağlantılar kurma. (Not: Sosyal Bilgiler dersinde "tahmin yürütme" bulunmamaktadır).	Sınırlı etkinlikle benzer yapılarda bigi ve beceri-lerileri uygular. Sınırlı etkinlikle yeni yapılara bilgi ve becerileri transfer eder. Sınırlı etkinlikle çeşitli yapılar arasında bağlan-tılar kurar	Biraz etkinlikle benzer yapılarda bigi ve becerilerileri uygular. Biraz etkinlikle yeni yapılara bilgi ve becerileri transfer eder. Biraz etkinlikle çeşitli yapılar arasında bağlantılar kurar.	Önemli ölçüdeki etkinlikle benzer yapılarda bigi ve becerilerileri uygular. Önemli ölçüdeki etkinlikle yeni yapılara bilgi ve becerileri transfer eder. Önemli ölçüdeki etkinlikle çeşitli yapılar arasında bağlantılar kurar.	Yüksek dereceli etkinlikle benzer yapılarda bigi ve becerilerileri uygular. Yüksek dereceli etkinlikle yeni yapılara bilgi ve becerileri transfer eder. Yüksek dereceli etkinlikle çeşitli yapılar arasında bağlantılar kurar.

Kaynak. Ontario Ministry of Education. (2015). The Ontario Curriculum, Grades 11 And 12, Canadian World Studies, Economics, Geography, History, Laws, Politics. s.36-37. www. Ontario /ca.edu

Tablo 6'da görüldüğü gibi başarı çizelgesi her dersin beklentilerine göre öğrenci başarısını ölçmek ve değerlendirmek için bir çatı olarak öğretmenlere rehberlik edecek şekilde tasarlanmıştır. Bu başarı çizelgesi, belirlenmiş ölçütler ve kategoriler sayesinde öğrencilerin öğrenme düzeyleri hakkında öğretmenin uygun yargıda bulunmasını sağlamaktadır. Çizelgede öğrencinin performansı asgari düzeyden ileriye doğru dört seviyede (Düzey 1, Düzey 2, Düzey 3, Düzey 4) belirlenmiştir. Öğretmenin öğrenci öğrenme durumunu aşağıda belirtilen bu dört kategoriye göre değerlendirmesi beklenmektedir:

- Bilgi ve Kavrama: Dersin içeriğinin bilmesi ve anlam ile önemini kavraması,
- Düşünme: Planlama becerileri, süreç becerileri, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ve süreci,
- İletişim: Bilgiyi çeşitli ve uygun formlarla (görsel, yazılı, sözlü, uygun içerik ve terminoloji ile) farklı kitlelere iletme,
- Uygulama: Çeşitli yapılar arasında ve kendi arasında bağlantı kurmak için bilgi ve beceriyi kullanma.

3.3. Ontario Eyaleti'nde İlköğretim Sosyal Bilgiler (3-6'ncı Sınıflarda "Miras ve Kimlik" Üniteleri) ve Tarih (7-8'inci Sınıflar) ile Ortaöğretim Tarih (10-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarında Öğrenme-Öğretme Süreçleri Nasıldır ve Bu Hususlar Ders Kitaplarına Nasıl Yansımıştır (8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örneği)?

3.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında "Miras ve Kimlik" Üniteleri ve Tarih Dersleri

Sosyal bilgiler disiplinler arası bir ders olup ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk ve politika ile bazı sosyal bilimler ve beşerî bilimler ile ilgilidir. Program öğrencilere vatandaşlık bilinci ile bunları uygulamayı öğretmek üzere düzenlenmiştir Sosyal bilgiler öğrencilerin farklı fikirleri, düşünceleri, durumları disiplinler arası bir yaklaşımla sosyal, politik, ekonomik ve çevresel fikirler ve durumlarla bağlantı kurarak daha derin bir öğrenme gerçekleştirmektedir (Ontario Ministry of Education, 2018, s.10-11). Sosyal bilgiler derslerinin, öğrencileri ait oldukları farklı toplumlarda aktif ve sorumlu vatandaşlar hâline getirmesi beklenmektedir. Eleştirel düşünceye sahip bilgili vatandaşlar olarak toplumlarında önemli gelişmeler ve olaylar hakkında kararlarını ve fikirlerini iletebilecek ve problemleri çözecek becerilere sahip olacaktır. Bu derslerde öğrenci;

- Durumlar, olaylar ve gelişmeler karşısında bilimsel düşünme yöntemlerini kullanma becerisini geliştirir.
- Yargıda bulunmak, bilgi ve kanıtı değerlendirmek için uygun kriteri belirleme ve uygulama becerisini geliştirir.
- Hayatın diğer alanlarında da uygulanabilecek araştırma yöntemleri ile kişisel davranış ve becerilerini geliştirir.
- Bilgiyi elde etmek, analiz etmek, sorun çözmek ve iletişim sağlamak için araç olarak uygun teknolojiyi kullanır.
- İş birliğine dayalı çalışma ilişkileri inşa eder.

- “Ben kimim? Biz kimiz?” duygusunu geliştirir.
- “Nereden geliyoruz? Ait olmamı sağlayan nedir? Şimdi neredeyiz? Topluma nasıl katkı sağlayabiliriz?“ sorularına yanıt bulur.
- Sorumlu vatandaşlık bilincini geliştirir.
- Yerel, ulusal ve küresel toplumların geçmişte ve günümüzde farklılık anlayışını geliştirir.
- Doğal çevre ve insan topluluklarının içinde ve arasındaki ilişki kavramını geliştirir.
- Ekonomi, hukuk ve vatandaşlık ile ilgili konular gelecekteki çalışmalar için bilgi, beceri ve kavrayış geliştirecek temel oluşturur.
- Gelişme, olaylar ve konuları araştıracak merak ve becerileri teşvik edecek şekilde kişisel tutum geliştirir.
- Öğrenciler kimliklerini ait oldukları *yerel, ulusal ve küresel* bağlamda keşfeder.
- Geçmiş toplumları öğrenerek nereden geldiklerini öğrenir, geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurar, Kanada mirasına katkıda bulunan toplumları öğrenir.
- Avrupalıların gelişinden önce ve sonra yerli halkların zaman içinde Kanada olan bu ülkenin mirasına yaptıkları katkıları öğrenir.
- Koloni yönetiminin toplumlar ve bireyler üzerindeki etkilerini öğrenir.
- Fiziksel, sosyal, kültürel olarak yaşadıkları yerleri araştırarak nereye ait olduklarını keşfeder.
- Birinci ve ikinci kaynaklardan faydalanarak, çeşitli teknolojileri kullanarak bilgiyi elde etmeyi, organize etmeyi, analiz etmeyi, yorumlamayı, çeşitli amaçlar için haritalar ve grafikler oluşturmayı, fikirleri iletmeyi ve formüle etmeyi, sonuçlar çıkarmayı ve yargıda bulunmayı öğrenir.

Sonuç olarak öğrenciler yaşadıkları topluma ait bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirerek sorumlu vatandaşlar olarak nasıl olumlu katkı sağlayacaklarına yönelik yol ve yöntemleri keşfeder. Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin çalışacakları konulara bir sorgulama süreci ile yaklaşması beklenmektedir. Buna göre;

- Önce öğrencinin kendisi, ya öğretmen yardımıyla ya da grup çalışmasıyla çeşitli soruları organize ederek "sorgulama" yapması,
- Kanıtları, bilgiyi ve veriyi analiz edip yorumlayarak devamında bilgiyi, veriyi kanıtı değerlendirerek sonuçlara ulaşması,
- Yazılı, sözlü, görsel olarak elde ettiği bilgiyi ilgili terminolojiyi kullanarak aktarması beklenmektedir.

Öğretim programında altı sosyal bilimler düşünme kavramı bulunmakta ve program bu kavramlara dayanmaktadır. Bunlar; "önem, sebep-sonuç, süreklilik ve değişim, örüntüler ve eğilimler, karşılıklı ilişkiler ve perspektif"tir (Ontario Ministry of Education, 2018, s.61-62). Sosyal bilimler düşünme kavramlarından "örüntüler ve eğilimler" tarih konularında uygulanmadığından "Miras ve Kimlik" ünitesinde yer almamıştır. İlköğretimde, sosyal bilgiler dersi (1-6'ncı sınıflar) öğretim programlarında iki ünite bulunmaktadır. Bunlar;

- A.Miras ve Kimlik: Öğrenciler geçmişle gelecek arasında İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil olmak üzere farklı toplumlar arasında hatta öğrencilerin ait oldukları toplulukları arasında bağlantı kurma anlayışı geliştirir. Koloniciliğin etkisini, vatandaşlık ile ilgili sorumluluk ve hakları öğrenirler. Öğrenciler geçmişte ve günümüzde kişisel, kültürel ve ulusal kimlik anlayışını geliştirir ve Kanada mirasına çeşitli katkılar konusunda kavrayış geliştirir.
- B.İnsanlar ve Çevreleri: Öğrenciler doğal ve sonradan oluşturulmuş çevreye ve her ikisi arasındaki bağa odaklanır. Öğrenciler yerel, bölgesel, ulusal ve küresel toplum yapısı içinde coğrafi, sosyal, politik, ekonomik çevre konularını keşfeder. Öğrenciler hükümetin her düzeyinde ve vatandaşların çevresel ve sosyal sorumlulukları hakkında kavrayış geliştirir (Ministry of Education, 2018, s.22).

Tablo 7

İlköğretimde Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinde Ünitelerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıflar	A.Miras ve Kimlik	B. İnsanlar ve Çevreleri
1'inci Sınıf	Değişen Rollerimiz ve Sorumluluklarımız	Yerel Topluluk
2'inci Sınıf	Değişen Aile ve Toplumsal Gelenekler	Küresel Topluluklar

3'üncü Sınıf	Kanada'daki Toplulukar: 1780-1850	Kanada'da Yaşamak ve Çalışmak
4'üncü Sınıf	1500'lü Yıllara Kadar Erken Topluluklar	4'üncü Sınıf: Kanada'nın Politik ve Fiziksel Bölümleri
5'inci Sınıf	1763'e Kadar Sonunda Kanada'yı Yaratacak Olan Yerli Halklar ile Avrupalıların Etkileşimleri	Hükümetin Rolü ve Sorumlu Vatandaşlık
6'ıncı Sınıf	Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Topluluklar	Kanada'nın Küresel Toplumla Etkileşimleri
7'inci Sınıf	A. Yeni Fransa ve Britanyalı Kuzey Amerika, 1713-1800 B. Kanada, 1800-1850: Çatışma ve Sorunlar	_
8'inci Sınıf	A. Kanada'nın Oluşması, 1850-1890 B. Kanada, 1890-1914: Değişen Bir Toplum	_

Tablo 7'de görüldüğü gibi "Miras ve Kültür" ünitelerinin tarih; "İnsanlar ve Çevreleri" ünitelerinin ise "vatandaşlık ve coğrafya" ile ilgili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tarih konuları 1'inci ve 2'nci sınıfta "Miras ve Kültür" ünitelerinin içinde yer almamaktadır. 1'inci sınıfta "Değişen Rollerimiz ve Sorumluluklarımız" ve 2'nci sınıfta "Değişen Aile ve Toplumsal Gelenekler" adıyla "Miras ve Kimlik" ünitelerinde yer alan konular, 3'üncü sınıfta başlayacak olan tarih konularına ilişkin tarihsel düşünme kavramları üzerinden alt yapı hazırlandığı değerlendirilmiştir. Örneğin, "Değişen Aile ve Toplumsal Gelenekler" ünitesi işlenirken öğrencilerden birkaç nesil öncesindeki geleneklerle günümüzdeki gelenekler arasındaki farklılıkların tespitini yapması istenmektedir. Bu değişikliklerin nedenlerinin açıklanması da istenmektedir. Örneğin; evlilik ile ilgili geleneklerde değişim, kullanılan teknolojilerdeki değişim, Kanada'ya göçler, farklı kültürler ile evlilik gibi. Öğretim programında buna örnek olarak şu soruların yöneltilebileceği belirtilmiştir:

- Teknolojilerin değişimi günümüzdeki bayram kutlamaları nasıl etkilemektedir?
- Başka bir ülkeye göç edilmesi ailenizdeki bazı geleneklerin kutlanmasını nasıl etkiler?

Öğrenci cevaplarının da şu şekilde olabileceği programda belirtilmiştir: "Biz büyükanne ve babalarımızı ziyaret ederken gerçek bir yılbaşı ağacı vardı. Büyükannnem ağaç üzerine elektrik olmadığından mum yaktıklarını söyledi. Evimizde yapay bir ağaç var ve aydınlatma mevcut. Mumlardan daha güvenli." Bir başka cevabın şu şekilde olabileceği belirtilmektedir: "Babam Hindistan'dan, annem Quebec'ten. Babam Diwali için özel tatlılar almaktadır. Çünkü Hindistan'da bunu yediklerini hatırlıyor. Annemin ailesi böyle yapmıyor." Bu

örnekte görüldüğü üzere zaman içinde her şey değişmiyor. Bazı şeyler aynı kalırken diğerleri şeyler değişiyor. Bu çalışmada odak noktası olarak "süreklilik ve değişim" sosyal bilimler (tarihsel düşünme) kavramı kapsamında öğretilmektedir. Böylece sonraki yıllarda tarih derslerine temel oluşturacak şekilde tarihsel düşünme kavramları ilköğretim 1 ve 2'nci sınıflarda bu örnekte olduğu üzere öğrenci düzeyine uygun olarak verilmektedir.

İlköğretim 7 ve 8'inci sınıflardaki tarih dersleri 1-6'ncı sınıflarda sosyal bilgilerdeki bilgi, beceri ve davranışlar üzerine inşa edilmiştir. Bu dersler XVIII. yüzyıl boyunca koloni Kuzey Amerika'sının önemli olayları, I.Dünya Savaşı'nın arifesinde genç bir ülke olarak Kanada'nın karşılaştığı önemli meseleleri içermekte, Kanada'nın dinamik kültürü ve onun dünyanın diğer bağlantılarna yer verilmektedir. Öğrenciler, bu dönemde Kanada'nın birçok farklı hikâyeleri ile bunların herbirinin önemli ve dikkate değer olduğunu öğrenirler. Öğrenciler, koloni yönetiminin, Hindistan Kanunu'nun, yerli yatılı okul sisteminin, anlaşmaların, sistematik ırkçılığın yerli bireyler ve Kanada'daki diğer topluluklar üzerindeki etkilerini öğrenirler. Ayrıca tarihsel düşünme kavramlarını uygulayarak tarih hakkında düşünme becerilerini geliştirirler. Tarihsel sorgulama sürecinin nasıl uygulanacağını, araştırma yapmak, çeşitli meseleler, gelişmeler ve tarihsel öneme sahip olaylar hakkında yargıda bulunmak ve araştırma yapmak için çeşitli birinci ve ikincil kaynaklardan bilgiyi elde etmeyi, yorumlamayı, tarihsel kanıtı analiz etmeyi öğrenirler. Tarih çalışması ile aynı zamanda öğrenciler Kanada miras ve kimliğini, Kanada toplumunun farklılık ve karmaşıklığını ve Kanada'nın dünyadaki pozisyonu ile ilgili sorumluluk ve tehditleri kavramaktadırlar. Böylece bilinçli sorumlu ve küresel vatandaşlar olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirirler.

3.3.1.1. 3'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri

3'üncü sınıf sosyal bilgiler öğretim programında "A. Miras ve Kimlik: Kanada'daki Toplumlar, 1780-1850" başlıklı ünite 1780-1850 yılları arasında Kanada'da var olan farklı

toplulukların yaşamlarını kapsamakta olup, öğrenciler günümüzdeki hayat koşulları ile kıyaslamaktadır (EK 2).

Tablo 8

3'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi

Ünite	**Konular ve Sosyal Bilimler Düşünce Kavramları**	**Büyük Fikirler**	**Çerçeve Sorular**	**Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri**
Miras ve Kimlik: Kanada'daki Toplumlar, 1780-1850 *Odak Noktası; Süreklilik ve Değişim; Perspektif; Önem, Sebep ve Sonuç; Karşılıklı İlişkiler*	A1. Uygulama: Kanada'da Yaşam-O Zaman ve Şimdi *Odak Noktası: "Süreklilik ve Değişim; Perspektif*	Kanada'daki farklı topluluklar, Kanada'nın bugünkü yaşam biçimimizi etkiliyor.	Hayatlarımız geçmişteki insanların yaşamından ne gibi farklılıklar göstermektedir? Geçmişteki insanların karşılaştığı zorlukları öğrenmek için hangi yöntemleri kullanabiliriz? Bu zorluklarla ilgili neler hissettiklerini ve onlarla nasıl yardımcı olacaklarını öğrenmek için hangi yöntemleri kullanabiliriz? Geçmişteki insanlar çevreyle nasıl ilişki kurdular? Birbirleri ile nasıl ilişki kurdular? Kanada'da sömürge döneminde yaşayanlar kimler? Bu gruplar birbirlerinden nasıl farklılık gösterdiler?	Karşılaştırma yapmak amacıyla grafik oluşturma Kürelerden ve haritalardan bilgi elde etmek ve iklimi, fiziksel özellikleri ve bitki örtüsünü gösteren tematik haritalar oluşturma Belirlenen tarihsel toplulukların yerleşimlerini haritadan gösterme.
	A.2.Sorgulama: Toplumsal Sorunlar ve Adaptasyonlar *Odak Noktası: Önem, Sebep ve Sonuç*	Sosyal ve çevresel zorluklar, Kanada'nın ilk çağındaki tüm toplumlarda yaşamanın önemli bir parçası oldu.		
	A.3. Bağlamı Anlama: Koloni Dönemi Kanadalı Toplumlarda Yaşam *Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler*	Kanada 1880'de zaten çok kültürlü bir toplumdu.		

Tablo 8'de yer alan ünitede öğrenciler; gazeteler, mektuplar, haritalar, boyama resimler gibi birinci el kaynakları kullanarak nasıl günlük yaşamdaki problemlerle mücadele ettiklerini araştırırlar. Öğrenciler grafiklerden bilgi elde ederek, küreler, haritalar kullanarak, dijital haritalar oluşturarak, haritalandırma programları kullanarak çevre ve arazi kullanımının geçmişte ve günümüz arasındaki ilişkiyi belirleyerek uzamsal becerilerini geliştirirler (Ontario Ministry of Education, 2018, s.85).

"Süreklilik ve Değişim; Perspektif; Önem, Sebep ve Sonuç; Karşılıklı İlişkiler" bu ünitede yer alan sosyal bilimler düşünme kavramlarıdır. 3'üncü sınıfta öğrenciler vatandaşlık kavramı ile alakalı "inançlar ve değerler, kültür, kimlik, ilişkiler ve yönetim" ile ilgili

kavramları öğrenme fırsatı elde eder. öğrencilerin aşağıdaki hedeflere ulaşılması beklenmektedir:

- Uygulama: XIX. yüzyılın başında Kanada'daki belli bazı gruplar arasındaki yaşamların kıyaslanması ve o dönemdeki ve günümüzdeki değişikliklerin bazılarının tanımlanması hedeflenmektedir (Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Perspektif).
- Sorgulama: Kanada'da 1780-1850 tarihleri arasında farklı grupların karşılaştığı önemli tehditlerle ilgili sosyal bilimler sorgulama sürecinin uygulanması beklenmektedir (Odak Noktası: Önem; Sebep ve Sonuç).
- Tarihsel Bağlamı Anlama: XIX. yüzyılın başında Kanada çevresindeki toplulukları tanımlar, arazi ve birbirleriyle olan ilişkileri tanımlar (Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler).

İçerikte yerlilerle Avrupalı yeni yerleşimcilerin karşılaşmalarının olumsuz ve olumlu yönlerine yer verilerek "Biz hepimiz böylece Kanada'yı beraber yarattık." mesajının öğrencilere verilmesinin hedeflendiği değerlendirilmektedir.

3.3.1.2. 4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri

"Miras ve Kimlik: 1500 Yılına Kadar Erken Toplumlar" başlıklı ünite belirtilen dönemde Kanada'da ve dünyadaki farklı toplulukları kapsamaktadır.

Tablo 9

4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi

Ünite	Konular ve Sosyal Bilimler Düşünce Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular	Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri
A.Miras ve Kimlik: 1500 Yılına Kadar Erken Toplumlar	A.1. Uygulama: Geçmişteki ve Günümüz Toplumları *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim, Perspektif*	Geçmişi çalışarak günümüzü daha iyi anlarız.	Farklı çağlardan ve bölgelerden toplumları karşılaştırmak için hangi yöntemleri kullanabiliriz?	Karşılaştırma yapmak amacıyla grafik oluş-turma.

Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim, Perspektif, Önem	A2. Sorgulama: Yaşam Yolları ve Çevre ile İlişkiler *Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler*	Erken dönem toplulukların günlük hayatlarında çevrenin büyük önemi vardır.	Çağdaş Kanada toplumu ile geçmişin toplumları arasındaki en önemli farklar nelerdir? Kanada toplumunda devam eden erken toplumların mirasları nelerdir? Çevre hangi şekilde erken toplumları etkiledi? Çevre, Kanada'nın günümüz toplumunda da aynı etkiye sahip mi? Ne değişti? Neden değişmedi?	Kürelerden ve haritalardan bilgi elde etmek ve iklimi, fiziksel özellikleri ve bitki örtüsünü gösteren tematik haritalar oluşturma Belirlenen tarihsel toplulukların yerleşimlerini haritadan gösterme.
	A3. Bağlamı Anlama: Erken Toplulukların Karakteristikleri *Odak Noktası: Önem*	Bütün erken dönem topluluklar aynı değildi.		

Tablo 9'da belirtilen ünitede öğrenciler Kanada'yı oluşturan İlk Milletler ve Inuit toplumunu da içerecek şekilde farklı toplumların sosyal organizasyonlarını, günlük yaşamlarını ve 1500 yılına kadar çevre ile ilişkilerini keşfederken geçmişin nasıl çalışılacağına yönelik becerilerini geliştirirler. Farklı kültürleri ve farklı toplumları; görsel kanıtlar, birincil, ikincil kaynaklar ve tematik haritaları kullanarak araştırırlar ve daha önceki yıllarda öğrendiklerinin üstüne inşa ederler (Ontario Ministry of Education, 2018, s.97-105). "Süreklilik ve Değişim; Perspektif; Önem" bu ünitede yer alan sosyal bilimler düşünme kavramlarıdır. 4'üncü sınıf sosyal bilgiler dersi vatandaşlık ile ilgili bazı kavramaları keşfetme fırsatı sunar. Bu kavramlar "inançlar ve değerler, toplum, kültür, güç, ilişkiler ve yönetim"dir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programında öğrenciler bu ünitede;

- Uygulama: 1500 yılına kadar farklı kültür ve bölgelerden olan İlk Milletler ve Inuit toplumlarının yaşamlarının belli başlı unsurlarını karşılaştırır ve günümüz ve erken topluluklar arasında belli başlı benzerlik ve farklılıkları tanımlar (Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim, Perspektif).
- Sorgulama: Çevre ile bu toplumlardaki hayatı arasındaki karşılıklı ilişkilere de vurgu yaparak en azından bir İlk Milletler ve bir Inuit toplumunu içerecek şekilde 1500 yılına kadar erken toplulukların çevre ile ilişkilerini ve yaşama yollarını araştırmak için sosyal bilimler sorgulama sürecini kullanır (Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler).
- Bağlamı Anlama: Farklı bir kültür ve farklı bir bölgeyi temsilen en az bir İlk Milletlerden ve en az bir Inuit toplumunu içerecek şekilde 1500 yılına kadar erken

toplulukların politik ve sosyal organizasyonları, günlük yaşamlarını referans alarak çevre ve birbirleri ile ilişkilerinin temel unsurlarını kavrar (Odak Noktası: Önem).

4'üncü sınıf "Kültür ve Miras: 1500 Yılına Kadar Erken Toplumlar" ünitesi Kanada ve dünyadaki erken toplulukları kapsamakta olup, öğrenciler bu seviyede için önemli bir tarih eğitimi söz konusu olduğu değerlendirilmiştir. Ünite başlığında bu erken dönem için yeygın kullanılan "uygarlıklar" terimi yerine, "toplumlar" ifadesinin kullanılmasının "sosyal tarih anlayışı"ndan kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

3.3.1.3. 5'inci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri

5'inci sınıf sosyal bilgiler dersi "Miras ve Kimlik: Nihayetinde Kanada'yı Oluşturan, 1713 Öncesinde Yerlilerin ve Avrupalıların Etkileşimleri" başlıklı ünitesi günümüzdeki Kanada'yı oluşturan Avrupalı yerleşimciler ile çeşitli yerli toplumların, 1713 tarihine kadar etkileşimlerini ve bu dönemin belli başlı özelliklerini içermektedir.

Tablo 10

5'inci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi

Ünite	Konular ve Sosyal Bilimler Düşünce Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular	Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri
A.Miras ve Kimlik: Nihayetinde Kanada'yı Oluşturan, 1713 Öncesinde Yerlilerin ve Avrupalıların Etkileşimleri *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç, Süreklilik ve Değişim, Perspektif, Önem*	A.1 Uygulama: Etkileşimin Etkisi *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim*	Kişiler arasındaki etkileşimler, bazı kişiler için olumlu ve diğerleri için negatif olabilecek sonuçlar doğurabilir.	Sömürgecilik Kanada'yı nasıl şekillendirmiştir? Aynı olay farklı insanlar üzerinde neden farklı bir etkiye sahip olabilir? Farklı insanların farklı bakış açılarına sahip olduğunu anlamak neden önemli? Kendi bakış açımızı nasıl oluşturabiliriz? Diğer insanlar kendi bakış açılarını nasıl oluştururlar? Çatışmaya neden olan nedir? Tüm çatışmaların bir çözümü var mı? Neden başka bir konuda iş birliği yapmak önemlidir?	Haritalar, Küreler Tarihi haritaları analiz ederek yerleşim kalıplarını belirler. Arazi tipleri ile yerleşimler arasında bağlantıyı belirtmek amacıyla tematik haritayı analiz eder ve yapılandırır.
	A2.Sorgulama: Etkileşimlerde Perspektifler *Odak Noktası: Karşılıklı İlişkler; Perspektif*	İnsan grupları arasında karşılıklı ilişkileri çalışırken, her bir grubun bu ilişkilerle ilgili kendi bakış açısına sahip olduğunun bilincinde olmak önemlidir.		
	A3.Bağlamı Anlama: Önemli Karakteristikler ve Etkileşimler *Odak Noktası: Önem, Karşılıklı İlişkiler*	İ ş birliği ve ihtilaf insan etkileşimlerinin/ilişkilerinin doğasında vardır.		

Tablo 10'da belirtilen ünitede öğrenciler, birinci ve ikinci el kaynakları kullanarak sömürgeciliğin Kanada üzerindeki etkilerini anlamaya başlamaktadır. Harita, küre kullanımı ve grafik oluşturma becerilerini geliştirmeye devam etmekte, bilgiyi ayıklayarak, yorumlayarak ve analiz ederek çoklu bakış açısı geliştirmektedir. 5'inci sınıf sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık eğitimi ile ilgili "karar verme, saygı, hak ve sorumluluklar, yönetim" kavramlarını keşfetmektedirler. "Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim; Karşılıklı İlişkleri; Perspektif" bu ünitede yer alan sosyal bilimler kavramlarıdır. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olduğu değerlendirilen "Miras ve Kimlik: Nihayetinde Kanada'yı Oluşturan, 1713 Öncesinde Yerlilerin ve Avrupalıların Etkileşimleri" ünitesinde genel olarak öğrenciler;

- Uygulama: Sonunda Kanada'yı oluşturacak olan, 1713 öncesinde Avrupalı ve yerlilerin etkileşimlerinin uzun ve kısa vadeli sonuçlarını analiz eder (Odak Noktası: Sebep ve Sonuç, Süreklilik ve Değişim).
- Sorgulama: Nihayetinde Kanada'yı oluşturacak olan, 1713 öncesinde Avrupalı ve yerlilerin etkileşimlerinin çeşitli durumlarını açıklamak için farklı grupların perspektiflerinden sosyal bilgilerdeki sorgulama sürecini kullanır (Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler; Perspektif).
- Bağlamı anlama: Nihayetinde Kanada'yı oluşturacak olan, 1713 öncesinde Avrupalı ve yerlilerin etkileşimlerini ve önemli özelliklerini tanımlar (Odak noktası: Önem; karşılıklı İlişkiler).

Öğretim programı 1713 öncesinde Avrupalı ve yerlilerin etkileşimlerini her iki tarafın da perspektiflere kapsamlı olarak yer vererek ele almaktadır. Bu etkileşimler yerliler açısından daha çok olumsuzluklar içermekte olup, yerliler üzerindeki etkileri günümüzde de devam etmektedir.

Bu konulara tarihsel düşünme kavramlarından perspektif ile yer vererek, olumsuzlukların hafifletilmesinin ya da "anlaşılabilir" hale getirilmesinin amaçlandığı, böylece geçmişteki sorunların günümüzdeki etkisinin azaltılmasının hedeflendiği değerlendirilmektedir.

3.3.1.4. 6'ncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Öğrenme-Öğretme Süreçleri

6'ncı sınıf sosyal bilgiler öğretim programının "Miras ve Kimlik: Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Toplumlar" başlıklı ünitesi, Kanada'daki farklı toplumların farklı deneyim ve bakış açıları ile geçmişten günümüze Kanada'da kimliklerin gelişmesinde ve Kanada'nın küresel toplum içindeki rolünü kapsamaktadır.

Tablo 11

6'ncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Miras ve Kimlik" Ünitesi

Ünite	Konular ve Sosyal Bilimler Düşünce Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular	Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri
A.Miras ve Kimlik: Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Toplumlar	A1. Uygulama: Farklılık, Eşitsizlik ve Kanadalı Kimlikler *Odak Noktası Sebep ve Sonuç; Örüntüler ve Eğilimler*[12]	Birçok farklı topluluklar Kanada'nın gelişimine önemli katkılar sağlamışlardır.	Kanada kimliklerinin evrilmesinde farklı topluluklar nasıl katkı sağlamışlardır? Hangi deneyimler Kanada'daki farklı toplumların hikâyelerini değiştirmişerdir?	Grafikler Zaman içinde dğişimi göstermek için bilgisayar programları kulla-narak grafikler oluşturma
	A2. Sorgulama: Farklı Toplumların Farklılıkları *Odak Noktası: Perspektif*	Farklı gruplar aynı olayı veya gelişimeyi farklı yollarla deneyimleyebilirler.	Hangi deneyimler kendi toplumunuzun hikâyesini değiştirmiştir? Belli gelişmelerin veya olayların önemini nasıl tanımlarız? Neden bir olay veya gelişme bir toplum için önemli olurken diğerleri için önemli değildir?	Haritalar ve Küreler Tematik haritaları ve akışı analiz eder.
	A3. Bağlamı Anlama: Kanada'daki Toplumların Gelişimi *Odak Noktası: Önem; Süreklilik ve Değişim*	Farklı topluluklardaki önemli olaylar. Kanada'daki toplulukların ve kimliklerin gelişimine katkı sağlamışlardır.	Senin hikâyen ne şekilde Kanada hikâyesinin bir parçasıdır?	Dijital olarak ve kağıt üzerinde tematik haritaları yapılandırır.

Tablo 11'de belirtilen ünitede öğrenciler, mevcut sosyal, politik, ekonomik ve çevresel sorunları araştırır ve uluslararası eylem ve iş birliğinin önemini kavrar. Öğrenciler

[12] İlköğretim sosyal bilgiler dersinin Miras ve Kimlik ünitelerinde "Örüntüler ve Eğilimler" kavramı, sadece bu beklentide yer almakta olup, tarihsel içeriğe sahip değildir. Ayrıntısı şu şekildedir; "Toplumların inşa edilmiş, fiziksel sosyal özelliklerinin bir bölge ve/veya ülkenin imajına ve kimliğine yapabileceği katkıları (Örneğin, farklı türlerde inşa edilmiş eserler, binalar, parklar, kanallar, demiryolları;...) açıklar ve bu özelliklerden bazılarının Kanada'daki kimlik ve imajına katkısını (örneğin, madencilik, balıkçı limanları gibi geçimnin dayandığı kaynak temelli topluluklar; Kanada'nın kışı; dağlar,…) değerlendirir."

araştırmalarını yaparken grafik ve harita becerileri ile sonuç çıkarma ve yorumlama becerilerini geliştirir, çeşitli kaynaklardan gelen bilgileri ve çeşitli teknolojileri kullanarak analiz edebilir. 6'ncı sınıf sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler vatandaşlık eğitimine ilişkin olarak "inançlar ve değerler; iş birliği, kültür, eşitlik, özgürlük, kimlik, eş güdüm, saygı" kavramlarını öğrenirler. "Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim; Örüntüler ve Eğilimler; Perspektif" bu ünitede yer alan sosyal bilimler kavramlarıdır. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan "Miras ve Kimlik: Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Toplumlar" ünitesinde öğrenciler genel olarak:

- Uygulama: İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere Kanada kimliğine yapılan katkıları değerlendirir (Odak: Sebep ve Sonuç; Kalıplar ve Eğilimler).
- Sorgulama: Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere birkaç farklı toplumun tarihini ve çağdaş hâlini araştırmak için sosyal bilgilerin sorgulama sürecini kullanır (Odak Noktası: Perspektif).
- Tarihsel Bağlamı Anlama: Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere çeşitli tarihsel ve güncel toplumların yaşamlarını, önemli deneyimlerini ve değişimlerini kavrayarak belirtir (Odak Noktası: Önem; Süreklilik ve Değişim).

6'ncı sınıf sosyal bilgiler öğretim programının "Miras ve Kimlik: Geçmişte ve Günümüzde Kanada'daki Toplumlar" başlıklı ünitesinde Kanada'nın en temel gerçeği "göçmenler ülkesi olması ve özellikle koloni anlayışından kaynaklanan ve günümüzde etkileri olan sorunları kapsamaktadır." Geçmişte özellikle yerlilere karşı birçok insan hakları ihlalleri işlenmiştir. Ünitenin sonuna doğru bu hususlar, Kanada'nın sonraki dönemlerde uygulamaya başladığı iki dillilik ve çok kültürlülük politikası, parlamenter monarşi, farklılıklara saygı, insan haklarına saygı gibi unsurlarla bağlantı kurulmuştur. Öğretim programına göre "bütün bu miras" Kanada kimliğini oluşturmuştur. Geçmişten günümüze "başarılarla ve sorunlarla günümüzdeki Kanada'yı hepimiz yarattık" mesajı bu ünitede de verilmiş, böylece Kanada bütün bu (olumlu/olumsuz) deneyimlerin sonunda günümüzde kapsayıcı bir toplum olmayı

başarmıştır (örneğin, çok kültürlülük politikası, Kanada Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi, Ontairo İnsan Hakları Yasası, Ontario Engelliler Yasası, dinî özgürlük, Yerli Toplumların Haklarının Birleşmiş Milletler Deklerasyonunca tanınması vb.).

Bu derste Kanada'nın çok farklı etnik yapısının ve geçmişte özellikle yerlilere karşı birçok insan hakları ihlalleri uygulanmasının yol açtığı günümüzdeki sorunlara karşı öğrencilerde bir "karşılık/yanıt" oluşturulması hedeflendiği değerlendirilmektedir.

3.3.1.5. 7'nci Sınıfta Tarih Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

7'nci sınıf tarih öğretim programı 1713-1850 tarihleri arasında Kanada'da meydana gelen sosyal, politik ve hukuki değişiklikleri kapsamaktadır.

Tablo 12

7'inci Sınıf Tarih Dersi

Ünite	Konular ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular	Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri
A. Yeni Fransa ve Brtianyalı Kuzey Amerika, 1713-1800 B. Kanada, 1800-1850 Çatışma ve Sorunlar	A1. Uygulama: Koloni Dönemi ve Günümüzde Kanada *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* A2. Sorgulama: Yeni Fransa'dan Britanya Kuzey Amerikası'na *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif* A3. Tarihsel Bağlamı Anlama: Olaylar ve Sonuçları B1. Uygulama: Değişiklikler ve Sorunlar *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* B2. Sorgulama: Britanya Kuzey Amerikasında Perspektifler *Odak Noktası: Tarihsel Önem: Tarihsel Perspektif*	Geçmişteki deneyimlerin ve sorunların çalışılması, günümüzdeki deneyim ve sorunları bağlam içinde ele almamızı sağlar. Farklı gruplar Kanada'da gücün Fransa'dan Britanya'ya kaymasına farklı karşılıklar vermişlerdir. Tarihsel olayların önemi onların kısmen kısa vadeli, kısmen de uzun vadeli sonuçlarıyla belirlenir. Kanada tarihi boyunca, insanlar sorunları çözmek ve daha iyi yaşama kavuşmak için mücadele ettiler. XIX. yüzyılın birinci yarısı Kanada için çatışma ve değişim zamanıydı.	Erken dönemlerde Kanada'daki insanların karşılaştıkları sorunların herhangi biriyle günümüzde karşılaşmakta mıyız? Ne türdeki gelişmeler bu sorunlara karşı farklı şekillerde karşılık vermemizi sağlamıştır? Neden farklı insanlar aynı olayı farklı şekillerde görmektedirler? Tarihsel olarak önemli olanı nasıl belirleriz? Geçmişte insanların sorunların üstesinden nasıl geldikleri konusunda neler öğrenebiliriz?	Haritalar ve Küreler İttifakları göstermek için politik haritaları analiz eder ve yapılandırır. Yerleşim kalıpları ve bölgesel genişlemelerle ilgili demografik veya nüfus haritalarını analiz eder. Farklı grupların hareket durumlarını ve /veya farklı grupların yer değiştirmelerini akış haritalarında analiz eder ve yapılandırır.

	B3. Tarihsel Bağlamı Anlama: Olaylar ve Sonuçları *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	XIX. yüzyılın ilk yarısında sosyal ve politik çatışmalar ve değişimler Kanada'da uzun süre etkisi olmuştur.	Çeşitli olayları ve meseleleri analiz ederken, farklı perspektifleri dikkate almak neden önemlidir? Ne türdeki değişiklikler değişim getirebilirler?	

Tablo 12'de belirtilen derste öğrenciler, İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil birkaç topluluğun karşılaştıkları sorunları ve deneyimleri keşfederek günümüzdeki Kanadalıların deneyimleri ile kıyaslamaktadır. Ayrıca öğrenciler tarihsel sorgulama yaparak XVIII. ve XIX. yüzyılda Kanada'daki gelişmeleri farklı perspektiflerden Avrupalı emperyal güçler ve onların yerli bireyler ve topluluklar üzerindeki etkileri ile birlikte araştırmaktadır. Öğrenciler koloni döneminde Kanada'da var olan farklı grupları ve onların bu dönemini karakterize eden değişikliklerden nasıl etkilendiklerini öğrenmektedir. Kanada tarihi çalışmasında öğrenciler, koloni dönemi yaşamı daha anlamlı ve derin bir şekilde tarihsel düşünme sistemindeki kavramları kullanarak keşfetmektedir.

Öğrenciler, aynı zamanda birinci el kaynaklardan eleştirel olarak araştırma yapmakta ve tarihsel olay ve olgulara ilişkin sonuçlar elde etmektedir. 7'nci sınıf tarih dersi beklentileri öğrencilerde vatandaşlık eğitimine ilişkin "inançlar ve değerler, eşitlik, özgürlük, güç ve otorite ve ilişkiler" kavramlarını keşfetmelerine olanak sağlamaktadır.

"Tarihsel önem, sebep ve sonuç, süreklilik ve değişim, tarihsel perspektif" tarihsel düşünme kavramları olarak bu derste yer almaktadır. 7'nci sınıfta en az bir tarihsel düşünme kavramı her genel beklenti için odak olarak belirtilmektedir.

Sosyal tarih anlayışı ile hazırlandığı değerlendirilen öğretim programının genel beklentiler kapsamında öğrenciler;

- Uygulama: 1713-1850 yılları arasında İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere çeşitli grup ve toplumların deneyimlerini analiz eder ve günümüzde Kanada'da yaşayan insanların yaşamları ile karşılaştırır (Odak: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif).

- Sorgulama: Gücün Fransa'dan Britanya'ya geçişinde önemli olaylar, gelişmeler ve olgularla ilgili olarak İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere çeşitli grup ve toplumların farklı perspektiflerini araştırmak için tarihsel sorgulama işlemlerini kullanır (Odak: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif).
- Tarihsel Bağlamı Anlama: Kanada'da 1713-1850 yılları arasındaki anlaşmalar dâhil önemli kişi, olay ve gelişmeleri tanımlar ve onların etkilerini açıklar (Odak: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç).

Bu ders önceki yıllardaki sosyal bilgiler dersinin "Miras ve Kimlik" ünitelerini dönemsel olarak kapsamakta olup bu sınıfta Kanada tarihi ile ilgili olarak politik ve hukuki konular ile dünyadaki bağlantılara daha çok yer verildiği değerlendirilmektedir.

3.3.1.6. 8'inci Sınıf Tarih Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

8'inci sınıf tarih öğretim programı Kanada tarihinin 1850-1914 yıllarını kapsamakta olup, iki üniteden oluşmaktadır (EK 3,4).

Tablo 13

8'inci Sınıf Tarih Dersi

Ünite	Konular ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular	Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişim Aktiviteleri
A. Kanada'nın Oluşması, 1850-1890	A.1 Uygulama: Yeni Ulusun Halkları *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* A2. Sorgulama: Yeni Ulusta Perspektifler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif* A3. Tarihsel Yapıyı Anlama: Olaylar ve Onların Sonuçları *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Kanada'daki bütün uluslar aynı haklara ve ayrıcalıklara sahip olmamışlardır. Kanada'daki insanlar ülkenin kurulmasına ve genişlemesine farklı tepkileri olmuştur. Bu çağ Kanada'daki çeşitli grupları etkileyen büyük politik ve ekonomik değişim çağı olmuştur.	Kanada'da bütün insanlar Kanada Dominyonu'nun kurulmasına ve sahilden sahile genişlemesine aynı tepkiyi mi vermişlerdir? Tarihsel değişim her zaman olumlu mudur? Bu etkinin doğasını nasıl belirlersiniz?	Haritalar ve Küreler İttifakları göstermek için politik haritaları analiz eder ve yapılandırır. Yerleşim kalıpları ve bölgesel genişlemelerle ilgili demografik veya nüfus haritalarını analiz eder.
B.Kanada, 1890-1914: Değişen Bir Toplum	B.1. Uygulama: Kanada-Geçmiş ve Gelecek *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Günümüzde sahip olduğumuz bazı haklar için, bu tarihsel dönemde Kanada'daki bireylerin ve grupların mücadeleleri olmuştur.	Yeni Kanada hükümetinin koloni politikalarının İlk	

	B2. Sorgulama: Değişen Bir Toplumda Perspekt-ifler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif* B3.Tarihsel Bağlamı Anlama; Olaylar ve Sonuçları *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemde, yeni ül-kelerden göç, Kanada toplumundaki farklılıkları artırmıştır. Bu dönemde meydana gelen sosyal değişiklikler Kanada'da uzun süreli etkisi olmuştur.	Milletler, Métis ve Inuit bireyleri ve toplulukları üze-rindeki etkilerini nasıl tanımlar-sınız?	Farklı grupların hareket durumlarını ve /veya farklı grupların yer değiştirmelerini akış haritalarında analiz eder ve yapılandırır.

Tablo 13'de belirtildiği gibi bu ders 1850-1914 tarihleri arasındaki dönemi kapsamakta olup, öğrenciler bu dönemde nasıl sosyal, politik, ekonomik ve hukuki değişikliklerin olduğunu ve bunların Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil olmak üzere bireylerinin grupların ve toplulukların üzerindeki etkilerini kavramaktadır. Ayrıca, XX. yüzyılın başında Kanada'da yaşayan insanların deneyimlerini ve karşılaştıkları sorunları anlar ve bunları günümüzdeki insanlarla kıyaslamaktadır. Bundan başka öğrencilerden, belirtilen dönemde Hintli Kanunu'nun, yerli yatılı okul sisteminin, numaralı anlaşmaların ve sistematik ırkçılığın yerliler ile Kanada'daki toplumlar üzerindeki etkilerini keşfetmeleri beklenmektedir. Öğrenciler, iç ve dış güçlerin Konfederasyon'un oluşmasına ve bölgesel genişlemesine neden olmasını çalışır ve bu gelişmelerin İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları ve yeni yerleşimciler üzerindeki etkilerini analiz eder. Yeni toplumda eşitsizlikleri çalışırken öğrenciler, Kanada'daki haklar ve özgürlükler ile ilgili hususları öğrenir. Birinci ve ikinci el kaynakları kullanarak, tarihsel sorgulama sürecini ve tarihsel düşünme kavramlarını uygulayarak XIX. yüzyıldan Birinci Dünya Savaşı'nın başına kadar olan dönemde Kanada'daki farklı perspektifleri keşfeder.

8'inci sınıf tarih öğretim programına göre öğrenciler, "demokrasi, eşitlik, kanun ve adalet, güç ve otorite, ilişkiler, saygı, haklar ve sorumluluklar" başlıklı vatandaşlık eğitimine ilişkin kavramları keşfeder. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan bu öğretim programında öğrenciler;

- Uygulama: İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere farklı gruplar üzerinde belli başlı sosyal, ekonomik ve politik faktörlerin etkisini ve 1850-1890 arasında Kanada Dominyonu'nun kurulmasını ve genişlemesini değerlendirir (Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif).

- Sorgulama: 1850-1890 tarihleri arasında önemli olaylar, gelişmeler ve/veya olgular ile ilgili İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil olmak üzere farklı grupların perspektifini araştırırken tarihsel sorgulama sürecini kullanır (Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif).
- Tarihsel Bağlamı Anlama: 1850-1890 tarihleri arasında Hintli Kanunu, yerliler ile Kraliyet arasında anlaşmalar, yerli yatılı okul sistemi gibi önemli olayları, gelişmeleri ve bunların etkilerini tanımlar (Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç).

Siyasi tarih unsurlarının 7'nci sınıf öğretim programında olduğu gibi, 8'inci sınıfta da önceki yıllara göre daha fazla yer verildiği değerlendirilmiştir.

3.3.2. Ortaöğretim Tarih (10-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarına İlişkin Genel Bakış

Ontario'da ortaöğretim okullarının amacı, öğrenciler kendi becerileri ve ilgileri doğrultusunda program seçerken öğrencilere yüksek kalitede öğrenme imkânı sağlamaktır. 2013 tarihli program öğrencilerde bilgiyi sentezleyebilmek için eleştirel okumayı, bilgiye dayalı karar vermeyi, etkili iletişim kurmayı, sürekli değişen toplumda gelişmeyi sağlayabilecek şekilde revize edilmiştir. Okulda ve hayatta başarı sağlayabilecek şekilde 21'inci yüzyılda ortaöğretim okulları için seçmeli dersler geniş bir yelpazede sunulmuştur. Program öğrencilerin çok çeşitli ihtiyaçlarına yönelik bilgi, beceri ve perspektiflerini geliştirebilecek şekilde destekleme amacındadır. Öğrencilerin bilgili, üretken, ilgili, sorumlu, sağlıklı ve toplumlarında ve dünyada aktif vatandaşlar olarak yetiştirilmeleri hedeflenmektedir.

Ontario'da "Kanada ve Dünya Çalışmaları" öğretim programında 9'uncu sınıfta tarih öğretim programı bulunmamaktadır. 10'uncu sınıflar için ortaöğretim tarih programı "Kanada ve Dünya Çalışmaları" başlığı altında coğrafya ve vatandaşlık dersleri ile birlikte yer almaktadır. Programın 2018 basımı İlk Milletler, Métis ve Inuit eğitimci, toplum liderleri

ve organizasyonları ile birlikte çalışılarak geliştirildiği belirtilmiştir. Öğretim programı Kanada Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun çağrılarına uygun olarak hazırlanmıştır. Bu sınıflarda dünya çalışmaları programı 7 ve 8'inci sınıfların tarih ve coğrafya derslerinin bir devamı olarak hazırlanmıştır.

10'uncu sınıf tarihe ilişkin öğretim programı iki şekilde sunulmaktadır. "Akademik" öğretim programında teori ve soyut çalışmalarla öğrencinin bilgi ve becerisi geliştirilir. "Uygulamalı" öğretim programında pratik uygulamalar ile öğrencilerin bilgi ve becerileri geliştirildiği, teori ve kavramlar ile ilgili uygulama yapması için daha çok fırsat sunulduğu belirtilmektedir. 10'uncu sınıfta konu kapsamı aynı olan bu derslerin ikisinden birisinin seçilmesi gerekmektedir. 11 ve 12'nci sınıflarda Dünya Çalışmaları seçmeli olup ortaöğretim diploma gerekliliklerinin tamamlayabilmek için en az bir Kanada ve Dünya Çalışmaları'ndan ders alınması gerekmektedir.

Vatandaşlık eğitimi "Kanada ve Dünya Çalışmaları" öğretim programlarının önemi bir parçası olarak görülmektedir. Kanada vatandaşlığının güçlendirilmesi ilgili öğretim programlarının kapsamını ifade etmektedir. Bu eğitim, "kimlik, kişisel tutumlar, sosyal yapılar ve aktif katılım" şeklinde dört temel unsuru içermektedir (Pollock, 2017, s.118).

Vatandaşlık konuları ve uzamsal beceriler; ilköğretimden farklı olarak hem öğretim programının girişinde hem de her ders için ayrı ayrı belirtilmemiş olup, sadece öğretim programının başlangıç bölümünde genel olarak belirtilmesi ile yetinilmiştir. Öğretim programında beklentilerin güncel olaylarla mutlaka bağlantı kurulmasını belirtilmektedir. Böylece sınıflarındaki öğrendikleri ile yerel, ulusal ve küresel olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmaları sağlanmaktadır. Güncel olayların çalışılması ile öğrencilerde "tartışmalı durumları analiz etme, farklı perspektifleri anlama, bilgiye dayalı fikirleri ve içinde yaşadığımız olaylara ilişkin daha derin bir anlayış geliştirmesi" amaçlanmaktadır. Ayrıca güncel olayların incelenmesi öğrencilerin dünyaya karşı ilgi ve meraklarını artırmaktadır. Böylece öğretim programı yaşayan bir doküman hâline gelmektedir.

10'uncu sınıf tarih dersleri I. Dünya Savaşı'nın arifesinden günümüze kadar Kanada tarihini kapsamaktadır. Bu derste Kanada'nın dinamik yapısı ile onun dünyanın geri kalanındaki bağlantılarına yer verilmektedir. Öğrenciler, bu dönemde Kanada'nın birçok farklı hikâyeleri ile bunların herbirinin önemli ve dikkate değer olduğunu öğrenirler. Ayrıca tarihsel düşünme kavramlarını uygulayarak modern Kanada tarihini daha derin bir kavrayışla öğrenirler.

Bu derste öğrenciler ayrıca, tarihsel sorgulama sürecinin nasıl uygulanacağını, araştırma yapmak, çeşitli meseleler, gelişmeler ve tarihsel öneme sahip olaylar hakkında yargıda bulunmak ve araştırma yapmak için çeşitli birinci ve ikincil kaynaklardan bilgiyi elde etmeyi, yorumlamayı, tarihsel kanıtı analiz etmeyi öğrenirler. Tarih çalışması ile aynı zamanda öğrenciler Kanada miras ve kimliğini, Kanada toplumunun farklılık ve karmaşıklığını ve Kanada'nın dünyadaki pozisyonu ile ilgili sorumluluk ve tehditleri kavramaktadırlar. Böylece öğrencilerin bilinçli sorumlu ve küresel vatandaşlar olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri beklenmektedir.

11 ve 12'nci sınıflarda tarih öğretim programı 7, 8 ve 10'uncu sınıflarda geliştirilen bilgi, beceri ve davranışların üzerine inşa edilmiştir. Bu sınıflarda tarih öğretim programları hem Kanada'da hem küresel dünyada; kimlik ve mirası, farklı toplulukların karmaşık yapısını, uluslararası topluma katılıma ilişkin tehdit ve sorumlulukları öğrenmeyi mümkün kılmakta, birçok mevcut sorunun tarihsel kökenlerinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin Kanadalı ve küresel vatandaşlar olarak rollerini bilinçli olarak yerine getirmek için hazırlanmaları amaçlanmaktadır.

3.3.2.1.10'uncu Sınıf, "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Akademik) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

10'uncu sınıf tarih öğretim programı Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinden günümüze kadar Kanada tarihini kapsamaktadır (EK 5).

Tablo 14

10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Akademik) Dersi

Ünite	Konular ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A:Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi	A1. Tarihsel Sorgulama: 1914 yılından itibaren Kanada tarihini unsurlarını araştıracağı zaman tarihsel düşünce kavramlarını ve tarihsel sorgulama sürecini kullanır. A2.Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi: Tarihsel araştırma yoluyla geliştirilen günlük bağlam becerilerini uygular ve bunların yararlı olabileceği bazı kariyerleri tanımlar		
B:Kanada, 1914-1929	B1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası; Tarihsel Önem: Tarihsel Perspektif* B2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç* B3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Bu dönem boyunca ulusal ve uluslararası olaylar, gelişmeler ve eğilimler Kanada'daki çeşitli grupları ve toplulukları farklı şekillerde etkilemişlerdir. Bu dönem Kanada'da ve yurt dışında büyük bir çatışma ve değişim dönemidir. Bu dönemde, kadınlara, göçmenlere, İlk Milletlere, Métis, Inuit ve farklı ırklara karşı baskın tutumlar, Kanada'da vatandaşlık ve kimliklerin gelişimini etkilemiştir.	Neden Kanada'da farklı bireyler ve topluluklar aynı olayı, gelişmeyi veya meseleyi farklı görmektedir? Neden biz şimdi aynı olayı farklı görmekteyiz? Bu dönemde hükümet politikası ne şekilde Kanada toplumunda bölünmeleri yaratmıştır veya katkı sağlamıştır? Bu dönem Kanada'da kadınlar için neden bir dönmüm noktasıdır? Farklı bireylerin, grupların ve toplulukların mücadeleleri ve yaşamları ne şekilde Kanada'yı şekillendirmeye yardımcı olmuştur? Bunların Kanada'da uzun vadeli etkisi nedir?
C:Kanada, 1929-1945	C1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* C.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası; Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* C3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Büyük Depresyon ve II. Dünya Savaşı dahil, bu dönemdeki önemli olaylar, Kanada'daki çeşitli grupları, toplulukları etkileyen çeşitli sosyal, ekonomik ve politik faktörlerden kaynaklanmıştır. Bu dönem Kanada'daki farklı toplumlar, Kanada ve diğer ülkeler arasında değişen gerginliklerin olduğu bir dönemdir. Çeşitli bireylerin ve toplulukların faaliyetleri bu dönemde Kanada'nın devam eden gelişimine önemli katkı sağlamıştır. Bu dönemde olayları, eğilimleri veya gelişmeleri analiz ederken, çeşitli perspektifleri dikkate almak neden önemlidir?	Bu dönemde Kanada'daki yerli toplumlar ve bireyler üzerinde koloniciliğin etkisi nasıl devam etmektedir? Bu dönemde insan hakları ile ilgili olarak hangi olaylar Kanadalıların görüşlerini yansıtmaktadır? Bu dönemde Kanada hükümeti bütün insanların insan haklarına saygı göstermekte midir? Bu dönemde Kanada'nın verdiği karşılığın, sonraki insan hakları meselelerine etkisi ne olmuştur?

D:Kanada, 1945-1982	D1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* D.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* D3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Çeşitli ulusal, uluslararası, sosyal kültürel ve politik faktörlerin bir sonucu olarak, Kanada toplumu bu dönemde önemli değişiklikler deneyimlemiştir. Bu dönem ulusal ve uluslararası olarak çatışma ve gerginlikler dönemi olsa da Kanada aynı zamanda uluslararası topluma iş birliği şeklinde katılmıştır. Bu dönem Kanada'daki kimliklerde büyük değişim zamanıdır.	Koloni hükümet politikaları ne şekilde İlk Milletler, Métis ve Inuit bireylerlerini ve topluluklarını etkilemeye devam etmektedir? Bu dönemde hangi olay veya gelişme Kanada kimliğinin gelişimine en büyük katkıyı yapmıştır? Bu yargıya ulaşmak için hangi ölçütü kullanabiliriz?
E:Kanada, 1982'den Günümüze	E1. Sosyal, ekonomik ve Politik Yapı Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim E2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif E3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	1982 yılından itibaren ulusal ve uluslararası kültürel, sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik değişiklikler Kanada'daki insanlar üzerinde büyük etki yapmıştır. Tarihsel faktörler Kanada'daki farklı gruplar, topluluklar ve hükümetler arasında karşılıklı etkileşimleri ve ilişkileri etkilemeye devam etmektedir. Çeşitli sosyal ve politik gelişmeler ve olaylar ve hatta kültürel ikonlar, bu yıllarda Kanada'daki mirasın gelişimini etkilemiştir	1982 yılından itibaren değişen demografik yapı Kanada'daki farklı gruplar üzerinde ne gibi etki yapmıştır? Kanada'daki kimlikler ve Kanada üzerinde bölgeselciliğin etkisi nedir? Neden Kanada'daki insanların yerli birey ve toplulukları üzerindeki yüzyıllarca süren koloni politikasının etkileri hakkında farkındalıkları daha fazladır? Bu koloni ilişkisini değiştirmek için bireyler ve topluluklar ne gibi önlemler almaktadır? Hangi gruplar veya bireyler bu dönemde Kanada mirasına en büyük katkıyı sağlamışlardır? Bu katkıyı nasıl ölçeriz?

Tablo 14'de belli başlı özellikleri belirtilen bu derste Kanada'nın dinamik kültürü ile onun dış dünya ile bağlantıları üzerinde durulmaktadır. Öğrenciler; 1914 yılından itibaren Kanada'da sosyal, ekonomik ve politik gelişmeler ile bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit bireyler, grup ve toplumlar ile birlikte farklı birey, grup ve toplumlarının yaşamlarındaki etkisini keşfeder. Kanada tarihine ilişkin 1914 yılından itibaren belli başlı olayları araştırırken, kanıtları yorumlayıp analiz ederken tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama anlayışını geliştirmektedirler. Bu derste öğrenciler ayrıca koloniciliğin tarihsel ve çağdaş etkisini, Hintli Kanunu'nu, yerli yatılı okul sistemini, anlaşmaları ve yerliler üzerindeki sistematik ırkçılığı keşfederler. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programında öğrenciler tarihsel düşünme kavramları aracılığıyla modern kanada tarihini daha derin bir anlayışla öğrenmeleri beklenmektedir.

"Süreklilik ve değişim; tarihsel perspektif; tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç" bu derste tarihsel düşünme kavramları olarak yer almaktadır. Öğrenciler; tarihsel sorgulama sürecini uygulamayı, tarihsel konuları, gelişmeleri ve olayları araştırmak ve sonuçlara ulaşmak için birinci ve ikinci el kaynaklardan tarihsel bilgi ve kanıtı elde eder, yorumlar ve analiz eder. 10'uncu sınıf tarih çalışması ile öğrenciler tam olarak Kanada mirası ve kimliğini, Kanada toplumunun farklılık ve karmaşıklığını, dünyada Kanada'nın pozisyonu ile ilgili konumunu ve sorumluluklarını kavrar. Böylece öğrencilerin sorumlu ve bilinçli küresel vatandaşlar olarak rollerini yerine getirmeleri için hazırlanmaları beklenmektedir. 10'uncu sınıf tarih öğretim programı 7 ve 8'inci sınıfta geliştirilen bilgi, davranış, beceri ve düşünme beceriler üzerine inşa edilmiş olup, 11 ve 12'nci sınıf tarih dersi çalışmalarını desteklemektedir.

3.3.2.2.10'uncu Sınıf, "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Uygulamalı) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

"Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Uygulamalı) başlıklı öğretim programı 1914 yılından günümüze kadar Kanada tarihini kapsamaktadır.

Tablo 15

10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" (Uygulamalı) Dersi

Ünite	Konular ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A:Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi	A1.Tarihsel Sorgulama A2.Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B:Kanada, 1914-1929	B1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası; Tarihsel Önem: Tarihsel Perspektif* B2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç* B3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Ulusal ve uluslararası olaylar ve gelişmeler bu dönemde Kanada'daki insanların yaşamlarını farklı şekillerde etkilemişlerdir. Bu dönemde Kanadalılar yurt içinde ve dışında çatışmalarla karşı karşıya kaldılar. Bu dönemde birçok bireyler, gruplar ve topluluklar Kanada kimliğinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.	Neden Kanada'da farklı bireyler ve/veya topluluklar aynı olayı farklı görmektedirler? Kanada ve Kanada'daki insanlar için I.Dünya Savaşı'nın sonuçları nelerdir? Bu dönemde Kanada'da kimliklerin ve vatandaşlığın evrilmesine kimler katkı sağlamıştır?

C:Kanada, 1929-1945	C1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç;* C.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası; Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* C3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Büyük Depresyon ve I. Dünya Savaşı Kanada'daki insanların yaşamı üzerinde büyük etkisi olmuştur. Bu dönem Kanada içindeki farklı topluluklar ve gruplar arasında ve diğer ülkeler arasında artan tansiyon dönemi olarak belirlenmiştir. Çeşitli bireyler ve olaylar bu dönemde Kanada'nın gelişimi üzerinde büyük bir etkisi olmuştur.	Kanada'nın II. Dünya Savaşı'na katılmasının farklı bireyler, gruplar ve topluluklar açısından sonuçları nelerdir? Bu dönemde Kanada'daki insanların yaşamı nasıl değişti? Kanada'nın bütün bölgelerindeki insanlar değişimden aynı derecede mi etkilenmişlerdir? Bu dönemde koloniciliğin Kanada'daki yerli bireyler ve topluluklar üzerindeki etkisi devam etmekte midir? Bu dönemde Kanada'da kimin sesi baskındır? Neden bütün sesler aynı ağırlığa sahip değildir?
D:Kanada, 1945-1982	D1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim* D2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* D3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Bu dönem Kanada'daki insanların yaşamı üzerinde büyük bir değişimin olduğu dönemdir. Bu dönem ulusal ve uluslararası anlamda çatışmalar dönemi olarak bilinse de, Kanada uluslararası toplumda iş birliği faaliyetlerine katılmıştır. Bu dönemde, Kanada çokkültürlü bir toplm olarak evrilmiştir.	Kanada'da sosyal refah programları ne şekilde insanlara yardımcı olmuştur? Bunlar bütün insanlara eşit şekilde mi destek olmuştur? Bu dönemde artan göçü Kanada'daki bazı insanlar tehdit olarak görmüşlerdir? Bu dönemde koloni hükümet politikaları ne şekilde İlk Milletler, Métis ve/veya Inuit bireyleri ve toplulukları üzerinde etki yapmaya devam etmektedir? Hangi birey veya olay bu dönemde Kanada'daki kimliklerin gelişimine en büyük katkıyı sağlamıştır?
E:Kanada, 1982'den Günümüze	E1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif* E2.Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* E3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	1982 yılıdan itibaren ulusal ve uluslararası olaylar ve gelişmeler Kanada'da bütün insanların yaşamını farklı şekillerde etkilemiştir. Farklı gruplar ve topluluklar arasında karşılıklı ilişkiler Kanada'da zaman içinde değişmiştir. Kanada'nın hikâyesi çeşitli bireyler, gruplar ve topluluklar tarafından değişmiştir ve değişmeye devam etmektedir.	En yakın geçmişte Kanada'da insanların yaşamındaki en büyük değişiklikler nelerdir? Bu değişikliklere hangi faktörler yol açmıştır? Farklı bireyler ve topluluklar ne şekilde Kanada'daki kimliklerin gelişimine katkı sağlamıştır? Hangi gelişmeler bireylerin ve toplulukların yerliler ve yerli olmayan insanların koloni ilişkilerini değiştirmiştir?

Tablo 15'de görüldüğü gibi bu dersin öğretim programında "Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim" yer alan tarihsel düşünme kavramlarıdır. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programında öğrenciler 1914 yılından itibaren günümüze kadar Kanada'da sosyal, ekonomik ve politik gelişmeler ile bunların İlk Milletler, Metis ve Inuit dâhil farklı bireyler, gruplar ve toplumların yaşamlarındaki etkisini keşfederler. Ayrıca koloniciliğin tarihsel ve günümüzdeki etkisini, Hintli Kanunu'nu, yerli yatılı okul sistemini, anlaşmaları ve yerliler üzerindeki sistematik ırkçılığı öğrenmektedir.

Bu ders I.Dünya Savaşı'nın hemen öncesinden günümüze kadar getiren bir bakış açısı sunmaktadır. 10'uncu sınıf tarih çalışması öğrencilerin tam olarak Kanada mirası ve kimliğini, Kanada toplumunun farklılık ve karmaşıklığını, dünyada Kanada'nın pozisyonunu ve sorumluluklarını kavramalarını sağlamaktadır. Öğrenciler araştırmalarında kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama süreci kavramlarını uygulama becerilerini de geliştirmektedirler.

3.3.2.3.11'inci Sınıf "Amerikan Tarihi" Dersi Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

11'inci sınıf "Amerikan Tarihi" başlıklı (üniversiteye hazırlık) öğretim programı 1791 öncesinden günümüze kadar ABD tarihini kapsamakta olup, dört üniteden oluşmaktadır:

Tablo 16

11'inci Sınıf "Amerikan Tarihi" Dersi

Ünite, Konu ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi A1. Tarihsel Sorgulama A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B.Birleşik Devletler, 1791 İletişim Öncesi B1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası; Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* B2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç* B3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Amerika kolonilerinde yeni bir hayat biçimi kurarken, yerleşimciler yerli Amerikalıların yaşam biçimini etkilemiştir. Günümüzdeki Birleşik Devletler için bu dönemdeki politik kararlar zemin oluşturmuştur. Koloniciler ile yerli Amerikalılar arasındaki ilişki çatışma ve iş birliği şeklinde karaterize edilmekteydi. Bu dönemde bazı insanların yaşamı iyi yönde değişirken bazı insanların yaşamı daha kötüye gitmiştir.	Koloni dönemi Amerikan tarihinde önemli dönüm noktaları nelerdir? Birleşik Devletlerde koloni dönemi boyunca insanların yaşamı hakkında bilgileri nasıl ve nereden temin edebilmekteyiz? Bu dönemde Birleşik Devletlerde ve Amerikan kimliğinde uzun vadeli etkilerini değerlendirmek için hangi ölçütleri kullanırdınız?
C. Birleşik Devletler, 1791-1877 C1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* C.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası; Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim*	Endüstri Devrimi Birleşik Devletlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yapısını etkilemiştir. Bu dönemde Birleşik Devletler içinde ve Birleşik Devletler ile diğer ülkeler arasında önemli çatışmalar vardı.	Bu dönemde çatışmalar Birleşik Devletleri nasıl şekillendirmiştir? İnsanlar inandıkları şeyler için ne zaman savaşmalıdırlar?

C3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemde göç, bölgesel genişleme, köleliğin sonu Amerikan kimliğinin oluşumunda kapsamlı bir rol oynamıştır.	Farklılaşan sosyal değerler, inançlar ve tutumlar gruplar arasındaki tansiyonu nasıl şiddetlendirmektedir?
D.Birleşik Devletler, 1877-1945 D1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* D.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* D3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemde Birleşik Devletler'deki hızlı gelişim içte ve dışta tansiyona neden olmuştur. Bu dönemde sosyal reform hareketleri adaletsizlik ve çatışmaya karşı gelişim göstermiştir. Bu dönemde popüler kültürdeki gelişmeler Birleşik Devletler'in dünyadaki imajını yaymasına yardımcı olmuştur.	Bu dönemi İlerleme Çağı olarak adlandırmak doğru olur mu? Çatışmalara hangi faktörler etki etmiştir? Ne ölçüde farklı gruplar arasındaki anlaşmazlıklar çatışmalardan kaynaklanmıştır? Hükümetler geçmişteki adalet-sizliklerinden dolayı özür dilemeli mi veya başka şekilde telafi etmeli midir?
E. Birleşik Devletler 1945'den İtibaren E1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* E2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif* E3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Birleşik Devletlerin uluslararası platformdaki rolü Amerikan politikalarında ve uluslararası ilişkilerde etki etmeye devam etmiştir. Amerika toplumu bölgesel, dini, ırksal, etnik, sınıfsal ve politik bölümlenme olarak şekillenmeye devam etmektedir. Bu dönemde değişen sosyal inançlar/değerler, tüketici kültürü ve demografik gelişmelerin hepsi Amerikan kimliğini etkilemiştir.	Birleşik Devletler süper güç olarak ününü hak etmeye devam etmekte midir? Birleşik Devletlerde dini ve sosyal gruplar arasında değişen ilişkilerin etkisini değer-lendirmek için hangi ölçütleri kullanırsınız? Birleşik Devletlerde (fikir olarak) nasıl bölünmeler yaşanmıştır? Reform hareketleri geniş kapsamlı bir değişikliğe yol açabilir mi?

Tablo 16'da görüldüğü gibi "Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif" bu derste yer alan tarihsel düşünme kavramlarıdır. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan "Amerikan Tarihi" öğretim programında öğrenciler yerlilerle ilk karşılaşmadan itibaren günümüze kadar ABD'nin sosyal, ekonomik ve politik gelişiminin temel yönlerini keşfetmektedir. Ayrıca, grupların ve bireylerin ülkenin evrimine olan katkıları ve ABD'nın kimliği, kültürü ile küresel toplumdaki rolü hakkında önemli temel konulardaki eğilimler ve olayların tarihsel bağlamı incelenmektedir. Öğrenciler, Amerikan tarihini şekillendiren çeşitli güçleri araştırırken kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama süreci kavramlarını uygulama becerilerini de geliştirmektedirler. Ontario'da okul sisteminde hiçbir ders sadece bir ülkeye ayrılmamış olup bunun istisnâsının ABD olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Ontario

Eyaleti'nde (ve Kanada'da) Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilere özel önem verildiği değerlendirilmiştir.

3.3.2.4. 11'inci Sınıf "XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

11'inci sınıf "XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi" öğretim programı XV. yüzyılın sonuna kadar dünya tarihini dersini kapsamakta olup, beş üniteden oluşmaktadır:

Tablo 17

11'inci Sınıf "XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi" Dersi

Ünite, Konu ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A.Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi A1. Tarihsel Sorgulama A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B. Eski Topluluklar ve Yükselen Uygarlıklar B1. Erken Topluluklar *Odak Noktası; Süreklilik ve Değişim; Sebep ve Sonuç*	Bütün dünyanın bölümlerinde bazı topluluklar uygarlıklar halinde gelişti	Bir topluluğun uygarlık olarak sınıflandırılmasında hangi hususların etkili olduğunu düşünüyor sunuz?
B2. Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Bütün erken topluluklar aynı değildi.	Erken topluluklar arasındaki bazı sosyal ve ekonomik farklılıkların neler olduğunu düşünüyorsunuz?
B3.İş Birliği, Çatışma ve Yükselen Uygarlıklar *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Önem*	Toplumlar ve uygarlıklar arasındaki etkileşimler bazı toplumların yükselmesine ve bazılarının çöküşüne neden oldu.	Çeşitli topluluklar nasıl birbirleriyle etkileşime geçtiler?
C. Gelişen Topluluklar ve Uygarlıklar C1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Önem* C.2. İstikrar ve Genişleme *Odak Noktası; Sebep ve Sonuç; Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* C3.Kimlik, Vatandaşlık ve Kültür *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Sosyal düzeni koruyan ve gelişimini desteklemesine yardım eden uygarlıkların içindeki yapılardır. Bir uygarlığın yükselişindeki gelişmeler, bir diğerinin düşüşüne neden olabilir. Erken uygarlıklar bizim kollektif Miras ve Kimliğimize katkı sağlamıştır.	Erken uygarlıkların sosyal ve politik yapılarından onların değer ve inançları hakkında neler öğrenebiliriz? Sosyal, ekonomik ve politik bağlam o uygarlığın istikrarına nasıl katkı sağlamaktadır? Genişleme bir uygarlığın gelişimine nasıl katkı sağlamaktadır? Farklı insanlar/gruplar bu yapıları nasıl tehdit eder? Bu gelişme kimlere karşı olmaktadır?
D. Uygarlıkların Yıkılışı D1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç* D.2. İç İlişkiler *Odak Noktası: Sebep-Sonuç; Süreklilik ve Değişim;*	Bazı özel unsurlar bir uygarlığın çöküşü için birlikte çalışırlar. Toplumlar arasında ve toplumlar ile çevre arasındaki etkileşimler birçok uygarlığın çöküşüne neden olmaktadır.	Bir topluluğun veya uygarlığın çöküşü kaçınılmaz mıdır? Hangi noktada bir uygarlığın genişlememesi onun çöküşünde bir etken olmaktadır?

D3.Kültürel Karakteristikler ve Kimlik *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Bazı uygarlıkların kırılganlığı, birçok faktörün aynı zamanda harekete geçmiş olmasının bir sonucudur.	Bazı topluluklar diğer uygarlıklarca ele geçirilmelerine rağmen nasıl kimliklerini korumuşlardır? 1500'lü yıllardan önce hangi faktörler bir uygarlığın çöküşünde en etkili olmuştur?
E. Uygarlıkların Mirası E1. Sosyal, Kültürel ve Politik Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim*	Antik uygarlıklar insanlık için önemli miraslar bırakmışlardır.	Uygarlıklar 1500'den önce önceki uygarlıkların politik ve kültürel mirası üzerine nasıl yükselmişlerdir?
E2. Etkileşimlerin Mirası *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif*	Toplumlar arasında etkileşimler kültürel, entelektüel ve teknolojik başarıların paylaşılmasını sağlamıştır.	Erken toplulukların hangi mirasları günümüz insanlığını hala etkilemektedir? Erken toplulukların/uygarlıkların sanatsal mimari mirasını nasıl değerlendirirsiniz?
E3. XV. Yüzyıl Dünyası *Odak Noktası: Tarihsel Önem;* Tarihsel Perspektif	XV. yüzyılda dünyada önemli değişiklikler meydana gelmiş ve dünyada büyük etkileri olmuştur.	XV. yüzyılda hangi gelişmeler temel tarihsel değişime katkı sağlamıştır?

Tablo 17'de görüldüğü gibi bu derste tarihsel düşünme kavramları kapsamında "tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" unsurlarına yer verilmiştir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programında öğrenciler, dünyanın dört bir yanındaki çeşitli toplumların ve medeniyetlerin tarihini, en eski zamanlardan 1500 tarihine kadar keşfetmektedir. Öğrenciler, dünya genelinde çeşitli antik dönem toplumların yükselişine, başarılarına, gerilemesine ilişkin bir dizi faktörleri araştırmaktadır. Öğrenciler; çeşitli toplumlarda ve farklı tarihî çağlarda sosyal, siyasal, ekonomik yapıları ve tarihî güçleri araştırırken kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama becerilerini geliştirmektedir.

3.3.2.5. 11'inci Sınıf "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" Öğretim Programında Öğrenme–Öğretme Süreçleri

"Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" dersi öğretim programında yer almakta olup, beş üniteden oluşmaktadır.

Tablo 18

11'inci Sınıf "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" Dersi

Ünite, Konu ve İlgili Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi		

A.1.Tarihsel Sorgulama: Seçilmiş etnik grubun tarihini araştırırken tarihsel sorgulama sürecini kullanır.		
A.2.Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi: Tarihsel araştırma yoluyla geliştirilen günlük yaşama ilişkin içerik bilgilerini uygular ve bu becerileri kullanabileceği meslekleri tanımlar.		
B.Menşe Bölgesindeki (Ülkesindeki) Etnik Grup		
B1. Sosyo Ekonomik ve Politik Bağlam Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim	Çok çeşitli yapılar ve olaylar ülkesindeki farklı grupların tarihsel gelişimini şekillendirmiştir.	Kültür nedir? Kültürü oluşturan unsurlar nelerdir? Bu bütün gruplar için aynı mıdır?
B2.Önemli Etkileşimler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Gruplar, insanlar ve doğal sistemler arasındaki etkileşimlerin beklenen ve beklenmeyen sonuçları.	Bir etnik grubun tarihinde önemi ve tarihsel dönüm noktalarını nasıl belirleriz? Toplumlar nasıl değişir?
B3. Kültür ve Kimlik *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Kültür ve kimlik statik değildir.	
C.Kanada'ya Göçü Etkileyen Faktörler		
C1. Sosyal, Ekonomik, Politik Faktörler *Odak Noktası: Tarihsel Önem: Süreklilik ve Değişim*	Bir insanın veya bir grubun çoğu zaman ülkesini terk etmesi için katalizatörler vardır.	İnsanlar neden göç etmiştir? Sebepler bütün gruplar için aynı mıdır? Neden aynı toplumda politik, ekonomik ve politik faktörler bir grubu ilerlemesine neden olurken diğerini düşüşe geçmesine neden olmaktadır? Bu grup Kanada'yı neden kaderi olarak tercih etmiştir?
C.2 Çatışma ve Baskı *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim*	Kurumsal ırkçılık ve kökenlerin reddi çoğu zaman göçe neden olmaktadır	
C.3 Teşvikler ve Destekler *Odak Noktası: Tarihsel Önem*	Göç, kişisel ve politik birçok faktörün birarada olmasının sonucudur.	
D.Kanada Deneyimi		
D.1 Kanada'ya Yerleşme *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim*	Kanada'ya yerleşen göçmenleri kişisel faktörlerin yanında tarihsel eğilimler de etkiler.	Kanada'ya göç bu etnik grup üzerinde ne gibi etki yapmıştır? Kanada'ya yerleşen bu etnik gruptan insanların Kanada'ya göçünün etkisi ne olmuştur? Kanada gelenleri hoşça karşılayan bir ülke midir? Bu etnik grup Kanada'ya ve Kanada'nın küresel kimliğine nasıl bir katkıda bulunmuştur? Bütün katkılar eşit olarak Kanada'da yer almakta mıdır?
D.2 Kanada'da Sorunlarla Yüzleşme *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif*	Kanada'ya göç sorunlar kadar fırsatlar da sunmaktadır	
D.3 Kanada'ya Sağlanan Katkı *Tarihsel Önem: Süreklilik ve Değişim*	Göçmenler Kanada'ya önemli katkılar sağlamışlardır.	
E.Günümüz Kanada'sında Etnik Grup		
E.1 Sosyal Ekonomik ve Politik Hususlar *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Memleketlerindeki sorunlar Kanada'da etnik grubu etkilemeye devam etmektedir	Kanada toplumu ve hükümetleri ırksal azınlık ve etnik varlığa nasıl karşılık vermişlerdir? Kanada anlatımında bu topluluğun yeri nedir?
E.2 Asimilasyondan çok kültürlülüğe *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif*	Kanadalılar her zaman farklı olanı veya asimile edilemeyeni hoş karşılamamaktadır.	
E.3 Kültürel Eğilimler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim*	Yeni sosyal ve kültürel fikirleri dengeleme eğilimi sorunlara yol açmaktadır.	

Tablo 18'de görüldüğü gibi bu derste tarihsel düşünme kavramları olarak "Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" odak noktaları olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, araştırmalarında kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama sürecini kavrar ve uygulama becerisini geliştirir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlandığı değerlendirilen öğretim programı Kanada'ya belli bir ülkeden gelen insanların tarihine odaklanmıştır. Hangi topluluğun olacağına okul kurulu karar vermektedir. Öğrenciler bu derste, ait olduğu topluluğun geldikleri ülkelerindeki tarihsel gelişme ve olayları keşfetmektedir. Topluluğun üyelerinin göç etmesini etkileyen faktörleri öğrenmektedirler. Ayrıca onların Kanada'daki deneyimlerini ve Kanada miras ve kimliğine olan katkılarını öğrenmektedirler.

3.3.2.6. 11'inci Sınıf "1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

"1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" öğretim programı 1900'den günümüze kadar dünya tarihini kapsamakta olup, beş üniteden oluşmaktadır.

Tablo 19

11'inci Sınıf "1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" Dersi

Ünite, Konu ve Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi		
A.1 Tarihsel Sorgulama: Seçilmiş etnik grubun tarihini araştırırken tarihsel sorgulama sürecini kullanır.		
A.2 Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi: Tarihsel araştırma yoluyla geliştirilen günlük yaşama ilişkin bilgilerini uygular ve bu becerileri kullanabileceği meslekleri tanımlar.		
B. İmparatorluklar ve Ulusalcılık 1900-1919		
B1. Sosyo Ekonomik ve Politik Bağlam Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif	Yüzyılın değişimi geniş kapsamlı yenilikler sürecidir.	Modern tarihte bu dönem neden bir dönüm noktasıdır?

B2.Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Bu dönem askeri çatışmalar ve sosyal reform dönemidir.	Birinci Dünya Savaşı yapılan fedâkarlıkları haklı çıkarmış mıydı?
B3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Bu dönem boyunca emperyalizm ve ulusalcılığın güçleri insanların kimlikleri ve vatandaşlık haklarını etkilemiştir.	Bu dönemdeki zorluklar büyük değişimlere yol açmış mıdır?
C.Ekonomik ve Politik Krizler, 1919-1945		
C1. Sosyal, Ekonomik, Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Önem: Süreklilik ve Değişim*	Bu dönem sosyal/kültürel değişim ve ekonomik krizler dönemi olarak karakterize edilmektedir.	II. Dünya Savaşı, I. Dünya Savaşı'nın bir devamı mıdır? Bu dönemdeki ulusalcılığın etkisi nedir? Neden farklı bölgelerde yaşayan insanların veya aynı yerde yaşayan farklı insanların farklı perspektifleri vardır?
C.2 Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim*	Bu dönem farklı gruplar ve insanlar arasında yüksek tansiyonun yaşandığı bir dönem olarak damgasını vurmuştur.	
C.3 Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Bu dönem bireyler, topluluk hakları ve milyonlarca kişinin hayatında artan ulusalcılık dönemidir.	
D. Soğuk Savaş Yılları, 1945-1991		
D.1 Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Hızlı değişim bu dönemde insanların nasıl yaşadığı konusunda doğrudan etkiye sahiptir.	Bu dönemde sorunlara verilen karşılıklar ve yaratılan değişimler ne şekildedir?
D.2 Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif*	Uluslararası ve bölgesel ittifaklar Soğuk Savaş boyunca test edilmiştir.	Bireyler, gruplar, uluslar bağımsızlık istediğinde, çatışmalar kaçınılmaz mıdır?
D.3 Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim; Sebep ve Sonuç*	Bu dönem artan sosyal reform ve sosyal değişim olarak damgasını vurmuştur.	Bu dönemde sosyal ve ulusal hareketlerin değişimine katkı sağlayan güçler nelerdi?
E.Küreselleşen Dünya: 1991 Yılından İtibaren Olaylar ve Etkileşimler		
E.1 Sosyal Ekonomik ve Politik Bağlam *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemde küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik yansımaları olmuştur.	Dünya nasıl küçüldü? Ne tip güçler değişim getirdi?
E.2 Topluluklar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Önem*	Yerel şiddet veya barışı koruma/yeniden inşa etme olsa da, bölgesel çatışmalar bu dönemde dünyanın birçok bölgesini etkilemiştir.	
E.3 Kimlik, Vatandaşlık, Miras *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Süreklilik ve Değişim*	İnsan hakları dünyada farklı tanımlanmaktadır.	

Tablo 19'da görüldüğü gibi bu öğretim programında tarihsel düşünme ile ilgili "Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" kavramlarına yer verilmiştir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programı 1900 yılından

günümüze dünya tarihindeki büyük gelişmelere odaklanmakta, konular "Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam; Topluluklar, Çatışma ve İşbirliği; Kimlik, Vatandaşlık ve Miras" tamaları altında düzenlenmiştir.

Öğrenciler; küresel ve bölgesel çatışmaların nedenlerini ve sonuçlarını, önemli bireylerin ve toplumsal hareketlerin etkilerini, sosyal, ekonomik ve politik gelişmelerin etkilerini araştırmaktadır. Öğrenciler, bu derste tarihsel düşünme ve kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama süreci kavramlarını uygulama becerilerini geliştirmektedir.

3.3.2.7. 12'nci Sınıf "Tarih, Kimlik ve Kültür" (Üniversiteye Hazırlık) Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

12'nci sınıf "Tarih, Kimlik ve Kültür" dersi Kanada'yı oluşturan çeşitli grupların kimliği ve kültürü ile ulusal kimliğin ve kültürün evrimine odaklanarak 1774 öncesinden günümüze kadar Kanada tarihini içermektedir. Bu derste beş ünite bulunmaktadır:

Tablo 20

12'nci Sınıf "Tarih, Kimlik ve Kültür" Dersi

Ünite, Konu ve Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A. Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi A1. Tarihsel Sorgulama A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B.Kanada, 1774 Öncesi B1. Bağlamı oluşturma *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Tarihsel Önem;* B2. Etkileşimler ve Karşılıklı Bağımlılık *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* *B3. Farklılık ve Vatandaşlık* Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif	Fransa ve İngiltere'nin erken sömürge politikaları Kanada mirasının ve kimliğin gelişiminde rol oynamıştır. İlk Milletler ve Avrupalı kâşifler ve erken yerleşimciler arasındaki ilişki, hem çatışma hem de iş birliği şeklinde gelişme göstermiştir. Avrupalı yerleşimcilerin politik, ekonomik ve sosyal sistemler kurmaları ve bunların günümüzde dalgalanma şeklinde etkileri Aborjinler üzerinde devam etmektedir.	Avrupalılarla olan temaslarından önce Kanada'nın yerli halklarının tarihi hakkında ne biliyoruz? İlk Milletler halkları ve Avrupalılar arasındaki değişen ilişkilerin Kanada ve Kanada üzerindeki uzun vadeli etkisini yargılamak için hangi ölçütleri kullanabilirsiniz? Kanada ilk zamanlarında bütün grupların deneyimleri ile ilgili anlatımlarda eşit bakış açısı sergilenmiş midir?

C.Kanada, 1774-1867 C1. Bağlamı Oluşturma *Odak Noktası:Tarihsel Önem;Süreklilik ve Değişim* C2. Etkileşimler ve Karşılıklı Bağımlılık *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* C3. Farklılık ve Vatandaşlık *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Britanya koloni politikaları Kanada'nın sosyal, ekonomik, politik ve kültürel gelişiminde etkilidir. İç ve dış çatışmalar Kanada'nın politik evrilmesinde rol oynamıştır. Göç Kanada'nın gelişiminde ve Kanada kimliğinin gelişiminde geniş bir rol oynamıştır.	Bu dönemde Britanya koloni politikaları Kanada'daki gelişmeleri ve olayları nasıl şekillendirmiştir? Bu miras günümüzde Kanada'da nasıl bir rol oynamaktadır? Bu dönemde bölünerek derinleşen Britanya ve Fransız ilişikleri Kuzey Amerika'yı nasıl etkilemiştir? Bu dönemde Kanada göçmenler için bir cennet miydi?
D.Kanada, 1867-1945 D1. Bağlamı Oluşturma *Odak Noktası:Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* D2. Etkileşim ve Karşılıklı Bağımlılık *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç* D3. Farklılık ve Vatandaşlık *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Hükümet politikalarının yanı sıra popüler reform ve kültür hareketleri de bu dönemde Kanada'nın gelişmesine katkıda bulundu. Bu dönemde, Kanada'nın askerî faaliyetleri ve toplumsal reform hareketleri, yeni ulusun şekillendirilmesinde önemli etkenlerdi. Kanada'da göçmenlik politikaları, ayırımcı fikirler ve bölgeselcilik, bazı grupların dahil edilmesine ve başkalarının dışlanmasına yol açtı.	Bu dönemdeki önemli olayların, eğilimlerin ve/veya gelişmelerin Kanada kimliğine etkisini derecelendirmek için hangi ölçütler kullanılabilir? II. Dünya Savaşı veya I. Dünya Savaşı mı Kanadalıları birleştirmiş ya da bölmüştür? Hükümetler, geçmişteki haksızlıkları için özür dilemeli ve/veya telafi/tazmin etmeli midir?
E.1945'den İtibaren Kanada E1. Bağlamı Oluşturma *Odak Noktası:Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* E2. Etkileşim ve Karşılıklı Bağımlılık *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* E3. Farklılık ve Vatandaşlık *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif*	Uluslararası fikirler, hadiseler ve gelişmelerin Kanada'nın ekonomisine, kültürüne ve kimliğine yönelik yol açtığı sorunlar dikkat çekmektedir. Küresel değişim hızlandıkça, Kanada buna karşılık vermek ve değişmek zorunda kalmıştır. Bu dönemde, çok kültürlü ve refah devlet politikaları Kanada kimliğinin içeride ve dışarıda şekillenmesine yardımcı olmuştur.	Uluslararası eğilimler, sorunlar ve gelişmeler, Kanadalı siyasî, ekonomik ve sosyal politika ve reform hareketlerinin şekillenmesinde yardımcı oldu mu? Onlarca yıl içinde hangi toplumsal ve siyasi çatışmalar ön plana çıktı? Kanada'nın itibarı, insani bir ulus olarak mı kabul ediliyor? Modern göçmenlik ve çok kültürlülük politikalarının sonucu olarak Kanada kimliği nasıl değişmiştir?

Tablo 20'de görüldüğü gibi bu derste tarihsel düşünme ile ilgili tarihsel sorgulama ve beceri gelişimi adı altında "Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" unsurlarına yer verilmiştir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan öğretim programında öğrenciler 1774 öncesinden günümüze kadar olan tarihsel süreçte Kanada'daki çeşitli toplumları keşfederler, ulusal ve uluslararası çeşitli olaylar ve gelişmeler ile bunların Kanada kimliğine ve mirasına nasıl katkıda bulunduklarını keşfederler. Öğrenciler, ulusal kimlik ile kültürün gelişimini ve ülkenin tarihi boyunca nasıl değiştiklerini araştırır. Öğrenciler Kanada'yı şekillendiren, olayları ve güçleri araştırdıkça tarihsel düşünme kavramlarını, tarihsel sorgulama, kanıtları analiz etme ve yorumlama becerilerini

geliştirirler. Dersin adı dolayısıyla da Ontario'da tarih eğitiminin "kimlik" meselesi olarak görüldüğü konusunda bir örnek teşkil ettiği değerlendirilmiştir.

3.3.2.8. 12'nci Sınıf "XV. Yüzyıldan İtibaren Dünya Tarihi (Üniversiteye Hazırlık)" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

"XV. Yüzyıldan İtibaren Dünya Tarihi" dersi 1450 yılından bu yana dünya tarihindeki önemli gelişmeleri ve olayları kapsamakta olup, beş üniteden oluşmaktadır:

Tablo 21

12'nci Sınıf "XV. Yüzyıldan İtibaren Dünya Tarihi" Dersi

Ünite, Konu ve Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A.Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi A1. Tarihsel Sorgulama A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B.Dünya, 1450-1650 B1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Tarihsel Önem; Odak Noktası* B2. Topluluklar, Çatışma ve İş-birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* *B*3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemde çeşitli sosyal, politik ve ekonomik değişikliklerin dünyada devam eden etkisi olmuştur. Yeni ticaret ve siyasi ilişkiler oluştururken hükümetler ve diğer gruplar rekabet için çıkarlarına ağırlık vermek zorunda kaldı. Bu dönemde, dünya ve insanlar hakkında yeni fikirler, baskın ve eskiden gelen fikirleri tehdit etmeye başladı.	Bu dönem içinde keşif ve ticaret zaman içinde nasıl değişmiştir? Bu süre zarfında yaşayan insanlar hakkında ne bildiğimizi nasıl bilebiliriz? Farklı toplumların sanatı ve mimarisi bize değerleri ve inançları hakkında ne gibi bilgiler vermektedir? Bu dönemdeki hangi yeni fikir ve teoriler bugün dünya üzerindeki etkileri devam etmektedir?
C. Dünya, 1650-1789 C1. Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Bağlam *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* C2. Topluluklar, Çatışma ve İş-birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* *C3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras* *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif*	Bu dönemde artan ticaret ve sömürgeleştirme demografik yapının değişmesine yardımcı oldu. Ticarî ve siyasî imparatorluk- ların inşası, çeşitli ülkeler arasındaki ilişkiler üzerinde ve çeşitli ülkeler arasında bir etki oluşturmuştu. Bu dönemde çeşitli gruplar ve şahıslar siyasi, sosyal, ekonomik, dini fikir ve kurumları sorgulamaya başladı.	Bilim bu dönemde değişime nasıl katkıda bulunmuştur? Avrupalı keşiflerin dünyadaki yerli halklar üzerinde uzun vadeli etkisini yargılamak için hangi ölçütleri kullanırdınız? Neden bazı ülkeler, yalnızlaşma politikalarıyla küresel etkileşimin artışına tepki gösterdi? Sömürge politikaları, şu anda dünya genelinde yaşanan olayları ve gelişmeleri nasıl şekillendirdi? Bugün dünyada nasıl bir rol oynamaya devam ediyorlar? Neden bazı gruplar ve bireyler mevcut yapıya karşı meydan okuyabilir?

D.Dünya, 1789-1900 D1. Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Bağlam *Odak Noktası:Sebep ve Sonuç; Tarihsel Önem* D2. Topluluklar, Çatışma ve İş-birliği *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç* D3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim;Tarihsel Perspektif*	Endüstrileşmenin ve şehirleş-menin beklenen ve beklen- meyen sonuçları olmuştur. Dünya genelinde değişim ve reform hareketleri toplumsal değişime ve bazı bölgelerde koloni bağlarının kesilmesine neden oldu Devrim niteliğindeki fikirlerin yanı sıra, kendi kaderini tayin etme ve milliyetçilik hakkındaki yeni fikirler de bu dönemde yaygınlaşıyordu.	Çeşitli gruplar ve ülkeler sömürge politikalarına nasıl tepki verdi? Bu dönemde dünya genelinde çeşitli sosyal reform hareketlerinin oluşumunun arkasında ne ya-tıyordu? Bu zamanın sosyal, siyasi ve ekonomik fikirleri ne ölçüde, daha önce olanların bir devamıydı yoksa farklı mıydı? Milliyetçiliğin bu dönemde etkisi ne oldu?
E.Dünya, 1900'dan Günümüze E1. Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Bağlam *Odak Noktası: Sebep Sonuç; Tarihsel Önem* E2. Topluluklar, Çatışma ve İş Birliği *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif* E3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik Değişim; Tarihsel Perspektif*	Bu dönemde küreselleşme ve dekolonizasyon ekonomik, sosyal ve politik sonuçlar doğurmuştur. Bu dönem askerî çatışmalar dönemi olsa da geniş çaplı sosyal reform ve bireysel haklarda artan farkındalık söz konusu olmuştur. Küresel etki, ulusal ve kişisel kimlikte etki yapmaktadır.	Rekabet eden haklarla nasıl başa çıkabiliriz? Neden bazı insanlar ve ülkeler küreselleşmeden korkuyor? Ulusal kimlik önemli mi? Biz ulusal vatandaşlar mıyız, küresel vatandaşlar mı, yoksa her ikisi miyiz?

Tablo 21'de görüldüğü gibi bu derste tarihsel düşünme ile ilgili tarihsel sorgulama ve beceri gelişimi adı altında "Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" unsurlarına yer verilmiştir.Sosyal tarih anlayışı ile hazırlandığı değerlendirilen bu derste öğrenciler 1450'den günümüze kadar dünya tarihindeki önemli toplumsal, ekonomik ve politik değişimleri, çağdaş konuların tarihsel köklerini ve küresel ilişkilerdeki çatışma ve iş birliğinin rolünü araştırır. Öğrenciler, temel sorunları ve fikirleri araştırırken, dünya tarihinde toplumsal ilerlemeyi veya gerilemeyi değerlendirirken kanıtların yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihsel düşünme ve tarihsel sorgulama sürecini kavrar ve uygulama becerisini geliştirir. Bu ders günümüze kadar tarihi olayları bir bütün olarak ele aldığından, dünyadaki gelişmelere ilişkin güncel bağlamda tarihi gelişmeleri değerlendirmeleri konusunda öğrencilere önemli katkı sağladığı değerlendirilmektedir.

3.3.2.9. 12'nci Sınıf "Dünya Tarihinde Serüvenler" Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreçleri

"Dünya Tarihinde Serüvenler" dersi dünyadaki XV. yüzyıldan günümüze kadar olan önemli gelişmeleri ve olayları kapsamakta olup, beş üniteden oluşmaktadır:

Tablo 22

12'nci Sınıf "Dünya Tarihinde Serüvenler" Dersi

Ünite, Konu ve Tarihsel Düşünme Kavramları	Büyük Fikirler	Çerçeve Sorular
A.Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi A1. Tarihsel Sorgulama A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi		
B. XV.Yüzyılın Kökenleri B1. Toplum ve Topluluk *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Önem;* B2. Politika ve Çatışma *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* *B3.* Çalışma ve Ekonomiler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif* B4. Kültür ve Miras *Odak Noktası: Tarihsel Önem;Süreklilik ve Değişim*	Çevrenin, toplumların konumu üzerinde büyük bir etkisi olduğu gibi, maddi yaşamları üzerinde de büyük bir etkisi vardır. Çatışmalar birçok toplumun çöküşünde büyük rol oynamıştır. Ticaret ve tarım erken toplulukların gelişimindeki rolü büyüktür. Dinsel/ruhsal inanç ve dil, erken toplumların kültür ve mirasının temel yönleridir.	Erken toplumlar, büyümek için sınıf yapılarına ve tanımlanmış sosyal rollere ihtiyaç duyarlar mı? Farklı zamanlarda ve farklı bölgelerdeki siyasî ve sosyal yapılardaki bazı önemli benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Bu benzerlikleri nasıl açıklarız? Kültür nasıl dini şekillendirir? Din, kültürü ne şekilde şekillendirir? Erken toplumlarda hangi önemli inanışlar ve değerler ortaya çıktı? Bu toplumları nasıl etkiliyorlar?
C.XV.Yüzyıldan XIX.Yüzyıla C1. Toplum ve Topluluk *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Tarihsel Önem;* C2. Politika ve Çatışma *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim* *C3.* Çalışma ve Ekonomiler *Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim* C4. Kültür ve Miras Odak Noktası:Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç	Bu dönemde birçok topluluğun günlük yaşamında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Avrupa keşifler çağının birçok beklenen ve beklenmeyen sonuçları olmuştur. Ülkeler ve imparatorluklar genişledikçe, birçok insanın işi ticaret ağlarına bağlı olduğundan, ticaretin rolü değişmiştir. İmparatorluklar sosyal ve kültürel açıdan bütün dünyaya damga vurmuşlardır.	Yeni fikirler ve teknolojiler bu dönemde değişime nasıl katkıda bulunmuştur? Kültürel ve teknolojik kalıntılar bize geçmişten ne şekilde bilgi vermektedir? Bu dönemde imparatorluk inşasının kısa ve uzun vadeli sonuçları ne oldu? Kültür nasıl bir şekilde dini şekillendirmektedir? Din kültürü nasıl şekillendirmektedir? Erken toplumlarda hangi önemli inanışlar ve değerler ortaya çıktı? Bu toplumları nasıl etkilemiştir?
D.XIX. Yüzyılın Başından İtibaren D1. Toplum ve Topluluk *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç* D2. Politika ve Çatışma *Odak Noktası: Tarihsel Perspektif; Süreklilik ve Değişim* *D3.* Çalışma ve Ekonomiler *Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişiklik* D4. Kültür ve Miras *Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Sebep ve Sonuç*	Bu dönemdeki birçok demografik değişiklikler, dünyanın birçok yerinde etkisi olmuştur. Bu dönemde artan ulusalcılık, belirli kesimlerin hakları ile ilgili sorunlara yol açmıştır. Bu dönemde dünyada endüstrileşme ve teknoloji insanların çalışma şekillerinde değişikliğe yol açmıştır. Bilim ve teknolojideki gelişmeler bütün dünyada insanların yaşamının her alanını etkilemiştir.	Irka ve cinsiyete ilişkin tutumlar bu dönem boyunca nasıl değişti? Geçmişteki hatalarımızdan ders aldık mı? Çocuk ve gençlik rolü nasıl değişti? Bu değişiklikler evrensel mi? Bu süre zarfında insanların hayatlarındaki en büyük değişiklikler neler oldu? Bu değişikliklere ne sebep oldu? Tüm değişiklikler pozitif miydi?

Tablo 22'de görüldüğü gibi bu derste tarihsel düşünme ile ilgili "Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim, Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif" unsurlarına yer verilmiştir. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış olan "Dünya Tarihinde Serüvenler" başlıklı 12'nci sınıf tarih dersi, XV. yüzyıldan günümüze kadar olan dünya tarihini kapsamaktadır. Sosyal tarih anlayışı ile hazırlanmış bu öğretim programında öğrenciler, dünyanın farklı bölgelerinde ve farklı dönemlerde çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik gelişmeleri araştırmaktadır. Öğrenciler, insanların yaşamlarının şekillenmesine etki eden çatışma, din, çalışma ve teknolojinin ve bazı önemli kişilerin küresel mirasımıza katkılarını incelemektedir. Öğrenciler, dünya tarihinde çeşitli insan deneyimlerini araştırırken delillerin yorumlanması ve analizi de dâhil olmak üzere tarihî düşünme ve tarihsel sorgu sürecini uygulamaktadır.
Dersin içeriğinin XV. yüzyıldan günümüze kadar dünya tarihini kapsaması sayesinde (ortaöğretimden mezun olacağı yıl gençlerin) öğrencilerin küresel gelişmelere bütün bir halde bakarak güncel manada Kanada'daki ve dünyadaki gelişmelere ilişkin kapsamlı bir kavrayış elde etmelerinin önemli olduğu değerlendirilmiştir.

3.3.3. Ontario Eyaleti'nde Öğretim Programları Tarih Ders Kitaplarına İçerik ve Metodolojik Olarak Nasıl Yansımıştır (8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örneği)?

Örneğin, Ontario'da Eğitim Bakanlığınca bellirlenen şartlara uyan ders kitapları (textbook) "Trillium List" adıyla yayınlanmaktadır. Ontario Eyalet'inde okul kurulları ders kitaplarının belirlenmesinde önemli bir role sahiptir. Okul kurulları bu listeden seçim yaparak bölgelerindeki ders kitaplarını ilan etmektedir (Ontario Ministry of Education, 2021).
Genel olarak araç ve gereçler, öğretim faaliyetinin niteliğini oluşturan temel unsurlardan birisidir. Ders kitapları bu araç ve gereçlerin başında gelmektedir. Ders kitaplarının incelenmesinde dünya kapsamında kabul edilen ölçüt veya yöntemin bulunmamaktadır. Bunun çeşitli toplumların farklı eğitim ihtiyaçlarından kaynaklandığı belirtilmektedir.

Bununla birlikte araştırmacılar ders kitaplarını genel olarak; "görsel ve teknik düzen; içerik ve dil ve anlatım" gibi temalar altında incelemektedir.

Bir ders kitabının incelenmesinde ölçütlerden birisi de kitabın nasıl öğrenileceğine ilişkin "yöntem ve stratejileri" içeren açıklamalar ve bunların içerik ile uyuşmasıdır. Ders kitaplarının incelenmesinde bir diğer önemli konu da içerikte bilgi hatalarının olmamasıdır. Ders kitapları öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Bu noktada içerik ile (özellikle ilköğretim öğrencileri için) görsel ve biçimsel nitelikler (yazı büyüklüğü, fotoğraflar, tablolar, boşluklar, haritalar, vb her türlü görsel) ön plana çıkmaktadır. Kapak tasarımı ile baskı kalitesi de önemlidir. Ayrıca kitapların öğretmen, öğrenci ve bir de çalışma kitabı olarak bir takım halde hazırlanması gerekmektedir. Kitapların yazarları hakkında da bilgi verilmesi gerektiği belirtilmektedir. İçindekiler kısmı, kitabın arka sayfasında bir sözlük diğer önemli unsurlardandır (Duman ve Çakmak, 2004, s.18-31).

Ercan, Kayabaşı ve Tertemiz (2003, s.36-65) farklı disiplinlere ilişkin ders kitapları için geliştirilecek ölçütlerin şu şekilde olabileceğini belirtmiştir; ders kitaplarınn fiziksel özellikleri; eğitsel tasarm (hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme yönlerinden); görsel tasarım; dil ve anlatım. Bu kapsamda Ontario Eyaleti'nde 8'inci sınıf tarih ders kitabının "Kanada'yı Kurarken: 1850-1890" başlıklı birinci ünite inceleme sonuçları aşağıda belirtilmiştir (EK 3, 4) (Nelson Educators, 2020):

Örnek ünite özelinde ders kitabının fiziksel özellikleri bakımından; görünüş, baskı kalitesi, kullanılan renkler, kapak sayfası, iç kapak ve tanıtıcı bilgiler, yazı büyüklükleri, kitabın boyutu kitapta kullanılan görseller, başlıkların öğrencinin seviyesine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Ders kitabının örnek ünitesi eğitisel özellikler bakımından; kitabın öncelikle uzman bir ekip tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir. Ünitenin giriş sayfasında tarih disiplini ile ilgili bir açıklama, ünitede kullanılacak sorgulama becerileri ve tarihsel düşünme kavramları açıklamaları ile birlikte yer almaktadır. Ünitenin başlangıç sayfalarında; ünitenin adının dışında ünitede yer alan tarihsel düşünme kavramları ve bunlarla ilgili sorular yer almaktadır. Ayrıca bütün üniteyi kapsayan bir zaman çizelgesi zaman çizelgesi ile infografikler yer

almaktadır. Ünite açılış bölümü olarak adlandırılan kısımda ünitenin içeriğine ve ünitenin temasına yer verilmektedir. Ünitede keşfedilecek çerçeve soruya, tarihsel düşünme ve sorgulama becerilerine yer verilmektedir. Ünitenin başlangıcında ünite ile ilgili hedefler ile genel bilgilere ve özetine yer verildiğinden ders kitabında tümdengelim yaklaşımının söz konusu olduğu değerlendirilmiştir. İzleyen sayfalarda ünitenin detaylarına yer verilmiştir.

Ayrıca, ünitede önemli kelime ve kavramlar koyu renkle belirtilmiştir. Her türlü görselin (harita, fotoğraf vb.) yanında kısa bir açıklamadan sonra mutlaka bir "analiz" sorusuna yer verildiği ve böylece görsellere eğitim bilimleri ve tarih eğitimi açısından işlevsel nitelikte kullanıldığı değerlendirilmiştir. Ünitenin içinde konuya ilişkin tarihsel düşünme kavramları (belli renklerde) kapsamında sorular yer almaktadır. Sıkça kullanılan "alıntı sözler/ifadeler" ünitede kanıt ve ilave perspektif sağlamaktadır. Mektupların, anlaşmaların transkriptleri tarihsel kaynaklar olarak yer almaktadır. "İş hayatında tarih" başlığı altında tarihte öğrenilen becerilerin kullanıldığı güncel bir mesleğe yer verilmektedir. Bu ünitede karikatürist mesleği ile tarih arasında bağlantı kurulmuştur.

Ünite kapsamında günümüz gençlerin bir aktivitesine yer verilmiştir. Konu ve ünitenin sonunda ilgili tarihsel düşünme kavramları ve sorgulama becerileri başlığı altında değerlendirme soruları ve aktiviteleri yer almaktadır. Bunlar öğrencinin öğrendiklerini değerlendirmeye hizmet etmektedir. Ünitede tarihsel düşünme kavramlarının ve tarihsel sorgulamanın konuların içinde etkin bir şekilde yer aldığı, buna göre öğrenci tarihçi gibi sorgulama yaparken, kaynakları analiz ederken ve tarihsel düşünme kavramlarını uygularken konuyu öğrendiği değerlendirilmiştir. Bu ünitede "birinci el kaynaklarla" ilgili açıklayıcı bir metne yer verildiği ve ardından bu kapsamda "durum çalışması (case study)" adıyla ünite ile ilgili bir okuma parçasının yer aldığı, örnek olarak da ünitede kullanılan birinci el kaynaklardan birine yer verildiği tespit edilmiştir (Böylece tarihî araştırmalarda birinci el kaynağı tarih metodolojisi bakımından öğrenirken öğrenci işlenen ünitede bunu deneyimleme fırsatına da sahip olmaktadır.).

Ünitede tarihsel düşünme kavramlarından "tarihsel önem" konusu ile ilgili açıklayıcı bir metne yer verildiği, ardından üniteye ilişkin bir okuma parçasının yer aldığı, parçanın

sonunda da tarihsel öneme ilişkin sorular yer aldığı tespit edilmiştir (Böylece tarih metodolojisi bakımından "tarihsel önem" konusunu öğrenirken, öğrenci işlenen ünitede bunu deneyimleme fırsatına da sahip olmaktadır.).

Öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili (Örneğin; öğrenme hedefleri, büyük fikirler, odak olarak belirlenen tarihsel düşünce kavramları, öğrenciden bir tarihçi gibi sorgulama yapılması istenen "sorgulama ve uygulama" bölümü vb.) öğretim programında yer alan hsusların kitaptaki ünite içinde konuların ilgili bölümlerinde yer verildiği tespit edilmiştir. Böylece öğretim programındaki tarih eğitimi ile ilgili unsurlar "soyut" olmaktan çıkarılmış, ders kitaplarında da yer verilerek ünitelerin içine yerleştirilmiş, böylece "uygulanır/uygulanabilir" hâle getirilmiştir. Bundan dolayı öğretmenin dersi tarihsel düşünmeye ve tarihsel sorgulamaya dayalı olarak dersi işlemekten başka bir seçeneği neredeyse yok gibidir. Bu şekilde tarih derslerinin işlenmesinin geleneksel anlayışa dönüşme ihtimalinin ortadan kalkmış olduğu değerlendirilmektedir.

Ders kitaplarında birinci el kaynak niteliğindeki fotoğraflara, resimlere, döneme ilişkin spot sözlere, haritalara, grafiklere, tablolara vb. unsurlara etkin şekilde yer verildiği ve konuların kanıtlar temelinde işlendiği/düzenlendiği ve her sayfanın yaklaşık en az üçte birini kapladığı değerlendirilmiştir. Ünitede konuların, "vatandaşlık, tarihsel düşünme, sorgulama ve uzamsal beceriler" merkezinde ele alındığı tespit edilmiştir. Ünite içeriğinin öğrencinin bilgi ve biliş yapısına uygun olduğu, süreklilik, ardışıklık ve bütünlüğün dikkate alındığı, öğrenme-öğretme etkinliklerinin seçiminde ve örgütlenmesinde gelişim, öğrenme ve öğretme kuramlarının yol gösterici ilkelerinin dikkate alındığı, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olduğu, öğrencinin gelişim düzeyine uygun olduğu, gereksiz detaylara yer verilmediği, ezbere değil düşündürmeye dayalı olduğu, yaratıcılığı ve keşfetmeyi geliştirici nitelikte olduğu, olayların ekonomik, sosyo-kültürel boyutlarla ele alındığı, gerekli açıklamalara yer verildiği, öğrencilerin ihtiyaçları ile uyumlu olduğu değerlendirilmiştir.

Ünite dil ve anlatım bakımından oldukça sade olduğu, dolaylı anlatım görülmediği, cümlelerin olabildiğince kısa, açık ve net olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konular ile ilgili detaylara yer verilmediği ve konudaki tüm anlatımların ünitenin hedefleriyle doğrudan ilgili

olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarının öğretmen kitapları ile takım hâlinde basıldığı ve öğretmen kitaplarının içeriğinin çok daha ayrıntılı ve teknik olduğu tespit edilmiştir.İncelenen ünite örneğinden hareketle; öğretim programları doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarının özetle "fiziksel ve eğitsel" olarak bir bütün olarak son derece etkin, işlevsel oldukları değerlendirilmiştir.

3.4. Sosyal Bilgiler (Kültür ve Miras Üniteleri) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi Nedir?

3.4.1. Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi

Sosyal bilgiler (3-6'ncı sınıflar Miras ve Kimlik üniteleri) ve tarih (7-12'nci sınıflar) öğretim programlarında Osmanlı ve Türk imgesine ilişkin tespit edilen bulguları gösteren tablo aşağıda yer almaktadır:

Tablo 23

Sosyal Bilgiler (3-6'ncı Sınıflar) ve Tarih (7-12'nci Sınıflar) Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesi ile İlgili Tespit Edilen Hususlar

Nu	SINIF	DERSİN ADI	ÜNİTLER	TÜRK TARİHİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR
1	4	Sosyal Bilgiler	Miras ve Kimlik: 1500'lü Yıllara Kadar Erken Topluluklar	A3.10 "İlk Milletler ve Inuit toplumundan en az birer topluluklardan olmak üzere erken dönem toplulukların çatışmalarla baş etme yöntemleri ve daha geniş bir işbirliği kurmak için gerçekleştirdikleri iş birliği faaliyetlerini tanımlar. Örnek Sorular: "Avrupalılarla karşılaşma öncesinde İlk Milletler arasında çeşitli ittifakların temel nedenleri nelerdir?", "Kabullenme oyunun Haudenosauneei, Inuit ve Kelt toplumlarındaki rolü nedir?", "Esnaf toplulukları Orta Çağ Avrupası'nda ve Asya toplumlarında nasıl bir rol oynamıştır?", "Neden önemliler?", "Bazı erken toplumlarda din nasıl iş birliğine katkıda bulunmuştur?" şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
2	10	"Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi (Akademik)"	B:Kanada, 1914-1929	*"B2.2 1914-1929 arasında uluslararası ilişkilerde Kanada'nın katılımına ilişkin belli olay ve hususları analiz eder (örneğin, Britanya İmparatorluğu içinde Kanada'nın pozisyonu, Birinci Dünya Savaşı'na Kanada'nın katılımı, Kanada'nın ayrı olarak Versay Anlaşmasını imzalaması, Haalibut Anlaşması, Çanak Meselesi, İmparatorluk Konferansları)" şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.

			E:Kanada, 1982'den Günümüze	* "E3.3 İçte ve uluslararası geçmiş insan trajedilerinin ve insan hakları ihlallerinin Kanada'da devletçe kabul edilmesinin ve/veya anılmasının önemini değerlendirir (örneğin, Holocaust, Holdomor; (sözde) Ermeni, Ruanda, Srebrenica soykırımları; Çin Kafa Vergisi, Komagata Maru olayı; Ukrayna ve Japonların Kanada'da hapsedilmeleri; yerli yatılı okullar; Viola Desmon'un tutuklanması; Inuit ailelerin zorla yer değiştirilmeleri; yerli gençler arasında intihar oranları; Africville yıkımı)" şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
3	10	" Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi (Uygulamalı)	E:Kanada, 1982'den Günümüze	*"E3.4 1982 yılından itibaren Kanada'nın insanlarının ve Kanada'nın sonuçlarını kabul ettiği ve geçmiş olayları andığı insan trajedileri ve insan hakları içeren Kanada'da veya başka yerlerde olmuş olayları belirtir (örneğin, Çin Kafa Vergisi, yerli yatılı okul sistemi, çeşitli anma günleri; hükümetin Holocaust ve Holodomor, (sözde) Ermeni, Ruanda, ve/veya Srebrenica'daki soykırımları tanıması; Kanada İnsan Hakları Müzesinin kurulması; Africville Anıtı; Zenci Tarihi, Jordon'un Prensibi), ve Kanada mirası ve/veya kimlikleri için bu anma ve tanımaların önemini açıklar." şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
4	11	"XV. Yüzyılın Sonuna Kadar Dünya Tarihi"	D. Uygarlıkların Yıkılışı	* "D1.2 Çeşitli toplum ve uygarlıkların çöküşünde çeşitli ekonomik faktörlerin rolünü açıklar ve bu faktörlerin bu toplumlardaki insanların yaşamını nasıl etkilediğini açıklar. Örnek Sorular: "Petra'nın çöküşünde değişen ticaret yollarının etkisi ne olmuştur?" "Konstantinopol'ün düşüşü Kiev Rusyası'nda ne gibi ekonomik sorunlara yol açmıştır? Bu sorunlar bu bölgedeki Slav halk üzerinde ne etki yapmıştır?" şeklinde yer verildiği, * "D2.1 Savaş ve yabancı işgalinin bazı topluluk ve uygarlıkların çöküşüne katkılarını açıklar. Örnek Sorular: "Mısır'ın çöküşüne çeşitli istilalar (Yunan, Makedon, Roman) nasıl katkı sağlamışlardır?" "Viking veya Moğol istilaları çeşitli toplum veya uygarlıkların çöküşünde ne gibi etki yapmıştır?" "Merkezi Asya'da savaş nasıl İslam İmparatorluğunun çöküşüne yol açmıştır?" şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
5	11	"1900'dan İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler"	B. İmparatorluklar ve Ulusalcılık, 1900-1919	* "B1.4 Bu dönemde dünyada iki veya daha fazla yerde seçilen ülkede bazı önemli politik değişimleri tanımlar. Örnek Sorular: "Bu dönemde Türkiye'de hangi politik değişiklikler söz konusu olmuştur? Bu değişikliklerin sebeplerinden bazılar nelerdir? Bu değişiklikler farklı gruplar ve topluluklar üzerinde ne gibi etkiler yaratmıştır?" şeklinde yer verildiği, * "B2.1 I. Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve kısa vadeli sonuçlarını açıklar. (Örneğin, sebepler: emperyalizm, rakip ittifaklar, militarizm, ulusalcılık; sonuçlar: askere alma, hayat kaybı, asker gazilerin karşılaştığı problemler Alman, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları'nın çöküşü, değişen ulusal sınırlar, Milletler Cemiyeti'nin ve manda sisteminin doğuşu, Alman tazminatları)" şeklinde yer verildiği, * "B2.2 Bu dönemde dünyadaki iki ya da daha fazla bölgede bazı yerel çatışmaların önemini analiz eder (Örneğin, Boer Savaşları, Boxer İsyanı, Rus-Japon Savaşı, (sözde) Ermeni soykırımı, Rusya'da devrim ve iç savaş, İngiltere'de kadınların oy hakkını savunanlar, Winnipeg Genel Grevi, Chicago 1919 ırk ayaklanması)" şeklinde yer verildiği, * "B3.1 Bu dönemin başında var olan büyük imparatorlukları tanımlar (Örneğin, Britanya, Rusya, Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı, Japonya, Belçika imparatorları), ve bunların zaman içinde nasıl değiştiğini açıklar." şeklinde yer verildiği, Örnek Sorular: "Kongo Özgür Devleti nedir? Neden ve nasıl Belçika Kongo'su oldu? Bu değişim ne ölçüde bölgedeki şartları değiştirdi?" "1905 Rus-Japon Savaşı'nda Japon zaferi iki ülke üzerinde ne gibi etki yapmıştır? Japonya bu dönemde ne şekilde imparatorluğunu genişletmiştir?" "Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış sebeplerini sıralarken hangi ölçütleri kullanırsın?" şeklinde yer verildiği,

			C. Ekonomik ve Politik Krizler, 1919-1945	* “C3.3 Bu dönemde iki ya da daha fazla bölgede politik figürlerin kimlik, vatandaşlık ve/veya miras üzerindeki etkisini değerlendirir (Örneğin, Mustafa Kemal Atatürk, Chiang Kai-Shek, Winston Churchill, Fransico Franco, Mohandas Gandhi, I. Haile Selassie, İmparator Hirohito, Adolf Hitler, Franklin Roosevelt, Joseph Stalin)” şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
6	12	“ Tarih, Kimlik ve Kültür” (Üniversite-ye Hazırlık)	D.Kanada, 1867-1945	* “D2.4 Bu dönemde Kanada’nın politik özerkliğinin gelişimine katkıda bulunan çeşitli uluslararası olay ve gelişmeleri analiz eder (Boer Savaşı’na, I.Dünya Savaşı’na, II.Dünya Savaşı’na Kanada’nın katılımı; Paris Barış Konferansı, Çanak Meselesi, Halibut Anlaşması; Balfour Raporu; İmparatorluk Konferansları, Westminister Statüsü)” şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.
7	12	“ XV. Yüzyıldan Beri Dünya Tarihi” (Koleje Hazırlık)	B.Dünya, 1450-1650	* “B2.3 Bu dönemde dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen bazı temel sosyal, ekonomik ve/veya siyasi çatışmaların nedenlerini ve sonuçlarını analiz eder. (Örnek sorular: …Lepanto Muharebesi'nin Osmanlı İmparatorluğu için önemi neydi?, …" şeklinde bir soruya yer verildiği, * “B3.3 Bu dönemde dünyanın çeşitli toplumlarındaki önemli sanatsal başarıları (örneğin resim, heykel, lekeli cam, mozaikler, aydınlatılmış el yazmaları, maskeler; Osmanlı, Mughal) ve bu toplumlarda kimlik ve/veya mirasın gelişimi için önemini değerlendirir” şeklinde yer aldığı, * “B3.4 Dünyanın çeşitli toplumlarından gelen bazı önemli bireylerin bu dönemde dünya mirası ile toplumlarının kimliğinin ve/veya mirasının gelişmesine nasıl katkıda bulunduğunu açıklar (örneğin, Altan Khan, İmparator Babur, Samuel de Champlain, Christopher Columbus, Deganagwia [Peacemaker], Elizabeth I, Galileo, Toyotomi Hideyoshi, Isabella, Korkunç İvan, Leonardo da Vinci, Martin Luther, Francisco Pizarro, Cardinal Richelieu, William Shakespeare, Sonni Ali, Muhteşem Süleyman…” şeklinde yer aldığı,
			D.Dünya, 1789-1900	* “D2.2 Bu dönemde farklı bölgelerdeki bazı önemli savaşların altında yatan temel konuları tanımlar” “Örnek Soru: "Yunan Bağımsızlık Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu ve Rusya için bir değişimin sinyali miydi?”, şeklinde yer aldığı, tespit edilmiştir.
8	12	“ Dünya Tarihinde Serüvenler”	C.XV.Yüzyıl-dan XIX.Yüzyıla	“C2.1 Bu dönemde belli başlı politik gelişmeleri etkisini açıklar (Örneğin, Aztek ve Inka İmparatorluklarının çöküşü; Moğol veya Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü,..” şeklinde yer verildiği, “C2.3 Ülkeleri içinde ve ülkeler arasında, bu dönemde bazı önemli ihtilafları tanımlar ve etkilerini analiz eder (örneğin, Otuz Yıl Savaşları; Orta Amerika ve Güney Amerika 'da İspanyol işgalleri; İngiltere'de iç savaşlar; yerli müttefiklerinin rolü de dahil olmak üzere Kuzey Amerika'daki imparatorluk güçleri arasındaki çatışmalar; Büyük/Muhteşem Türk Savaşı; Amerikan, Fransız ya da Haiti Devrimi.” şeklinde yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 23’de görüldüğü gibi Türk tarihi ile ilgili olarak ünitelerin ilgili beklentilerinin örnek kısımlarında 2 kez Çanak Meselesi (Chanak Affair), 1 defa Kurtuluş Savaşı ve 1 defa da Mustafa Kemal ATATÜRK’e, 10 kez de Osmanlı Devleti ile ilgili hususlara yer verildiği tespit edilmiştir.

3.4.2. Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Dersleri Öğretim Programlarında Osmanlı ve Türk İmgesine İlişkin Değerlendirme

İncelenen öğretim programlarında Çanak Meselesine (Chanak Affair), Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Büyük Taarruz'un zaferle sonuçlanması ve devamındaki kararlı tutumun etkilerinin Kanada ve Büyük Britanya İmparatorluğu için çok önemli sonuçları olduğundan yer verdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, 12'nci sınıf "Dünya Tarihinde Serüvenler" adlı derste Milli Mücadeleye "Büyük/Muhteşem Türk Savaşı (the Great Turkish War)" şeklinde yer verildiği tespit edilmiştir. Kullanılan bu terminoloji ile ATATÜRK'ün ve Kurtuluş Savaşı'nın öneminin farkında oldukları değerlendirilmiştir. Bundan başka, Osmanlı Devleti ile ilgili hususların öğretim programında gözle görülür şekilde yer verilmesi olumlu değerlendirilmiştir.

Öğretim programlarında Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Osmanlı Devleti ile ilgili hususların 11 ve 12'nci sınıfta yer aldığından ve bu sınıflarda bu derslerin seçmeli olduğundan bütün öğrencilerin bu konuları okulda öğrenme fırsatı olmayabileceği tespit edilmiştir.

İncelenen öğretim programlarında Orta Asya ile ilgili konularda "Türk" ifadesi yerine "Mekezi Asya, Müslüman" gibi ifadelerin kullanılmasının Türk tarihi ile ilgili önemli bilgi eksikliğine neden olduğu değerlendirilmiştir.

10'uncu sınıf "I. Dünya Savaşı'ndan Günümüze (Akademik ve Uygulamalı)" ve 11'inci sınıf "1900'den İtibaren Dünya Tarihi: Küresel ve Bölgesel Etkileşimler" adlı derslerin öğretim programlarında sözde "Ermeni soykırımı" ifadesine yer verildiği tespit edilmiştir. Sorgulamaya ve birinci el kaynağa dayalı tarih eğitiminden söz eden Ontario'da bu ifade bilimsel kanıtlara dayalı değildir. Zira Ermeni olaylarına ilişkin Türkiye Cumhuriyeti ile ABD'deki arşivler açıktır. Birinci Dünya Savaşı'na giren bütün ülkeler de arşivlerini açmış durumdadır. Sadece Ermenistan arşivlerini açmamaktadır. Kanada hükümetinin yüzyıllarca yerlilere karşı kendi işledikleri insanlık suçlarına soykırım ifadesini kullanmazken Ermeniler için bu ifadeyi kullanmalarının bilimsel ve vicdani temeli olmadığı gibi bu kararın uluslararası güç odaklarının çıkarları ile doğru orantılı siyasi bir karar olduğu açıktır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

4.1.1. Ontario Örneği Bağlamında Kanada'da Tarih ve Tarih Eğitimi Meselelerine Yönelik Sonuçlar

- Tarih ile ilgili faaliyetlerin bir devlet meselesi olarak görüldüğü, bu kapsamda federal düzeyde çalışmaların yapıldığı, ülke bütünlüğü içinde Kanada'da "ulusal tarih"in önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu hususla ilgili önemli bir konumda bulunan Kanada Miras Bakanlığı; Kanada kimliğine ve değerlere, kültürel gelişim ve mirasa ilişkin ulusal politikaları, projeleri ve programları hayata geçirmek ve/veya geçirilmesini sağlamakla sorumludur.
- Avrupalıların gelişi, özellikle Fransızların egemenliği ve sonrasında Britanya kontrolü döneminde Kuzey Amerika'daki yerlilerin toprakları ellerinden alınmış, yerlerinden göç ettirilmiş, öldürülmüş, köle olarak satılmış, çocukları özel yerli yatılı okullarda her çeşit istismara maruz kalmıştır. Federal yönetimin deyişiyle kültürel soykırıma maruz bırakılmışlardır. Yerlilerin sadece kültürel değil, fiziksel soykırıma da uğradıkları anlaşılmaktadır. Nüfusları son derece azdır. Günümüzde düşük yaşam endeksine sahip bu yerliler, çok da güçlü olmayan bir sesle geçmişten itibaren uğradıkları insan hakları ihlallerinin hesabını sormaya çalışmaktadır. Bu çabaları eğitim sistemine ve bu kapsamda tarih eğitimine de yönelik devam etmektedir. Son

yıllarda Hakîkat ve Uzlaşı Komisyonu'nun çalışmaları sonucunda yerlilerin (İlk Milletler, Inuit ve Métis) tarihleri, perspektifleri, başarıları, katkıları Kanada'da eyaletler ve bölgelerin okul programlarına dâhil edilmiştir. Tarih programlarına yerli tarihlerin ilave edilmesine karşı çıkanların metodolojik içerikte olsa da hâlâ koloni bakış açılarından kurtulmamış olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca 1970'li yıllardan sonra (koşulların zorlamasıyla) çok kültürlülük politikalarını benimseyen Kanada için yerlilere ilişkin bu tür çalışmalarda çok geç kalınmış (2015'den sonra) olduğu ve başka alanlarda da benzer çalışmalara ihtiyaç bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca nüfusları bu kadar az olmasına rağmen ekonomisi güçlü Kanada tarafından yerlilerin yaşam koşullarını neden daha iyi hâle getirmedikleri düşündürücüdür. Bu durumun onların eğitimlerine de yansıdığı değerlendirilmektedir.

- Kanada'da Britanya egemenliği döneminde de Fransız dili, kültürü ve kimliği Quebec Eyaleti'nde yaşamaya devam etmiş, bu kesim kendilerini hiçbir zaman Kanada'nın İngilizce konuşan diğer bölgeleri ile bir ve bütün görmemiştir. Bununla birlikte Quebec'teki yerli nüfus onlarla aynı fikirde değildir. Günümüzde Quebec'te ayrılıkçı fikirler etkisini sürdürmektedir. Bu hususların kendisini eğitim sisteminde de göstermekte olduğu ve bu kapsamda Quebec'in tarih eğitim programlarının Kanada'nın resmî olarak İngilizce konuşan Ontario gibi diğer eyaletleri ile hiçbir zaman aynı olmadığı tespit edilmiştir.

- Bazılarına Genel Vali'nin de dâhil olduğu, Kanada Tarih Topluluğu organizatörlüğünde tarih alanında makale ve/veya kitaplara çeşitli ödüllerin verilmesinin tarih çalışmalarını teşvik ettiği ve tarihsel konularının kamuoyunda gündemde tutulmasını sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca tarih toplulukların Kanada'da aktif olarak çalışmalar yürüttükleri değerlendirilmiştir.

- Kanada Tarih Topluluğunun yayınladığı *"Kayak"* adlı çocuk tarih dergisinin ülkenin ulusalcılığına ve öğrencilerin tarihe olan ilgisine katkı sağladığı, tarih eğitimi bakımından donanımlı olduğu değerlendirilmiştir.

- Federal etki alanında olan tarihsel faaliyetlerin ulusalcılığı vurguladığı ancak "çok satan tarih kitaplarına" bakıldığında en çok satan ilk on kitabın yedisinin "kimlik, yerlilerin sorunları, vatandaşlık, ayrımcılık" konuları ile ilgili olduğu görülmektedir. Rastgele tespit edilen Kanada'da tarihî filmlerin ya ulusal konularla ilgili olduğu ya da yerli meselelerine ilişkin olduğu değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yerli meselelerinin tarihsel ve güncel manada canlı bir konu olduğu değerlendirilmiştir.
- "Kanada Günü", "Viktorya Günü," "01 Temmuz Quebec Ulusal Bayramı" ve "21 Haziran Ulusal Aborjin Günü" olarak bakıldığında toplumda ve/veya en azından öğrencilerde bu özel günlerin tarihsel bilincin yaratılmasında etkili olduğu; Kanada'da üç etkin güç odağının "(Anglo-Sakson beyaz elitlerin etkili olduğu) federal yönetim, Quebec ve yerliler" olmak üzere kendisi burada da göstermekte olduğu değerlendirilmiştir.
- Kanada bir göçmenler ülkesidir. Geçmişin tersine günümüzde çok kültürlülüğe dayalı bir politika ve anlayışla bu farklılıklara yaklaşılmaktadır. Yine de Kanada'da artan çeşitlilik bir sorun olarak her zaman kendini göstermekte olduğu değerlendirilmektedir. Uygulanan çok kültürlülüğe ilişkin politikaların Ontario Eyaleti'nde eğitim sistemine de yansıdığı, sosyal bilgiler ve tarih programlarının bu hususlara uygun olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Avrupa Konseyi Eylül 2018 tarihinde "Quality History Education In The 21st Century: Principles And Guidelines (21. Yüzyılda Kaliteli Tarih Eğitimi: Prensipler ve Kılavuzlar)" başlığıyla yayınladı. Burada Avrupa'da artan çeşitlilik ve mülteciler ile ilgili sorunlara tarih eğitimi boyutuyla katkı sağlamak amaçlar arasındadır. "İnsan onuruna ve insan haklarına değer vermek, kültürel çeşitliliğe değer vermek, demokrasi, adalet, hakkaniyet, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne değer vermek, kültürel ötekiliğe ve diğer inanç dünya görüşü ve uygulamalara açıklık…" gibi hususular üzerinde durulmuştur. (Yalı, 2019, s.430-449). Bu yayında yer alan prensipler ve açıklamaların özellikle Avrupa'nın belli başlı ülkeleri (bu ülkelerin uzantıları ABD, Kanada, Avusturalya) için çok

önemli ve faydalı olduğu değerlendirilmiştir. Zira bu ülkeler tarihte ırkçılığı icat etmişler, uygulamışlar ve iki büyük dünya savaşının müsebbibi olmuşlardır. Belirtilen prensipleri uygulamalarının bu ülkeler için ve dolayısıyla dünya barışı için son derece önemli olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca Avrupa'da gittikçe artan çeşitlilik karşısında tarih eğitim programları konusunda Kanada deneyiminden faydalanmaları önerilmektedir. Ders konularında farklılıklar karşısında ortaya çıkabilecek sorunlara Kanada deneyiminin daha fazla çözüm sunduğu değerlendirilmiştir. Bunlardan birisi "tarihsel perspektif" tir.

- Öğretim programlarına yönelik olarak birinci el ve diğer kaynaklara genel ağdan ulaşma olanağının olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; "Ontario Educational Resource Bank Online" öğrencilere ve öğretmenlere anaokulundan 12'nci sınıfa kadar program ile uyumlu indirilebilir, ücretsiz çok zengin internet öğrenme kaynakları (ders planları, aktiviteler, haritalar, filmler, etkileşimli öğretmen kaynakları vb.) sunmaktadır. Site şifrelidir. Yine Kanada tarihinde önemli olayların, başarıların dramatize edildiği altmıştan fazla bir dakikalık süreden kısa videoların, ücretsiz bir çevrim içi kaynak olan sürekli güncellenen makaleleri ile ulusal Kanada Ansiklopedisinin, tarih eğitimine de katkı sağlamakta olduğu tespit edilmiştir. Yine Toronto Üniversitesi Ontario Eğitim Bilimleri Enstitüsü genel ağ üzerinden anasınıfından 12'nci sınıfa kadar öğretmenlere yönelik olarak birinci el kaynaklara ulaşabilme olanağı sunmaktadır. Ayrıca çeşitli sınıflarda uygulanabilecek tarih eğitimine yönelik aktivite örnekleri, oyunlar da yer almaktadır.
- Kanada'da federal ve eyalet çapında yapılan sınavlarda tarih becerilerinin değerlendirilmediği tespit edilmiştir.
- Kanada'da tarih ve tarih eğitimi 1960'lara kadar Britanya etkisi altında kalmış, beyazların, politik seçkinlerin anlatımı ile ulusalcı bir anlayış egemen olmuştur. Sonrasında sosyal tarih anlayışının etkin olduğu görülmektedir. Bu gelişme nedeniyle ulusal tarihin ihmal edilmesine yönelik eleştiriler gündeme gelmiştir.

Yaşanan "Tarih Savaşları"nın ardından Kanada'da bu konuda federal düzeyde ve akademik çevrelerde birtakım çalışmalar söz konusu olmuştur. Bunlardan birisi de (günümüze dek Kanada tarih eğitiminde etkili olacak) Prof.Dr. Peter Seixas'ın çalışmalarının başlaması olmuştur. Seixas tarafından sistematize edilen Kanada'daki Tarihsel Düşünme Kavramları ülkenin ihtiyaçlarından doğmuştur. Buna göre artık mevcut nüfusun tarihe olan taleplerinin sadece eski ulusalcı bakış açısıyla karşılanabilmesi olanağı ortadan kalkmıştır. Ancak Kanada, tarih ve tarih eğitimi yoluyla vatandaşlarının ulusal bir kimlik ve vatandaşlık bilincine sahip olmasına geçmişte olduğu gibi günümüzde de önem vermektedir. Fakat Kanada'da halkın çoğunluğunu birleştiren tarihî olaylar sınırlıdır. Seixas'a göre de tarihî bilgide uzlaşı şart değildir. Bu anlayışa göre tarih eğitiminde içerik kadar "tarihsel düşünme kavramlarına, öğrencilerde tarihsel düşüncenin geliştirilmesine ve bir tarihçi gibi sorgulama yöntemlerine" odaklanılması söz konusu olmaktadır. Özellikle tarihsel düşünme kavramlarından tarihsel perspektifin Kanada'da tarihsel nitelikli sorunlar ile kısmen daha fazla baş edebilme olanağı sunduğu değerlendirilmiştir.

- Tarihsel Düşünme Kavramları anaokulundan 12'nci sınıfa kadar tüm Kanada'da büyük ölçüde etkili olmuştur. Ontario Eyaleti'nde Prof.Dr. Seixas'ın altı düşünme kavramından etik boyut hariç hepsi (tarihsel önem; sebep ve sonuç; süreklilik ve değişim; tarihsel perspektif) tarih öğretim programlarında uygulanmıştır. Bu kavramlardan "birinci el kaynak" sorgulma/tarihsel sorgulama ve beceri gelişimi kapsamında ve tarih eğitiminin merkezinde yer almıştır. Ontario Eyaleti'nde sosyal bilgiler dersinde ise 2013 yılından itibaren "önem, sebep ve sonuç, örüntüler ve eğilimler, karşılıklı ilişkiler, perspektif" olarak "sosyal bilimler düşüncesi" adıyla programlarda yerini aldığı ve bu kavramların büyük ölçüde tarihsel düşünce kavramlarından etkilendiği tespit edilmiştir.

4.1.2. Ontario Eyaleti'nde Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Ünitelerinde) ve Tarih Öğretim Programlarında ve Ders Kitaplarında (8'inci Sınıf Tarih Dersi Birinci Ünite Örneği) Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarına Yönelik Sonuçlar

- 1-6'ncı sınıflarda tarih konuları sosyal bilgiler dersi içinde "Miras ve Kimlik" ünitelerinde; 7-8'inci sınıflarda tarih adı altında; 10'uncu sınıfta "Kanada ve Dünya Çalışmaları" (Tarih-Coğrafya-Vatandaşlık) öğretim programı kapsamında tarih adı altında; 11 ve 12'nci sınıflarda "Kanada ve Dünya Çalışmaları" (Ekonomi-Coğrafya-Tarih-Hukuk-Politika) öğretim programı kapsamında tarih adı altında verilmektedir. Buna göre Ontario Eyaleti'nde tarihin daha çok sosyal bilimlerin bir parçası olarak sunulduğu/görüldüğü değerlendirilmiştir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersinin (3-6'ıncı sınıflar) "Miras ve Kimlik" ünitelerinde ve devamındaki (7-12'nci sınıflar) tarih derslerinde genel ve özel beklentiler ayrıca ve detaylı belirtilmektedir.
- 1-12'nci sınıflarda Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik ünitelerini de içeren), Kanada ve Dünya Çalışmaları (tarih derslerini de içeren) öğretim programlarının aynı vizyonu paylaştığı tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin "ait oldukları farklı toplumları içinde sorumlu ve aktif vatandaşlar olmalarını sağlayacak, eleştirel düşünebilen ve bilinçli vatandaşlar olarak önemli gelişmeler, olaylar ve durumlar ile ilgili problemleri çözebilecek, fikirlerini ve kararları iletecek becerilere sahip olmaları beklenmektedir". Öğrencilerin kendi kimliklerini ve çeşitli tarihi gelişmeleri "yerel, ulusal ve küresel" bağlamda keşfetmeleri beklenmektedir.
- 1-6'ncı sınıflarda sosyal bilgiler derslerinde her sınıfta toplam iki ünite bulunmaktadır. Bunlar "Miras ve Kimlik" (3'üncü sınıftan itibaren tarih konularını içermektedir) ve "İnsanlar ve Çevreleri"dir (vatandaşlık ve coğrafya konularını içermektedir). Her bir ünite yaklaşık dersin yarısını oluşturmaktadır. ("Miras ve Kimlik" ünitelerinin içerik ve metodolojik kapsamı 1 ve 2'nci sınıflarda tarihsel düşünme kavramlarına dayalı olarak 3'üncü sınıfta başlayacak olan tarih konularına alt yapı hazırlayacak şekilde belirlenmiştir.).

- İlköğretimde sosyal bilgiler (3-6'ncı sınıflar) öğretim programlarının "uygulama, sorgulama, bağlamı anlama" temaları altında tasnif edildiği, her bir temada odak noktaları olarak (3-6'ncı sınıflarda) "sosyal bilimler düşünme[13]" kavramlarından (örüntü ve eğilimler, karşılıklı ilişkiler, perspektif, önem, sebep ve sonuç, süreklilik ve değişim) ve (7 ve 8'inci sınıflarda) "tarihsel düşünme kavramlarından" (Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç) ikisinin belirlendiği; ortaöğretim programlarında tarih 10'uncu sınıfta "Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam; Çatışma ve İş Birliği; Kimlik, Vatandaşlık ve Miras"; 11 ve 12'nci sınıflarda ise "Önemli Etkileşimler; Kültür ve Kimlik; Çatışma ve Baskı; Sosyal, Ekonomik ve Politik Faktörler vb…" temalar hâlinde tasnif edildiği, her bir temada odak noktaları olarak tarihsel düşünme kavramlarından (Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif; Sebep ve Sonuç) ikisinin belirlendiği tespit edilmiştir.
- Tarihsel Düşünme Kavramları (tarihsel önem; sebep ve sonuç; tarihsel perspektif; süreklilik ve değişim) bütün üniteler içinde "odak noktası" olarak mutlaka belirtilmiş, bu kapsamda Peter Seixas'ın çalışmalarının Ontario'da etkili olduğu tespit edilmiştir. Her durumda tarihsel düşünme kavramları tarih çalışmalarının bütününde söz konusudur. Bazı durumlarda "perspektif" ya da "süreklilik ve değişim" çok ön planda değildir. Buna göre Ontario öğretim programlarında ünite içindeki "konular" ilgili kavramlar dahilinde öğretim programında tasnif edilmiş olup, konular ders kitaplarında kronolojik olarak yer almaktadır. Bununla birlikte Ontario'da Seixas'ın tarihsel düşünce kavramlarından "etik" boyutu programlarda yer almamaktadır. Bunun nedeni olarak Ontario'da derslerde genel manada "etik" boyuta vurgu yapıldığı belirtilmiştir. Öğretim programlarında Seixas'ın tarihsel

[13] Sosyal Bilimler Düşünme Kavramlarında, Tarihsel Düşünme kavramlarından farklı olarak iki kavram bulunmaktadır. Bunlar "Örüntüler ve Eğilimler" ve "Karşılıklı İlişkiler". Bunlardan birincisi doğal ve insan çevresindeki oluşumlarla ilgilidir ve "Miras ve Kimlik" ünitesinde bir kez kullanılmış olup tarihi konuları içermemektedir. "Karşılıklı İlişkiler" ise "Miras ve Kimlik" ünitesinde 3 kez yer almış olup insanın çevresiyle ve toplumların birbirleriyle ve çevresiyle ilişkileri ile ilgili güncel hususları içermektedir.

düşünme kavramlarından "birinci el kaynak kullanımı" ile ilgili husus odak noktası olarak belirtilmemiş olup öğretim programlarında "sorgulama (ilköğretim)/tarihsel sorgulama ve beceri gelişimi (ortaöğretim)" başlığı altında yer verilmiştir. Sorgulama ile ilgili olarak ilköğretim döneminde; öğrencinin kendisi, ya öğretmen yardımıyla ya da grup çalışmasıyla çeşitli soruları organize ederek "sorgulama" yapar; öğrenci kanıtları, bilgiyi ve veriyi analiz edip yorumlar; devamında bilgiyi, veriyi kanıtı değerlendirerek sonuçlara ulaşır; yazılı, sözlü, görsel olarak elde ettiği bilgiyi ilgili terminolojiyi kullanarak aktarır. Ortaöğretimde 10-12'nci sınıflarda sorgulama süreci biraz daha karmaşıktır. Buna göre "tarihsel sorgulama ve beceri gelişimi" adı altında öğrenci konu ile ilgili faklı tipteki soruları organize eder; birinci el ve ikinci el kaynaklardan ilgili bilgi ve kanıtları seçer ve organize eder; araştırmalarına ilişkin bilgi ve kaynakların güvenilirliğini değerlendirir; tarihsel sorgulama için uygun yaklaşımları, stratejileri, yaklaşımları araştırmaları belirler, bilgi ve kanıtı yorumlar ve analiz eder; tarihsel olayları, konuları ve/veya gelişmeleri, analiz edeceği zaman tarihsel düşünce kavramlarını (örneğin, tarihsel önem, sebep ve sonuç, süreklilik ve değişim, tarihsel perspektif) kullanır; araştırdığı durumlar, olaylar ve gelişmeler hakkında sonuç elde etmek, yargıda veya tahminde bulunmak için bulguları değerlendirir ve sentezler; dinleyici kitlesine ve amaçlara uygun olarak, farklı format ve stiller kullanarak fikirleri, iddiaları ve sonuçları iletir; dokümanın kabul edilen formlarını kullanır (örneğin, dipnotlar, yazar/tarih alıntıları, referans listeleri vb.) ve farklı tipteki kaynakları/alıntıları çalışmasında uygun şekilde belirtir (örneğin, arşiv kaynakları, makaleler, sanat çalışmaları, bloglar, kitaplar, filmler, videolar, sözlü kanıtlar, websiteleri vb.); araştırmalarının sonuçlarını iletirken uygun terminolojiyi kullanır (örneğin, konuya ilişkin özel terimler; tarihsel düşünme kavramları ve tarihe ilişkin terminoloji).

- İncelenen öğretim programlarında tarihsel düşünme kavramlarından biri olan tarihsel perspektif üzerinde önemle durulmakta olduğu değerlendirilmiştir. Bunun en büyük nedeninin; birbirinden farklı etnik, dinî, kültürel gruplardan oluşan ve geçmişte

birçok insan hakları ihlallerinin ve sorunların yaşandığı Kanada'daki insanların birbirlerini anlamalarını sağlamak olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte "perspektif" ile "yanlışlıklar"ın "farklılık" gibi görülmesi engellenmelidir. Örneğin programda "C3.3 Bu dönemde iki ya da daha fazla bölgede politik figürlerin kimlik, vatandaşlık, ve/veya miras üzerindeki etkisini değerlendirir. Örnek Sorular: "Bu dönemde Hindistanlılar Ghandi'yi nasıl görmekteydiler? Britanyalı koloni otoriteleri onu nasıl gördü? Perspektifteki farklılıkları nasıl açıklarsınız?" ifadeleri yer almaktadır. Burada öğrencilere bir ülkeyi sömürme olgusunu "perspektif" ile açıklarken dikkatli olunması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu durumda öğrencinin her yanlış ve kötü tutum ve davranışı "perspektif" ile açıklamaya çalışabileceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle "mutlak doğru" ve/veya "etik doğru" bilgisi ile perspektiflere yer verilmesi gerektiği değerlendirimiştir.

- Öğretim programındaki "Büyük Fikirler" genel kazanımı ifade etmektedir. Öğretim programındaki "Çerçeve Sorular" öğrencileri eleştirel düşünmeye teşvik etmek ve öğrenilen konu ile ilgili daha kapsamlı bir kavrayışı sağlamak amacıyla yer verilmektedir.
- Ders kitaplarının (öğretmen ve öğrenci kitapları) geniş bir uzman kadro tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir. Öğretim programındaki metodolojik unsurlar "soyut olmaktan çıkarılmış", ders kitaplarında da yer verilerek ünitelerin/konuların içine "enjekte" edilmiş ve bunlar "uygulanır/uygulanabilir" hâle getirilmiştir. Ayrıca; ders kitaplarının içerik ve görsel olarak öğretmen ve öğrenci için destekleyici nitelikte olduğu ve tümdengelim yaklaşımının söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Birinci/ikinci el kaynak niteliğindeki görsellere, metinlere vs. ders kitaplarında geniş yer verildiği, bu durumun tarihi hazır kalıp bilgiler hâlinde öğretilmesinin önüne geçilerek öğrencinin tarihî olayları bir tarihçi gibi inceleme fırsatına sahip olduğu değerlendirilmiştir. Böylece öğretmenin klasik anlayışla ders işleme olasılığının ortadan kalktığı değerlendirilmektedir.

- Öğretim programlarında siyasi tarih anlayışından ziyade sosyal tarih anlayışı ile konuların ele alındığı değerlendirilmiştir.
- Öğretim programlarında tarih eğitimini Kanadalı kimliği ve Kanada vatandaşlığı meselesi olarak sundukları tespit edilmiştir.
- Programlarda tarihsel konuların/olayların güncel olaylarla mutlaka bağlantı kurulması belirtilmektedir. Böylece öğrencilerin sınıflarında öğrendikleri ile yerel, ulusal ve küresel olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmaları amaçlanmaktadır. Güncel olayların çalışılması öğrencilerde tartışmalı durumları analiz etmeyi, farklı perspektifleri anlamayı, bilgiye dayalı fikirleri geliştirmeyi, içinde yaşadığımız olaylara ilişkin daha derin bir anlayış geliştirmeyi sağlamaktadır. Böylece program geçmişte olmuş bitmiş tarihsel olaylar olarak değil, yaşayan bir doküman hâline gelmektedir. Öğretim programlarında tarih; geçmişi anlama meselesi olarak değil, "günümüzden geçmişe bakarak günümüzü anlama" meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır.
- İşlenen her tarihsel süreçlerle ilgili "toplulukların, bireylerin vs. Kanada'ya ve/veya toplumlarına katkıları" şeklinde yer verildiği tespit edilmiş olup, bu durumun öğrencilerde bu yöne doğru bir bakış açısı kazandırma konusunda etkili olduğu değerlendirilmiştir.
- 4'üncü sınıftaki "1500 yılına kadar erken topluluklar" konulu ünite hariç (burada da Amerika kıtasındaki gelişmelere ve yerlilere de yer verilmektedir.), 3-10'uncu sınıflardaki tarih programları tamamıyla Kanada tarihini konu almakta ve günümüze kadar olan dönemi kapsamaktadır.
- Dünya tarihi 11'inci sınıftan itibaren başlamaktadır. 11 ve 12'nci sınıflardaki toplam 5 tarih dersinin ikisi hariç diğerleri dünya tarihini konu almakta ve günümüze kadar tarihi olayları içermektedir. Eğer bir öğrenci 10'uncu sınıftan sonra tarih dersini seçmezse dahi Kanada tarihi ile gelişmeleri günümüze kadar öğrenmiş ve en azından günümüze dek dünya tarihindeki gelişmelere de Kanada odaklı olarak bakış açısına sahip olacaktır.

- Ontario Eyaleti'nde incelenen öğretim programlarının tarih konularında içerik olarak Ontario Eyaleti ile ilgili hususları değil, tüm Kanada'yı diğer bir deyişle ülkenin tarihini (ulusal) konu aldığı ve bu bakış açısıyla tarihi olaylar ele aldığı tespit edilmiştir.
- "Amerikan Tarihi" başlıklı 11'inci sınıf tarih dersi tamamıyla Amerika Birleşik Devletleri tarihine ayrılmış durumdadır. Kanada'da 1-12'nci sınıf olarak bakıldığında başka hiçbir ülkenin tarihi bütün bir eğitim-öğretim yılını kapsamamaktadır. Bu kapsamda Kanada'nın ABD ile ilişkilerine özel bir önem verdiği değerlendirilmiştir.
- Britanya tarihi için bir ders ayrılmadığı gibi konular içinde de mesafeli bir anlatım olduğu değerlendirilmiştir. Bunun açıklaması ya geçmişteki Britanya ile koloni ilişkilerinden rahatsızlık duymaları ve bağımsız oldukları Britanya ile aralarına bir anlamda mesafe koymak istemeleri ya da hiçbir zaman kendilerini Britanya'dan farklı hissetmediklerinden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Bunda birincisinin ağır bastığı düşünülmektedir.
- Öğretim programlarında (4'üncü sınıf kısmen hariç) özellikle 3-8'inci sınıflarda (ilköğretim) ana temanın Avrupalılar/sömürge/koloni/dominyon/federal yönetim ile yerliler arasındaki ilişkilerin olduğu görülmüştür. Bu kapsamda Kuzey Amerika'nın nasıl Avrupalı yerleşime açıldığı; yerli halklara nasıl ekonomik, kültürel, psikolojik, insani ve ırksal soykırım uyguladığına dair hususlara yer verilmiştir. Öğrenciler bu seviyede Hintli Kanunu'nun, yerli yatılı okul sisteminin, sistematik ırkçılığın yerliler ve Kanada'daki toplumlar üzerindeki etkilerini öğrenmektedirler. Ayrıca öğrencileri bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları ve yeni yerleşimciler üzerindeki etkilerini analiz etmektedirler. Genel manada bu konular günümüzdeki sorunları anlamak için bazen günümüzdeki hak ve özgürlüklerle bağlantı kurularak, bazen de yerlilerin katkılarına yer verilerek ama mutlaka Kanadalı kimliği ve vatandaşlığı kapsamında ve "geçmişte ne olduysa sonuçta biz hepimiz Kanada'yı yarattık" genel

mesajı ile programda yer aldığı değerlendirilmiştir. Bu şekilde yerlilerin kendilerini daha fazla ülkelerine bağlı hissetmeleri ve geçmişteki sorunlara karşı bakışlarını olumlu hâle getirilmesinin amaçlandığı değerlendirilmektedir. Ancak geçmişte yaşanan sorunların ağırlığı ve günümüzde hâlâ yerlilerin birçok sorununun olması bu amacın gerçekleştirilmesi için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Tarihte birçok insan hakları ihlalleri yaşamış olan Kanada'daki yerlilerin bu konular işlenirken sınıf ortamında farklı duygu durumlarında olabileceği değerlendirmelerine katılmamak mümkün değildir. Sonuç olarak incelenen öğretim programlarında Kanada mirası ve kimliği, Kanada toplumunun farklılık ve karmaşıklığı, dünyada Kanada'nın pozisyonu ile ilgili konumu ve sorumluluklarının öğrenilmesini sağlayarak, böylece öğrencilerin sorumlu ve bilinçli küresel vatandaşlar olarak rollerini yerine getirmeleri için hazırlanmaları amaçlanmaktadır.

- Çok farklı etnik ve kültürel kökenden oluşan Kanada'da ülkenin tarihinin öğretim programlarında "devlet bütünlüğü içinde" yer aldığı tespit edilmiştir. Buna göre "Kanada'nın kapsayıcı bir toplum olma amacını başarısını değerlendirir (örneğin, çok kültürlülük politikası, Kanada Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi, Ontario İnsan Hakları Yasası, Ontario Engelliler Yasası, dini özgürlük, …,Yerli Toplumların Haklarının Birleşmiş Milletler Deklarasyonunca tanınması)." şeklinde 6'ncı sınıf sosyal bilgiler programında yer alan ve programın genelinde görülen bu anlayışın resmî tarih anlayışının kapsamını ifade ettiği değerlendirilmiştir. Buna karşın özellikle yerlilerin bu kapsayıcılığa katılıp katılmadıkları konusunun araştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

- Öğretim programlarında "İlk Milletler, Métis ve Inuitler de dâhil olmak üzere diğer gruplar/topluluklar/insanlar…" şeklindeki ifadelere sıkça yer verildiği tespit edilmiştir. Buna göre öğretim programlarının Hakîkat ve Uzlaşı Komisyonu'nun çağrılarına uygun olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca "Ontario'da tarih eğitimini sadece beyazların, Anglo-Saksonların, siyasilerin ve zengin elitlerin tarihi

olmaktan çıkarılarak; beyazların, zencilerin, yerlilerin, göçmenlerin, sonradan gelenlerin, zulüm görenlerin, çocukların, kadınların, işçilerin, vs." farklılıkların tarihi şeklinde tüm kesimlerin tarihine dönüştürdükleri/dönüştürmeyi hedefledikleri değerlendirilmiştir.

- 11'inci sınıf "Kökenler ve Vatandaşlık: Kanadalı Bir Etnik Grubun Tarihi" dersinde konular etnik gruba göre değişmektedir. Çok farklı etnik gruplardan oluşan bir ülke olması nedeniyle böyle bir tarih dersine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir. Her ne kadar etnik grubun tarihini kapsıyor görünse de bu öğretim programı "Kanada'ya bu topluluğun gelişi, geliş nedenleri, neden göç etmek zorunda kaldıkları, geldikleri ülkelerde yaşadıkları sıkıntılar, Kanada'da da bu sorunların onları etkilemeye devam edip etmediği, topluluğun Kanada'ya katkıları" gibi hususları içermektedir. Dolayısıyla bu dersin de hedefi Kanadalılık bilincini oluşturmakla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu derste etnik grubun hangisi olacağı okul kurulu tarafından (ilgili okulda hangi topluluğun çoğunlukta olduğu ve ihtiyacı olduğuna yönelik olarak) belirlenmektedir.
- Öğretim programları ve ders kitaplarında "tarihsel düşünme kavramlarının, tarihsel sorgulamanın, vatandaşlık eğitiminin ve uzamsal becerilerin (harita ve küre kullanımı, grafik oluşturma vb.) tarih eğitiminin merkezinde yer aldığı değerlendirilmiştir. İncelenen öğretim progamlarındaki içeriğin Kanada'nın ve Ontario Eyaleti'nin tarihsel gerçeklerinden ve ihtiyaçlarından kaynaklanarak oluşturulduğu ve sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.3. Ontario Eyaleti'nde Öğretim Programlarında Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik) ve Tarih Derslerinde Osmanlı ve Türk İmgesi ile İlgili Sonuçlar

- 3-12'nci sınıflarda 2 kez Çanak Meselesi (Chanak Affair), 1 defa Kurtuluş Savaşı ve 1 defa da Mustafa Kemal ATATÜRK'e, 10 kez de Osmanlı Devleti ile ilgili hususlara yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Selçuklu dönemi ve

öncesindeki döneme ait Türk tarihi konularının ise gözle görülür şekilde yer almadığı değerlendirilmiştir. ATATÜRK ve Osmanlı Devleti ile konular 10'uncu sınıftan sonra başladığından eğer öğrenci bu dersi seçmezse, bu konuları okulda öğrenememektedir.

- Ontario'da incelenen öğretim programlarının 3'ünde sözde Ermeni soykırımı ile ilgili hususların yer aldığı tespit edilmiştir. Günümüzde Kanada'da Avam Kamarası, Kanada Senatosu, Ontario ile beraber bazı eyaletler sözde Ermeni soykırımını tanıyan önergeyi kabul etmiş durumdadır.[14] Kanada önergeyi hiçbir belgeye dayanmadan kabul etmiştir. Birtakım siyasi kaygılardan ve uluslararası ittifaklarından dolayı kabul edildiği değerlendirilen önerge sonucunda bu iftiranın öğretim programlarında yer aldığı görülmektedir. Birinci el kanıta dayalı tarih eğitimine önem verdiği görülen Ontario'da, belgeye dayanmayan sözde Ermeni soykırımı yalanına öğretim programlarında yer verilmesi büyük bir çelişkidir. Aynı zamanda "tarihin" çeşitli güç odaklarınca çıkarlarına uygun olarak nasıl istismar edildiğinin somut örneğidir. Avrupalılar tarafından ilk karşılaşmadan itibaren yerliler ve hatta bazı Avrupalı olmayanlara karşı insan hakları ihlalleri uygulanmıştır. Üstelik bu konudaki sorunlar bitmemiş olup devam emektedir. Binlerce yıllık Türk tarihinde Çin Seddi'nden Orta Avrupa'ya dek birbirinden farklı etnik kökene, dinlere/mezheplere mensup birçok ulusu/topluluğu yönetmiştir. Türklerin tarihinde böyle bir insanlık suçu olmadığı gibi Türk kültür mirası başka kültür, din, ırk vb. bakımdan farklı olanları dışlamayı reddeder. O nedenle yönetmiş olduğu hiçbir ulus veya topluluğun dili, dini, kimliği yok olmamıştır. Tam tersine güçlenerek gelişmiştir. Fakat ne yazık ki Amerika'nın yerli halklarında kaybolan diller, kültürler, soyu yok edilmiş topluluklar, ailelerinden zorla koparılmış çocuklar, hak ve tutumda eşitsizlik gibi konular Ontario tarih programlarında 3'üncü sınıftan 12'nci sınıfa kadar konularının önemli bir kısmını oluşturmuş durumdadır. Inuitlerin kızaklarını

[14] Hürriyet Gazetesi, Kanada Ermeni Tasarısını Kabul Etti, 22.04.2004.

çeken köpeklerini bile katletmiş olan Kanada, Türk tarihine yönelik "belge ve kanıta dayanmayan" bu iftirayı okullarındaki ders programlarından derhâl çıkarmalıdır.

4.2. Öneriler

4.2.1. Ontario Bağlamında Kanada Sosyal Bilgiler ve Tarih Programlarına İlişkin Öneriler

Aşağıda yer alan önerilerin değerlendirilmesi suretiyle Kanada'nın ilgili makamlarla koordine kurulacak hususlar şunlardır:

- Türkiye Cumhuriyeti aleyhine olmak üzere çeşitli Ermeni lobilerinin baskısıyla ve tamamıyla politik olarak Kanada hükümetince kabul edilmiş, belge ve kanıta dayanmayan, bilimselliği asla ispatlanmamış, tam tersine Türklere yapılan bir katliam söz konusu iken sözde Ermeni soykırımına zorunlu eğitim dönemindeki öğretim programda yer verilmesi bilimsel ve vicdani olarak büyük bir yanlıştır. Bu konuda Kanada ile Türk tarihçileri arasında bir komisyon kurularak Türk ve ABD arşivlerinde araştırma yapılmasının sağlanması, belge ve kanıta dayalı bir rapor hazırlanması, Kanada'da ilgili önergelerin geri çekilmesi ve eğitim sisteminden bu yanlışın kaldırılması önerilmektedir. Ayrıca, geniş kapsamda "dünyada Türk imajına ilişkin olarak" Kültür Bakanlığı, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, YÖK, Yunus Emre Enstitüleri, Maarif Vakıfları gibi Bakanlık ve kurumların katkıları ile Dışişleri Bakanlığı tarafından sürekli ortak projelerin yürütülmesinin fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir (Işık, 2021).
- Sözde Ermeni soykırımının yerine; "XIX. yüzyıldan itibaren Türklere karşı Bulgarlar ve Yunanlar Balkanlarda; Ermeniler tarafından doğuda; Çin'de Uygur Türklerine karşı; Azeri Türklerine karşı Ermenistan tarafından 1992 yılında yapılan soykırım/soykırım girişimlerinin/baskıların" öğretim programlarına dahil edilmesi önerilmektedir.

- Öğretim programında tespit edilen "Hindistan'ın Müslümanlarca fethi" yerine "Türkler tarafından fethi" şeklinde bir ifadeye yer verilmesi önerilmektedir. Öğretim programında milletler dinleriyle değil, millet adlarıyla yer almaktadır. Orta Asya ile ilgili konularda "Türk" ifadesi yerine "Mekezi Asya, Müslüman" gibi ifadelerin "Türk tarihi, ismi ve kültürü" ile ilgili önemli bilgi eksikliğine neden olduğu değerlendirildiğinden gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.
- Programlarında Çanak Meselesi, "Chanak Affair" olarak geçtiğinden "Çanakkale" olarak gerekli düzenlemenin sağlanması önerilmektedir. Çanakkale'nin hiçbir zaman adı resmî olarak "Çanak" olmamıştır.

4.2.2. Ontario Sosyal Bilgiler (Miras ve Kimlik Üniteleri) ve Tarih Programında Elde Edilen Bulgular Çerçevesinde Türkiye'deki Tarih Eğitimine İlişkin Öneriler

- Ülkemizde özellikle sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihsel düşünme kavramları konusunda hizmet içi eğitim almalarının sağlanması önerilmektedir. Bu faaliyetin genel ağ üzerinden yapılabileceği değerlendirilmiştir.
- Tarih öğretmeni ve ilkokul öğretmeni lisans eğitiminde tarihsel düşünme ile ilgili olarak, kuramsal eğitimin yanında uygulamalara da yer verilmesinin önemli olduğu değerlendirilmiştir.
- **"**Chanak Affair" olarak öğretim programında yer alan "Çanakkale Meselesi"nin Kanada'da ve uzun vadede Britanya İmparatorluğu'nun Milletler Topluluğuna dönüşmesinde önemli etkisi olmuştur. Bu hususa belirtilen boyutuyla lise programlarında ve ders kitaplarında yer verilmesi önerilmektedir.
- Tarih programlarına ve ders kitaplarına "Büyük Fikirler, Çerçeve Sorular, Uzamsal Bilgi ve Beceri Gelişimi, Tarihsel Sorgulama, Tarihsel Düşünme Kavramları" bölümlerinin ilave edilmesi ve belirtilen unsurların "ders kitaplarında ünite ve konuların" ilgili kısımlarına yerleştirilmesi önerilmektedir. Böylece bir öğretmen tarih eğitimi konusunda yeterli olmasa da bu yönlendirmeler büyük fayda

sağlayacaktır. Aksi takdirde öğretmen tarih eğitimi ile ilgili programdaki hususları ders konuları ile birleştirmemekte, genelde klasik yöntemle dersi işlemektedir. Böylece tarihsel düşünme kavramları ve tarih eğitimine ilişkin diğer unsurların yapılacak düzenlemeler ile "soyut" olmaktan çıkarılıp uygulanır hâle getirileceği değerlendirilmektedir. Ders kitaplarında daha fazla birinci el kaynakların görüntülerine, tablolara, grafiklere, haritalara yer verilmesinin öğrencilere bunlar üzerinden konuları daha fazla analiz etme fırsatı tanınmasının fayda sağlayacağı; metodolojik açıdan Kanada'daki öğretim programları, ders kitapları, öğretmen ders kitapları ve ders planları örnek anlamda incelenebileceği değerlendirilmektedir.

- Tarih olayların mümkün olduğunca "ulusal ve küresel" bağlantılarına da yer verilmesi ve sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi derslerin ilgili kazanımlarında "bireylerin, olayların, kurumların, erkeklerin, doktorların, çiftçilerin, avukatların vs. Türk tarihine/Türk Devletlerine/Türkiye Cumhuriyetine sağladığı katkılar" şeklinde yer verilmesi önerilmekte olup, öğrencilerin hayatı boyunca ülkesine karşı böyle bir bakış açısı kazandırabileceği ve bunun önemli olduğu değerlendirilmiştir. Böylece küreselleşen dünyada geçmişten günümüze çeşitli gelişmeleri kişisel, ulusal ve küresel kapsamda konumlandırabileceği değerlendirilmiştir.
- Tarih öğretiminin değerlendirilmesinin; "tarih bilgisi ile tarihsel düşünme becerilerini" ölçecek şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.
- Drake ve Kahverengi'nin belirttiği gibi "Birinci elden kaynaklar (tarih) öğretmenlerinin en önemli kaynağıdır" (2013, s.74) ve/veya olmalıdır Tarih eğitiminde kullanılacak "Türk Tarihi Eğitimi İçin Birinci El Kaynak Kitabı"nın Devlet Arşivleri, kütüphaneler vs. ile ortak bir çalışma yapılarak hazırlanması ve bunun elektronik ortamda ve basılı olarak kullanıma sunulması önerilmekte olup öğretmenlere ve öğrencilere büyük fayda sağlayacağı kıymetlendirilmektedir. Bu kapsamda, tarih öğretiminin değerlendirilmesinin; hem tarih bilgisini ölçecek hem

de "yazılı ve görsel dokümanları analiz etme, yorumlama, karşılatırma becerilerini geliştirecek şekilde (Ata, 2017, s.85-86)" yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Böylece tarihsel sorgulama ve tarihsel düşünme becerilerinin değerlendirilmesi de sağlanabilecektir. Ayrıca, "Tarihi hatıralar, tarihçiler için siyasî ve askerî tarih kitaplarında bulunmayan eşsiz bilgiler (Demirtaş, 2017, s.178)" içerdiği/içerebileceği değerlendirildiğinden bu nitelikteki unsurların *kanıt, tarihsel sorgulama, perspektif vs.* kapsamında ders kitaplarına yansıtılması önerilmektedir.

- Ontario Eyaleti'ne benzer şekilde 4'üncü sınıfa kadar Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler dersinin iki eşit ünite halinde "Kimlik ve Miras" ile "İnsan (Çocuk) ve Çevresi" şeklinde düzenlenerek birinci ünitede ilk iki sınıfta çocuğun, kendisinden ve ailesinden yola çıkarak tarihsel düşünme kavramlarını öğrenmesi, 3 ve 4'üncü sınıflarda ise tarih konularına geçilmesi önerilmektedir. ("Çocuk ve Çevresi" adlı ünite isenin vatandaşlık, coğrafya, ekonomi, hukuk, politika, beşeri bilimler konularını içerecek şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.) Böylece, sosyal bilimlerden ayrı olarak "ilkokullarda tarih öğretiminin güçlendirilmesine yönelik arayışlar (Gomez, 2017 s.479)" ile ilgili kısmen katkı sağlanacağı değerlendirilmiştir.
- Sosyal bilgiler ve özellikle tarih programlarında ve ders kitaplarında tarihî olayların olabildiğince güncel olaylar ile bağlantı kurulması hususuna yer verilmesi, tarihî olayların günümüzdeki yansımalarına yer verilmesi önerilmektedir. Çünkü tarih; sadece geçmişteki olayları öğrenmek için değil, günümüzdeki gelişmeleri anlamak ve geleceğe projeksiyon tutmak açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretim programlarında yapılacak böyle bir düzenlemenin sağlayacağı birçok katkı yanında, tarihin böylece öğrenciler açısından daha çok ilgi çekici hale geleceği değerlendirilmiştir.
- Sanat, müzik, popüler kültür, bireylerin, toplumların günlük yaşamlarını etkileyen hususlar gibi sosyal tarih konularının birçok açıdan dönemin daha iyi anlaşılmasına

katkı sağladığı değerlendirilmiştir. Bunun için gerekli kaynakların ulaşılabilir olması önemlidir. Örnek olarak Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi için sosyal tarih anlayışının uygulanabileceği ve faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Hayta ve Belenli (2016) tarafından yapılmış olan "Millî Mücadele Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Uygulanan Sosyal Politikalar" başlıklı çalışmada olduğu gibi öğretim programlarında siyasi tarih anlatımların yanında konu itibariyle sosyal politikalara da yer verilmesi önerilmektedir. Ayrıca öğretim programlarında kadının tarihteki rolünün de ortaya konmasının önemli olduğu değerlendirilmiştir. Örneğin, Işık (2017) "İlk Türk Devletlerinde Yönetimde Kadının Konumu Üzerine" yaptığı çalışmanın sonuçlarından birisi de katılımcı öğrencilerin cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine duyarlılık göstermeleri olmuştur. Böylece Türk ve dünya tarihinde kadının rolünün bütün ders kitaplarına yansıtılmasının toplumsal sorunlar da dahil olmak üzere birçok fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

- Tarih öğretim programlarının *Sosyal, Ekonomik ve Politik Bağlam; Çatışma ve İş Birliği; Kimlik, Vatandaşlık ve Miras* gibi hususlara cevap verecek şekilde düzenlenmesi; Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Derslerinin vatandaşlık ve kimlik bilincine katkı sağlamakta olduğu (Akbaba vd, 2016); "*Kimlik, Vatandaşlık ve Miras*" ile ilgili olarak "Bu dönemde bazı bireylerin, grupların ve organizasyonların Türkiye Cumhuriyeti/Selçuklular/Timur Devleti Osmanlı vs. toplumu, politikaları, kimlikleri, vatandaşlığı ile mirasın gelişimine nasıl katkı sağladığını açıklar" şeklindeki anlayış içinde ele alınması önerilmektedir.
- Kanada Tarih Topluluğunun yayınladığı öğretim programları ile uyumlu hazırlandığı değerlendirilen "*Kayak*" adlı "çocuk tarih dergisi"nin birçok açıdan faydalı olduğu, Türkiye'de öğrencilere (8-12 yaş) ve gençlere (13-18 yaş) yönelik olarak (örneğin, Türk Tarih Kurumu ile üniversitelerin tarih eğitimi bölümleriyle beraber) böyle bir süreli yayının hazırlanmasının ve çocuk ve gençlerimizde milli bilincin oluşmasında ve gelişmesinde önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- Bazılarına Genel Vali'nin de dâhil olduğu Kanada Tarih Topluluğu organizatörlüğünde tarih ve tarih eğitimi konularında birçok alt başlıkta makale ve/veya kitaplara ödül verilmesinin tarih çalışmalarını teşvik ettiği ve tarihsel konuları kamuoyunda gündemde tutulmasını sağladığından benzer ödüllerin Türkiye'de planlanmasının tarih ve tarih eğitimine önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.
- Tarih programlarında bulunan "tarihsel empati" kavramının "tarihsel perspektif" olarak değiştirilmesi önerilmektedir. Çünkü Seixas'a göre tarihsel perspektif; insanların geçmişteki yaşamlarını ve eylemlerini şekillendiren sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal ortamı anlamak demektir. Bu anlamda da empatiden farklıdır. Çok daha geniş bir araştırmayla ortaya çıkabilir. Duygular değişmez. Ancak perspektif duyguları/davranışları etkileyen gelişmelerle birlikte bir kavrayışı gerektirmektedir. Seixas'a göre tarihsel aktörlerin perspektifi insanların nasıl düşündüğü ve hissettiği hakkında çıkarımlar kanıtlara bağlıdır (şimdicilik önlenerek). Kanıta dayanmayan empatik atılımlar tarihsel olarak değersizdir. Herhangi bir tarihsel olayda veya durumda insanların perspektifleri farklı olabilir. Bir tarihsel aktörün perspektifini almak, o tarihi aktör ile özdeşleşmek demek değildir.
- 10'uncu sınıfın sonuna gelindiğinde Türklerin günümüze kadar kadar tarihsel sürecini içerecek şekilde; 10'uncu sınıftan sonra Türk ve dünya tarihlerinin ayrı ayrı olacak şekilde öğretim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Bu kapsamda önce Türk tarihinin (Doğu ve Batı Türklerinin) bütüncül bir anlayışla ele alınarak verilmesi sağlanarak gençlerin "kimliğini, milletini" günümüz tarihi gelişmeleri de içerecek şekilde tanımasının sağlanmasının önemli olduğu değerlendirilmiştir. Böylece gençlere; "kendi ülkesine ait olma bilinci, Türk dünyasına ait olma bilinci ve nihai olarak küresel dünyanın (İslam İşbirliği Örgütü, Avrupa Birliği, NATO, UNESCO, vb.) bir üyesi olma bilincine sahip olarak yetiştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun hızlı gelişmelerin yaşandığı dünyada Türk tarih bilinci

açısından gençlere ve geleceğimize önemli katkı sağlayacağı, bu kapsamda Türk dünyası için hazırlanmakta olan ortak Türk Tarihi ders kitabının önemli olduğu değerlendirilmektedir (Işık, 2021). Hazırlanmakta olan kitabın siyasi tarihle aynı oranda kültür ve medeniyete vurgu yapan birinci el kaynaklara, haritalara, fotoğraflara, arkeolojik kazı alanlarına, müzelerdeki objelere yer verilmesi ve/veya dijital tarih kapsamında ilgili genel ağ adreslerine yönlendirilmesi önerilmektedir. Genel ağ ortamında tüm Türk dünyasının uzmanlarınca hazırlanacak sürekli gelişen ve güncellenen makalelerden oluşacak bir "Türk Dünyası Dijital Ansiklopedisi" nin ayrıca büyük fayda sağlayabileceği değerlendirilmiştir (Bazı yönlerden Canadian Ansiklopedisi örnek teşkil edebilir.).

- Tarih öğretim programlarının ve ders kitaplarının dijital tarih kapsamında yeniden düzenlenmesinin çağın gereği olarak ortaya çıktığı, böylece öğrencilerin tarihsel sorgulama ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirebileceği daha çok olanağın söz konusu olacağı değerlendirilmiştir. Birinci el kaynaklar yardımıyla "(artan zorluk dereceleriyle) bir sonraki aşamaya geçişi sağlayan" özellikle Türk tarihine vurgu yapan bilgisayar oyunlarının geliştirilmesi de önerilmektedir. Ayrıca, "Tarih Öğretiminde Bilgi ve İletişim Tekonolojileri" başlıklı Öztürk (2002) tarafından yapılmış çalışmalar gibi araştırımaların artması, özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerine uygulamaya dayalı belirtilen kapsamda tez konularının belirlenmesi önerilmektedir.
- Kanada'da geçmişte yerlilere yapılan insan hakları ihlalleri ile ilgili çeşitli çalışmaların ülkemizde teşvik edilmesi önerilmektedir.
- Tüm Kanada'da ile dünyadaki öğretim programları ve ders kitaplarının elçilikler ve/veya akademisyenler aracılığıyla incelenerek, Türk tarihine ilişkin (varsa) bilimsel olmayan ifadelerin araştırılması ve eksik/hatalı bilgilendirmeler konusunda bu ülkelere katkıda bulunulması önerilmektedir.

Tarih eğitiminin amacı özellikle zorunlu eğitim döneminde tarih öğretmektir. Tarih eğitiminin asıl amacı tarihsel düşünme kavramlarını, tarihsel sorgulama metodunu vb.

unsurları öğretmek değildir. Bu eğitim tarihsel sorgulama ve tarihsel düşünme kavramlarına dayalı olarak yapılmazsa öğrenci ezberler, unutur, günümüzle ilişkilendiremez, sıkılır, yönlendirilir, yorum yapamaz, güncel sorunları anlayamaz vs. Eğer tarih eğitimi evrensel/çağdaş tarih eğitim metodolojisinin unsurlarına dayalı olarak yapılırsa öğrenci kavrar, düşünür, yorum yapar, tartışır, kanıt arar, kanıtı sorgular, kanıtları karşılaştırır, günümüzle bağlantı kurar, geleceğe anlamlı ve gerçekçi projeksiyon tutar, yönlendirilemez, üretir, dâhil olur, anlar vs. Böylece öğrenci aynı zamanda ileride güncel ve iş hayatında da yararlanabileceği beceriler kazanır ve eğer tarih ile güncel arasında bağlantı kurulursa bu ders gençlerin dikkatini daha çok çeker.

Sonuç olarak Türk tarihi binlerce yıllık geçmişe, farklı coğrafyalarda çok sayıda devlete, medeniyete ve bu kapsamda derinliğe ve dünya tarihinde önemli etkilere sahiptir. Bu ölçüde zengin ve güçlü bir tarihî mirasa sahip Türk tarihinin hem Türkiye'de hem de dünyada bilimsel esaslara göre yaşatılması ve öğretilmesinin önemli bir görev ve büyük bir sorumluluk olduğu, günümüzün kaçınılmaz küresel gelişmelerin, çatışmaların vs. anlaşılmasının ancak tarihsel bir kavrayışla mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

"Büyük devletler kuran ecdâdımız büyük ve şümullü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkîk etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur."
"Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."

Mustafa Kemal ATATÜRK

KAYNAKLAR

Akbaba, B.; Birbudak, T.S.; Demirtaş, B.; Kılcan, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi öğretimine yönelik görüşleri. Kastamonu Eğitim Dergisi.Cilt:24. Sayı:3. s.1343-1348

Ata, B. (2002). Tarih derslerinde "dokümanlarla öğretim" yaklaşımı. *Türk Yurdu Dergisi,* 2002, Cilt:175, Sayı: 22, s.80-86.

Akdemir, H. (2014). *Okullarda yapılan tarihi anma ve kutlama programlarının öğrencilerde tarih bilincinin gelişmesine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Aktekin, S. & Öztürk, M. (2009). Giriş. *Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.* Aktekin, S., Harnett, Penelope, Özturk, M., Smart, Dean (editörler) s.5-12. Ankara: Harf Eğitim.

Aktekin, S. (2009). Türkiye'de tarih eğitimi. çok kültürlü bir Avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi. *Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.* Aktekin, S., Harnett, Penelope, Öztürk, M., Smart, Dean (Ed.). s.27-44. Ankara: Harf Eğitim.

Ana Britannica. (1994). Kanada. (c. XI). İstanbul: Ana & Encyclopedia Britannica.

Aslan, E. (2006). Neden tarih öğreniyoruz. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi.* 20. s.162-167. https//dergipark.org.tr sayfasından 18.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Association of Canadian Archivists. (2019). *About.* https://archivists.ca/ sayfasından 16.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

Aydın, M. Z. (2001). Aktif öğretim yöntemlerinden buldurma (Sokrates) yöntemi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. *5*(1). s.55-80.

Balıdede, F. (2012). *Türkiye, İrlanda ve Kanada eğitim sistemlerinde okul yönetim yapılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı.

Bellibaş, M. Ş, & Gümüş, E. (2015). Amerika Birleşik devletleri ve Kanada'da okul müdürlerinin genel profili ve meslekî gelişim faaliyetlerine katılım düzeyleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü Dergisi, 12*(32). 158-179.

Bhagwan, V. & Bhushan, V. (2008). *World constitions a comparative study*. Sterling Publishers Private Limited: New Delhi.

Britannica. (2021a). *Canada government and society*. www.britannica.com.sayfasından erişilmiştir.

Britannica. (2021b). *History.* www.britannica.com/place/Canada/History sayfasından 15.07.2020 tarihinde sayfasından erişilmiştir.

Brock University. (2021). *Ceonsecutive teacher education*. https://brocku.ca/admissions/ consecutive/ sayfasından 06.11.2021 tarihinde erişilmiştir.

Canada Archival Information Network. (2011). *Home*. http://www.archivescanada.ca/ sayfasından 18.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada Guide. (2021a). *Canada foreign policy*. www.thecanadaguide.com/. sayfasından 12.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada Guide. (2021b). *Indigenous peoples of Canada*. www.thecanadaguide.com/. sayfasından 12.10.2020 tarihinde erişilmiştir

Canada Historical Association. (2018). *History departments by province*. www.cha-shc.ca/.sayfasından 12.02.2021 tarihinde erişilmiştir.

Canada’s History. (2021a). *Awards*. www.gcawards.canadashistory.ca/History-Awards/Student-Award/Rules-and-Regulations.sayfasından 19.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada’s History (2021b). *Governer general history awards*. www.canadashistory.ca/explore/awards/2019-recipient-of-the-governor-general-s-history-award-for-scholarly-research sayfasından 17.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada’s History. (2021c). *Historical thinking summer institute*. https://www.canadashistory.ca/education/historical-thinking-summer-institute. sayfasından 11.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada’s History. (2021ç). *Our latest ten top sellers on Canada's history*. www.canadashistory.ca/explore/books/top-ten-bestsellers-on-canada-s-history sayfasından 12.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canada's National History Society. (2021). *Kayak*. https://flipster.ebsco.com/magazine/kayak-canadas-history-magazine-for-kids. sayfasından 15.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canadian Historical Association. (2018a). *About*. https://cha-shc.ca/ sayfasından erişilmiştir.

Canadian Historical Association. (2018b). *CHA Prizes.* https://cha-shc.ca/english/what-we-do/prizes sayfasından 10.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canadian History of Education. (2020). *About us.* https://www.ache-chea.ca/ sayfasından 17.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canadian Museums Association. *About the CMA*. www.museums.ca. sayfasından 18.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canadian Society for History and Philosophy. (2020). *Home*. http://www.yorku.ca/cshps1/ sayfasından 02.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Canadian Society of Church. (2020). *About the CSCH*. https://csch-sche.ca/ sayfasından 08.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Cansoy, R.; Türkoğlu, M.E. (2020). Verilerden anlam inşa etme süreci. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Selahattin Turan (Ed.) Nobel Yayınevi: Ankara.

CBC. (2017). *Census highlights of latest data on language, marital status, households,2016.* www.cbcnews. sayfasından 06.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

CBC. (2008). *A history of residential schools in Canada*. https://www.cbc.ca/news/canada/a-history-of-residential-schools-in-canada-1.702280 sayfasından 111.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

CEC Network. (2003). *School types*. www.studycanada.ca/english/canada _school_types.htm sayfasından 17.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

CIA. (2021). *Canada*. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html sayfasından 10.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Clark, H. A. (2009). *Teaching the nation's story: comparing public debates and classroom perspectives of history education in Australia and Canada*. *curriculum studies*. 41(6). s.745-762. https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/9877/1/2008008767.pdf sayfasından 14.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC).(2005). *Backgrounder on the CMEC literacy action plan.* http://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/70/Back grounderLiteracy.en.pdf sayfasından 19.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC). (2008a). *Education in Canada.* https://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/64/Education-in-Canada2008.pdf. sayfasından 20.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC). (2008b). *Learn Canada 2020*. www.cmec.ca sayfasından 12.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC). (2009). *Canada*. https://www.cmec.ca/171/ Summary_Report.html sayfasından 06.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC). (2015). Report of Canadian delegation. *UNESCO World Education Forum 2015 (WEF) Incheon*, *Republic of Korea.* May 19-22, 2015. www.cmec.ca/9/Publication.html?cat=48. sayfasından 24.03.2021 tarihinde erişilmiştir.

Council of Ministry of Education, Canada (CMEC). (2016). *Assessment matters*. https://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/364/ Assessment%20Matters_No%2010_EN.pdf sayfasından 02.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Çakmak, M.; Duman, T.; (2004). Ders kitabının nitelikleri. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu.* L.Küçükahmet (Ed.). Nobel Yayınevi: Ankara.

Çelikkaya, T.; Yakar, H. (2020). Alana özgü beceriler. *Konu ve Beceri Temelli Sosyal Bilgiler Öğretimi-I.* Tekin Çelikkaya ve Hamza Yakar. (Ed.). Nobel Yayınevi:Ankara.

Çubukçu, Z., İnci, T. ve Yılmaz, B. Y. (2016). Karşılaştırmalı eğitim programları araştırma eğilimlerinin belirlenmesi–bir içerik analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5*(1). 446-468.

Davis, B. (1995). *What happened to highcshool history? Burying the political memory of youth Ontario: 1945-1995.* Toronto: Jamies Lormier & Company Limited, https://books.google.com.tr/books sayfasından 10.08.2020 tarihinde erişilmiştir.

Demir, G. T. (2017). 1918-1938 yılları arasında yayınlanan eğitim dergilerindeki karşılaştırmalı eğitim makaleleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 6*(1). s.15-33.

Demircioğlu, İ. H. (2006). Avrupa birliği ülkeleri ve Türkiye'de tarih öğretiminin genel amaçlarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi, 16*(2). s.133-146.

Dennis, E. (2003). *The experiences of black high school girls ın toronto education system: a race, class and gender analysis.* (Yüksek Lisans Tezi). Ontario Institute for Studies in education of the University of Education. www.thenhier.ca/ sayfasından 05.08.2020 tarihinde erişilmiştir.

Devan,V. (2018). *What are the social problems of Canada*? www.drishtimagazine. com/sayfasından 01.11.2020 tarihinden erişilmiştir.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK). (2013). *Kanada ülke bülteni*. https://www.deik.org.tr/uploads/kanada-ulke-bulteni-2013.pdf sayfasından 10.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Doğan, R. (1997). Osmanlı eğitim kurumları ve eğitimde ilk yenileşme hareketlerinin batılılaşma açısından tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 37*(1). 407-442.

Douglas, J. (2012). *Canadian history: pre-confederation*. https//opentextbc.ca/sayfasından 10.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Drake, F.D.& Kahverengi, S.D. (2013). Öğrencilerin tarihsel düşünmelerinin gelişimine dair sistematik bir yaklaşım.Çev:Hasan Işık. *Türk Tarihi Eğitim Dergisi:*2013:2 (1).

Eccles, W. C. (2006). *Seven years war*. www.thecanadianencyclopedia.com sayfasından 22.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Encyclopedia Britannica. (1890). *Canada.* Ninth Edition. Vol.IV. Edinburgh: Edinburgh Adam and Charles Black.

Encyclopedia Britannica. (2020). *Hudson's bay company.* www.britannica.com. sayfasından 10.08.2021 tarihinde erişilmiştir.

Ercan, L.; Kayabaşı,Y.; Tertemiz, N. (2004). Ders kitabı ve eğitimdeki önemi. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu.* L.Küçükahmet (Ed.). Nobel Yayınevi:Ankara.

Erden, M. (2017). *Eğitim bilimlerine giriş*. Arkadaş Yayınevi:Ankara.

Erdoğan,İ. (2003). *Karşılaştırmalı eğitim: Türk eğitim bilimleri içinde önemsenmesi gereken bir alan.* Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (3),0-0.

Ergün, M. (1985). *Karşılaştırmalı eğitim.* https://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/kegitim-1.pdf. sayfasından 22.08.2020 tarihinde erişilmiştir.

Erzurumlu, S. (2008). *Çokkültürcülük politikası ve Kanada'da çokkültürcülük.* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversites Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslarilişkiler Bölümü Uluslarilişkiler na Bilim Dalı. Isparta.

Filice, M. (2016). *Numbered treaties*. https://www.thecanadianencyclopedia.ca/ sayfasından 17.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Gibson, L. (2019). Reshaping Canadian history education in support of reconciliation. *Canadian Journal of Education / Revue Canadienne de l'éducationx 42*, 1. www.cje-rce.ca sayfasından 22.02.2021 erişilmiştir.

Gomez, S. (2017). İlkokul düzeyinde tarih öğretimi. Çev:Bahri Ata. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi.* Sonbahar 2017, 6(2).

Goverment of Canada. (2016). *Statistics on official languages in Canada government*. www.canada.ca/. sayfasından 21.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Government of Canada. (2017). *First Nations in Canada*. www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/145012 4405592/1529106060525#chp1sayfasından 03.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Government of Canada (2019a). *Towards Canada's 2030 agend national strategy. Interim document.* www.canada.ca. sayfasından 27.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Government of Canada. (2019b). *National historic sites*. https://www.pc.gc.ca/en/lhn-nhs/plan/cadre-framework. sayfasından 01.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Government of Canada. (2020). *Enviromental scan-Yukon, Northwest Territories, Nunavut spring: 2017.* www.jobbank.gc.ca sayfasından 06.08.2020 tarihinde erişilmiştir.

Government of Canada. *Some facts on the Canadian Francophonie.* www.canada.ca. sayfasından 30.02.2021 tarihinde erişilmiştir.

Governer General of Canada. (2020). *Governer general's history awards*. https://www.gg.ca/en/activities/2020/governor-generals-history-awards. sayfasından 21.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

Granatstein, J. L. (1998). *Who killed Canadian history?* https://historicalstudiesineducation.ca/index.php/edu_hse-rhe/article/view/1625/1713 sayfasından 21.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Granatstein, J. L. (2015). *National holidays*. www.canadianencyclopedia. sayfasından 21.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Great Unsolved Mysteries in Canada. (2003). *About us*. https://canadianmysteries.ca/en/index.php. sayfasından 11.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Gündoğar, F. (2014). Değişen Eğitim Anlayışı Işığında Değişen Öğretmen Yetiştirme Programları Üzerine Düşünceler. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, *2*(1), 118-127.

Güven, İ. (2009). *Türkiye ile Kanada'da fen eğitiminin karşılaştırılması ve önerilen bir fen uygulaması.* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı.İstanbul.

Güven, İ. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem

Güzel, İ. (2010). *Türkiye, Almanya, Kanada ortaöğretim matematik ders programlarının karşılaştırmalı değerlendirilmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı.

Harvey, J. & Lammers, G. (2015). *Art galleries and museums*. www.canadianencyclopedia.ca/ sayfasından13.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Haskings Winner, J. (2020). *Teaching history teachers in the classroom, becoming a history teacher: Staining practices ın historical thinking and knowing*. R, Sandwell, E.V. Heyking (Eds.). www.ebsco.com/terms-of-use sayfasından 08.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Hayta, N. & Tokdemir, M. A. (2014). Tarih öğretmenlerinin tartışma yönteminin kullanılmasına ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Tarih Eğitim Dergisi, 3*(2). 24-42.

Hayta, N. & Belenli, T. (2016). Millî Mücadele döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygulanan sosyal politikalar. *Belleten,* Nisan 2016, Cilt: LXXX. Ankara.

Hillmer, N. (2006). *Chanak affair*. https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/chanak-affair sayfasından 09.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

Historica Canada. (2021). *Heritage minutes*. https://www.historicacanada.ca/heritageminutes. sayfasından 08.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Historica Dominion Institute. (2012). *The Queen's diamond jubile*. http://diamondjubileecanada.ca/index.php. sayfasından 28.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Hudon, R. (2013). *Quebec referandum, 1980*. www.canadianencyclopedia.ca. sayfasından 05.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Hürriyet Gazetesi. (22.04.2004). *Kanada ermeni tasarısını kabul etti.*

İncekara, S. (2006). *Türkiye'de ve Kanada'da ortaöğretim coğrafya eğitim ve öğretiminin müfredat, metod ve araç-gereçler açısından değerlendirmesi.* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı

İnci, S. (2009). *Türkiye sosyal bilgiler programının karşılaştırmalı incelenmesi (Kanada Ontario, ABD New York, Finlandiya, Yeni Zellanda).* Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.

IMDb (2021). *Most popular Canadian movies and tv shows*. www.imdb.com., sayfasından 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

IPSOS. (2005). *Canadian wievs on Canada's role in international affairs*. www.ipsps.com. sayfasından 28.01.2021 tarihinde ulaşılmıştır.

Işık, H. (2017). İlk Türk devletlerinde yönetimde kadının konumu üzerine. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDE)*, 2 (2), www.academia.edu. sayfasından 12.02.2021 tarihinde erişilmiştir.

Işık, H. (2021). *Dünyada Türk imajı "dışarıdan bize bakmak. Ankara* Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tarih Topluluğunun Genel Ağ Canlı Yayını. www.mobile.twitter. com/aybutarih sayfasından 05.04.2021 tarihinde erişilmiştir.

Jensen, B. E. (2003). Okullarda ve genel olarak toplumda tarih: Tarih öğretiminde tarihsellik üzerine düşünceler. N. Elhüseyni (Çev.), *Tarihin kötüye kullanımı içinde (ss. 83-101).* İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Justice Laws Website (2021). *Constitution act, 1867*. http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/page-1.html. sayfasından 25.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Justin, T. (2020). *Statement by the prime minister on the national day of remembrance for victims of terrorism.* https://pm.gc.ca/en/news/statements/2020/06/23/statement-prime-minister-national-day-remembrance-victims-terrorism.sayfasından 13.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

Karagözlü, N.(2020). Değişim ve sürekliliği algılama becerisi. *Konu ve Beceri Temelli Sosyal Bilgiler Öğretimi-I.* Tekin Çelikkaya ve Hamza Yakar.(Ed.). Nobel Yayınevi:Ankara.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi.* Cilt 1. Sayı 1. Ocak 2015. Sosyal Hizmet e-dergi. 28.01.2021 tarihinde ulaşılmıştır.

Kelly, M. (2018). The politics of public history education. *Public history and school: international perspectives*. www.jstor.org/stable/j.ctvbkk2pq.18. sayfasından 03.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Kıral, B.(2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 15. 2020:170-189

Kırpık, S. (2009). *Tarih ve sosyal bilgilerde aktif öğrenme, çok kültürlü bir Avrupa için sosyal bilgiler eğitimi.* Harf Yayıncılık: Ankara.

King, A. E. (2016). Adventurous children: Creating a Canadian ıdentity in Kayak: Canada's history magazine for kids. *Canadian Review of Comparative Literature.* 43(1). 119-136. https://www.researchgate.net/publication/296849802_creating_a_Canadian_identity_for_children_in_Kayak_Canada's_History_Magazine_for_Kids sayfasından 13.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Kutluay, H. (2017). *Commonwealth (milletler topluluğu) nedir?* www.makaleler.com. Sayfasından 01.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Levesque, S. (2006). *Discovering the past: engaging Canadian students ın digital history. Canadian social studies, 40(1).* University of Western Ontario. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073928.pdf sayfasından 21.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Levesque, S. (2008). *Thinking historically.* University of Toronto Press:Toronto.

Library and Archives Canada. (2020). *Home*. https://www.bac-lac.gc.ca/eng/Pages/home.aspx sayfasından 03.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

Lolande, A. (2001). *The development of education in Canada*. Report Of Canada. www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/34/ice46dev-ca.en. Pdf sayfasından 03.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

MacEacher, A. (2010). *A polyphony of sythesiers: why every historian of Canada should write a history of Canada?"* www.activehistory.ca. sayfasından 10.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

MacMillan, K. (2010). *The uses and abuses of history*. Great Britain: Profile.

McCue, H.(2016). *Canadian Aborginal reserves*. www.britannica.com. sayfasından 15.01. 2021 tarihinde erişilmiştir.

Mckillop, A. B. (2015). *Historiography in English* ca/en/article/historiography-in-english sayfasından 16.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB. (2020). Pisa nedir? http://pisa.meb.gov.tr sayfasından 31.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Ministry Of Citizenship and Immigration. (2011). *Facts in Canada's ımmigration policy*. www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/archieves/back grounders-2011/facts-canada-immigration-historyhtml.sayfasından 09.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Morgan, C. (2011). Education ın Canada: In pursuit of educational quality and equity. *Revista Española de Educación Comparada, 18*(2011). ISSN:1137-8654. http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.475.9662&rep=rep1&type=Pdf. sayfasından 21.12. 2020 tarihinde erişilmiştir.

Morton, D. (2002). *History teaching in Canada*. https://policyoptions.irpp.org/magazines/disarming-iraq/history-teaching-in-canada-the-past-does-not-change-but-its-interpretation-can-alter-radically/ sayfasından 02.08. 2020 tarihinde erişilmiştir.

National Center on Economy and Education (NCEE). (2020). *Canada: teacher and principle quality,* www.ncee.org. sayfasından 07.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

National Day Calander. (2019). *National flag of Canada day-february 15.* www.nationaldaycalendar.com/national-flag-of-canada-day-february-15/. Sayfasından 11.05.2020 tarihinde erişilmiştir

Nelson Educators. (2020). *Nelson history 7 and 8.* www.school.nelson.com sayfasından 13.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Network in Canadian History and Enviroment. (2021). *Network in Canadian history and enviroment.* www.niche-canada.org/publications/ sayfasından 04.12.2020 tarihinde erişilmiştir

OECD. (2015). *Education policy outlookCcanada*. www.oecd.org/edu/educatıon%20polıcy%20outlook%20canada.pdf. sayfasından 12.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018a). *Canada*. www.oecd.org.tr sayfasından 17.02.2021 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018b). *Pısa*. www.oecd.org/pısa. sayfasından 10.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2019). *Education at a glance*. www.oecd.org.sayfasından 22.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

OECD Future of Education and Skills 2030. https://www.oecd.org/education/2030-project/ sayfasından 29.02.2021 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2010). *Growing success: assesment, evaluation and reporting ın Ontario schools.* First Edition. Covering Grades 1 To 12. www.Ontarioca/edu. sayfasından 01.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2011). *The Ontario curriculum, grades 1-8, and kindergarten programs: enviromental education, scope and sequence of expectations.* www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/environ18curr.pdf. sayfasından 17.02.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2015). *The Ontario curriculum, grades 11 And 12, Canadian world studies, economics, geography, history, laws, politics*. www.Ontario/ca.edu sayfasından 17.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2018). *Ontario curriculum social studies, grades 1-6, history and geography, grades 7-8.* www.edu.gov.on.ca. sayfasından 01.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2018). The *Ontario curriculum, grades 9-10. Canadian and world studies.* www.edu.gov.on.ca sayfasından 01.12. 2019 tarihinde erişilmiştir.

Ontario Ministry of Education. (2015). *The Ontario curriculum. Grades 11-12. Canadian and world studies.* www.edu.gov.on.ca sayfasından 15.01.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

Ontario Ministry of Education. (2021). *Trillium list*. www.trilliumlist.ca. sayfasından 13.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Ontario School Districs Association. (2021). *What are school boards/districs?* https://www.oasdi.ca/ontario-school-districts/ sayfasından 15.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Osborne, K. (2004). *Canadian history ın schools.* www.histori.ca/prodev/file.do?id= sayfasından 02.08.2020 tarihinde erişilmiştir.

Önal, İ. & Topçu, Ö. Ş. (2013). Eğitimi gerçekleştirmek: Öğretim programlarında okul kütphanelerinin yeri. *Bilgi Dünyası*, *14*(2). 306-328.

Özensel, E. (2012). Çokkültürlülük uygulaması olarak Kanada çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi, 7*(1). 55-70.

Özkan, M. (2020). Eğitim araştırmalarında problemin çözümü için kimlere/neye gideceğim? *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Selahattin Turan (Ed.) Nobel Yayınevi: Ankara.

Özkan,Y.Ö. (2020). Problemin çözümü için ihtiyaç duyduğum verileri nasıl elde edeceğim? *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Selahattin Turan (Ed.) Nobel Yayınevi: Ankara.

Özmantar, Z.K. (2020). Eğitim çalışmalarında sık kullanılan araştırma türleri. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Selahattin Turan (Ed.) Nobel Yayınevi: Ankara.

Öztürk, İ.H. (2002). *Tarih öğretiminde bilgi ve iletişim teknolojileri-kuram ve uygulama.* Kriter Yayınları.İstanbul.

Parrot, Z. (2020). *Indigenous people in Canada*. www.canadianencyclopedia.ca.sayfasından 08.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Pehlivanoğlu, İ. H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Millî Eğitim,* 184.

Pollock, S.A. (2017). *Education in the age of fructure: the historical analysis of development of Ontario's 2013 and 2015 Canadian and world studies curriculum documents* (Doctoral Thesis.). www.tspace.library.utranto.ca.sayfasından16.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Queen's University. (2000). *Faculty of education*. www.educ.queensu.ca/ sayfasından 12.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Safran, M. (2002). *Türk tarih öğretimi ve meseleleri.* Türkler Ansiklopedisi, Cilt:17, Ankara:Yeni Türkiye

Sandwell, R. & Heyking, E. V. (2014). *Becoming a history teacher:sustaining practices in historical thinking and knowing*. Toronto: University of Toronto.

Schlesinger, A. (1992). *The disuniting America.* New Yok: WW.Norton & Company.

Secrétait du Québec Aux Relations Canadiennes. *Recognition of the Québec nation*. www.sqrc.gouv.c-qc.ca sayfasından 30.01.2021 sayfasından erişilmiştir.

Seixas, P; Ercikan, K. (2015). *The new shape of history assesments*. New Directions in Assessing Histotorical Thinking. Routledge Press: New York.

Seixas, P. & Pack,C. (2004). *Teching historical thinking. challenges and prospects for Canadian social studies.* Vancouver: Pacific Educational. www.culturahistorica.es/seixas/seixas_peck.pdf bilgi edinilmiştir

Seixas, P. (2009). *A modest proposal for change in Canadian history education.* Historical Education. www.historicalthinking.ca/ sayfasından 15.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Seixas, P. (2012).*Assesment of historical thinking, a report on the national meeting of historical thinking.* University of British Columbia Center For Study of Historical Consciousness. www.historicalthinking.ca/ sayfasından 04.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Seixas, P. (2014). *From the curriculum to the classroom. A report on the national meeting of the historical thinking project*. www.historicalthinking.ca/ sayfasından 15.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Simpson, H. (2017). *9 things you need to know about Canada's first nations.* www.theculturetrip.com. sayfasından 01.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Skoufaras, S.K.(2004). *Examining our histories within Quebec and Canada: a proposalto ıncrease the minority experinece ın the grade 10 curriculum*. (Master Thessis). University of Concordia. https://library.concordia.ca/find/theses.php sayfasından 08.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

Smart, D. (2014). *Ada hikayemiz: İngiltere'deki tarih müfredatına yeniden bakış.* 3.Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Sakarya Üniversitesi.

Smith, P. (2017). Methodically historicizing social studies education. *Canadian Journal of Education, 40,* 2. https://journals.sfu.ca/cje/index.php/cje-rce/article/view/2411/2430 sayfasından 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Stacey, C.P. (2006). *Canada foreign relations*. www.canadianencyclopedia.ca sayfasından 29.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Stamp, M. R. (1971). Canadaian education and national idendity. T*he Journal of Educational Tought, 5*(3). Werklund School of Education, University of Calgary. ttps://www.jstor.org/stable/i23761467 sayfasından 24.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Statistics Canada. (2016). *150 years of immigration in Canada*, www.statcan.gc.ca. sayfasından 10.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Statistics Canada. (2017). *Aborginal languages of First Nations people*. https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/as-sa/98-200-x/2016022/98-200-x2016022-eng.cfm.sayfasından erişilmiştir.

Statistics Canada. (2018). *Generations in Canada*. www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2011/as-sa/98-311-x/98-311-x2011003_2-eng.cfm sayfasından 11.06.2021 tarihinde erişilmiştir.

Statistics Canada. (2021). *Population projections: Canada, provinces and territories*. www150.statcan. gc.ca.sayfasından 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Sungur, H. (2012). *Amerika Birleşik Devletlerinde tarih eğitimi ve ulusal standartların oluşturulması*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı.

Sürü, A. (2007). *Korean war*. www.canadianencyclopedia.ca. sayfasından 08.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

The British Empire. *How the empire has been tought in British schools.* www.britishempire.co.uk/article/ historyteaching.htm. sayfasından 19.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

The Historical Thinking Project. (2021). *Peter Seixas*. www.historicalthinking.ca/peter-seixas., sayfasından 10.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

The History Education Network. (2021). *About.* http://thenhier.ca/en.1.html sayfasından 29.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Turan, R. (2016). Tarih öğretmenlerinin öğrencilere temel ve tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılma düzeyine ilişkin görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 11*(14). 705-730.

Türk Dil Kurumu. (2019). *Eğitim*. www.sözlük.gov.tr sayfasından 05.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Troper, H. (2013). *Immigration to Canada*. https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/ article/immigration. sayfasından 14.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

Truth and Reconciliation Commission of Canada. (2015). Truth and reconciliation commission of Canada: calls to action. www.trc.ca/assets/pdf/Calls_to _Action_English2.pdf. sayfasından 09.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

U.S.News World Report. (2021). *Best countries for education*. www.usnews.com. sayfasından 07.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

UNESCO. (2006*). World data on education Canada*. 6th Edition 2006/7. http://www.ibe.unesco.org/ sites/ default/ files/Canada.pdf. sayfasından erişilmiştir.

University of British Columbia. *Faculty of education comunnity engagement.* https://ce.educ.ubc.ca/community-engagement/ sayfasından 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

Windschuttle, K. (1994). *Killing history*. Canada: Encounter.

Yalı, S. (2016). Avrupa tarih eğitimi ve öğretimine yönelik girişimler ve Avrupa Birliği'nin katkısı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi, 26,* 1. s.291-306.

Yalı, S. (2017). Prof. Dr. Peter Seixas ile röportaj. *Turkish History Education Journal* (Tuhed). Fall 2017. *6*(2). s.383-394.

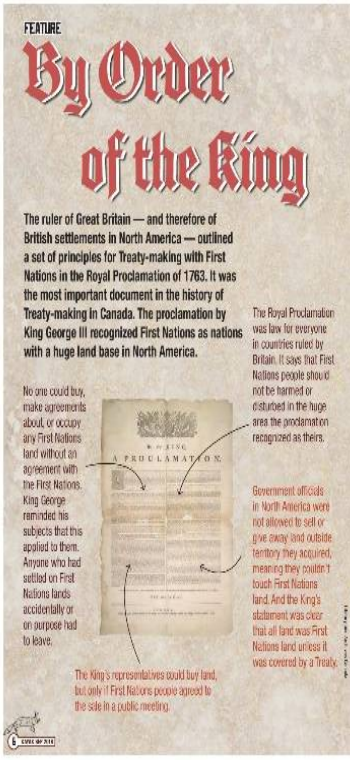
Yalı, S. (2019). 21. yüzyılda kaliteli tarih eğitimi: prensipler ve kılavuzlar, Avrupa Konseyi, 2018. Çeviri. *Turkish History Education Journal (Tuhed).* Spring 2019. 8(1). s.430-449.

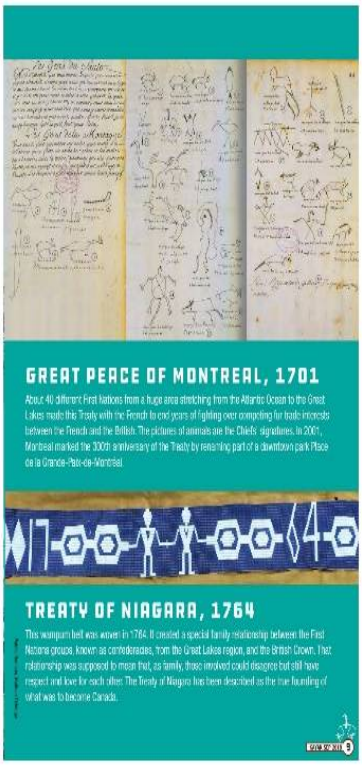
Yazıcı, İ. (2009). *Türk ve Kanada eğitim sistemlerinin karşılaştırılması.* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Denetimi ve Yönetimi Anabilimdalı.İstanbul.

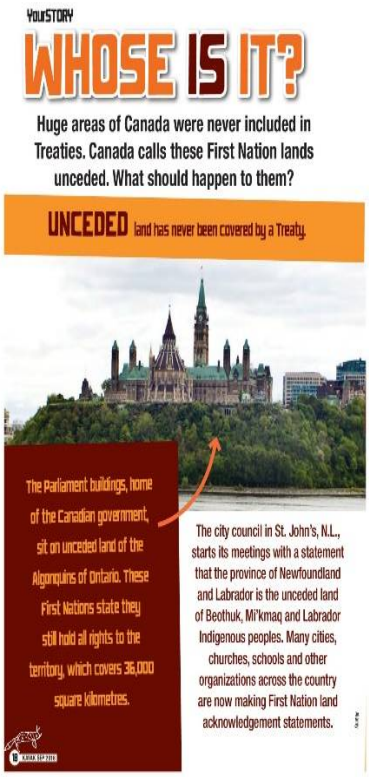
EKLER

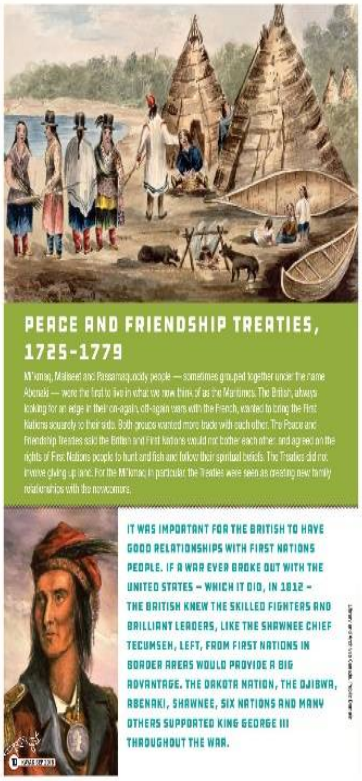
EK 1: Kayak Dergisinden Örnek Sayfalar

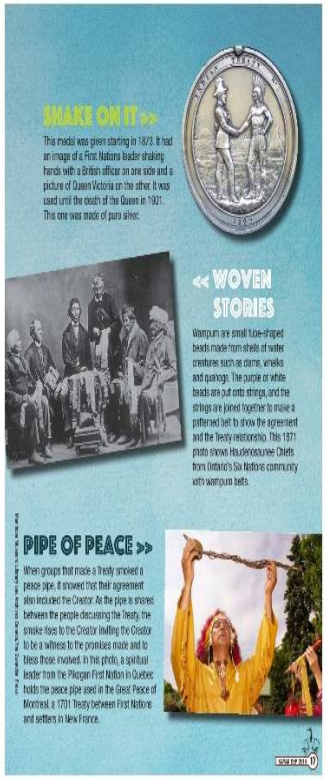

EK 2: 3'üncü Sınıf "Miras ve Kimlik" Ünitesinde Özel Beklentiler

A.Miras ve Kimlik: Kanada'daki Toplumlar, 1780-1850

Odak Noktası: "Süreklilik ve Değişim; Perspektif"

A1. Uygulama: Kanada'da Yaşam-O Zaman ve Şimdi

A.1.1. "Süreklilik ve Değişim; Perspektif" kavramlarına odaklanarak 1780-1850 yılları arasında Kanada'da yaşayan seçilmiş grupların (İlk Milletler, Métis, Fransız İngilizler, zenciler, kadın ve erkekler, köleler, hizmetliler, çiftçiler, senyörler, farklı sınıflardan insanların) günlük yaşamının bazı farklılıklarını ve benzerliklerini (örneğin; barınma, giyinme, yiyecek, dinî/ruhsal törenler, çalışma, çocukların rolü) ifade eder.

Bu kapsamdaki örnek sorular: "İlk Milletler ve yerleşimcilerin çocuklara bakışlarındaki farklılıklar nelerdir?" "Yukarı Kanada ve Aşağı Kanada'daki yaşayan çiftçinin yaşamları arasındaki farklılıklar nelerdir?" "Bu insanların yaşamları hangi açıdan birbirine benzemektedir?"

Öğrenci Konuşması: "Wendat (kabileleri) büyük köylerde yaşarken, Anishnawbe birkaç evde küçük gruplar halinde yaşadılar. Anishnawbe her sezon göç etmiştir. Wendat her sezon göç etmemiştir."

A.1.2. Kanada çevresinde XIX. yüzyılda yaşayanlar ile günümüzde yaşayanların bazı rollerini (kadının, erkeğin, çocuğun rolleri; çevreye, işe, toplumsal hayata, kanunlara ilişkin karşılaştıkları tehlikeleri) karşılaştırır.

Örnek Sorular: "Günümüzde Kanada'da yaşayan bir çocukla 1800'lü yıllarda yukarı Kanada'da yaşayan bir çocuğun günlük hayatındaki ana farklılıklar nelerdir?"

Öğrenci Konuşması: "Yatağımı yaparım, kedimi beslerim başkaca birçok işim vardır. Birçok çocuk gibi okula gitmiyorum. İnsanların o zamanlarda elektriği yoktu. Isınmak için ateş yakıyorlar, yağ lambaları kullanıyorlar ve mum yakıyorlardı. Elektrik olmasaydı ne yapardım, bilmiyorum. Televizyon izleyemezdim, bilgisayarla çalışamazdım, oyun oynayamazdım."

A.1.3. Kanada kimliğinin bazı belli başlı unsurlarını (çift dillilik, çok kültürlülük, kurucu uluslar, dinsel özgürlük) tanımlar ve 1800'lü yıllarda Kanada kimliğinin oluşmasına etki eden unsurları (örneğin, Kanada resmî dilleri, kültürel katkılar, yer adları, Ulusal Aborjin Günü gibi özel günlere atıf yaparak) açıklar.

Örnek Sorular: "Kanada'da İlk Milletler dillerinden gelen bazı yer adları nelerdir?" "Büyük Britanya'dan gelen yerleşimcilerin geçmişini yansıtan yer adları nelerdir?" "Métisler kimlerdir?" "İlk Milletler hangi açıdan farklıdırlar?" "Her iki grup Kanada kimliğine nasıl katkıda bulunmuşlardır?"

A.2. Sorgulama: Toplumsal Sorunlar ve Adaptasyonlar

Odak Noktası: Önem, Sebep ve Sonuç

3'üncü sınıf sonunda öğrenciler;

A.2.1. 1780-1850 yılları arasında Kanada'da farklı grupların karşılaştıkları büyük sorunlarından bazılarına (örneğin; izolasyon, kimlik, doktor noksanlığı, hukuki yaptırım, izole toplumlarda ürünler, geleneksel İlk Milletler topraklarına Avrupalı yerleşimler, İlk Milletlerin karşılaştığı ırçılık) ve bunlar karşısında alınan önlemlere yönelik sorular oluşturur.

Örnek Sorular: "Uzak kasabalarda yaşayanların karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" "Gelişmekte olan kasabalarda yaşayanların karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" "Afrikalı Kanadalılar ile İlk Milletler ne türde problemlerle karşılaşmışlardır?" "Toplumun yerleştiği alanlarda iklim ve doğal engeller karşısında ne şekilde tedbirler alınmıştır?"

A.2.2. Birinci ve ikinci el kaynaklara dayanarak (yerleşimcilerin gazeteleri, el sanatları, dönem resim sanatları, çizimler gibi) farklı grupların ve toplulukların tehditler karşısında aldıkları önlemlere yönelik bilgileri toplar ve organize eder.

Örnek Sorular: "Elizabeth Simcoe, Catharine Parr Traill gazeteleri gelen yerleşimcilerin İlk Milletlerin ilaçlarına bağımlı olmaları konusunda neler yazmaktadır?" "Doğal çevre

sayesinde yerleşimciler neler yapmaktadır? O dönemde karşılaşılan sorunlar resim sanatına nasıl yansımıştır?"

Öğrenci Konuşmaları: "Bu resim bir insanın çok büyük kar ayakkabıları giydiğini göstermektedir. Bu ayakkabılar insanların batmadan yürümelerini sağlamaktadır."

A.2.3. İncelenen dönemdeki toplulukların karşılaştıkları sorunlara ilişkin çalışmanın bir bölümü olarak basılmış veya dijital haritaları analiz eder (Örneğin, ana yolları ve kanalları bulur, taşımacılığa ilişkin rotaları haritada gösterir, yerleşimleri belirtir ve bunların suya yakınlığını tanımlar, İlk Milletlerin 1850 öncesinde Avrupalılar ile karşılaşmadan önceki haritalar ile 1850'li yıllardaki harita ile karşılaştırır.).

Örnek Sorular: "Aşağı Kanada'da kış boyunca yerleşimcilerin karşılaştıkları kış şartlarının anlaşılmasında bir iklim haritasının incelenmesi nasıl katkı sağlamaktadır?"

Öğrenci Konuşmaları: "Harita Quebec kışlarının güney Ontario'ya göre daha soğuk ve uzun olduğunu anlamama yardım etti." "Güney Kanada'da sıcak kalmak ve kış için yiyecekleri temin etmek daha zor olmalı?" "Benim haritam birçok çiftçinin ve köyün göller ve nehirlerin yanında olduğunu göstermektedir."

A.2.4. Araştırmaya ilişkin birçok malzemeyi (zaman çizelgesi, tarihi haritalar) yorumlar ve analiz eder.

Örnek Sorular: "Sebep sonuç ilişkisini Kanada'daki toplumların karşılaştıkları zorlukları veya adaptasyon durumlarını tanımlarken nasıl kullanırsınız?" "Elde ettiğin bilgileri analiz etmek için başka hangi araçlara ihtiyaç duyarsınız?" "Neden bütün yerleşimcilerin su kenarlarına yerleştiklerini düşünüyorsunuz?"

A.2.5. Bu dönemde farklı grup ve toplulukların karşılaştıkları önemli sorunlar hakkında sonuçlar elde eder, kanıtlar ve bu tehditler karşısında alınan önlemleri değerlendirir.

Örnek Sorular: "İzole yerleşim yerlerinde fabrika ürünlerinin olamamasına rağmen yerleşimciler nasıl adapte oldular?", "Nova Scotia'daki zenci nüfus ırkçılığa nasıl karşılık vermiştir?"

Öğrenci Konuşması: “1700’lü yıllarda su toplumlar için çok önemlidir. Suyu içmek için, yemek pişirmek için, kıyafetlerini yıkamak için kullandılar. Su üstünde seyahat ettiler. Çünkü çok iyi kara yolu yoktu. Bu nedenle insanlar nehir veya göl yakınlarına yerleşmeyi tercih ettiler.”

A.2.6. Uygun kelimeleri kullanarak sorgulama sonuçlarını yazılı veya sözlü olarak ifade eder (örneğin, İlk Milletler, Métis, Yukarı Kanada, Aşağı Kanada, yerleşimci, sığınmacı, ittifak, toprak ağalığı, köle, izolasyon) ve formatlar (örneğin; “Yukarı Kanada’da Nasıl Hayatta Kalınır?” başlıklı bir kitapçık hazırlanması; yolların yapılmasından önce ve sonrasında yerleşimcileri gösteren bir komik bir kitapçık hazırlanması; yerleşimcilerin iklime nasıl adapte olduğunu gösteren bir kitapçık hazırlanması; Avrupalı yerleşimi sonrasında İlk Milletlerin topraklarının nasıl etkilendiğini gösteren bir harita oluşturulması).

A.3. Metni Anlama: Koloni Dönemi Kanadalı Toplumlarda Yaşam

Odak Noktası: Karşılıklı İlişkiler

A.3.1.1780-1850 yılları arasında geleneksel topraklarında (Thunder Körfezi’nde yaşayan Anishnawbe geleneksel toprakları; Ontario’nun güneyindeki Chippewa toprakları; Quinte Arazisi Körfezi’ndeki yeni Mohawk yerleşimleri; Huron Gölü çevresindeki Métis toplulukları) yaşayan İlk Milletleri ve Métisleri Avrupalı yerleşim nedeniyle yerlerinden göç etmeye zorlanmalarını basılı, dijital/interaktif harita/harita programları kullanarak belirtir.

A.3.2. Bu dönemde çeşitli yerleşik toplumları tanımlar (örneğin; St.Lawrence Nehri boyunca Fransızlar; Kingston, Bytowni York, Toronto, Yukarı Kanada’da İrlandalı ve İngilizler; Yukarı Kanada, Grey County’de Afrikalı Kanadalılar; Kırmızı Nehir Vadisi ve Nova Scotia’da İskoçlar; Yukarı ve Aşağı Kanada’da Birleşik Krallık yanlıları/sadıkları; Nova Scotia’da zenci taraftarları) ve onların nerede yaşadıklarını basılı ve dijital haritalar veya harita programları üzerinden belirtir.

Öğrenci Konuşması: “Bak, İskoç yerleşimi Kırmızı Nehir’de ne kadar uzak.”

A.3.3. Bu dönemde toplumsal hayatı geliştiren, Kanada'daki yerleşimleri etkileyen faktörlerden bazılarını (örneğin, ticaret rotalarında ticari noktaların kurulması ve İlk Milletler, taşımacılık yapılabilen göller ve nehirler, iklim, doğal kaynaklara yaklaşık olma durumu, yerleşimcilerin kökenleri); arazinin fiziksel özelliklerini (topografi, suya yaklaşık olma, toprağın verimliliği) tanımlar; hizmet ve malların (örneğin, kiliseler, mallar) ulaşılabilirliğini beliritir.

Örnek Sorular: "Eğer bir çiftlik kursaydınız hangi özelliklere sahip bir arazi arardınız? Hangi tür kaynaklara ulaşmak isterdiniz?" "St. Lawrence Nehri ve Büyük Göller civarında neden birçok yerleşimci vardır?" "Britanyalı yerleşimciler neden kasabaları ve liman yakınlarını tercih etmişlerdir?"

Öğrenci Konuşması: "Eğer ben bir çiftçi olsaydım, hayvanlarımın su içebileceği düz bir arazi isterdim. Çok fazla ağaç istemezdim. Ağaçlar arasında ürün yetiştirmek zordur." "Evimi bir kasaba yakınına inşa etmek isterdim. Böylece, ihtiyaçlarımı alabilirim ve birileriyle konuşabilirim."

A.3.4. Bu dönemde Kanadalıların karşılaştıkları büyük tehditlerden bazılarını (örneğin, iklime ilişkin tehlikeler; kaynaklar için rekabet; İlk Milletler arasında Avrupalı hastalıklar; koloni savaşları ve diğer çatışmalar; ırkçılık) tanımlar.

"Nova Scotia'da zencilere nasıl davranılmıştır?" "Ağaçlık ve elektriği olmayan yerlerde insanlar nasıl yaşamıştır?" "Yukarı Kanada'daki iklimin özellikleri yerleşimcileri hangi tehditlerle karşı karşıya getirmiştir?"

A.3.5. Çeşitli şekillerdeki yerleşimlerin (örneğin, yarı göçebe İlk Milletlerin sezon yerleşimleri, ticari postalar, zengin kaynakları olan kasabalar, büyük çiftlikleri gelişmekte olan kasabalar) etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "İlk Milletlerin arazisinin ortasına yeni bir yerleşimcinin gelmesi farklı sezonlarda toprağı kullanan İlk Milletleri nasıl etkilemiştir?" "Gelişmekte olan, çöp ve kanalizasyon sorunları ile nasıl ilgilendiler?" "Britanya yanlılarına toprak verildiğinde bu

durum Aşağı Kanada'da yaşayanları nasıl etkilemiştir?" "Yeni yerleşimciler mevcut yaşayan toplulukları nasıl etkilemiştir?" "Arazilerin çiftlik olarak kullanmak üzere için temizlenmesinin olumlu ve olumsuz etkileri neler olmuştur?"

Öğrenci Konuşması: "Çiftlik yapmak için bütün ağaçları kestiler. Bu ağaçlarda yaşayan hayvanların yaşayacak yeri kalmadı. Bunların bazıları öldü, bazıları yaşamak için başka yerlere gitti, fakat ailelerini besleyebilmek için çiftliklere ihtiyacı vardı."

A3.6. Bu dönemde kadın, erkek ve çocukların rolleri dâhil, Kanada'da İlk Milletler, Métis ve yerleşimcilerin hayatlarının belli başlı unsurlarını tanımlar (örneğin, yeme içme biçimleri, yiyeceklerin nasıl elde edildiği, giyinme, barınma, eğitim, kadın, çocuklar ve erkekler arasında iş bölümü).

Örnek Sorular: "Ağaçlık yerleşim yerlerinde çocukların rolleri nelerdir?" "İlk Milletlerde kadın ve erkekler çocuklarının hayatının devamı için nasıl bir arada çalışmaktaydılar?" "Eğer ailede baba öldüğünde veya ciddi olarak hastalandığında ailelere ne olmaktaydı?"

Öğrenci Konuşması: "Anishnawbe erkekleri ve oğlanlar avlanmazlardı. Kadınlar ve kızlar dut, fındık ve sebze getirirlerdi. Erkekleri kadınlar ve çocuklar Kızılderili çadırı kurarlardı."

A.3.7. Kanada'da farklı topluluklar birbirleri ile ilişkilerinin çatışma ve iş birliği şeklinde nasıl karakterize edildiğini tanımlar (örneğin, yerleşimciler ve İlk Milletler arasında iş birliği ilaç paylaşımı, Avrupalı erkek ve İlk Milletlerden kadınlar arasında evlilikler, köyler ve çiftlikler kurmak için iş birliği çabaları, İlk Milletlerin topraklarına yerleşen yerleşimciler ile çatışmalar, farklı dinî ve etnik gruplar arasında çatışmalar).

Örnek Sorular: "Yeni gelenler buralarda zaten yaşamakta olanlardan neler öğrendiler?" "Yeni gelenlerle yerliler arasında çatışma çıkmasının nedenleri nelerdir?" "Hangi konularda Avrupalılar ve İlk Milletler iş birliği yapmışlardır?"

Öğrenci Konuşması: "Sanırım İlk Milletler halkı yerleşimcilere gerçekten yardım ettiler. Onlara bitkilerden ilaç yapmayı öğrenciler. İlk Milletler sanırım Avrupalılardan çok şeyler

öğrendiler. Avrupalılardan metalik mutfak gereçlerinin nasıl kullanıldığını, baharatları yemek yapımında kullanmayı öğrendiler.”

EK 3: 8'inci Sınıf Tarih Öğretim Programında Özel Beklentiler

Özel Beklentiler:

8'inci sınıfın sonunda öğrenciler;

A. Kanada'nın Oluşması, 1850-1890

A.1 Uygulama: Yeni Ulusun Halkları

Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif

A1.1. Kanada Dominyonu'nun kurulmasında ve toprakların genişlemesinde rol oynayan iç ve dış faktörlerin (örneğin, Manifest Destiny Doktirini, Amerikan İç Savaşı, Kuzey Amerika'ya karşı Britanyalıların tutumunun değiştirmesi, kıtayı boydan boya geçen demir yolu inşaatı; 1870 Manitoba Kanunu; Kırmızı Nehir direnişi; Kuzey Batı Direnişi, Kuzey Batı Geçidinin Araştırılması, Kuzey Batı Dağ Polisi'nin kuruluşu, Numaralı Anlaşmalar, Hintli Kanunu) önemini kavrar.

Örnek Sorular: "Konfederasyona yol açan çeşitli faktörleri önem sırasına göre nasıl sıralarsınız? Bu faktörleri sıralarken hangi ölçütleri kullanırdınız? Kanada Dominyonu'nun kuruluşunda ve topraklarının genişlemesinde Birleşik Devletler'in politikaları hangi ölçüde etkili olmuştur?" "Hintli Kanunu'nun oluşturulmasında hükümeti ne motive etmiştir? 1880 yılında Kanada hükümeti Kuzey Kutubu'ndaki adalarda neden hak iddia etmiştir? Bunda bölgedeki Inuit varlığının etkisi ne olmuştur? Kanada bölgesel genişlemesinde bunun önemi ne olmuştur?"

A1.2 1850-1890 yılları arasında İlk Milletler, Métis ve Inuit bireylerine uygulanan hukuki satatü, haklar ve ayrıcalıklar konusundaki sınırlamaların (örneğin, arazi mülkiyeti, 1850 Aşağı Kanada'daki Hintlilerin Mülkiyet ve Arazilerinin Daha İyi Korunması Kanunu; 1857 Kademeli Uygarlaşma Kanunu; 1869 Kademeli Hak Tanıma Kanunu; 1876 Hintli Kanunu; Reserv arazide yaşayan "statülü Hintliler"in kanuni hakları; asimilasyon politikaları; Métislerin tamamının birçok anlaşmanın dışında tutulması) etkisini değerlendirir.

Örnek Sorular: "1876 Hintli Kanunu'nda yer alan, "Hintliler dışındaki bir kişi birey olarak tanımlanır." ifadesinin İlk Milletler üzerinde ne gibi etkisi olmuştur?" "Bu dönemdeki anlaşmalara Métis ve Inuit topluluklarının dâhil edilmemesinin onlar üzerindeki etkisi ne

olmuştur?" "Anlaşma 3'e göre "Half-Breed Adhesion" nedir? Bunun anlaşmanın beklenen ve beklenmeyen sonuçları nelerdir?" "Yerlilere uygulanan bu sistematik baskı veya bunun olmasına izin verilmesine dair örnekler nelerdir? Bu baskının yerliler ve ülke olarak Kanada üzerindeki etkisi nedir?"

A1.3 1850-1890 arasında hukuki statü ve hakların dağılımı konusunda Kanada'daki çeşitli yerleşimci grup ve bireylere uygulanan haklar ve ayrıcalıklar konusundaki farklılıklar nelerdir (örneğin, Prens Edward Adası'nda arazi mülkiyeti, evli kadın mülkiyet hakları, kadının politik hakları, azat için mülkiyet yeterlilikleri, Çin göçünde sınırlandırmalar, sanayicilerin ayrıcalıklı yaşamı karşısında fabrikalarda çalışan işçilerin hayatları arasındaki farklılıklar, Afrikalı Kanadalıların karşılaştıkları ayrımcılık)?

Örnek Sorular: "Emily Stowe neden Kanada'da değil de Amerika'da tıp okuluna gitmiştir?" "Bu dönemde Kanada'da kadın haklarına yönelik kısıtlamalar konusunda onun hareketlerine bakarak neler söylenebilir? Bu sınırlamaların kadın üzerindeki etkisi nedir?"

A1.4 1850-1890 yılları arasında Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve topluluklar hayatlarını geliştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerin bazılarını analiz eder (örneğin, 1864 ve 1884 Métis tarafından hükümet önlemlerinin alınması; federal hükümet ile müzakereler boyunca İlk Milletler arasında ittifak teşebbüsleri; yeni göçmenlere yardım etmek üzere etnik gruplar tarafından karşılıklı yardım topluluklarının kurulması; denizlerde Konfederasyon karşıtı seferler; daha yüksek ücret, daha kısa çalışma saatleri, daha iyi çalışma koşulları için baskı yapmak amacıyla işçi sendikalarının kurulması; kölelik karşıtı ve Afrikalı Kanadalıların hakları için lobi oluşturmak amacıyla Mary Ann Shadd tarafından Provincial Freeman gazetesinin çıkarılması).

Örnek Sorular: "Kanada Düzlüklerindeki iklimle baş edebilmek için göçmenlerin stratejileri neler olmuştur?" "Çin Konsolide Yardım Derneğini kim kurmuştur?" "Hangi sorunlarla ilgilenmiştir?" "Toronto Kadınların Okuma-Yazma Kulübü nedir?" "Amacı nedir?" "Stratejileri nelerdir?" "Yerli topluluklar dâhil olmak üzere farklı gruplar hayatlarını

geliştirmek için yaptıkları açısından en başarılı olanların hangileri olduğunu nasıl değerlendirirsiniz?" "Bazıları diğerlerine göre nasıl daha başarılı sayılmıştır?"

A2. Sorgulama: Yeni Ulusta Perspektifler

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif

A2.1 Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve toplulukların Kanada'yı etkileyen önemli olaylar, gelişmeler ve durumlarla (örneğin, Konfederasyon, Ulusal Politika, İlk Milletlerin hakları, İlk Milletler ve Métis çocukları için için yerli yatılı okulların kuruluşu, endüstrileşme, göç, Kanada'da özgür Afrikalı-Amerikan göçmenleri ve sığınmacı kölelerin varlığı; Kanada Pasifik demir yolunun inşası, Kırmızı Nehir Direnişi ve Kuzey Batı Direnişi, Thomas Scott ve/veya Louis Riel'in mahkemesi ve infaz edilmesi) ilgili perspektiflerini araştırmalarında rehberlik etmek için sorular formüle eder.

Örnek Sorular: "Kanada Pasifik demir yolu inşaatı hakkında hakkında federal politikacılar, iş insanları, İlk Milletler ve yerleşimcilerin görüşleri nelerdir? Neden bu farklılıklar söz konusudur? Inuitlerin ticari hayatını değiştiren Kuzey Kutup bölgesinde balina avlama konusunda Inuit perspektifini yansıtan araştırma için ne gibi sorular sorabilirsiniz?" "Konfederasyon olasılığına farklı grupların reaksiyonu ne olmuştur?" "İlk Milletlerin, Métislerin ve diğer grupların Batı'nın yerleşime açılması konusundaki reaksiyonu ne olmuştur?" "Makineleşme konusunda işçilerin ve sanayiclerin görüşleri neden farklı olmuştur?" "Bu dönemde kimin iyi bir liderin olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?" "Bu dönemde iyi lider olmak ne demektir?"

A2.2 Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve toplulukların Kanada'yı etkileyen önemli olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili perspektifleri araştırırken birinci el kaynaklardan (örneğin; günlükler, mektuplar, sözlü tarih, hastane kayıtları; editör çizgi karikatürleri; dilekçeler, fotoğraflar, resimler, şarkılar, o zamana ait şiir; o döneme ait gerçek ve gerçek üstü kitaplar) bilgi ve kanıt elde eder, organize eder ve aynı konuları araştırırken ikinci el kaynaklardan (örneğin; sonraki bir döneme ait

şiir, şarkılar, resimler, çizimler; müze sergileri; internet videoları, referans kitaplar) bilgi ve kanıt elde eder, onları organize eder.

Örnek Sorular: Kanada Pasifik demir yolunun yapımı hakkında yazılan şiir, şarkı ve hikâyelerden ne gibi bilgiler elde edilebilir? Bu kaynaklar kimlerin perspektiflerini yansıtmaktadır?" "Eğer Kuzey Batı Direnişi hakkında görüşleri araştırıyorsanız ülkenin farklı bölgelerindeki gazetelere neden bakmanız gerekir? Thomas Scott'un yargılanması ve Kırmızı Nehir Direnişi ile ilgili birinci el kaynaklar perspektiflerini öğrenmek için neden gereklidir?" "Dönemin popüler kitaplarına baktığınızda Yahudilere karşı tutumlar hakkında ne öğrenebilirsiniz?"

A2.3 Araştırmalarına ilişkin bilgi ve kaynakların güvenilirliğini (örneğin, perspektif, eğilim, doğruluk, otantik olma durumu, amaç ve/veya kaynağın yapısı ve/veya yazarın uzmanlığı) değerlendirir.

Örnek Sorular: "Eğer Louis Riel'in hayatı ve mevzuatı hakkında bilgi için kaynak araştırması yapıyorsanız hangi kaynakların en güvenli olduğunu nasıl belirlersiniz? Mevzuatta kimin perspektifine yer verilmiştir?"

A2.4 Uzamsal sınırları keşfederken bu dönemde Kanada'daki önemli, olaylar, gelişmeler ve olguları araştırırken çalışmanın bir parçası olarak haritaları analiz eder ve yapılandırır (Örneğin, Kuzey Batı Direnişini haritalardan analiz eder; Kanada'nın bölgesel ve politik genişlemesini gösteren bir harita yapılandırır; demir yolu rotalarını belirlemek için haritaları analiz eder; Kanada'daki büyük göçmen gruplarının ve yerli toplulukların yerlerini gösteren bir demografik harita yapılandırır; bu dönemde Métis dağılımını gösteren bir akış haritasını analiz eder.).

Örnek Sorular: "Kırmızı Nehir Direnişi ve Ontario ve Quebec'te bu olaylara ilişkin reaksiyonlar hakkında bu açıklamalı harita ne söylemektedir?" "Bu dönemde Batı yerleşim kalıpları hakkında haritada ne görülmektedir?" "Bu dönemde Inuit perspektifleri hakkında kendi yapmış oldukları ahşap sahil haritaları ne göstermektedir?" "Inuitler tarafından yapılmış haritalarla Avrupalı haritalar ne gibi farklılıklar görülmektedir?"

A2.5 Birçok araç kullanarak araştırmaya ilişkin bilgi ve kanıtı yorumlar ve analiz eder (Örneğin, Hintli Kanunu ve ulusal politikayı analiz ederken elde ettikleri bilgilerdeki perspektifleri karılaştırmak için grafik düzenleyici kullanır.).

Örnek Sorular: "Anti-Konfederasyon hareketine ilişkin araştırmalarında elde ettiği farklı bilgiler için ne tür bir grafik düzenleyici farklı perspektifleri yansıtmana yardımcı olabilir?" "Kuzey Batı Direnişi ile ilgili bu baş makalede kimin perspektifi yansıtılmaktadır?" "Olayların yorumunun doğru olduğunu düşünüyor musunuz?" "Neden?" "Bu çizgi resimde hangi olay sunulmaktadır? Nereden biliyorsunuz?" "1883 yılında Başbakan John Mcdonald dedi ki: "Vahşi ailesiyle reservde yaşayan bir çocuk, vahşilerle çevrilmiştir. Hintli çocuklar olabildiğince aile etkisinden uzak tutulmalıdır." Bu ifade yerli yatılı okul sisteminin kurulmasının nedenini anlamanıza yardımcı olmakta mıdır? Bu ifade hükümetin İlk Milletler politikası hakkında neyi göstermektedir?" "Bir grafik İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumlarının maruz kaldıkları çeşitli ayrımcılık faaliyetlerinin etkisini analiz etmeye nasıl yardımcı olur?"

A2.6 Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve toplulukların Kanada'yı etkileyen önemli olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili perspektifleri hakkında araştırma yaparken kanıtları irdeler ve sonuçlar çıkarır.

Örnek Sorular: "Kırmızı Nehir Direnişinde İngiliz ve Fransızların görüşleri nelerdi?" "İnsanların perspektiflerini değiştiren önemli bir olay var mıdır?" "İşçi ve kapital ilişkileri hakkında Kraliyet Komisyonu'nun sunuşunu incelerken işçilerin ve fabrika sahiplerinin davranışlarından ne öğrendiniz?" "Hintli Kanunu'nun İlk Milletler ve diğer yerli toplumlar ile ilgili bir dönüm noktası olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?"

A2.7 Uygun terimleri kullanarak sorgulamanın sonuçlarını iletir (örneğin, Konfederasyon, Ulusal Politika, yer altı demir yolu, endüstrileşme, genişleme, direniş, isyan, göç, sığınmacı, yerleşimci, anlaşma, reservler, yerli yatılı okul sistemi, ırkçılık, kültürel soykırım, asimilasyon, uzlaşı) ve belli bir izleyici için bu bilgileri formatlar (örneğin, kaçak bir köle, özgür siyahilerin perspektifinden demir yolu hakkında bir hikâye veya roman; Kuzey Batı Direnişi ve sonrasında farklı perspektiflerde dramatik bir sunum; Konfederasyon yanlıları

ve karşıtlarının tutumları hakkında bilgi posteri; Hintli Kanunu'nda statüsü olan ve olmayan yerlilerin ve federal hükümetin perspektifinden sesli ve görüntülü sunum; Kanada Pasifik demiryolunun yapımında çalışmış çeşitli gruplar hakkında bir hikâye).

Örnek Sorular: "İzleyici kitlesine fikirlerini iletmek için en iyi format hangisidir? Görsel malzemeler izleyici kitlesinin dikkatini artırdı mı ve/veya fikirlerini destekledi mi?"

A3. Tarihsel Bağlamı Anlama: Olaylar ve Onların Sonuçları

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç

A3.1 1850-1890 yılları arasında Kanada'yı etkileyen belli başlı olay ve gelişmelere katkı sağlayan faktörleri tanımlar (örneğin, Kırmızı Nehir Direnişi, Kuzey Batıya yerleşme; Kuzey Batı Direnişi; Kanada Pasifik demir yolunun inşası; iş gücü ve kapital ilişkilerinde Kraliyet Komisyonu) ve farklı kişiler, gruplar, topluluklar, İlk Milletler, Métis ve Inuit bireyleri ve toplulukları için bu olaylardan bazılarının tarihsel önemini açıklar.

Örnek Sorular: "İlk Milletler ve Métisler için Kırmızı Nehir ve Kuzey Batı Direnişinin önemi nedir? John Macdonald'ın Métis direnişini başlatmasındaki rolü nedir?" "Yerleşimciler, İlk Milletler, Métis için batı ve kuzeyde yerleşimin önemi nedir?" "Kanada'da kimliklerin önemi nedir? Kıtalar arası demir yolu inşası İlk Milletler ve Métis ticaret ve ekonomisini nasıl etkilemiştir?"

A3.2 Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkileyen anlaşmalar, politikalar dâhil belli başlı politik ve hukuki gelişmeleri tanımlar (örneğin, Robison Anlaşmaları, 1850; Monatibo Kanunu, 1870; Numaralı Anlaşmalar 1-7; Métis Script Sistemi; 1880'lerde Kanada'nın Kuzey Kutup arazisinde ve sularında hak iddia etmesi; St. Catharines Milling) ve bunların kısa ve uzun vadeli sonuçlarını açıklar.

Örnek Sorular: "1876 Hintli Kanunu'nun belli başlı şartları nelerdir? Ani etkisi ne olmuştur? İlk Milletler, Métis ve Inuit için bazı uzun vadeli sonunçları ne olmuştur?" "6 Numaralı Anlaşma nedir? Neden Mistahimaskwa (Büyük Ayı) anlaşmayı imzalamayı reddetmiştir? Bu reddedişin bazı sonuçları nelerdir?" "Script sistemi nedir? Bu sistemin o dönemde Métis birey ve toplulukları üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "Neden Kuzey Kutup bölgesi ve suları ile ilgili egemenlik konusunda Inuit topluluklarına danışılmadı?" "Neden Federal hükümet

Kızılderililerin ve kuzey topluluklarının geleneği olan kış festivalini (potlatch) kanun dışı ilan etmiştir?" "Bu gibi kanunların yerlileri üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "Konfederasyon'un yerli insanlar üzerindeki etkisi ne olmuştur?" Anlaşmalardan, politikalardan veya mevzuattan kaynaklanan günümüze kadar gelen ve İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkilemeye devam eden hususlar nelerdir?" "1876'da ortaya konan bir yönetim sistem ile Büyük Göller Anishinaabe klan sistemi yönetiminin kaldırılmasının sonuçları ne olmuştur?"

A3.3 Yerli yatılı okul sisteminin oluşmasına katkı sağlayan faktörlerden bazılarını (örneğin, yerli arazinin yerleşimci ve/veya hükümetçe paylaşımı; yerlilere Hristiyanlığı empoze etme; yerlileri asimile etmek amacıyla yerli kültür ve direncinin hükümet ve kilise aracılığı ile bastırılması; Avrupalı kültürel ve ırk üstünlüğü hakkında yerleşik toplum inancı) ve bu sistemin yerli bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisini (örneğin, yerli dili, kültürü, kimliği, yerli çocukların aile ve toplumdan koparılması, nesiller arasında travma; çocukların arazi ile ilişkilerinde değişiklik; kolonicilerin dünya görüşünün yerli insanlar arasında özümsenmesi; asimilasyon; hastalıklara maruz kalma; fiziksel, cinsel ve duygusal istismar) analiz eder.

Örnek Sorular: "Yerli yatılı okulların kurulmasındaki en etkili faktörler nelerdir?" "Dilimizin kökeni kimliğimizi nasıl şekillendirmiştir? Kendilerinin dilini ya da kimliğini elinden aldığımızda bireyin kimliği nasıl etkilenir? Yerli yatılı okulların hedeflediği ilk konular neden dil ve aile bağları olmuştur? Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun çalışmaları neden yerli yatılı okul sistemi hakkında olmuştur?" "Bir İlk Milletler çocuğu olan Thomas Moore'nun yerli yatılı okul öncesinde ve devam ederken çekilen arşivde yer alan fotoğrafındaki görüntü asimilasyon süreciyle ilgili neleri ortaya çıkarmaktadır?"

Örnek Sorular: "Britanya Kuzey Amerika Kanunu'nun belli başlı özellikleri nelerdir?"

3.4. Bu dönemde Kanada'yı etkileyen belli başlı politik ve hukuki değişiklikleri (örneğin; Kaçak Köle Kanunu 1850, Britanya Kuzey Amerika Kanunu, Seçmen Yeterliliği Yasası, Ulusal Politika) ve bu değişikliklerin çeşitli yerli olmayan bireyler, gruplar ve toplumlar üzerindeki bazı etkilerini tanımlar.

3.5. Bu dönemde Kanada'yı etkileyen belli başlı sosyal ve ekonomik değişiklikleri tanımlar (örneğin, Endüstri Devrimi, şehir merkezlerinin gelişimi, Birtish Columbia'da altın akını, Mısır Kanunu'nun kaldırılması, Mütekabiliyet Anlaşması'nın sonucunda ekonomik değişiklikler (1854), Britanya'nın değişen politikalarından dolayı bufalo sayısındaki düşüşün bir sonucu olarak yabancı pazarlarda düşüş, Kuzey Kutup bölgesinde balina yağı endüstrisinde Inuitlerin rolü, batıda yerleşimin artması, göç sayısındaki artış) ve bu değişikliklerin İlk Milletler, Métis, Inuit ve çeşitli birey, toplum ve gruplar üzerindeki bazı etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "Balina endüstrisinin çökmesi ve kürk ticaretine yönelmenin Inuit toplum ve bireyleri üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "Kuzey Kutup bölgesinde ticaret postalarının kurulması Inuit yerleşim kalıplarını nasıl etkilemiştir?" "Endüstri Devrimi'nin işçiler üzerindeki etkisi ne olmuştur? Endüstriyel şehirler üzerindeki etkiler ne olmuştur?" "Yeni kurulmuş Dominyon'a Kanada'nın bazı bölgeleri neden karşı çıkmıştır?" "1854 Tarihli Mütekalibiyet Yasası'ndan neler kazanıldığını düşünüyorsunuz?" "Kim kaybetti? Neden? Anlaşmanın İlk Milletler, Métis ve Inuit üzerindeki etkileri ne olmuştur?"

A3.6 Bu dönemde Kanada'daki iş birliği ve çatışmaların önemli örneklerini tanımlar (örneğin, Katolik ve Protestanlar arasında çatışma; Kuzey Batı Direnişi; Kırmızı Nehir Direnişi, 1872 Toronto matbaacılarının grevi; yer altı demir yolunu koordine etmek için çeşitli bireyler ve gruplar arasında iş birliği; Konfederasyon Müzakereleri; Nipigion Gölü'nde İlk Milletler ve Métislerin 1880 tarihli dilekçesi; İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin Hudson Bay Şirketi ile kürk ticareti için ittifak veya Inuitlerin Avrupalılar ile Kuzey Kutup bölgesinde kürk ticareti için ittifak).

Örnek Sorular: "Neden D'arcy McGee suikasta uğradı?" "Kuzey Batı Direnişi boyunca Métis ve Cree nasıl bir arada çalıştılar?" "Bu dönemde Inuit ve Avrupalıların ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?"

A3.7 Bu dönemde Kanada'da çeşitli önemli birey ve kuruluşları tanımlar (örneğin, George Etienne Cartier, James Douglas, Gabriel Dumont, Joseph Howe, Kwong Lee, John A. MAcdonald, Thomas D'Arcy McGee, Mistahimaskwa, Big Bear, Nahnnebahwequay, Louis

Riel, Mary Ann Shadd, Emily Stowe; Orange Order, İşçi Şovalyesi, demir yolu; kölelik karşıtı gruplar, Çin demir yolu işçileri, Métis Halkı, Kadın Hristiyan Temperans Birliği) ve bunların Kanada'nın mirasına katkılarını ifade eder.

Örnek Sorular: "Louis Riel mirası nedir?" "Big Bear eğer İlk Milletleri birleştirmeyi başarabilseydi, bunun ne gibi sonuçları olurdu?" "Günümüzden itibaren eğer yeni bir ulusal bayram ismi verseydiniz bu kimin adı olurdu? Neden o kişiyi seçerdin? Ontario'dan başka bir yerde yaşasaydın, seçeceğin isim değişir miydi?" "Çin demir yolu işçileri Kanada'nın gelişimine nasıl katkıda bulunmuşlardır?" "Bu dönemde Kanada hükümeti tarafından idam edilen İlk Milletler ve Métis liderleri kimlerdir? Hükümet onları nasıl suçladı? Hükümetin motivasyonu neydi? Liderlerini kaybetmek Métis ve İlk Milletleri nasıl etkilemiştir?" "Kanada tarihine önemli katkı yapan insanların aynı zamanda hatalar yapmalarını ve/veya inanç, değer ve tutumlarının günümüzde saldırgan nitelendirilen bu tarihi kişilerin nasıl yargılanması gerektiği konusunda ne düşünüyorsunuz?"

B:Kanada, 1890-1914: Değişen Bir Toplum

Özel Beklentiler

B.1. Uygulama: Kanada-Geçmiş ve Gelecek

Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif

8'inci sınıfın sonunda öğrenciler;

B1.1 1890-1914 yılları arasında Kanada'da yaşayan İlk Milletler, Métis, Inuit ve çeşitli toplumların günümüzdeki deneyimleri arasındaki benzerlik ve farklılıklarını analiz eder (örneğin, fakir şehirli, işsiz, işçiler, çiftçiler, son göçmenler, farklı yerli toplumlar, Quebecliler, Afrikalı Kanadalılar, Çinli Kanadalılar, Güney Asyalı Kanadalılar, Yahudi Kanadalılar, kadınlar, yaşlılar, çocuklar).

Örnek Sorular: "1900'lü yıllardaki göçmenlerle günümüz göçmenleri arasındaki farklılıklar nelerdir? Hangi açılardan aynıdır?" "Fakirler için günümüzde olup da XX. yüzyıl biterken şehirlerde olmayan program ve hizmetler nelerdir? Benzerlikler nelerdir?" "Bu dönemdeki Inuit yerleşim biçimleri günümüzden hangi yönlerden farklıdır?" "1900'de Kanada'da kim

oy vermiştir? Kim verememiştir? Günümüzde kim oy verebiliyor? Kim veremiyor? Anlaşma haklarının tanınması için mücadele ediyorlar mı?"

B1.2 Anlaşmalar, Hintli Kanunu, Reserv Sistemi ve yerli yatılı okul sistemi açısından İlk Milletler, Inuit ve Métislerin karşı karşıya kaldığı sorunların bazılarını (örneğin, residential okullara çocukların alınması nedeniyle ailelerin kopuşu, aile kontrol ve sorumluluğunun kalkışı; dil bilgisinin ve geleneksel kültürün kaybı, yerli olmayan Kanadalıların yerleştirilmesiyle geleneksel arazilerin kaybı) ve günümüzde hâlâ devam eden yerlilerin sorunlarını (kültürel asimilasyon ve kimlik kaybı; toplumdan ya da evden izolasyon; fiziksel ve ruhsal sağlık durumları; yerli yatılı okulların etkilerinin aile becerilerinin gelişiminde ve toplumsal/ailevi bağları; yerli yatılı okul sistemi içinde istismar edenlerin belirlenmesine duyulan ihtiyaç) analiz eder.

Örnek Sorular: "Neden yerli öğrencilerin yerli yatılı okullarını bitirdikten sonra toplumlarına dönmesi ya da yerli olmayan toplum içinde yaşaması hususunda sorunlar vardı?" "Bu dönemde İlk Milletlerin yaşadığı eğitim deneyim günümüzde yaşananlardan hangi açılardan farklıdır?" "Nesiller içinde travma ne demektir? Bu terimin yerli yatılı okulları ile ilgisi nedir?" "Hıristiyan kiliseleri arasındaki rekabet yerli toplulukları nasıl etkilemiştir?" "Bu rekabet yerli yatılı okul sisteminin gelişmesine nasıl katkı sağlamıştır? Yerli yatılı okul sisteminin İlk Milletler çocukları ve aileleri üzerinde uzun ve kısa vadeli sonuçlarını araştırdığınızda bu durumun ıslahı için neler yapılması gerektiğini düşünürsünüz? Bu bağlamda uzlaşı ve özürden nasıl farklıdır?" "Bu dönemde Hintli Kanunu'nun yerli yönetim yapısı üzerindeki etkisi ne olmuştur? Kanada'da yerli dillerinin kaybının İlk Milletler toplumu üzerindeki etkisi ne olmuştur?"

B1.3 1890-1914 yılları arasında Kanada'da yerli olmayan birey, grup veya toplumların karşılaştığı bazı sorunları analiz eder (örneğin, yükselen endüstrileşme, göç eden bazı etnik gruplarda sınırlandırmalar; kadınlar için yetersiz politik haklar; çalışma koşulları; ırkçılık veya ön yargının diğer formları) ve günümüz Kanadası'nda karşılaşılan bazı sorunlarla karşılaştırılır.

Örnek Sorular: “XX. yüzyıla geçerken şehirde yaşayan işçi bir ailenin çocuğunun karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bu sorunları günümüzde çocukların karşılaştığı sorunlarla nasıl karşılaştırırsınız?” “XIX. yüzyılın sonunda Prairie’de Ukraynalı göçmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?” “O dönemde göçmenler nasıl görülüyordu ve şimdi nasıl görünmektedir? Benzerlikler var mıdır?” “Ekonomik koşulların göçmenlere bakışta nasıl bir etkisi vardır?” “Haritalara baktığınızda X. yüzyılın başında çevresel sorunların Prairie yerleşimcilerini nasıl etkilediği konusunda ne görülmektedir? Benzer sorunlar günümüzde devam etmekte midir?” “1910 Göç Kanunu neden iklime uygun olmadığı değerlendirilen herhangi bir ırktan insanların göçünü yasaklamıştır? Bu sınırlandırmalarda hedef kimlerdir? Bu muafiyeti kim yaptı?”

B1.4 1890-1914 arasında Kanada’da İlk Milletler, Métis ve Inuit birey ve topluluklar ile diğer çeşitli birey, grup ve topluluklar tarafından yapılan faaliyetleri analiz eder (örneğin, farklı yerli ve etnik/ırka mensup topluluklar, dinî gruplar, dünyanın farklı yerlerinden göçmenler, Kanada’nın farklı bölgelerinden insanlar, Fransızca konuşanlar, kadınlar, işçiler) ve günümüzdekiler ile kıyaslar.

Örnek Sorular: “Bazı işçiler bu dönemde neden sendikalara katıldılar? Sendikalar neyi savunuyorlardı? Sendikaların geçmişte ve günümüzde savundukları arasında benzerlik ve farklılıklar var mıdır?” “Yeni yüzyıla girerken kadın hakları gruplarının temel sorun alanları nelerdi? Hangi kadın, kadın hakları grubunu kurdu? Kim katıldı, kim katılmadı? Bu gruplar sorunları nasıl ifade ettiler? Bu sorunlar günümüzdeki kadın gruplarının sorunları ile aynı mıydı?” “Onondeyoh (Frederick Ogilvie Loft) Ontario’daki İlk Milletlerin yaşamını iyileştirmek için neler yaptı? Loft’un davranışı ile günümüzdeki yerli aktivistler arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır? Winnipeg’deki “All People’s Mission” ne demektir? Bunun yaptığı hizmetler ile bugün göçmenlere sağlananlar arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar görüyorsunuz?” “1905 yılında Anlaşma 9’un dışında bırakıldıklarından dolayı bazı Métisler Moose fabrikasında neler yaptılar? Bu hareket günümüzdeki hareketlerle ne gibi benzerlik ve farklılıklar içermektedir?” “İlk Milletler, Métis ve Inuitler tarafından yerli dillerini tanmak, korumak ve canlandırmak için Ontario ve tüm Kanada’da ne gibi faaliyetler

yürütmektedirler? Bu faaliyetlerin 1890-1914 yılları arasında yerli aktivistler tarafından yürütülen faaliyetler ile arasında ne gibi farklılıklar vardır?"

B2. Sorgulama: Değişen Bir Toplumda Perspektifler

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Tarihsel Perspektif

B2.1 Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve toplulukların 1890-1914 yılları arasında Kanada'yı etkileyen önemli olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili perspektifleri hakkındaki araştırmalara rehberlik etmek için soruları formüle eder (örneğin, Boer Savaşı, Manitoba okulları sorunu, çocukları eğitmek ve korumak için çabalar, yerli yatılı okul sisteminin genişlemesi; Kanada göçmen politikası, sürekli yolculuk düzenlemesi, Çin Kafa Vergisi'ndeki artış, Hintli Kanunu'nda değişiklik, kadınların oy hakkı, mütekabiliyet, Avrupa'da artan rekabet).

Örnek Sorular: "Bu dönemde yerli halk ve federal hükümetin anlaşmalarla ilgili perspektifleri neden farklıdır? Bu farklılıkları araştırırken rehberlik etmek üzere ne gibi sorular sorulabilir?" "Kadınların oy hakkı konusunda farklı grupların görüşleri nelerdir? Kendi pozisyonlarını sağlamlaştırmak için kadınların oy hakkı kullanımına kimler karşı çıkmıştır?" "Boer Savaşı'na katılım konusu ile ilgili İngiliz ve Fransız Kanadalıların görüşlerindeki farklılıklar nelerdir?" "Neden farklı gruplar Kanada'ya göç etmeyi seçtiler?" "Kanada'da yaşayanlar farklı ülkelerden gelen son göçmenler hakkında ne düşünmektedir?" "Bu dönemde neden birçok Métis insanı Métis olarak tanımlanmayı seçmemişlerdir? Bu konuyu araştırırken ne gibi sorular önemlidir?"

B2.2 Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuitler ile birlikte çeşitli bireyler, gruplar ve toplulukların 1890-1914 yılları arasında Kanada'yı etkileyen önemli olaylar, gelişmeler ve durumlarla ilgili perspektifleri hakkında bilgiyi elde eder (örneğin, hükümet dokümanları ve kayıtları; arkeoloji kanıtlar; yerli sözlü tarih; resim sanat ürünleri, fotoğraflar, posterler, dilekçeler) ve ikinci el kaynakları (gerçek üstü tarih kitapları, ders kitapları, müze sergileri, belgeseller ve internet videoları) araştırır.

Örnek Sorular: "Fotoğraflar şehirde yaşayan fakir insanların ve reformcuların yaşam koşullarını göstermesi bakımından neden önem taşımaktadır?" "Tarihsel fotoğrafları

nereden bulursunuz?" "Bu fotoğraflarda elde edilen bilgileri desteklemek için başka ne tür kaynaklar kullanırsınız?" "Komagata Maru olayını gazete manşetine kim taşıdı? "Bu hikâyeler kimlerin perspektiflerini yansıtmaktadır?" "Bu dönemde Kanada'ya göç etmek isteyen Güney Asyalıların perspektiflerini araştırırken başka hangi kaynaklara başvurursunuz?" "Yerli yatılı okullarda öğrenci ölümleri ile ilgili bilgiyi nereden bulursunuz? Neden okul/hükümet bu tür ölümlerle ilgili kayıtları tamamlamamış durumdadır? Bu tamamlanmamış kayıtlar bizim doğruyu öğrenmemizi nasıl etkilemektedir? Tam olarak kavramak için başka hangi kaynaklara başvurursunuz?" "Yerliler ile ilgili birinci el kaynakları elde etmekte, düzenlemekte ve muhafaza etmekte ne gibi sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır? "Bu dönemde federal ve eyalet hükümetlerinin perspektiflerini yansıtmak için hangi kaynaklara başvurabiliriz? Bu bölgede yaşayan insanların perspektiflerini bulmak için bilgiye nereden ulaşırsınız?"

B2.3 Araştırmaya ilişkin ilgili bilgi ve kaynakların geçerliliğini (örneğin, perspektif, yönelim, doğruluk özgün olma durumu, amaç ve/veya kaynağın yapısı değerler ve/veya yazarın uzmanlığı hususlarını dikkate alarak) değerlendirir.

Örnek Sorular: "Algonquin Park'ın 1893 tarihinde kuruluşu ile ilgili bilgi elde etmek için kaynaklara başvurduğunuzda hangi kaynağın en güvenilir olduğuna nasıl karar verirdiniz? Bu olayda yerli kaynaklara başvurmak neden önemlidir? Yerli yatılı okullarla ilgili araştırma yaparken çeşitli görüşleri de tespit etmek için neden çok çeşitli kaynaklara başvurmanız gereklidir?"

B2.4 Uzamsal sınırları keşfederken Kanada'yı veya Kanada'daki insanları etkileyen bazı önemli olaylar, gelişmeler veya olgular ile ilgili araştırmalarının bir parçası olarak haritaları analiz ederler ve yapılandırırlar (Örneğin, Klondike'deki altın hücumundaki belli başlı olayların yerlerini belirler; bu dönemde gelişen şehirleri belirlemek için bir seri tarihi haritaları analiz eder; Kanada'daki yerli yatılı okulların gelişimini gösteren etkileşimli bir haritayı analiz eder; Kanada'nın çeşitli bölgelerine yerleşen göçmenlerin kökenlerini göstermek için bir akış haritası oluşturur.).

Örnek Sorular: “Klondike altına hücum haritası altına hücumun yerliler üzerindeki etkisi hakkında ne söylemektedir?” “Bu haritaları incelediğinizde 1890-1914 arasında Kanada’daki nüfus dağılımı hakkında ne fark ediyorsunuz?” “Ukraynalı göçmenler ve Doukhobor göçmenleri nerelere yerleşmeye eğilimli olmuşlardır?” “1914 Avrupa haritasını incelediğinizde potansiyel çatışma bölgeleri olarak nereleri görüyorsunuz?” “Bu dönemde Kuzey Ontario’da ekonomik geişmelerin değişen kalıplarını göstermek için hangi bilgileri haritanıza dâhil edersiniz? Cree ve federal veya eyalet hükümet perspektiflerini göstermek amacıyla ne tür bir harita en uygun olacaktır?”

B2.5 Birçok materyal kullanarak araştırmaları için ilgili bilgi ve kanıtı yorumlar ve analiz eder (Örneğin, “…;Kadın ve kadınlar hakkındaki görüşler için politik karikatürleri inceler; sosyal reformlar ve şehirli fakirlerin perspektiflerini anlamaya yardımcı olmak için çocuk ölüm göstergeleri gibi yaşamın kalitesine dair grafikleri yorumlar.).

Örnek Sorular: “Zamanında Pauline Johnson’un şiirlerinin popüler olması İngiliz Kanadalıların İlk Milletlere karşı tutumları hakkında neyi göstermektedir?” “Yeni yüzyıla girerken Toronto ve Ontario’daki şehirli dar gelirlilerin yaşam koşulları hakkında bu fotoğraflar ne söylemektedir?” “Elde ettğiniz kanıtlar fotoğraflarda gördüklerinizi desteklemekte midir?” “İlk Milletler ve Métis çocuklarının yerli yatılı okullardaki deneyimleri hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?” “9 No.lu anlaşmanın sözlü kayıtları ile yazılı belgeleri arasında ne gibi farklılıklar görüyorsunuz?”

B2.6 Bu dönemde Kanada’daki insanlar ve/veya Kanada’daki insanları etkileyen önemli, olay, gelişmeler ve durumlardan bazılarını İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları da dâhil olmak üzere farklı grup, toplum ve toplulukların farklı perspektiferi hakkında kanıtları değerlendirir ve sonuçlar çıkarır.

Örnek Sorular: “Kanada Laurier Boer Savaşı’na askerlerini göndermeye neden razı oldu? Bu durum Fransız Kanadası ve İngiliz Kanadası arasındaki farklılıkları nasıl ortaya çıkarmaktadır? Neden?” “Yerli olmayan toplumların eğitim politikaları yerli yatılı okullar

ile kıyaslandığında ne gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır? Sonuçlarınızı hangi kanıtlar desteklemektedir?"

B2.7 Uygun terimleri kullanarak sonuçları iletir (örneğin, Klondike göçmeni, endüstrileşme, sendikalar, grevler, tatlı dükkânları, mütekabiliyet, uzlaşı, ittifak, oy hakkı) ve dinleyici kitlesine uygun şekilde formatlar (örneğin, Kanada'daki farklı grupları temsil eden veya farklı bölgelerden çocukların yaşamı hakkında bir fotoğraf hikâyesi; bir işçi veya kadınların oy hakkını savunan bir aktivistin sesinden yazılmış bir konuşma ve bir muhaliften cevap: Komagata Maru ile ilgili bir yolcunun perspektifinden yazılmış bir şiir; kolonizasyonunun etkilerini temsil eden bir dans).

Örnek Sorular: "Araştırdığınız konu ile ilgili çoklu perspektifi yansıtabilecek en iyi format hangisidir? Çalışmana ilave edebileceğin görsel malzemeler var mıdır? Onları en iyi nasıl sunabilirsiniz? Müzik, dans ve sanat yolu ile tarihsel değişimin kavranmasını nasıl sunabilirsiniz?"

B3.Tarihsel Yapıyı Kavrama; Olaylar ve Sonuçları

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç

B3.1 1890-1914 yılları arasında Kanada'da özellikle İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkileyen belli başlı konular, olaylar ve gelişmelere katkı sağlayan faktörleri tanımlar (örneğin, Hintlilere devlet koruması; reservlerdeki yerlilerin yaşamlarını düzenleyen Hintli acentaların rolü; yerli törenleri yasaklayan kanunlar; devlet çalışmaları, yollar ve demir yolları için reserv alanlardan toprakların kamulaştırılması; 8 ve 10 numaralı anlaşmalar ile uyumlu Métis yazmalarının yayımlanması; İlk Milletler ve Métis çocukları için yerli yatılı okulların sayısının artması) ve tarihsel önemi olan bazı olayları, gelişmeleri farklı bireyler ve topluluklar için açıklar.

Örnek Sorular: "Bu dönemde yerli yatılı okulların sayısı neden artmıştır?" "Bu artışın İlk Milletler, Métisler ve aileleri için önemi nedir? Bryce Raporu nedir? Ottowa buna nasıl cevap vermiştir? Bu cevap hükümetin İlk Milletlerin çocuklarına karşı tutumları hakkında ne söylemektedir?" "Bu tutumlar yerli yatılı okul sisteminin gelişimine nasıl katkı sağlamıştır?" "Bu dönemde yerlilere karşı kolonyalist tutum nedir?" "Neden federal

hükümet Inuitler ile anlaşma yapmaya girişmemiştir?" "Nihai altarnatif ne idi?" İlk Milletlerden bir erkek orduya katılmak ya da oy vermek için adım atarsa bunun sonuçları ne olurdu?" "Bir adama özgürlük verilirse adamın karısının statüsü ne olurdu? "Kuzey Kutup keşfine bu dönemde hangi faktörler katkı sağlamıştır?" "Kuzey Kanada'da ticaret postalarının gelişimini sağlayan belli başlı olaylar nelerdir?" "Bu dönemde yerli yatılı okulların koşulları ve dizaynında federal hükümetin ve kilisenin tutumları nasıl olmuştur?"

B3.2 1890-1914 tarihleri arasında Kanada'da olmuş ve/veya Kanada'yı etkilemiş olan belli başlı olay ve gelişmelere katkı sağlayan faktörleri tanımlar (örneğin, Boer Savaşı, göçmenler için Kanada'nın bir kader olarak yükselişi, kadınların oy hareketinin gelişmesi, Çocuk Yardım Topluluğu'nun kuruluşu; "Britanyalı Ev Çocukları[15]"nın Kanada'ya göçü, Batıda yerleşimin artması işçi birliklerinin genişlemesi, Vancouver'da Asyalılara karşı isyanlar) ve tarihî önemi olan bu olay ve gelişmelerin bazılarının yerli olmayan bireyler, gruplar ve topluluklar için önemini açıklar.

Örnek Sorular: "Kanada'yı dışarıda tanıtılması konusunda Clifford Sifton'un yaklaşımı nedir?" "Bu politika Batı'nın görünüşünü nasıl değiştirmiştir?" "Ev Çocukları"nın göçüne hangi faktörler katkı sağlamıştır?" "Onların Kanada'da kalması, Britanya'da kalmalarından daha iyi olduğunu düşünüyor musun?" "Neden veya neden değil?"

B.3.3 Bu dönemde Kanada'da olmuş veya Kanada'yı etkileyen hukuki ve politik değişiklikleri (örneğin; Alberta ve Saskatchewan'ın eyalet olması; Manitoba okulları sorunu; Güney Afrika'da çatışma, Avrupa'da çatışma tehlikesi, Avrupa'da ittifaklar; 1891 Truncy Kanunu; 1891 tarihinde yerli yatılı okulların öğrenci finansmanı ve Ottowa; 1892 tarihinde Fransızcanın Kuzeybatı Eyaletleri'nde resmî dil olmasının iptali; Alaska sınır çatışması; Deniz Hizmeti Beyannamesi; Çin Kafa Vergisi'nde artış) ve bu değişikliklerden

[15] Britanya bir program çerçevesinde 1869-1932 tarihler arasında Britanya Adalarından 100.000'den fazla terk edilmiş ya da yetim çocuklar Kanada'ya gönderilmiştir. Sadece Kanada değil, Avustruralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika'ya da gönderilmiştir. Bunlar amaçlandığı gibi daha iyi yaşamlara sahip olmamışlar, birçok problem yaşamışlardır. 2010 yılında Birleşik Krallık Başbakanı Gordon Brown bu konuda bir özür yayınlamış ve "üzüntülü bir dönem" olarak nitelendirmiştir (Library and Archieves Canada.).

bazılarının çeşitli bireyler, gruplar, topluluklar, İlk Milletler ve Métis birey, topluluk ve gruplar üzerindeki etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "Federal İşgücü Bakanlığı neden kurulmuştur? Bunun etkisi ne olmuştur?" "1891 Truancy Kanunu'nun yerli yatılı okullardaki öğrencilere karşı davranışlar konusundaki etkisi ne olmuştur?" "8 ve 10 numaralı anlaşmalar hangi bölgeleri kapsamaktadır? Bu anlaşmalar neler sağlamıştır? Bu anlaşmaların Métis ve İlk Milletler üzerindeki etkisi ne olmuştur?"

B3.4 Kanada'da olan veya etkileyen belli başlı sosyal ve ekonomik değişiklikleri tanımlar (örneğin; Klondike altın hücumu; Kanada'ya gelen göçmenlerin geldikleri ülkelerin değişmesi; 1910 Göçmen Kanunu; teknolojik değişiklikler; artan şehirleşme; Ontario, Nova Scotia ve British Columbia'da madenciliğin gelişmesi) ve bu gelişmelerin İlk Milletler, Métis, Inuit ile diğer çeşitli birey toplum ve gruplar üzerindeki etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "Klondike altına hücumun Yukon'da yaşayan İlk Milletler üzerindeki etkisi ile batıya yerleşimin düzlüklerde yaşayan İlk Milletler ve Métisler üzerindeki etkileri arasında benzerlik ve farklılıkları nelerdir?" "Bu dönemde Kuzeyde Amerikan ve Britanyalı tüccarların etkileri ne olmuştur?" "Kürk ticaretinin düşüşü Métis birey ve topluluklarını nasıl etkilemiştir?"

B3.5 Bu dönemde Kanada'da iş birliği ve çatışma örneklerini tanımlar (örneğin, yerli yatılı okullara karşı yerli ailelerin artan direnişi; Boer Savaşı ve Deniz Hizmetleri Kanunu gibi konular üzerinde İngiliz ve Fransız Kanadalılar arasında çatışmalar; Avrupalı ve Avrupalı olmayan göçmenler arasında çatışmalar; Biritsh Columbia ve Nova Scotia'daki kömür işçilerinin grevleri; yeni yerleşimlerde göçmenlerin iş birliği).

Örnek Sorular: "Monatibo okulları sorunu İngiliz ve Fransız Kanadalılar arasındaki çatışmaları neden artırmıştır?" "Kanada düzlüklerindeki göçmenler nasıl birbirlerine yardım etmişlerdir?" "Ne tür bilgileri paylaştılar?" "Bu dönemde yerli yatılı okul sistemi neden aileler tarafından artan bir direnişle karşılaşmıştır?" "Bazı aileler neden direnmemiştir?"

B3.6 Bu dönemde Kanada'da çeşitli önemli birey ve grupları tanımlar (örneğin, Maude Abbott, Henri Bourassa, Alexander Graham Bell, Pauline Johnson, J. J. Kelso, Wilfrid

Laurier, Tom Longboat, Nellie McClung, L. M. Montgomery, Onondeyoh [Frederick Ogilvie Loft], Oronhyatekha [Peter Martin], Duncan Campbell Scott, Clifford Sifton, John Ware; Kanada Kadınları Ulusal Konseyi; Ticaret ve İşgücü Konseyi; çeşitli göçmen gruplar) ve Kanada miras ve kimliğine katkılarını açıklar.

Örnek Sorular: "Bu dönemde kadınların hareketleri günümüzde ve o dönemde kadın haklarına nasıl katkı sağlamıştır?" "Cliffor Sifton'un göç politikaları ve stratejileri Kanada miras ve kimliğine nasıl katkı sağlamıştır?" "Tom Longboat ve diğer yerli insanlar, yerlilerin hakları ve konularında daha çok farkındalık sağlamak için hangi adımları atmışlardır?"

EK 4: 8'inci Sınıf Tarih Ders Kitabı Birinci Ünite Örnek Sayfaları

EK 5: 10'uncu Sınıf "Birinci Dünya Savaşı'ndan İtibaren Kanada Tarihi" Öğretim Programında Özel Beklentiler (Akademik)

A: "Tarihsel Sorgulama ve Beceri Gelişimi" başlıklı konu için ayrı bir zaman planlaması yapılmamaktadır, diğer konu başlıkları işlenirken bu konudaki hususlar konu içinde yer alır. Bu konu başlığında genel beklentiler:

A.1.Tarihsel Sorgulama: 1914 yılından itibaren Kanada tarihini araştırırken tarihsel düşünme kavramlarını ve tarihsel sorgulama sürecini kullanır.

A.2. Aktarılabilir Becerilerin Geliştirilmesi: Tarihsel araştırma yolu ile geliştirilen becerileri günlük yaşamda uygular ve bu becerilerin faydalı olabileceği bazı kariyerler tanımlar.

A1. Tarihsel Sorgulama

A1.1 1914 yılından itibaren Kanada tarihindeki olgular, olaylar ve gelişmelerin araştırılmasına rehberlik etmek için farklı tipteki soruları formüle eder (örneğin, (olgusal sorular) 1923 Çin Göç Kanunu neler getirmiştir? (karşılaştırmalı sorular) Ontario'da yaşayanlar ile Praire'de yaşayanlar Büyük Depresyon'dan etkilenmeleri konusunda ne gibi farklılıklar barındırmaktadır? (Nedensel sorular) Sessiz Devrim'in belli başlı sebepleri nelerdir?).

A1.2 Birinci el ve ikinci el kaynaklardan 1914 yılından itibaren Kanada tarihinin konularında ilgili bilgi ve kanıtları (örneğin, birinci el kaynaklar: sanat çalışmaları, günlükler, mektuplar, haritalar, dönem gazeteleri, fotoğraflar, politik çizgi eserler, istatistikler, anlaşmalar; ikinci el kaynaklar: kütüphane ve/veya kitaplar, güncel gazete veya gazete magazinleri, belgeseller, website bilgileri) seçer ve organize eder, kaynakların çoklu perspektiflerini yansıtır.

Örnek Sorular: "Geçmiş olay ve gelişmeleri araştırırken birinci el kaynaklara başvurmak neden önemlidir?" "Başvuracağınız resmî olmayan kayıtlar nelerdir?" "Kanada-Amerika Serbest Ticaret Anlaşması hakkında çeşitli grupların pozisyonunu belirlemeyi denerseniz gazete başyazılarına veya editör köşelerine neden başvurmak gerekmektedir? Başka hangi kaynaklara başvurabilirsiniz?" "Kanada'nın Kore Savaşı'ndaki askerî katkısını araştırırken dönem fotoğraflarına ve haber mülakatlarına neden başvurmak yararlı olacaktır?"

A1.3 Araştırmalarına ilişkin bilgi ve kaynakların güvenilirliğini değerlendirir (örneğin, perspektif, eğilim, doğruluk, amaç, kaynağın yapısı ve değerler ve yazarın uzmanlığı).

Örnek Sorular: "Caledonia'daki İlk Milletler protestoları için websitelerine başvuruyorsanız en güvenilir siteleri nasıl belirlersiniz?"

A1.4 Tarihsel sorgulama için uygun yaklaşımları, stratejileri, yaklaşımları belirleyerek araştırmalarına ilişkin olarak bilgi ve kanıtı yorumlar ve analiz eder (örneğin, Büyük Depresyon'un sonuçlarının önemini ortaya çıkarmak için ölçütlerin belirlenmesi; dönemin başbakanı tarafından Kanada-Amerikan ilişkileri hakkında ikinci el kaynağın değerlendirilmesi).

Örnek Sorular: "I. ve II. Dünya Savaşları'nı karşılaştırırken en iyi grafik düzenleyicinin hangisi (T-Chart, Venn Diyagramı, çapraz sınıflandırma tablosu) olduğunu düşünüyorsunuz?" "Regina Ayaklanmasının sebeplerini nasıl sıralarsınız?"

A1.5 1914 yılından itibaren (örneğin, Kanada tarihsel kimliğinin evrilmesinde Vimy Ridge'nin etkisini değerlendirmek için) tarihsel önem kavramını kullanır; Kanada'daki tarihsel olayları, konuları ve/veya gelişmeleri, analiz edeceği zaman tarihsel düşünce kavramlarını (örneğin, tarihsel önem, sebep ve sonuç, süreklilik ve değişim, tarihsel perspektif) kullanır.

Örnek Sorular: "Şimdicilik nedir? Şimdicilik tuzağını engellemek için tarihsel perspektif kavramını nasıl kullanırsınız?" "Bu olayın tarihsel önemini belirlemek için hangi öçütü kullanırsınız? O dönemde bu olay herkes için önemli miydi?" "1950'li yıllarda Inuit halkının Kanada hükümetince zorla yerleştirilmesini tarihsel düşünce kavramlarından hangisi ile analiz edersiniz?"

A1.6 Araştırdığınız durumlar, olaylar ve gelişmeler hakkında sonuç elde etmek, yargıda veya tahminde bulunmak için bulguları değerlendirir ve sentezler.

Örnek Sorular: "Hükümet Ekim Krizi boyunca Savaş Önlemleri Kanunu'nu çıkarmak konusunda haklı mıydı?" "Sizin Kanada toplumunda ve politikasındaki gelişmelere yönelik çalışmanıza göre Kanada'nın durumunun nasıl olacağı konusunda ne düşünüyorsunuz? Neden?"

A1.7 Belirli bir dinleyici kitlesi ve amaç için çeşitli uygun format ve stiller kullanarak fikirleri, argümanları ve sonuçları iletir (örneğin, Kanada-Amerika ilişkilerine yönelik bir seminer; 1960 yılından itibaren yerli insanların dönüm noktalarına ait bir hikâye; Kanada'da kadının değişen rolleri ile ilgili bir sunum; Büyük Depresyon boyunca sosyal koşullar hakkında bir video; XX. yüzyılın ikinci yarısında Kanada kültüründeki gelişmeler için "wiki"de bir text yazma projesi; Afganistan'da bir askerin perspektifinden bir blog).

A1.8 Dokümanın kabul edilen formlarını kullanır (örneğin, dipnotlar, yazar/tarih alıntıları, referans listeleri vb.) ve farklı tipteki kaynakları/alıntıları çalışmasında uygun şekilde belirtir (örneğin, arşiv kaynakları, makaleler, sanat çalışmaları, bloglar, kitaplar, filmler, videolar, sözlü kanıtlar, websiteleri).

A1.9 Araştırmalarını sonuçlarını iletirken uygun terminolojiyi kullanır (örneğin, konuya ilişkin özel kelimeler; tarihsel düşünme kavramları ve tarihe ilişkin terminoloji).

A2. Devredilebilir Becerilerin Geliştirilmesi

Bu sınıfın sonunda öğrenciler:

A2.1 Geliştirdikleri becerileri tarihsel araştırmalarında kullanır (örneğin, okuma-yazma, doküman kullanımı, bilgisayar kullanımı, sözlü iletişim, sayısal alanlara ilişkin beceriler) ve bunları çalışma hayatına ve günlük hayata transfer edilebilir.

A2.2 Tarihsel araştırma yolu ile günlük yapısal becerileri ve iş alışkanlıklarını uygular (örneğin, güvenilir bilgiye ulaşma, çoklu perspektifi değerlendirme ve anlama, eğilimi keşfetme, tarihsel yapıyı anlama amacıyla kaynakların güvenilirliğini değerlendirmek için becerilerin kullanılması; inisiyatif alırken ve iş birliği yaparken çalışma tecrübelerini uygulanması).

A2.3 Güncel sosyal, ekonomik, politik konuları analiz ederken Kanada tarihi çalışmasında geliştirdiği bilgi ve becerileri (örneğin, güncel bir olayda medya raporlarının eğilimini ve perspektiflerini belirlemek için güncel politik politikaların olası sonuçlarını ve belli başlı sebeplerini analiz eder) ve bu olayların anlaşılmasında ve bilinçli vatandaşlar olarak Kanada tarihi çalışmasında geliştirdiği bilgi ve becerileri uygular.

Örnek Sorular: “Hangi tarihî olaylar İlk Milletlerin anlaşma hakları ve çeşitli güncel tartışmaların dâhil olduğu konuları tamamıyla anlamaya yardım edebilir?”

A2.4 Tarihte öğrenilen becerilerin faydalı olacağı meslekleri tanımlar (örneğin, editör, gazeteci, doktor, müze küratörü, politikacı, öğretmen).

B. Kanada, 1914–1929

Özel Beklentiler

B1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı

Odak Noktası; Tarihsel Önem: Tarihsel Perspektif

B1.1 1914-1929 arasında Kanada’da önemli demografik eğilimleri tanımlamak için sözlü geleneksel bilgi dâhil tarihsel istatistikleri ve diğer birinci el kaynakları analiz eder (örneğin, Kanada’ya göçle ilgili eğilimler; İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları; eyaletler arasında ve şehirler arasında göçler; iş hayatında kadın sayısı ve çalıştıkları işin tipi; doğum oranları veya yaşam süresi) ve İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada’daki farklı toplumların önemli eğilimlerini değerlendirir.

Örnek Sorular: “Nüfus sayımlarını analiz ettiğinizde 1914-1929 arasında Kanada nüfusunda en önemli eğilimin ne olduğunu düşünüyorsunuz?” “Neden? Bu yönelim Kanada’daki bütün insanları etkiledi mi?” “Kanada’daki farklı gruplar arasında doğum oranlarında ne gibi eğilimler görmektesiniz?” “Bu dönemde yerli toplum ve bireylere ait istatistiksel bilgiler güvenilir ve geçerli midir? Neden?” “İlk Milletler, Métis ve Inuit perspektifine göre 1921 nüfus sayımı kusurlu muydu?” “Bu dönemde birçok Métis, kendilerinin Métis olarak tanımlanmasını neden istememiştir? Bu kararın önemi nedir?”

B1.2 Bu dönemdeki bilim alanında ve teknolojide önemli değişiklikleri tanımlar ve bunların İlk Milletler, Métis, Inuit birey, grup ve toplulukları dâhil Kanada’daki farklı birey, grup ve topluluklar için önemini değerlendirir (örneğin, yeni askerî teknolojilerin Kanada askerleri üzerindeki etkileri; makineleşmenin Kanada çiftiçileri, taşımacılık ve iletişim üzerindeki etkileri; insülin ve diğer tıbbi gelişmelerin Kanada’daki insanların sağlığı üzerindeki etkileri).

Örnek Sorular: “Bilimsel ve tekonolojik gelişmenin önemini belirlemek için hangi ölçütü kullanırsınız?” “Bu ölçütü kullanarak bu dönemdeki en önemli gelişmenin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?” “Fotoğraf ve film alanındaki gelişmeler yerlilerin algılanması ile ilgili Kanada’da ve diğer ülkelerdeki etkileri ne olmuştur?” “Nanook of the North[16] adlı filminin etkileri ne olmuştur? Bu film kimlerin perspektiflerini yansıtmaktadır?” “Inuitler 1913-1914 yıllarındaki Kanada Kuzey Kutup bölgesinin keşfinden bilimsel ve teknolojik bilgi olarak nasıl etkilenmiştir?”

B1.3 Bu dönemde Kanada’daki belli başlı ekonomik eğilimleri ve gelişmeleri tanımlar (örneğin, savaş ekonomisi, savaş sonrası sektör, savaş sonrası ekonomik durgunluk, tüketim, kredi ile satın alma, sendika, yükselen fiyatlar, balina ve kürk endüstrisindeki eğilimler) ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit bireyleri, grupları dâhil diğer bireyler, gruplar ve topluluklar üzerindeki etkilerini değerlendirir.

Örnek Sorular: “1920’li yılların zenginliğinden en çok Kanada’daki hangi gruplar yararlanmıştır? Neden? Hangi topluluklar bu zenginlikten yararlanmamıştır? Neden? 1920’lerde Kanada’da ekonomik koşulllara bakıldığında bu dönemde insanları etkileyen en önemli gelişmenin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Neden? Bu gelişmelerden kim etkilenmiştir?” “Grönland balinası ve kürk ticareti endüstrisinin çöküşünün Inuit topluluk ve bireyler üzerindeki etkisi ne olmuştur?” “Çeşitli politikaların malların fiyatları üzerindeki etkileri ticaret yapan Inuit ve İlk Milletleri nasıl etkilemiştir? Bu politikaların yerli tüccarlar ve yerli ekonomik ve sosyal yapılar üzerindeki etkisi ne olmuştur?”

B1.4 Birinci Dünya Savaşı boyunca Kanada toplumunda belli başlı olay ve gelişmelerin etkilerini açıklar (örneğin, evdeki kıtlık; çalışma hayatında kadın sayısındaki artış; Askerî Oy Kanunu gibi yeni yasalar; Savaş Zamanı Seçim Kanunu; Gelir Vergisi Kanunu; Savaş Önlemleri Kanunu; askere yazılma; İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin savaş sonrası askerî deneyimleri; Halifax Patlaması)

[16] Bu filme genel ağdan ulaşılabilmektedir. 1922 yılında çekilen “Nanook of The North” adlı belgesel film vahşi emperyalist beyazların karşılaştıkları savunmasız yerlilerin (ya da medeni batının karşılaştığı yarı vahşi tanrı tanımaz yerlilerin) durumu hakkında önemli bir bakış açısı sağladığı değerlendirilmektedir (Marc, 2017).

Örnek Sorular: “Yabancı düşmanı ne demek?” Birinci Dünya Savaşı’nda Kanada hükümeti hangi grupları yabancı düşmanı olarak nitelendirmiştir? Bu gruplara karşı Kanada’nın tutumunun önemi ne olmuştur?” “Zorunlu askerlik hizmeti krizinin Kanada’daki politikalara etkisi ne olmuştur?” “Inuit, İlk Milletler ve Métis erkekleri neden baskı ve zorbalık gördükleri bir ülke için savaşmayı seçmişlerdir?” “Askere yazılma İlk Milletlerin erkeklerinin ve ailelerinin statülerini nasıl etkilemiştir?” “Savaş zamanı hukuki düzenlemelerin önemini değerlendirmek için hangi ölçütleri kullanırsınız?” “Bu düzenlemelerden en büyük etkiyi kimler hissetmiştir?” “Askerî Seçmen Kanunu ve Savaş Zamanı Seçim Kanunu’nda kimler imtiyaz elde etmişlerdir? Neden? Yerliler bu kanunlara neden dâhil edilmemiştir?”

B2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç

B2.1 Birinci Dünya Savaşı’nın temel sebeplerini açıklar (örneğin, Avrupalı ittifaklar, rakipler, militarizm ve ulusal hareketler), Kanada’nın savaşa girişini (örneğin, Kanada’da emperyalist duyarlılık) ve Kanada’nın askerî olarak savaşa katılmasının bazı sonuçlarını analiz eder (örneğin, askere yazılma; Zorunlu Askerlik Kanunu; muafiyet; savaş endüstrisinin gelişimi; Kanadalı güçlerin dâhil olduğu savaşlarda insan kayıpları ve askerî sonuçları; asker emeklilerinin karşılaştığı durumlar).

Örnek Sorular: “Askerlik zamanı geldiğinde bütün genç insanlar silahlı kuvvetlere isteyerek katılmışlar mıdır?” “Kanadalı askerlerin Somme, Ypres, Vimy Ridge gibi savaşlara katılmasının kısa ve uzun vadeli sonuçları neler olmuştur?” “İlk Milletler, Métis ve Inuit asker emeklilerinin karşılaştıkları sorunlar ile diğer asker emeklilerinin sorunları aynı mıdır?”

B2.2 1914-1929 arasında uluslararası ilişkilerde Kanada’nın katılımına ilişkin belli olay ve hususları analiz eder (Britanya İmparatorluğu içinde Kanada’nın pozisyonu, Birinci Dünya

avaşı'na Kanada'nın katılımı, Kanada'nın ayrı olarak Versay Anlaşması'nı imzalaması, Halibut Anlaşması, Çanak Meselesi[17], İmparatorluk Konferansları).

Örnek Sorular: "İlk Milletler, Métis ve Inuitler Kanada'nın Birinci Dünya Savaşı'na katılmasını nasıl görmeye eğilimli olmuşlardır?" "Britanya İmparatorluğu'nun bir parçası olarak Kanada'nın statüsünü nasıl görmüşlerdir?" "Kanada'nın Birinci Dünya Savaşı'na katkılarının önemi belirlemek amacıyla hangi ölçütleri kullanırdınız?" Halibut Anlaşması'nın Büyük Britanya- Kanada ilişkilerinin tarihî açıdan önemi nedir?"

B2.3 Bu dönemde Kanada'daki sosyal ve politik çatışmalarına dair bazı örnekleri tanımlar (örneğin, zorunlu hizmet ihtiyacı konusunda farklı görüşler; Ontario okul sorunu ve 17 No.lu düzenlemeye cevap; Henri Bourassa'nın Fransız Kanada ulusalcılığı karşısında bazı İngiliz Kanadalıların perspektifleri; Winnpeg Genel Grevi dâhil iş gücü huzursuzlukları; King-Byng Sorunu; Ku Klux Klanı'nın aktiviteleri ve/veya Kanada'nın Turuncu Düzeni) ve bazı sebep ve sonuçları analiz eder.

[17] Türk ordusunun 09 Eylül 1922'de İzmir'e girmesinden sonra Eylül 1922'de İngiliz-Fransız kontrolündeki Boğazlar Tarafsız Bölgesi'ne ilerlemesiyle ortaya çıkan siyasi ve askeri bir krizdir. Türk ordusu, 09 Eylül 1922 tarihinde İzmir'e girdikten sonra Çanakkale'den başlayan tarafsız bölge üzerinden İstanbul'a doğru ilerlemeye başladı. Birleşik Krallık Bakanlar Kurulu, 15 Eylül 1922 tarihinde bir araya geldi ve İngiliz kuvvetlerinin mevcut pozisyonlarını koruması gerektiğine karar verdi. Ertesi gün, Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un yokluğunda bazı kabine bakanları Türkiye'nin Sevr Antlaşması'nı ihlal ettiği gerekçesiyle İngiltere ve dominyonları tarafından Türkiye'yi bir savaş ilanı tebliği ile tehdit etti. 20 Eylül'de Fransa'ya gelen Curzon'a Poincaré, Çanakkale'de bulunan Fransız birliklerinin geri çekilmeye başladığını bildirdi ve ateşkes yapılmasını sert bir dille belirtti. İngiliz halkı, Çanakkale'de Türklerle tekrar savaşa girme olasılığı ile endişeye kapıldı. Dominyonlar, Başbakan David Lloyd George'un bu konu hakkında danışmaması üzerine hiçbir kuvvet göndermeyeceklerini açıkladılar. Kanada Başbakanı Mackenzie King, durumun 8 yıl önce başlayan I. Dünya Savaşı'ndan farklı olduğunu, asker gönderebilmek için Kanada Meclisi'nin karar vermesi gerektiğini açıkladı. İtalya, Romanya ve Sırbistan da Çanakkale'ye savaşmak için herhangi bir kuvvet göndermeyeceklerini açıkladılar. Gelişmeler üzerine 23 Eylül'de toplanan Birleşik Krallık Bakanlar Kurulu, Doğu Trakya'yı Türkiye'ye terk etme kararı verdi. Bu kriz, Birleşik Krallık Başbakanı David Lloyd George'un iktidarını kaybetmesine sebep oldu. Buna ek olarak Kanada hükümeti bu kriz ve sonrasında Birleşik Krallık'tan diplomatik olarak bağımsız davranmaya başladı. Ayrıca bu kriz İngiliz Milletler Topluluğu'na üye devletlerin dış işlerinde serbest bırakılmasının önünü açan 1931 Westminster Yasası'nın en önemli etkenlerden birini oluşturmuştur (Hillmer, 2006).

Örnek Sorular: “17 No.lu düzenlemenin hedeflenen ve beklenmeyen sonuçları nelerdir?” “Winnipeg Genel Grevi’nin en önemli sonuçları nelerdir?” “Bunun uzun ve kısa vadeli sonuçları nelerdir?” “Kanun dışı kuruluşları önlemek amacıyla ceza yasasını değiştirmek için federal hükümet ne yaptı?” “Bu kanun ne için kullanıldı?”

B2.4 Sosyal, politik iş birliğine yardım eden İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil diğer bazı birey, grup ve toplulukların amaç ve başarılarını açıklar (örneğin, sendikalar, Denizcilik Hakları hareketi, Hintliler Ligi, Alberta’nın Métis Ulusu, Ontario’nun Birleşik Çiftçileri, Kadın Oy Hakkı Organizasyonu, Siyah Haç Hemşireleri).

Örnek Sorular: “Hintliler Ligi’nin Kanada’nın yerli halkaları üzerindeki etkisi nedir?” “Sosyal İncil hareketini motive eden sosyal ve ekonomik şartlar nelerdir?” “Bu hareketin halkın yaşamı üzerindeki etkisi nedir?” “Bu hareketteki politik etki nedir?” “Hangi Inuit politik organizasyonlar bu dönemde var olmuştur?” “Amaçları nelerdir?”

B2.5 Bu dönemde hükümet politikalarının yerli yatılı okul sistemini destekler nitelikte olmasını ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkilemesini (yerli yatılı okullara zorunlu devam, Hintli Kanunu’nda yapılan değişiklikle arazi iddialarında ikna için hukuk müşaviri kiralanmasının yasaklanması; oy verme haklarında kısıtlama; hükümet politikalarında ırkçı tutumlar) ve bunların uzun ve kısa vadeli sonuçlarını açıklar.

Örnek Sorular: Bu dönemde İlk Milletler ve Métis çocuklarının eğitim deneyimleri nelerdir?” “1924 yılında neden Hintli Kanunu değiştirilerek Inuitlerin sorumluluğu Hintli İşleri Bakanlığına verilmiştir? Bu değişiklik neden kısa süre yaşanmıştır? Bu değişiklikler hükümetin Inuitlere tavırları hakkında ne söylemektedir?

B2.6 Bu dönemde Kanada’da yerli olmayan etnik ve kültürel grupları etkileyen tutumlarla ayrımcılığı tanımlarlar (örneğin, ırkıçılık ve antisemitizm, işte ve ev hayatında kayırmacılık, ayrımcılık, 1923 Çin Kanunu ile gelen sınırlamalar, yeni göçmenlere yardım eden gruplar) ve onların etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: “Bu dönemde Kanada’daki Britanya ev çocuklarının tedavilerinde yansıyan davranışlar nelerdir? Ev çocukları daha sonra neden Kanada hükümetinden özür talep

etmişlerdir?" "2 Numaralı İstihkâm Taburu Afrikalı Kanadalılara karşı tutumun neden bir yansımasıdır?"

B3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras

Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif

B3.1 Bu dönemde bazı bireylerin, grupların ve organizasyonların Kanada toplumu, politikaları, kimlikleri, vatandaşlığı ile Kanada mirasının gelişimine nasıl katkı sağladığını açıklar (örneğin, Frederick Banting, Napoléon Belcourt, Billy Bishop, Robert Borden, Samu el Bronfman, Arthur Currie, Marie Lacoste Gérin-Lajoie, F. O. Loft, Agnes Macphail, Masumi Mitsui, J. S. Woodsworth; Frederick Banting, Napoléon Belcourt, Billy Bishop, Robert Borden, Samuel Bronfman, Arthur Currie, Marie Lacoste Gérin-Lajoie, F. O. Loft, Agnes Macphail, Masumi Mitsui, J. S. Woodsworth; HintlilerLigi; Kanada Ticaret ve İşgücü Kongresi,Vadoos).

Örnek Sorular: "Peter Henderson neden "Bir Ulusal Suçun Hikâyesi: Hintli Kanadalıların Adalet Başvurusu" başlıklı yazısını yazmıştır?" "Bunun ne gibi katkısı olmuştur? Neden?" "Kraliyet Kanada Dağ Polisi'nin miras ve kimliğe katkısı ne olmuştur?" "Bu polis kuvvetinin İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin miras ve kimliklerinin gelişmesindeki katkısı ne olmuştur?" "Fransız Kanada kimliğinin gelişiminde Henri Borussa'nın etkisi nedir?" "Nellie McClung ve diğer kadın hakları aktivistleri nasıl Kanada vatandaşlığı nosyonunu tehdit etmiştir?"

B3.2 Bu dönemde Kanada'da popüler kültür ve sanatta bazı önemli değişiklikleri tanımlar (örneğin, moda ve popüler müzikte önemli değişiklikler; popülaritesi artan filmler; Amerikan kültürünün artan etkisi; Kanada sporunun uluslararası alanda artan ünü; savaş sembolü olarak haşhaşın girmesi ve yasak) ve bu değişikliklere bazı birey ve olayların (örneğin, Mazo de la Roche, Stephen Leacock, Tom Longboat, John McCrae, Howie Morenz, Mary Pickford; Bluenosa'nın yarış kariyeri; Ulusal Hokey Ligi'nin ve Bayanlar Ontario Hokey Birliğinin kurulması) etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "Kanada'da "20'ler Kükremesi" olarak nitelendirilen kültürel değişikliklerden bazıları nelerdir?" "Tom Thomson çalışmasıyla Kanada sanatına ne etki

yapmıştır?" "Grup Seven'ın çalışması ve özellikle Lawren Harris'in çalışmaları kuzeyde Kanada nosyonuna ne etki yapmıştır?" "Grup Seven'ın çalışmaları kimin perspektifini yansıtmaktadır? Kimlerin perspektifleri eksiktir?"

B3.3 İlk Milletler, Métis ve Inuit kadınları dâhil Kanada'daki bütün kadınların hakları ve yaşamlarındaki önemli değişikliklerden bazılarını tanımlar (savaşta kadının katkısı; iş hayatında ve toplumda gelişen roller; kocaları askere alınan kadınlar, oy vermede, sosyal hareketlerde kadının rolleri; Inuit kadının balina ve fok derisi endüstrisindeki rolü; İlk Milletler kadınlarının statasünün kaybına tepki; bazı kadınların yeni politik hakları; 1920'lerde değişen sosyal töreler ve bunun kadınlar üzerindeki etkileri; kadının organize sporlara katılımı) ve Kanada vatandaşlığı ve kimliğinde bu gelişmelerin etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "Bazı Kanadalı kadınların değişen yaşamlarında I. Dünya Savaşı'nın rolü nedir?" "Bu savaş İlk Milletler, Métis ve Inuit kadınlarını nasıl etkilemiştir?" "Persons Davası'nın Kanada'daki kadınlar için bir dönüm noktası olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?" "Bu davada nihai kararın Kanada vatandaşlığı üzerindeki etkisi ne olmuştur?"

B3.4 Bu dönemde Kanada göç politikasını tanımlar (örneğin, 1919 Göç Kanunu, 1923 Çin Göç Kanunu) ve Kanada kimliğine katkı sağlayan farklı gruplara odaklanarak Kanada'ya göçü analiz eder (örneğin, göçmenlerin kökeni, neden geldikleri, nereye yerleştikleri, Kanada'da baskın kültür ile ne derece bütünleştikleri ve kültürel katkıları).

Örnek Sorular: "Bu dönemde farklı göçmen grupların Kanada'ya gelmesini etkileyen/çeken faktörlerden bazıları nelerdir?" "Göçmenlerin hayatı daha iyi olacak şekilde değişmiş midir? Kanada'daki göçmenlerin hayatının bekledikleri gibi olduğunu düşünüyor musunuz? Kanada'ya göçen gruplar Kanada mirasına nasıl katkı sağlamışlardır?"

C.Kanada, 1929-1945

Özel Beklentiler:

C1.Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı

Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Tarihsel Perspektif

C1.1 Bu dönemde Kanada'daki önemli değişiklikleri tanımlar (örneğin, Depresyon Dönemi'nde işsizlik gibi sorunların neden olduğı sosyal değişiklikler; yeni sol ve sağ kanat

sosyal hareketler; Amerikan kültürünün yükselen etkisi; yerli insanların Avrupalı mallara daha fazla güvenmesi), ve bunların Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil farklı gruplar, topluluklar üzerindeki etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "Büyük Depresyon boyunca meydana gelen belli sosyal değişimleri nasıl açıklarsınız? Bunlar Kanada'nın farklı bölgelerini nasıl etkilemiştir? Şehirde ve kırsal alanda etkilenmeler nasıl olmuştur? Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuit topluluklarında ölüm ve doğum oranlarında neler fark ediyorsunuz?"

C1.2 Bu dönemde meydana gelen bilim, teknoloji ve bu alanlardaki uygulamalara ait önemli gelişmelerin bazılarını tanımlar (örneğin, paplum, penisilin gibi icatlar; sonar, radar, walki-talki'ler, atom bombası, yeni teknolojiler için gerekli radyum ve uranyumun çıkarılması) ve bunların Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil farklı gruplar, topluluklar üzerindeki etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "Kanadalılar için penisilinin önemini belirlemek için hangi ölçütleri kullanırsınız?" "Bu dönemde teknolojik gelişmeler çiftçi ailelerin üzerinde ne gibi bir etki yapmıştır?"

C1.3 Bu dönemde Kanada'da belli başlı ekonomik eğilimleri tanımlar (örneğin, 1929'da borsanın çökmesi, gaziler için emeklilik, Amerikan fabrika şubelerinin genişlemesi, kâr üzerinden satın alma, yüksek işsizlik oranları, halk çalışma projeleri, Kanada Bankasının kuruluşu, savaş ekonomisi, 1945 Ford Grevi) ve bunların Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil farklı gruplar, topluluklar üzerindeki etkisini açıklar.

Örnek Sorular: "Büyük Depresyon'dan Kanada'daki bütün topluluklar aynı oranda etkilenmişler midir? Bu tehditlerle en çok kim karşılaşmıştır?" "Kanada buğday kurulunun kurulmasının katkısı ne olmuştur? Kanada'da 1930'lu yıllarda kâğıt hamuru ve kâğıt endüstrisinin gelişmesinin İlk Milletler ve Métis toplulukları üzerindeki etkisi ne olmuştur?" Bu endüstriden finansal olarak kim yararlanmıştır? Kim yararlanmamıştır?" "Beyaz tilki kürkü ticaretinin patlamasının Inuit birey ve toplulukları üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "Kraliyet Yirmi Merkezleri" adının önemi nedir?" "Bu tip devlet çalışma kampları o dönemde nasıl görülmüştür?" "Bu dönemde doğal kaynakları çıkaran şirketlerin gelişimi İlk

Milletler, Métis ve Inuit topluluklarını nasıl etkilemiştir?" "Bu şirketler geliştikçe İlk Milletler ve Kraliyet arasındaki anlaşma ilişkisi neden kabul görmemiştir?" "Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuit topluluklarına karşı olarak hangi Kanadalılar ekonomik gelişme içinde olmuşlardır?"

C1.4 Bu dönemde Kanada'da yerlilerini etkileyen belli başlı politik gelişmelerin ve hükümet politikalarının bazılarının temel sebeplerini tanımlar (örneğin, Hintli Kanunu'ndaki değişiklikler; yerli yatılı okulların devam eden operasyonları; 1934 tarihli Dominyon İmtiyaz Kanunu; Eyalet Seksüel Sterilization Kanunları; Newfoundland Korucularının kurulması; 1938 tarihli Métis Toplumunun Durumunu Geliştirme Kanunu; Federal hükümetin "Eskimo" etiketini kullanmaya başlaması), bunların Kanada'daki İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil farklılı gruplar, topluluklar üzerindeki etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "1930'larda Hintli Kanunu'nda yapılan değişiklikler nelerdir?" "Inuitlerin anayasal statülerine yönelik 1939 tarihli Yüksek Mahkeme'nin kararı nedir? Bu dönemde Inuitleri etkileyen politik gelişmeler neler olmuştur?" "Alberta ve British Columbia'daki Seksüel Sterilizasyon Kanunun İlk Milletler, Métis ve Inuit üzerindeki etkileri neler olmuştur?" "1930'lu yıllarda Hintli ajanslarının güçleri neden genişlemiştir?" "Bu değişikliklerin etkisi ne olmuştur?" "Bu güçler İlk Milletler, Métis ve Inuitlere karşı hükümetin tutum ve inançları konusunda neleri göstermektedir?" "1920 ve 1930'larda Kanada'da hükümetler neden "Hintli hastaneleri" kurmuşlardır?" "Kanada'da bu kurumların yerliler üzerideki kısa ve uzun vadeli sonuçları neler olmuştur?" "Kanada ve Amerika arasında Kuzey Kutbu üzerindeki egemenlik mücadelesinin Inuitlere etkileri neler olmuştur?" "İlk Milletler kadın ve erkeklerine uygulanan oy verme sınırlamaları nelerdir?" "Bunun İlk Milletler üzerindeki politik etkisi nedir?"

C1.5 Bu dönemde Kanada'daki belli başlı politik gelişmeler ve/veya hükümet politikalarının sebeplerini belirtir (örneğin, Mackkezie King'in Beş Cent'lik konuşması; Ortak Federasyon Kooperatifi veya Sosyal Kredinin Kuruluşu; Kanada Yayın İş Birliği veya Ulusal Film Kurulunun kurulması; Eyalet Seksüel Sterilizasyon Kanunları; sosyal gelişim politikaları; 1938 Dominyon Seçim Kanunları; Quebec kadınına seçme hakkı verilmesi; savaş

propagandası; Japon Kanadalıları enterne etme kararı; 1944 ayrımcılık kanunları) ve bunların yerli olmayan Kanadalılar üzerindeki etkilerini tanımlar.

Örnek Sorular: "Büyük Depresyon boyunca hangi faktörler yeni politik kurumların kurulmasına katkı sağlamıştır?" "Bu yeni partilerde hangi sosyal ve politik değerler yansıtılmıştır?" "Maurice Duplessis's Padlock Kanunu'nun tarihsel yapısı nedir?" "Bu dönemde bu kanunun Quebec'te çeşitli grupların özgürlüğüne nasıl etki yapmıştır?"

C.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği

Odak Noktası: Sebep ve Sonuç; Süreklilik ve Değişim

C2.1 Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuit topluluk ve bireyleri dâhil Kanada'daki insanların iş birliklerinin ya da çatışmalarının belli başlı yönlerini açıklar ve bunlarla ilgili etkileşime, değişikliklere odaklanarak analiz eder (örneğin, Antigonish Hareketi; Sosyal Yeniden Yapılanma Ligi; Christe Pits'te ayaklanma; "düşman yabancıların" enterne kamplara kapatılması; İlk Milletler, Métis ve Inuit askerlerinin II. Dünya Savaşı'na katılması; Kanada Uyuyan Araba Taşıyıcı Kardeşliği'nin Brotherhood of Sleeping Car Porters kurulması)

Örnek Sorular: "İnsan ırkını iyileştirme hareketinin amaçları nelerdir?" "Bu amaçların geçekleştirilmesinde bu hareket ne kadar etkili olmuştur?" "On-To-Ottowa Trek'in beklenen ve beklenmeyen sonuçları neler olmuştur?" "Bu dönemde ırk temelli şiddet ve tansiyonda neden artış olmuştur?" "Bu çatışmaların bazı sonuçları nelerdir?"

C2.2 Bu dönemde meydana gelen gelişme ve olayların Kanada'nın Büyük Britanya ve Birleşik Amerika ile ilişkilerini nasıl etkilediğini açıklar (örneğin, ticaret, gümrük vergileri ve yatırımlar; Milletler Topluluğu'nun kuruluşu; İmparatorluk Konferansları; Kirala ve Ödünç Ver Anlaşması; II. Dünya Savaşı'na askerî olarak dâhil olma; Kuzey Kutup bölgesi egemenliği).

Örnek Sorular: "Westminister Tüzüğü Kanada'nın Büyük Britanya ile ilişkileri nasıl etkilemiştir?", …

C2.3 II. Dünya Savaşı'nın temel sebeplerini açıklar (Versay Anlaşması'nın Almanya için ekonomik sonuçları ve ekonomik buhran; faşist İtalya, Nazi Almanya ve emperyalist

Japonya'nın işgalleri; Milletler Cemiyeti'nin uluslararası krizi çözümlemedeki yetersizliği), ve Kanada'nın savaşa katkısını analiz eder (örneğin, Atlantik Savaşı, Hong Kong Savaşı, İtalyan Seferi, D-Day, Hollanda'nın özgürleştirilmesi, toplama kamplarının özgürleştirilmesi, Britanya Milletler Topluluğu Hava Eğitim Programı; Charles Tompkins ve Paul Triquet gibi bireylerin katkısı; kadın ve yerli askerlerin katkısı; Kamp X).

Örnek Sorular: "Tüccar donanma nedir? İttifak savaşına katkısı nedir?" "Kamp X nedir? Neden bu isim verilmiştir?" "Kanada'nın II. Dünya Savaşı'na katkısı neden I. Dünya Savaşı'na göre farklıdır?" Hangi açılardan benzerdir?" "Cree Code Talkers'ın savaşa katkıları nasıl olmuştur?"

C2.4 İlk Milletler, Métis ve Inuit bireylerinin II. Dünya Savaşı'ndan nasıl etkilendiğini açıklar (örneğin, askere yazılma, askerlik ve askerlik sonrası deneyimler; ülke içindeki cephede deneyimler; Savaş Önlemleri Kanunu) ve savaşın insanların yaşamlarını (örneğin, savaşta destekleyen yerliler ile desteklemeyenler; evdeki cephede kadınlar; reserv alanların Ulusal Savunma Bakanlığı tarafından tahsis edilmesi; Gazilerin Arazi Kanunu, 1942; askere yazılanların ve ailelerinin Hintli statülerini kaybetmeleri) nasıl etkilediğini açıklar.

Örnek Sorular: "Ipperwash'da yaşayan Kettle ve Stoney Point Ulusu'nun savaştaki etkileri nelerdir?" "İlk Milletler, Métis ve Inuit asker emeklilerinin II. Dünya Savaşı'ndan sonra kendilerine davranışları konusunda I. Dünya Savaşı'na göre ne gibi farklılıkları bulunmaktadır?" "İlk Milletler, Métis ve Inuit bireylerinin II. Dünya Savaşı'na katılmalarının bazı sonuçları nelerdir?"

C2.5 Yerli olmayan Kanadalıların II. Dünya Savaşı'ndan nasıl etkilendiklerini açıklar (örneğin; ekonominin düzelmesi, askere yazılma, sansür, tayına bağlama), savaşın çeşitli grupların hayatını nasıl değiştirdiğini açıklar (örneğin, savaşan gençler ve savaşmayan gençler; çalışma hayatında kadın ve evdeki kadın; "düşman yabancılar"; gaziler, ticaret donanmasındaki erkekler).

Örnek Sorular: "Bren Gun Girl kimdir? Bu imaj size savaştaki kadınların rolü ile ilgili ne göstermektedir? Bu rolün I. Dünya Savaşı'ndakilere göre ne gibi farklılık ve benzerlikleri vardır?" "Savaşın sonunda Japon Kanadalıların hayatı nasıl değişmiştir?"

C3.Kimlik, Vatandaşlık ve Miras

Odak Noktası: Tarihsel Önemi; Tarihsel Perspektif

C3.1 Bu dönemde Kanada toplumundaki çeşitli bireylerin, grupların ve organizasyonların (Örneğin, R.B. Bennet, Norman Bethune, Thresa Casgrain, Moses Coady, Lionel Conacher, Maurice Dupplesis, Mackenize King, Dorothy Livesay, Elsie Macgill, Francis Peghmagabow, Tommy Prince, Sinclair Ross, Kam Len Douglas Sam, Potia May Whit; Antigonish hareketi, CBC, Edmonton Grads) savaşa katkılarını tanımlar ve bu katkıların Kanada kimliği, vatandaşlığı ve mirasına olan katkılarının önemini açıklar.

Örnek Sorular: "NFB'nin önemini değerlendirmek için hangi ölçütü kullanabilirsiniz?" "Emily Carr'ın Kanada kimliğine katkısı konusunda neden tartışma vardır?" "Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuit kültürüne ne gibi katkı sağlamıştır?"

C3.2 İlk Milletler, Métis ve Inuitler dâhil Kanada'daki toplumların büyük uluslararası gelişmelerle bağlantılarını ve/veya nasıl etkilenmiş olduklarını analiz eder (örneğin, Red Scarce, Holodomor; İspanya İç Savaşı; Nanking Katliamı; faşist İtalya'nın saldırganlığı; Nazi Almanyası, ve emperyalist Japonya; Holocaust; Manhatten Projesi) ve Kanada miras ve kimliği açısından önemi dâhil bu olaylarla bağlantılarını ve verdikleri karşılıkların önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Neden Kanada hükümeti SS St. Louis'in Kanada'ya girişini reddetmiştir? Kanadalılar bu görüşü o dönemde nasıl değerlendirmişlerdir? Neden? Kanadalılar bu görüşü günümüzde nasıl değerlendirmektedirler?" "Kanada'nın İlk Milletlere karşı politikaları ile Nazi Almanya'sının ırkçı politikaları arasında nasıl bağlantı vardır?" "Neden çok sayıda Métis gönüllülerinin, ülkesi için savaşmalarını Kanada fark etmemiştir?"

C3.3 Holoucast'ın Kanada toplumu üzerindeki etkisini ve insan hakları ile ilgili Kanada'daki insanların tutumlarını analiz eder (örneğin, azınlık gruplarına Kanadalıların verdiği karşılıklardaki değişim; Holoucast'tan kurtulan ve yerlerinden edilen sığınmacılara yönelik daha açık politikalar; Kanada'nın Uluslararası Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Deklerasyonu'nu imzalaması; nefret suçları karşısında kanunların evrilmesi).

Örnek Sorular: “Holoucast’ın Kanadalıların İlk Milletler, Métis ve Inuitlere karşı görüşlerini etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?”

D. Kanada, 1945-1982

Özel Beklentiler

D1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim

D1.1 Bu dönemde belli başlı demografik gelişme ve eğilimleri tanımlamak için geleneksel bilgi dâhil tarihsel istatistikleri ve diğer birinci el kaynakları analiz eder (örneğin, savaş sonrası göçmen ve sığınmacıların sayısı, savaş gelirlerinin ulaşması, şehirlerin çevresinin ve şehirlerin gelişmesinin devam etmesi, yaşam süresinde ve doğum oranlarındaki değişiklikler, eyaletler arası göç kalıpları, ergen alt kültürünün gelişmesi, etnik kültürel grupların değişen statüsü, Kuzey Kutup bölgesinde yerleşimin gelişmesi) ve İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada’da bu eğilim ve gelişmelerin önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: “Bu dönemde banliyölerdeki gelişimi araştırmak için hangi kaynaklara başvurursunuz?” “Bebek patlamasının -Baby Boom- kısa vadeli sonuçları nelerdir?” “Bebek patlaması olayı günümüz Kanada’sını ve Kanadalıları nasıl etkilemektedir?” “Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuitlere ait istatistiklerin güvenilirliği ve geçerliliğini etkileyen unsurlar nelerdir?”

D1.2 Bu dönemde teknolojik bilgi ve uygulamalarda bazı önemli değişiklikleri tanımlar (örneğin, havacılık, otomatik posta sıralayıcısı, doğum kontrolü, kaleci maskesi, nükleer enerji, ilaç sanayinde gelişmeler, televizyon, Uzak Kuzey Radyo İletişimi; uydular gibi uzay sanayisinin gelişimi) ve bunların Milletler, Métis ve Inuitler dâhil Kanada’daki diğer bireyler ve topluluklar için önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: “Güvenli boyanın icadının önemini belirlemek için hangi ölçütü kullanırsınız?” “Thalidomide uyuşturucu ilacın amacı nedir? Bunun istenmeyen etkisi nedir?” “Bu dönemde televizyonda ve diğer iletişim araçlarındaki gelişmeler ne gibi sosyal değişikliklere neden olmuştur?” “DEW hattının kullanılması hangi yeni teknoloji ve gelişmelere neden olmuştur? DEW hattının oluşturulması Kanada’daki Inuit toplumu için

neden bir dönüm noktasıdır? Neden? Kar arabalarındaki yenilikler bu dönemde farklı toplumlar üzerinde ne gibi etki yapmıştır?" "Böcek ilacının kullanımının bu dönemde farklı gruplar üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "Kuzey Kanada'da uydu teknolojisinin kullanımının etkisi ne olmuştur?"

D1.3 Bu dönemde Kanada ekonomisinde belli başlı gelişme ve eğilimlerden bazılarını tanımlar (örneğin, sendikaların gelişimi; tüketiciliğin yükselmesi ve kredi kartlarının popüler olması; özellikle Amerikan şirketlerinin gelişmesi ve Yabancı Yatırım Değerlendirme Ajansının kurulması; Hudson's Bay Şirketi'nin Inuit sanatındaki etkisi; 1970'lerde enerji krizi; ekonomik durgunluk) ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil diğer Kanada'daki birey, toplum ve gruplar üzerindeki etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "Auoto Pact Kanada oto endüstrisini nasıl geliştirmiştir?" "Bu dönemde bazı işçi huzursuzlukları nelerdir?" "Yüzyılın başında bu döneme göre sendikaların etkisi neden amaçları konusunda daha ikna edicidir?" "Bu dönemde Kuzey Ontario neden madenciliğe bağımlıdır?" "Bu bağımlılığın etkisi ne olmuştur?" "James Körfezi projesinin İlk Milletler ve Inuit birey ve toplulukları üzerindeki etkisi ne olmuştur?" "1953 yılında Rankin Inlet patlaması sırasında madenlerin açılması Inuit birey ve topluluklarını nasıl etkilemiştir?"

D1.4 Bu dönemde Kanada'da yerli insanları etkileyen belli başlı hükümet politikalarını ve politik gelişmeleri tanımlar (örneğin, "Inuitler için numaralandırılmış tanımlama etiketlerinin kullanılmasının devam edilmesi; Inuitlerin oy hakkı elde etmesi; 1969 Beyaz Kitap; 1982 tarihli Anayasa Kanunu'nun 35'inci bölümüne Métis ve Inuitlerin "Aborjin halkı" olarak dâhil edilmesi) ve İlk Milletler, Métis ve Inuit birey ve toplulukları için bunların önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Hintli Kanunu 1951 tarihinde nasıl değişmiştir? Bu değişikliklerin İlk Milletler topluluklarının gelişimi için örnekler olduklarını düşünüyor musunuz? Neden?" "Kuzey polisi tarafından köpek katliamlarının Inuit kültürünü ve yaşam biçimini nasıl değiştirdiklerini açıklar? Bu katliamlar Kanada hükümeti tarafından Inuitlere bakış açılarını göstermesi bakımından bize ne söylemektedir?" "1972 tarihli federal politika belgesi İlk Milletler, Métis ve Inuit çocuklarının eğitimini geliştirmiş midir? Neden?"

D1.5 Bu dönemde Kanada'da belli başlı hükümet politikaları ve/veya politik gelişmelerin bazılarını tanımlar (örneğin, hükümetin Kızıl/Komunist Korkusu veya Soğuk Savaş'a karşı bakışı; Newfoundland'ın federasyona katılması; sosyal refah yasal düzenlemesi; kadının statüsü için Massey veya Kraliyet Komisyonu'nun kurulması; Yeni Demokratik Parti'nin kurulması; Göç Kanunu'nda düzenlemeler; Kanada Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi; Habitat Kanada'nın kurulması) ve bunların Kanada'daki yerli olmayan farklı gruplar üzerindeki önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Newfoundland Kanada'nın eyaleti olduktan sonra ne değişmiştir?" "Kanada'da yeni bayrağın kullanılmasını etkileyen faktörler nelerdir? Yeni bayrağın kullanılmasının önem nedir? Bu desenin önemi nedir?"

D1.6 Bu dönemde Kanada'da sosyal refah programlarının Kanadalıların yaşamları üzerindeki belli başlı etkilerini analiz eder (işsizlik sigortası, aile yardımı, sağlık bakımı, ileri yaş güvenliği, sosyal yardım, Kanada ve Quebec emeklilik planları).

D.2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği

Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif

D2. "Bu dönemde İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil çeşitli grup ve topluluklardaki sosyal eşitsizlik ve sosyal çatışmalara dair önemli örnekleri belirtir (örneğin, Quebec'te Abestos Grevi, Richard Ayaklanması, ırkçı ayrımcılık; Altmışlar Scoop[18]; Ekim Krizi ve Savaş Önlemleri Kanunu'nun uygulanması; Vietnam Savaşı'na ve James Körfezi Projesi'ne karşı protestolar; Ulusal Enerji Programı hakkında çatışma; yerli arazi hakları; anayasada vatanseverlik) ve bunları çoklu perspektif açısından analiz eder.

Örnek Sorular: "Africville yerleşimcileri ile belediye politikacılarının Africville'nin kamulaştırılması konusundaki pozisyonları nedir? Bakış açılarındaki bu farklılıkları nasıl açıklarsınız? Altmışlar Scoob nedir? Bu politikanın amacı nedir? Yerliler bu politikaları nasıl görmüştür? Bu daha önce İlk Milletler, Métis ve Inuitleri hedef alan politikaların

[18] 1950'lerin sonunda başlayan 1980'li yıllara kadar devam eden yerli çocukları Kanada'daki diğer ailelerin yanına "evlat edinme" ya da "eve alma" faaliyeti.

devamı mıdır? Neden?" "Bu dönemde Quebec ulusalcılarıyla federalistler arasındaki en önemli anlaşmazlık noktaları nelerdir?"

D2.2 İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada'daki çeşitli bireyler, gruplar ve topluluklar arasında önemli sosyal hareketlilikleri ve politik iş birliği örneklerini belirtir (örneğin, sivil haklar hareketi; ikinci dalga kadın hareketi; kültürel ulusalcı ve karşı kültürel hareketler; çevre hareketleri; yerli aktivizmi; işçi sendikaları; yüzyıllık kutlamalar; Expo 67; çok kültürlü politikalar ve organizasyonlar) ve bunları çok perspektifli olarak analiz eder.

Örnek Sorular: "Bu dönemde İlk Milletlerin aktivizminde dönüm noktasının ne olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?" "Birçok kadın grupları neden İnsan Hakları ve Özgürlük Bildirgesi'nin ilk ifadesinden memnun olmamıştır? Karşılık olarak ne yapmışlardır? Bu dönemde en çok kimlerin sesi dillendirilmiştir? Kimlerin sesi duyulmamıştır?" "1969 Beyaz Kitap'a karşı direnişlerini İlk Milletler nasıl göstermiştir?"

D2.3 Bu dönemde hayatı değişen ve değişmeyen İlk Milletler, Métis ve Inuit dâhil Kanada'daki kadınların yaşamının belli başlı özelliklerini analiz eder (Örneğin, kadının iş gücüne katılımı; kadınlara ödeme ile ilgili sorunlar; doğum boşanma oranları gibi aile ve aile yapılarındaki değişiklikler; politik temsil ve katılım; C-150 yasasının etkisi; yerli ve diğer ırklardaki kadınların karşılaştığı sorunlar; yerli işçi şeması ve kadının Kanada'ya göçleri).

Örnek Sorular: "Bu dönemde iş gücü olarak kadınların karşılaştığı sorunlar nelerdir?" "Bu sorunlar bütün kadınlar için aynı mıdır?" "Hangi yönlerden önceki nesillerin karşılaştığı sorunlar ile aynıdır?" "Tarihsel yapı içinde farklılıkları nasıl açıklarsınız?" "Murdoch davası nedir? Bu olay kadının iş hayatının biçiminde "değişim" olarak neden bir katalizördür?" "Kanada Yüksek Mahkemesi tarafından karşı çıkılan Jeanette Corbiere Lavell neden İlk Milletler kadın ve çocukları için önemlidir?" "Kadının Statüsü Kraliyet Komisyonu'nda İlk Milletler, Métis ve Inuit kadınlarının önemi nedir?"

D2.4 "Soğuk Savaş'ın yapısına odaklanılarak bu dönem boyunca Kanada'nın uluslararası topluluğa katılımına ilişkin belli başlı gelişmeleri belirtir (örneğin, Kore Savaşı; Gouzenko Olayı; Kuzey Amerika Hava Savunma Komutanlığı'nın veya NATO'nun kurulması; Süveyş Krizi; Nükler Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması; barışı koruma; Frankafoni'e

üyelik; Kanada Uluslararası Gelişim Ajansı'nın kurulması; Biafra'daki açlığa veya Doğu Timur'daki soykırıma Kanada'nın verdiği karşılık) ve bu gelişmelerin Kanada'nın yaklaşımının bir değişim göstermekte olduğu ve uluslararası ilişkilerde rol oynamaya başladığını değerlendirir.

Örnek Sorular: "Kanada'nın Kore Savaşı'na katılması Kanada askerî tarihinde bir değişim veya süreklilik midir?" "Başbakan Pierre Trudeau'nun 1973 yılında Çin'i ziyareti uluslararası ilişkilerde bir değişimi mi ifade etmektedir?" Neden?"

D2.5 Birleşik Devletler ile Kanada'nın bu dönemde ilişkilerinin belli başlı gelişmelerini (NORAD, DEW Hattı, St. Lawrence Denizyolu, Avro Arrow programının gelişmesi ve onun iptali; Auto Paktı; Küba Misil Krizi, Vietnam Savaşı ve Uluslararası Gözetleme ve Kontrol Komisyonu, asit yağmuru gibi çevre sorunları) ve bu ilişkilerin doğasını nasıl tehdit ettiklerini ve güçlendirdiklerini açıklar.

Örnek Sorular: "Soğuk Savaş Kanada ve Birleşik Devletler ilişkilerini nasıl etkilemiştir?" "Bu yıllarda Kanada ekonomisinde Birleşik Devletler ne gibi bir rol oynamıştır?" "Oynadıkları rol açısından önceki yıllara göre ne gibi bir değişiklik olmuştur?" "DEW Hattı'nın amacı nedir?" "DEW istasyonlarının inşaası ve korunması Kanada ve Birleşik Devletler arasındaki ilişkileri nasıl etkilemiştir?" "Bu istasyonlar kurulurken Inuit topluluklarına danışılmış mıdır?" "Bu istasyonların kurulması hükümetin Inuitlere karşı tutumlarında neyi göstermektedir?" "Ottowa 1970 yılında neden Arkitik Suları Kirliliği Önleme Kanunu'nu çıkarmıştır? Bu kanunun Kanada ve Birleşik Devletler arasındaki ilişkilerde bir değişikliği gösterdiğini düşünüyor musunuz? Kanunda federal hükümetin perspektifi nedir? Inuit perspektifi nedir? Amerikalıların perspektifi nedir?"

D3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras

Odak Noktası: Tarihsel Önem, Sebep ve Sonuç

D3.1 Bu dönemde çeşitli bireylerin, grupların ve organizasyonların Kanada toplumu ve politikasına katkılarını açıklar (örneğin, Doris Anderson, Rosemary Brown, Frank Arthur Calder, Harold Cardinal, Matthew Coon Come, Tommy Douglas, Terry Fox, Peter Ittinuar, Rene Levesque, George Manuel, Madeleine Parent, Pierre Trudeau, Jean Vanier;

Greenpeace, Kadının Statüsünde Ulusal Aksiyon Komitesi; Ulusal Hindistan Kardeşliği, Renkli (koyu derili) İnsanların Gelişimi için Nova Scotia Birliği) ve Kanada'da kimliklerin, vatandaşlığın ve mirasın gelişimi için bu katkıların önemini açıklar.

Örnek Sorular: "Engelli insanlar için L'Arche'nin oluşturulmasının önemi nedir?" "Kanada'da mirasın ve kimliklerin önemi nedir?" "Viola Desmond neden Kanada pullarının üzerinde yer almıştır?" "Ontario Hintliler Birliği yerli bireyler, toplumlar ve organizasyonlar üzerinde ne gibi etki yapmıştır?" "1971 yılında Inuit Tapirisat'ın oluşturulmasının önemi nedir?" "Bu dönemde bu organizasyon ne gibi katkılar sağlamıştır?"

D3.2 Bu dönemde Kanada'da popüler kültür ve sanatına hangi bireyler, gruplar ve organizasyonların katkıda bulunduğunu açıklar ve bu katkıların Kanada miras ve kimliğinin gelişimine sağladıkları katkıların önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Massey Komisyonu'nun sebep ve sonuçları nelerdir? Bu komisyonun Kanada kültürel mirasına sağladığı katkıların önemi nedir?" "Yerli Grup Seven'ın mesajı neydi? Bu sanatçılar Kanada kültürüne ne katkı sağlamıştır?" "Norval Morriseau Expo 67'de neden o kadar tartışmalı görülmüştür?" "Buffy Sainte Marie'nin İlk Milletlerden olan geçmişi ne şekilde onun pasivizmi hakkında bilgi vermektedir?"

D3.3 Bu dönemde Kanada toplumunda İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkileyen olayların, gelişmelerin ve hususların bazılarının (örneğin, İlk Milletlerden bir kısmının zorla göç ettirilerek yer değiştirilmesi, yerli yatılı okulların devam eden operasyonu; Ulusal Hint Kardeşliği/İlk Milletler Kongresi'nin oluşturulması; mevcut Aborjin ve anlaşma haklarının tanınması; James Körfezi Krizi ve sonucunda protestolar; Mary Two-Axe Early ve diğerlerinin İlk Milletler kadınlarına eşitlik sağlamak için çabaları; Inuit Circumpolar.[19]Konseyi'nin oluşturulması; Chanie'nin ölümüne ilişkin tahkikat) belli başlı sebeplerini analiz eder ve bu olayların, gelişmelerin, hususların Kanada kimliği, vatandaşlığı ve mirası üzerindeki etkilerini değerlendirir.

[19] Kutup etrafı.

Örnek Sorular: “1960 yılında Hintli statüsünde olanların Kanada vatandaşlığı açısından oy hakkı verilmesinin önemi nedir?” “1969 Beyaz Belge’ye yol açan bazı faktörler nelerdir?” “Bu politik dokümanın amacı nedir? Yerli gruplar bunu nasıl karşıladı? Onların bu bakışı Kanada’daki İlk Milletlerin kimliği hakkında neyi göstermektedir?” “Ulusal Hintli Kardeşliğinin oluşturulmasının amaçları nelerdir? Bu organizasyon Kanada’ya ne katkı sağlamıştır?” “James Körfezi Projesi Cree, Inuit ve Quebec hükümeti arasındaki ilişkileri nasıl etkilemiştir?” “Inuit ve Métislerin 1982 tarihli Anayasa Kanunu’nun 35’inci maddesine dâhil edilmeleri Métis ve Inuit hakları açısından bir dönüm noktası mıdır? Neden?”

D3.4 Quebec’te meydana gelen ve burayı etkileyen 1945-1982 arasındaki Sessiz Devrim’in ana sebepleri ve sonuçlarını belirtir (örneğin, Maurice Duplessis, Jean Lesage ve Rene Levesque’nin liderliği; iki dillilik ve iki kültürlülük üzerine Kraliyet Komisyonu; “Maitre Chez Nouz”; Ekim Krizi; Quebecois Paritisi’nin kuruluşu; Yasa 101; 1980 referandumu) ve bu olayların Kanada’daki kimliklerin gelişimindeki önemini açıklar.

Örnek Sorular: “Charles de Gaulle’nin 1967 yılında “Vive le Quebec Libre” başlıklı konuşmasının beklenen ve beklenmeyen sonuçları nelerdir? Bu konuşmanın Fransız Kanadalılar için önemi nedir? Bu konuşmanın İngiliz Kanadalılar ve Ottowa için önemi nedir?” “Quebec egemenliği hususundaki 1980 referandumu neden başarısızlığa uğramıştır?” “Bu görüşler Quebec’te İlk Milletler kimliği hakkında neyi göstermektedir? Bu referandum konusunda Kanada’nın geri kalanında İlk Milletler birey ve gruplarının görüşleri nelerdir?”

D3.5 Bu dönemde Kanada’daki sığınmacı ve göç politikasına ait belli başlı gelişmeleri ve bunların Kanada mirasına ve kimliğine olan katkılarını belirtir (örneğin; puanlama sistemi; göçmenlerin ve sığınmacıların sayısı; II. Dünya Savaşı’ndan sonra yer değiştirilen insanlar; Kanada’nın en geniş şehirlerinin yakınındaki etnik yerleşimlerin gelişmesi; çeşitli kültürel festivallerin gelişimi).

Örnek Sorular: “Çok kültürlü toplum olarak gelişiminde Kanada’da savaş sonrası göç politikasının önemi nedir?”

E. Kanada, 1982'den günümüze

Özel Beklentiler

E1. Sosyal, Ekonomik ve Politik Yapı

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Süreklilik ve Değişim

Bu sınıfın sonunda öğrenciler:

E1.1 1982 yılından itibaren Kanada'da çeşitli sosyal eğilimleri ve gelişmeleri tanımlar (örneğin, aile ve göç unsurlarını içerecek şekilde demografik değişiklikler; Hollywood North'un gelişmesi; İlk Millletler topluluklarında intihar ve hapis oranları; Kanada'nın güneyinde şehirli nüfusunun gelişmesi; İlk Milletler, Inuit ve Métislerin sanat, giyim ve törenlerinin kültürel olarak gasp edilmesi; çok kültürlülüğe ilişkin gelişmeler; sosyal ve kültürel destek gruplarının gelişmesi) ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada'daki insanlar üzerindeki önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Bu dönemde engelli insanların topluma kazandırılmasının önemi nedir?" Geçmiş dönemlere göre engellilere uygulanan tedavideki değişimler nelerdir? Bu değişimin geniş sosyal eğilimlerden kaynaklandığını düşünüyor musunuz?" "Yerlilerin Holywood'da yer alması Kanadalıların İlk Milletler, Métis ve Inuit kültürünü anlamalarında nasıl bir etki yapmıştır?" "1980'li yıllardan itibaren Kanada'da çevreci kuruluşlar neden gelişme göstermiştir?" "Bunların neden önemli olduğunu düşünüyorsunuz?" "2002 Arkitik Kış Oyunları'nın açılış töreni hangi açılardan Inuit tarihsel perspektifini yansıtmıştır?" "2010 yılında Vacouver Kış Oyunları açılış töreni ile nasıl kıyaslarsınız?"

E1.2 1982 yılından itibaren bilim ve teknoloji alanındaki bazı önemli gelişmeleri belirtir (örneğin, kişisel bilgisayarlar, internet, cep telefonları, dijital müzik, elektrikli ve hibrid araçlar, fosil yakıt çıkartma teknolojisi, klonlama, genetik, yapısı değiştirilmiş yiyecekler, kök hücresi araştırmaları, alternatif enerjide değişim) ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada'daki insanlar üzerindeki önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: “1980’li yılların başında hangi bilgisayarlar kullanılmıştır? Şimdi ne için kullanılmaktadır? Bu değişim neden önemlidir?” “Sosyal medya Kanada toplumunu nasıl etkilemektedir? Sosyal medya öğrencilerin öğrenmelerine nasıl etki yapmaktadır?” “Geri dönüşüm teknolojisi tüketicilerin alışkanlık ve tutumlarnda ne gibi etki yapmıştır?” “Dijital müziğin gelişimi İlk Milletler, Métis ve Inuit müziği üzerinde nasıl bir etki yapmıştır?” “Arkitik’teki toplumları internet nasıl etkilemiştir?”

E1.3 İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâahil Kanada’daki insanların 1982 yılından itibaren Kanada ekonomisindeki gelişme ve belli başlı bazı eğilimlerden nasıl etkilendiklerini belirtir (örneğin, fabrika sektöründeki düşüş, Kanada-Birleşik Devletler Serbest Ticaret Anlaşması (FTA) ve Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Doğu sahili balık stoklarındaki düşüş, ekonomik gerileme, tüketicilik, internet alışverişi, Batı ve Juzey Kanada’da ekonominin gelişmesi, fok derisi ürünlerine Avrupa Birliği yasağı) ve bunları önceki gelişme ve eğilimlerle kıyaslar.

Örnek Sorular: “Ticaret anlaşmalarının bu dönem boyunca Kanada’nın farklı bölgelerindeki etkisi ne olmuştur?” “Bu ekonomilerde neler değişmiştir? Neler aynı kalmıştır? 1990’lı yıllardaki teknolojik gelişmeler dönemi ile 1920’li yıllardaki ekonomik gelişmeler arasında ne gibi benzerlik ve farklılıkları vardır?” “XX. yüzyılın sonundaki sendikalar ile yüzyılın başındaki sendikaların amaçları ve rolleri arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır?” “Kanada’nın Arkitik bölgesinde ekonomik olarak madencilik endüstrisi ne gibi rol oynamıştır?” “Kanada’nın Arkitik bölgesinde daha önceki elmas projeleri ile elmas madenciliğinin gelişimi kıyaslandığında aralarında ne gibi farklılıklar vardır? Bu gelişmelerde Inuit perspektifi nedir? Elmas şirketi De Beers ile Inuitlerin dünya görüşü arasındaki farklılıklar nelerdir?” İlk Milletler, Métis ve Inuitlerde meydana gelen ekonomik gelişme sonucunda Kanada’nın kuzeyinde ne gibi değişiklikler olmuştur?” “Çeşitli İlk Milletler toplumlarında ekoturizm ne gibi değişikliklere yol açmıştır?” “Bu gibi girişimlerin yerli toplumlar üzerindeki etkisi ne olmuştur?”

E1.4 1982 yılından itibaren Kanada'daki yerli insanları etkileyen belli başlı politik gelişmeleri ve hükümet politikalarını tanımlar (örneğin, Nunavut'un oluşturulması; Hint Kanunu'nu değiştiren C-21 Yasası; Aborjin insanları hakkında Kraliyet Komisyonu; Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu'nun harekete geçme çağrıları; eşitsizlikler karşısında İlk Milletler çocuklarının refahı için 2016 Kanada İnsan Hakları Mahkeme kararı; Kaçırılan ve Öldürülen Yerli Kadınlar ve Kızlar Hakkında Ulusal Soruşturma; Birleşmiş Milletler Yerli Topluluklar Haklar Bildirgesi) ve bunların İlk Milletler, Métis ve Inuit toplumları dâhil Kanada'daki insanlar üzerindeki önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "1982 yılından itibaren Hintli Kanunu'nda neler değişmiştir? Hangi hususlar aynı kalmıştır?" "1982 yılından itibaren İlk Milletler, Métis ve Inuitleri etkileyen hangi bazı hükümet kararları ve politik gelişmeler koloni dönemi tutum ve perspektifleri yansıtmaktadır?" "1990'lı yıllardan itibaren yerli insanların tarihsel konuları ile ilgili Kanada mahkemeleri neden sözlü tanıkları kabul etmeye başlamıştır?" "Bu değişim neden önemlidir?" "Yerliler hakkında Kraliyet Komisyonu'nun başarısı ile Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu'nun başarısını kıyasladığınızda nasıl değerlendirme yaparsınız?" "İlk Milletler, Métis ve Inuitlere yapılan ve geçmişten gelen tarihsel politikalar ve sistematik baskıların çözülmeyenleri günümüzde bu insanları nasıl etkilemeye devam etmektedir?" "Başbakan Justin Trudeau'nun Shoal Gölü'nü ziyaret etmesinin İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin temiz su içebilmeleri konusunda bir politika değişikliği olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?"

E1.5 1982 yılından itibaren Kanada'daki belli başlı politik gelişmeleri ve hükümet politikalarını (örneğin, Mallar ve Hizmetler Vergisi ve Harmonize Satış Vergisi; Ödeme Eşitlik Yasası; 9/11 takiben Destek Operasyonu; Kiyoto Sözleşmesi; Afganistan'a birlik gönderme kararı, Yeşiller Partisi, Reform Partisi gibi yeni partiler, Ontario hükümetinin Franco-Ontario bayrağını tanıması ve Fransız dil okul kurullarının kurulması; tüfek kaydı; Medeni Evlilik Kanunu-2005, Arkitik egemenliğine yönelik politikalar) belirtir ve Kanada'daki yerli olmayan gruplar üzerinde bu gelişmelerin önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: “Reform Partisi Kanada politikasında ne gibi değişikliklerin olmasına katkı sağlamıştır?” “Bu dönemde federal hükümetin çevre politikaları nasıl değişmiştir? Bu değişimleri nasıl görüyorsunuz?”

E2. Toplumlar, Çatışma ve İş Birliği

Odak Noktası: Süreklilik ve Değişim; Tarihsel Perspektif

E2.1 1982 yılından itibaren Kanadalıların iş birliği yaptıkları ve/veya çatıştıkları bazı önemli olayları belirtir (örneğin, 1992 Cod Morotoryumu üzerinde çatışmalar; Toronto’da gerçekleşen G20 toplantısında politik protestolar veya Quebec’te üniversite harçlarına karşı protestolar; grevler, ırkçılık, nefret suçları; Aborjin ismi ve arazi hakları üzerinde devam eden yasal çatışma ve/veya politika protestolar; Idle No More hareketi; Kayıp ve Öldürülmüş Yerli Kadın ve Kızlar Hakkında Ulusal Soruşturma; federal hükümet ve Quebec arasında devam eden tansiyon; 1998 buz fırtınası veya Saguenay ve/veya Kırmızı Nehir taşkını gibi doğal felaketler karşısında iş birliği; sosyal reform hareketleri üyeleri arasında iş birliği) ve çeşitli perspektiflerden etkileşimleri analiz eder.

Örnek Sorular: “Bu dönemde nefret suçları ve özgür konuşma konularındaki tartışmalar kimlerin perspektifini yansıtmaktadır?” “Kayıp ve Katledilmiş Yerli Kadınlar ve Kızlar hakkında Ulusal Soruşturma’nın hükümette İlk Milletler, Métis ve Inuitlere yönelik politikalarında bir değişikliğe yol açtığını düşünüyor musunuz? Neden?”

E2.2 Ottowa ve çeşitli bölgeler arasındaki ilişkilerde devam eden sorunlar dâhil 1982 yılından itibaren Kanada’daki bölgeselciliğin belli başlı hususlarını analiz eder (örneğin, eyaletlere sahip olma/olmama, ekonomik gelişim, doğal kaynaklardan gelirler, Alberta petrol yataklarının genişlemesi, moratoryum, bölgesel politik partiler, bölgesel kültürler, 2005’te Nunavut ve/veya 2008’de Nunavik’in doğuşu).

Örnek Sorular: “Kanada’da devam eden bölgesel kültürler nelerdir?” “Zaman içinde İlk Milletlerin kendi bölgelerindeki kaynakların gelişimine katılım durumları nasıldır? Kanada’nın bölgeleri ile Ottowa ilişkilerini etkileyen konuları incelediğinizde federal

hükümetin perspektifleri ve bölgelerin perspektiflerini dikkate almak neden önemlidir? Hangi kaynaklar bunu yapmanıza imkân sağlamaktadır? Onların mevcut katılımının doğası bir değişimi midir ya da bir devamlılık mıdır?"

E2.3 1982'den beri federal/eyalet hükümetleri ile İlk Milletler, Métis ve Inuit bireylerinin ve toplumlarının arasındaki belli başlı gelişmeleri tanımlar (örneğin, C-31 Yasası, 1985; Meech Gölü Anlaşması; Oka arazisi üzerinde anlaşmazlıklar; Lubican Kölü ulusu tarafından arazi iddiaları; Delgamuukw v. British Columbia; Nisga'nın Final Anlaşması, 1988; Nunavut'un oluşturulması; R V.Powley, 2003; McIvor kararları; Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu; Idle No More hareketi; 1867 Anayasa Kanunu ve Michael Phelan-2013; 1986 Coolican Raporu; Qikiqtani Raporu; Daniels kararı; İlk Milletlerin reserv alanlarda eğitim ve yaşam koşulları; yerli dillerin korunması; bakım gören yerli çocukların numaraları; Jordan'ın prensibi; Métis Ulusu Ontario Sekreterliği Kanunu, 2015; Arkitik sularda kontrol) ve onları farklı perspektiflerden analiz eder.

Örnek Sorular: "Oka krizinde yatan nedenler nelerdir?" "Çeşitli partilerdeki pozisyonlar çatışmaya nasıl yol açtı?" "Kanada Yüksek Mahkemesi 1982 Anayasa Kanunu'nda Aborjin haklarını korunmasını nasıl yorumlamıştır?" "Başbakan Stephen Harper'in yerli yatılı okullar hakkında özür dilemesi yerliler tarafından nasıl görülmüştür?" "Yerli olmayanlar tarafından nasıl görülmüştür?" Federal hükümet, Métis ve yerli olmayan Kanadalılar arasındaki ilişkilerde Micheal Pelan'ın 2013 yılı idaresinin önemi ne olmuştur?" "Hakikat ve Uzlaşı Komisyonu neyi yapmak için yola koyulmuştur?" "Kimlerin tanıklığını komisyon toplamıştır?" "Komisyon'un çağrıları federal/eyalet hükümeti ile İlk Milletler, Métis ve Inuit ilişkileri arasında bir dönüm noktası teşkil etmiş midir? Neden?" "Bu hususlar 1980'lerden beri hükümetin reservlerde yaşayan İlk Milletler, Métis ve Inuitlere karşı süregelen politikalarının bir devamı mıdır?" "Ontario Eyaleti'ndeki hükümetin Métisleri tanımamasının önemi nedir?" Hükümetin bu konudaki perspektifi nedir? Bu konuda Métislerin perspektifleri nelerdir? Bu konuda 2003 yılında Powley davasında Yüksek

Mahkeme'nin kararı nedir? Bu karar Ontario'da ve Kanada'nın geri kalanında Métisleri nasıl etkilemiştir?"

E2.4 1982 yılından itibaren Quebec ve federal hükümet arasındaki ilişkileri etkileyen bazı belli başlı gelişme ve hususları (örneğin, Meech Gölü ve/veya Chalottetown Anlaşmaları; Bloc Qubeclilerin kuruluşu; egemenlik derneği; Kanada Başbakanları ile Quebec başkanları arasında ilişkiler; 1995 referandumu) tanımlar ve bunları çeşitli perspektiflerden analiz eder.

Örnek Sorular: "Açıklık Kanunu'nun amacı nedir? Bu Quebec hükümeti tarafından nasıl görülmüştür?" "Quebec egemenliği konusunda İlk Milletler ve Inuitlerin, Quebec'teki federalistlerin ve Kanada'nın geri kalanının perspektifleri nelerdir?"

E2.5 Kanada'nın uluslararası çatışmalara bakışına odaklanarak 1982 yılında Kanada'nın ve Kanadalıların uluslararası topluluğa katılımının bazı yönlerini tanımlar (örneğin, Güney Afrika ırk ayrımı; Körfez Savaşı; Bosna, Ruanda, Suriye'deki olaylar; terör konusundaki savaş) ve Kanadalıların insani çalışmaları (Uluslararası Adalet Divanı Kanada Uluslararası Gelişim Ajansı; 2004 Hindistan Okyanusu tsunamisi, Haiti veya Japonya'daki depremler, Etyopya'daki açlık gibi uluslararası felaketlere bakış; hükümet dışı organizasyonların rolü), ve bu çalışmalara katılımı etkileyen belli başlı faktörleri açıklar.

Örnek Sorular: "Kanada 1982 yılından itibaren değişen miktarlarda neden ve nasıl yardım harcaması yapmaktadır?" "Dünya işlerinde Kanada'nın geleneksel rolü, Afganistan'a askerî birlik göndermesi kararı ile uyumlu mudur?"

E3. Kimlik, Vatandaşlık ve Miras

Odak Noktası: Tarihsel Önem; Sebep ve Sonuç

E3.1 1982 yılından itibaren Kanada toplum ve politikasında çeşitli bireylerin, grupların ve/veya organizasyonların (örneğin, Lincoln Alexander, Louise Arbour, Shawn Atleo, Maude Barlow, Tony Belcourt, Cindy Blackstock, Lucien Bouchard, Clemont Chartier, Jean Chretien, Nellie Cournoyea, Romeo Dallaire, Ğhil Fontaine, Stephen Harper, Michaelle Jean, Shannen Koostachin, Gary Lipinski, Audrey McLughlin, Josephine Mandamin,

Preston Manning, Stewe Poely, Judy Rebick, Jeanne Sauve, Murray Sinclair, David Suzuki, Jean Teillet, Justin Trudeau, Sheila Watt-Clotuer; Block Quebecliler, Yeşil Parti, Inuit Tapiriit Kanatami, Ontario Métis Ulusu, Reform Partisi) katkılarını tanımlar ve bunların Kanada'daki kimlik, miras ve vatandaşlığın gelişimindeki katkılarının önemini açıklar.

Örnek Sorular: "Elijah Harper'in Meech Gölü Anlaşması'nı reddetmesinin kısa ve uzun vadeli sonuçları nelerdir?" "Brian Mulroney'in politik mirasını değerlendirmek için hangi ölçütü kullanabilirsiniz? Jack Layton'u değerlendirmek için aynı kriteri kullanır mıydınız? Charlie Angus reservlerdeki İlk Milletler, çocuklarının eğitimi için farkındalık yaratmak amacıyla hangi adımları atmıştır? İlk Milletler toplumu ve liderleri bu konuda farkındalık yaratmak için hangi adımları atmıştır?" "1980'li yıllardan itibaren İlk Milletler, Métis ve Inuit politik organizasyonları Kanada'daki kimliklere nasıl katkı sağlamıştır?"

E3.2 Kanada'daki popüler kültüre, sanata çeşitli bireylerin, grupların ve organizasyonların 1982'den beri hangi yönde katkı sağladıklarını açıklar (örneğin, Susan Aglukark, Denys Arcand, Margret Atwood, Donovan Baileye, Adam Beach, Edward Burtynsky, Austin Clarke, Leonard Cohen, Celine Dion, Paul Demers, Drake Atom Egoyan, Micheal J. Fox, Tomson Highway, Lawrence Hill, Clara Hughes, JArome Igınla, Wab Kinew, Zacharias Kunuk, Deepa Mehta, Amanda Rheaume, Robie Robertson, Crystal Shawanda, Jordin Tootoo, Shania Twain, Neil Young; Kırmızı Adlı Bir Kabile; Cirque de Soleil, Calgary veya Vacouver Olimpiyatları, Karaibler Karnavalı) ve bu katkıların Kanada'daki kimliklerin, vatandaşlığın ve mirasın gelişimi için önemini değerlendirir.

Örnek Sorular: "Michel Trembay'ın çalışması kimin için önemlidir? Neden" "2020 tarihli Vancouver Olimpiyatları'nın açılışında İlk Milletler, Métis ve Inuitlerin hangi görüntüleri/yönleri yer almıştır?" "Amanda Rheaume'nin "Seni Arzuluyoruz" adlı şarkısındaki lirikler Métislerin istek ve değerleri hakkında neyi göstermektedir?" "Grey Owl kimdir? 1984 yılında onun ölümünden sonra Ontario Eyaleti'nde anma töreni ile onurlandırılması gerektiğini düşünüyor musunuz? Neden?"

E3.3 İçte ve uluslararası alanda gerçekleşmiş insan trajedilerinin ve insan hakları ihlallerinin Kanada'da devletçe kabul edilmesinin ve/veya anılmasının önemini değerlendirir (örneğin, Holocaust, Holdomor; (sözde) Ermeni; Ruanda, Srebrenica soykırımları; Çin Kafa Vergisi, Komagata Maru olayı; Ukrayna ve Japon-Kanada'da hapsedilmeleri; yerli yatılı okullar; Viola Desmon'un tutuklanması; Inuit ailelerin zorla yer değiştirilmeleri; yerli gençler arasında intihar oranları; Africville yıkımı).

Örnek Sorular: "Geçmişte yaşanan insan hakları ihlalleri için özür dilemenin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden? Ekonomik, sosyal ve politik faktörler bir insan hakları ihlalinde ne gibi katkı sağlayabilirler?" "Hangi olaylar Stephan Harper'in yerli yatılı okullarındaki öğrenciler için 2008 yılında özür dilemesine yol açmıştır? Bu özür Kanada'da İlk Milletler, Métis ve Inuitlere olan davranışların değişmesine yol açmış mıdır? Neden?" "İlk Milletler çocuklarının refahı için sunulan hizmetlerdeki eşitsizliklere yönelik Kanada İnsan Hakları Mahkemesi'nin önemi nedir?" "İlk Milletler topluluklarının öğrencileri ile ilgili 2016 yılında Thunder Körfezi'ndeki adli tahkikatın sebepleri nelerdir?"

E3.4 1982 yılından itibaren Birleşik Devletlerin Kanada ile ilişkilerinin belli başlı gelişmelerini tanımlar (örneğin, Kanada-Birleşik Devletler FTA ve/veya NAFTA; yumuşak kereste anlaşmazlıkları; Kanada kültürünü koruma politikaları; Kanada'nın Afganistan görevine katılımı; Kanada'nın 9/1'e karşılığı; Kanada'nın İkinci Körfez Savaşı'na katılmayı reddetmesi; sınır kontrolüne ilişkin sorunlar; Omar Khadar davası; Arkitik egemenliği), ve Kanada-Amerika ilişkilerinin Kanada kimliği üzerindeki etkilerini açıklar.

Örnek Sorular: "Kanada'nın İkinci Körfez Savaşı'na verdiği karşılık ve Afganistan görevine Kanada'nın askerlerini göndermesi Birleşik Devletler-Kanada ilişkilerine ne gibi etki yapmıştır?" "Kanadalıların gözünde Birleşik Devletler ile ilişkilerin ne gibi bir rol oynadığını düşünüyorsunuz?"

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...